BS
2571
1901
GTU
Storage

Library of the
Church Divinity School
of the Pacific

No. Class
Ex Dono Rev. F. C. Grant Library
Date 1961

Printed in Germany

Ephraim Grant
Nov 13. 1939.

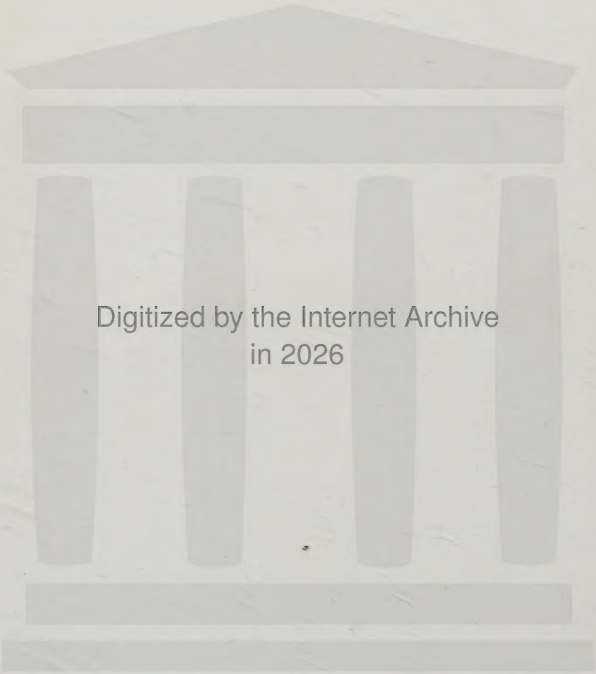

Digitized by the Internet Archive
in 2026

https://archive.org/details/euangeliumsecund0000frid

EUANGELIUM SECUNDUM MATTHAEUM

CUM VARIAE LECTIONIS DELECTU

EDIDIT

FRIDERICUS BLASS.

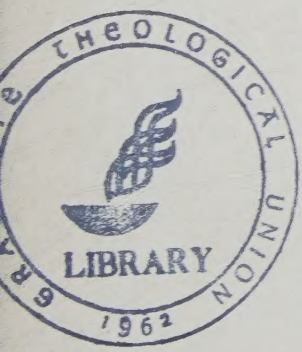

LIPSIAE
IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.
MCMI.

BS
2571
1901

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEUBNERI.

CB39
MATT

PRAEFATIO.

Matthaei libellum edituro non est mihi in animo quicquam praefari quod non ad ipsa verba huius scripti quam verissime constituenda pertineat. Quod sive ab initio graeco sermone conceptum sive ex aramaico hebraicove Matthaei apostoli commentario ab ignoto aliquo homine est conversum: certe longissime distat ab eo versionum genere, quod ex LXX qui vocantur Veteris Testamenti interpretum opere cognitum habemus, nitetque elocutione graeca satis pura, simplici plerumque, sed in orationibus quidem dictisque ceteris saepe etiam praevalida et luminibus orationis haud mediocribus distincta. Idem autem libellus cum ab antiquissimis temporibus permultum lectitatus fuerit saepissimeque descriptus, labem contraxit communem omnium librorum qui in multorum manibus versarentur et ad docendi usum frequenter adhiberentur: adscriptis enim passim interpretamentis et describentium inevitabili ignorantia inter ipsa scriptoris verba receptis sui aliquantum dissimilis effectus est. Fuit altera quoque causa corruptelae valde noxia, quod comparabant homines hunc scriptorem cum similibus ceteris quaeque ibi diversa invenerant passim adscribebant: unde (ut Hieronymi verbis utar) in exemplaribus et latinis quarti saeculi (de quibus ille loquitur) et graecis ipsis unde illa conversa sunt mixta erant omnia, multaque Matthaei apud Lucam Marcumve, rursus Iohannis Marcique multa apud Matthaeum sive Lucam legebantur. Itaque editoris officium est quatenus fieri potest suum cuique reddere, neque solum Marco sive Lucae sive Iohanni, sed etiam interpretibus illis male sedulis, qui (uno ut exemplo utar) non passi sunt Matthaeum nude dicere ἐπορεύθη (19, 15), sed addi-

derunt ἐκεῖθεν, quasi possit aliquis aliunde proficisci quam illinc ubi sit.

Verum exstare et exstitisse haec genera corruptelae in Matthaei codicibus omnibus notum neque mihi exponendum est; illud potius aliquis ex me quaesierit, quibus subsidiis fretus confidam posse scriptoris verba etiam magis perpurgari, quam per editores XIX. saeculi ope membranarum antiquissimarum dudum factum sit. Primum igitur sunt quae nova subsidia post Tischendorfium ceterosque accesserint, maxime quidem Sinaiticus Syrus rescriptus, qui et ἐκεῖθεν illud solus omittit et maioribus aliis laudibus plurimis splendet. Nempe sunt omnino nobis tales maxime testes circumspiciendi, qui ab reliquorum communione paullo longius distent suique quodammodo generis sint: id quod in hunc Syrum convenire videmus, qui etsi socium habet Curetonianum Syrum, tamen illum et ea re longe vincit, quod omnium euangeliorum maiores partes continet, et quod multo magis quam ille a vulgari communique eorum memoria recedit. Merito igitur nunc editori vituperio et crimini sit, si tale subsidium nactus non amplius aliquid quam priores praestiterit. Sed etiam ceteris subsidiis quae dudum nota sunt puto et posse editorem et debere ita uti, ut etiam puriora et integriora verba scriptoris reddat. Maximum id est, quod in singulis quaestionibus non tam testes quam res ipsae spectandae sunt. Incorruptum testem nullum habemus, et vehementer vereor ne citra auctoris αὐτόγραφον nullus inveniri possit, neque genere corruptelae inter se singuli testes differunt, sed numero tantum peccatorum. Itaque si omnium consensu maxima vis vocum inutilium e Matthaeo ceterisque ideo expulsa est, quia in optimos codices eae voces non receptae erant: non aliter iudicandum est de eisdem vocibus, sicubi absunt ab aliis quibusdam non contemnendis, verum optimorum auctoritate proteguntur, cum ne eis quidem locis minus inutiles sint neque, si a testimoniis recesseris, melior earum causa iudicari possit. Equidem non credo scriptorem hunc minime inelegantem haec dedisse quae in codicibus sunt (24, 3): καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν, προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ (αὐτοῦ), sed utique cum altero αὐτοῦ, quod

bonorum codicum auctoritate dudum convictum atque expulsum est, etiam αὐτῷ exterminandum esse puto. Sed requiruntur nimirum testes; en adest Chrysostomus, qui id quoque pronomen omittit. Neque est novus hic testis, sed neglectus fere, nisi quod et Tischendorfius et alii eius testimonia non sine diligentia apponere solent (etsi in hac re leviuscula Tischendorfius id facere omisit); neglectum autem esse ideo dico, quia fides ei nulla habetur. Sunt autem Chrysostomi nonaginta homiliae in Matthaeum conscriptae paene codicis instar: pleraeque enim euangelii particulae ibi exscriptae et appositae sunt; neque vero codicis tantum instar, sed praestantissimi codicis. Quamquam dolendum est, quod huius fructus opimi, quem ex Chrysostomo sperare poteramus, magnam partem invidit nobis fortuna. Nempe accidit quod etiam in aliis scriptoribus qui multum in usu versarentur: adscripsit quisque eorum qui uterentur sui Matthaei lectiones pro eis quas apud illum inveniebat: unde factum est ut et persaepe nunc Chrysostomi codices inter se in diversa discedant et sit ubi lectio in omnibus eis tradita commentario quem scriptor addidit apertissime refragetur. Ne id quidem Tischendorfium fugit, qui inter Matthaei verba a Chrysostomo apposita et huius commentarium diligenter distinguere solet; sed, ut dixi, noluit ad emendandum Matthaeum uti, et vel ideo in apparatu suo critico permulta omisit quae enotare potuit. Ego postquam alibi et de tota re et de singulis multis locis satis copiose egi [1]), hic ex uno loco ostensurus sum quanta sit Chrysostomi utilitas. Est igitur locus de daemonio quod postquam eiectum est adsumptis sociis eodem redit; is locus Matthaeo (12, 43—45) cum Luca (11, 24—26) communis est. Legitur nunc apud utrumque eisdem plane verbis (v. 43 = 24): ὅταν (δὲ) τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἀνάπαυσιν. At Chrysostomus haec dat e Matthaeo (461 D): ὅταν γάρ φησιν ἐξέλθῃ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐκ τοῦ ἀνθρώπου, πορεύεται δι' ἀν. τ. ξ. ἀν. Eundem locum alibi (I, 596 B) afferens

1) Beiträge zur Förderung christl. Theologie IV (1900) p. 5—45.

cetera eadem habet, sed omittit ἐκ (ἀπὸ) τοῦ ἀνθρώπου. Iam cum διέρχεσθαι a Matthaeo alienum sit, Lucae contra usitatissimum[1]), id utique huic reddemus, ex illo removebimus. Tum ἐξέλθῃ, in quo maior vis inest quam in τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα — quippe de eiciendis daemonibus antea multa Iesus disseruit, pergit autem monstrare fore ut eiectis eis vel peius fieret hoc saeculum perversum — aptissime in principio sententiae collocabitur.[2]) Iam quod attinet ad ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, haec sunt praemonenda. Is est scriptor Matthaeus, quem recte putes semper fere intellexisse quae scriberet; contra Lucas, etsi illum et prudentem scriptorem et componendi peritissimum cum principium euangelii tum Acta luculentissime demonstrent, tamen in mediis prioris libri partibus id unum videtur egisse, ut cum fide traderet quae accepisset, sive intellegeret ipse sive non intellegeret. Itaque Matthaeus in hoc capite XII, postquam antea, ut dixi, de daemonum eiectione Iesu dicta attulit (vv. 22—29) aliaque quaedam interiecit, increpantem induxit Iesum perversitatem huius saeculi, quod comparatis antiquis Nineuitis et regina Sabae vehementer affligit. Excipiunt haec ὅταν δ' ἐξέλθῃ . . ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, πορεύεται κτέ.; denique v. 45: καὶ ἔσται (Chr. I) τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χείρονα τῶν πρώτων. οὕτως ἔσται καὶ (καὶ om. U et latini quattuor) τῇ γενεᾷ ταύτῃ [τῇ πονηρᾷ] (om. Chr. utrobique; v. v. 39). Comparari videtur saeculum praesens cum homine aliquo, qui possessus a daemone primum sanatur, sed postea in peiorem quam antea statum relabitur. Sed comparationi altera comparatio superinducitur: rursus enim eius hominis anima cum domo comparatur: 44 τότε λέγει (τὸ πνεῦμα)· εἰς τὸν οἶκόν μου ἐπιστρέψω . . καὶ ἐλθὸν εὑρίσκει σχολάζοντα κτέ. Nonne igitur simpliciora et faciliora intellectu haec erunt, si priorem comparationem prorsus sustulerimus? Etenim apud Lucam quoque simplex comparatio est, qui ultima illa non habet: οὕτως . .

---

1) V. A. Harnack, Ber. der Berl. Akad. 1900, 551.

2) Sic etiam latinus k, et cf. Irenae. I, 16, 3 (Resch TU. X, 2, 257): ἐξελθὸν γὰρ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα τῆς ἀνοίας, ἔπειτα σχολάζοντας αὐτοὺς . . εὑρὸν κτέ.

τῇ γενεᾷ ταύτῃ, quaeque apud Matthaeum antecedunt de praesente saeculo postea demum exhibet, vv. 29 sqq. Verum Chrysostomus quidem in Matth. v. 45 et ipse praebet τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, quae dum manebunt etiam illa ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου v. 43 tuta erunt. Sed ecce D Cantabrigiensis succurrit, in quo est τὰ ἔσχατα αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, sic latine reddita in d: *novissima eius peiora prioribus hominis illius*, ut satis appareat duas ibi lectiones esse conflatas, αὐτοῦ et τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου. Ponamus igitur sic dedisse Matthaeum: τὰ ἔσχατα αὐτοῦ χείρονα κτἑ., et v. 43 nihil nisi ἐξέλθῃ [1]), videamusque cetera. Id αὐτοῦ v. 45 quo iam referetur? Nempe ad οἶκον, qui rursus sordibus omnibus etiam plenior fit quam antea fuit, postquam per breve tempus fuit σεσαρωμένος καὶ κεκοσμημένος. At proxime antecedunt haec: καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ (Mt. = Luc.), neque apte adiungetur αὐτοῦ ad ἐκεῖ. Sed iterum est diversa lectio apud Chrysostomum I: καὶ εἰσέρχεται εἰς αὐτόν. Ita demum videntur omnia probe inter se concinere. Spiritus maliguus postquam expulsus est — sive ex singulo homine aliquo sive ex tota gente — loca deserta peragratur; sed denique in domum pristinam revertit; sic fiet huic saeculo. Sed ego ne nimis temerarius viderer, inter Matthaei verba reliqui et ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου et τοῦ ἀνθρ. ἐκείνου; cetera ad Chrysostomi testimonium refinxi Matthaeumque, ut puto, sui aliquanto similiorem, at Lucae dissimiliorem reddidi.

Ad alium locum, qui et ipse Matthaeo cum Luca communis est, non Chrysostomi sed Tatiani testimonium memorabile exstat. Est locus notissimus de Iohanne Baptista, qui auditis Christi operibus per discipulos suos sciscitatur, utrum ille sit Messias, an alius sit Messias exspectandus, v. Matth. 11, 2 sqq. Luc. 7, 18 sqq. Respondet Christus secundum Matthaeum: πορευθέντες ἀπαγ-

1) Verum est ad ἐξελθεῖν plerumque (ut Mt. 17, 18) addi solere ἐκ (ἀπὸ) τοῦ ἀνθρώπου vel sim.; sed necessitas addendi nulla est, neque ad ἐκβάλλειν talia nisi raro adduntur, v. ap. Matth. huius cap. vv. 24. 26. 27. 28. Cf. etiam Irenaei locum modo allatum (p. VI, 2).

γείλατε Ἰωάνῃ ἃ ἀκούετε καὶ βλέπετε· τυφλοὶ ἀναβλέπουσιν καὶ κτέ.: nisi quod in L et apud Syros legitur ἃ βλέπετε καὶ ἀκούετε, qui melior verborum ordo videtur, italae autem codicum pars et vulgata vel *quae audistis et videtis* (ab) vel *quae audistis et vidistis* (ff^{1}g^{1}h l q vg.). Apud Lucam plerique praebent ἃ εἴδετε καὶ ἠκούσατε, verum D et italae e disertius et plenius ἃ εἶδον ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ ἃ ἤκουσαν ὑμῶν τὰ ὦτα, quam ego lectionem ad formam R (β) rettuli, brevissime autem X nihil nisi ἃ εἴδετε. Iam Tatiani quod vocabatur Diatessaron, ex quattuor euangeliis in unum corpus confusum, teste Ephraemo haec fere habebat: *ite et nuntiate Ioanni non quod audistis, sed quod vidistis: ecce caeci vident et claudi ambulant* e. q. s.[1]) Videtur Matthaeus potius exscriptus esse quam Lucas: certe *ecce* etiam in Syris Lewisiano Curetonianoque apud Matthaeum legitur, cum non legatur apud Lucam (etsi Curetonianus ibi deest), neque apud hunc omnino aptum sit. Sunt enim inter utriusque euangelistae narrationem hae discrepantiae, quas adhuc non notavi: M. praemittit ἀκούσας τὰ ἔργα τοῦ Χριστοῦ, Lucas ἀπήγγειλαν Ἰωάνῃ οἱ μαθηταὶ περὶ πάντων τούτων; porro L. inter quaestionem et responsum totum versiculum inserit de miraculis quae ipso illo tempore Iesus faciebat, qui versiculus nullus est apud Matthaeum. Apte igitur apud L. εἴδετε vel εἶδον οἱ ὀφθ. ὑμῶν, neque inepte ἠκούσατε vel ἤκουσαν τὰ ὦτα ὑμῶν; contra Matthaeo et praesens tempus unice convenit (etsi quod ad id attinet Tatianus cum Latinis facit) neque bene convenit ἃ ἀκούετε post ἀκούσας; nihil enim iam opus erat ea nuntiare. Estne igitur Tatiani quam exscripsi lectio in Matthaeum recipienda? Sed antea disquisito opus est, quid legerit apud Tatianum Ephraemus, quid de suo utpote commentator adiecerit. Itaque verba *non quod audistis sed* (sicut etiam Theodorus Zahn opirari videtur) commentatoris potius quam euangelii sunt, quibus resectis manent ἀπαγγείλατε Ἰωάνῃ ἃ βλέπετε· ἰδοὺ τυφλοὶ κτέ. Nam quin ἃ ἀκούετε, sic sine negatione, apud

1) V. Evangelii concordantis expositio facta a S. Ephraemo, ed. G. Moesinger (Venetiis 1876) p. 100 (Zahn, Forschungen z. Gesch. des neut. Kanons I, 145).

Tatianum non fuerint, propter ipsa commentatoris verba quae dedi dubitare nequimus. Extrinsecus adscripta esse ἃ ἀκούετε etiam ordo varius quo ea apud ceteros testes exhibentur arguit.

Tertio cuidam loco aeque notissimo, qui est in capite 22, insignem opem Syrus Sinaiticus praestat; sed antequam ad eum locum accedam, observatio quaedam exponenda est neque nova neque difficilis. Abstinet fere Matthaeus a verbo *ἀνιστάναι ἀνίστασθαι*. Legebatur activum *ἀναστήσει* in ipso capite 22 v. 24 inter verba ex Vetere Testamento allata, quorum verborum eam partem ego latinum e et Syrum ipsum Sinaiticum secutus sustuli, utpote ex Marco Lucaque male infertam; verum etiam manente eo *ἀναστήσει* facilis esset excusatio. Porro bis exstat *ἀναστάς*: 9, 9 (= Mc. 2, 14) *καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ* et 26, 62 *καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν* (cf. Mc. 14, 60), de quibus locis nullum habemus Chrysostomi testimonium. Sed 17, 9 pro *ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ* vulgata lectione (= Mc. 9, 9) dudum ex BD repositum est *ἐκ ν. ἐγερθῇ*; addit Tischendorfius ad *ἀναστῇ*: „at ita Marcus, ut solet; nusquam Matthaeus". Nempe Matthaeo „surgere" est *ἐγερθῆναι*: 2, 13 *ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον*, 8, 15 *ἠγέρθη καὶ διηκόνει*; item aliis locis multis, et in ipso capite 17 v. 7 *ἐγέρθητε* et v. 23 *τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται* (male B ex Marco *ἀναστήσεται*), ut iam 16, 21 *τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι* (male D ex Marco [8, 31] Lucaque [9, 22] *ἀναστῆναι*), iterumque 20, 19 *τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται* (ℵC*LNZ Chrys. al. pro *ἀναστήσεται* ceterorum, v. Mc. 10, 34. Lc. 18, 33). Item „attollere" vel „facere ut exsurgat" *ἐγείρειν* est apud Matthaeum: 3, 9 *ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ*, 12, 11 *κρατήσει αὐτὸ καὶ ἐγερεῖ*. Sed id caput 12 unum habet quod discrepet cum ceteris plerisque: nempe cum convenienter cum ceteris legatur in v. 42 *βασίλισσα νότου ἐγερθήσεται* (= Lc. 11, 31), tamen ibidem v. 41 exstat *ἄνδρες Νινευῖται ἀναστήσονται* (= Lc. 11, 32), nisi quod unus Clemens qui dicitur in Homil. l. XI, 33 sic locum affert: *ἄ. N. ἐγερθήσονται*. De qua congruentia inter Matthaeum Lucamque[1]) satis vel

1) Cf. praef. Luc. p. XX.

notabili vel mira cum multa dici possint, mitto nunc omnino quaerere, pergo autem observare etiam pro substantivo *ἀνάστασις* apud Matthaeum congruenter exstare *ἔγερσις*, 27, 53 *μετὰ τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ*, quo substantivo nemo ex ceteris omnino utitur. Longos post circuitus iam denique eo accedimus quo ire ab initio in animo erat. 22, 23 *Σαδδουκαῖοι οἱ λέγοντες μὴ εἶναι ἀνάστασιν*, tum 28 *ἐν τῇ ἀναστάσει οὖν*, et 30 *ἐν γὰρ τῇ ἀναστάσει*, et 31 *περὶ δὲ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν*. Similiter Marcus (12, 18 sqq.) et Lucas (20, 27 sqq.), apud quos non offendit quod certe offendit apud Matthaeum. Sed ecce ex Syro Lewisiano emergit genuinus sibique ipse aptissime congruens Matthaeus: *Σαδδ. οἱ λέγοντες μὴ εἶναι ζωὴν τῶν νεκρῶν*[1]), et 28 *ἐν τῷ τέλει οὖν*[2]), et 30 *ἐν γὰρ τῇ ζωῇ τῶν νεκρῶν*.[1]) Neque enim licet putare interpretem Syrum vel propter penuriam linguae vel alia de causa vitasse resurrectionis vocabulum, quod quarto loco, id est v. 31, sicut in Marci Lucaeque locis et ipse adhibet: *περὶ τῆς ἀναστάσεως τῆς ἐκ νεκρῶν*.[3]) At secundum has lectiones Matthaei inconstantia etiam luculentior evadit. Ita sane: verum iam coniecturae ope quarto quoque loco restitui potest *περὶ δὲ τῆς ζωῆς τῶν νεκρῶν*, eo quidem aptius quod insequentia verba *οὐκ ἔστιν ὁ θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων* cum hac lectione multo magis conveniunt quam cum tradita. Sed iam satis de his locis singulis; nolo enim longus esse; necessarium autem est ut in universum de praecipuis adiumentis quae ad emendandum Matthaeum mihi praesto fuerunt paullo disertius verba faciam.

Itaque quod ad graecos libros manuscriptos attinet, Tischendorfii apparatu critico usus sum, nisi quod ubi de Vaticani B lectione dubitaretur, imaginem photographica arte expressam consului, ex eis autem qui minusculis litteris scripti sunt Londiniensem 700 secundum collationem a viro doctissimo H. C. Hoskier factam adhibui. Est autem is in Matthaeo et Iohanne haud perinde utilis atque in Luca Marcoque.[4]) Hoc addo, in

1) חית מיתא. 2) בחרתא, v. adnotationem ad h. l.
3) צל קומתא דמן בית מיתא.
4) Cf. praefationem Lucae p. LXIX sq.

Cantabrigiensi D deesse lacunis interceptas has partes: 1, 1—20. 3, 7—16. 6, 20—9, 2. 27, 1—12.

Fusius agendum est de testibus latinis, ad quos excutiendos mihi praesto fuit Ernesti Lippelt et prudens et assiduum auxilium. Italae quae dicitur in Matthaeo sunt hi septendecim codices:

1) *a* Vercellensis saec. ut putatur IV, editus post alios ab I. Belsheim Christianiae 1894. Passim detritus atque lacunosus est, maior tamen lacuna nulla exstat praeter unam quae 24, 49—25, 16 hausit.

2) *b* Veronensis saec. IV vel V, editus a Blanchino una cum *a f* (f^2).[1] In Matthaeo desunt 1, 1—11. 5, 12—23. 23, 18—27.

3) *c* Colbertinus Parisiensis saec. XI vel XII, editus ab I. Belsheim Christianiae 1888.

4) *d* est Cantabrigiensis D pars latina, quam una cum graeca nunc photographica arte eximie repraesentatam habemus. Desunt: 1, 1—11. 2, 21—3, 7. 6, 8—8, 27. 26, 65—27, 1.

5) *e* Palatinus Vindobonensis, saec. IV vel V, editus post Tischendorfium (1847) ab I. Belsheim Christianiae 1896. Huius codicis qui egregias saepe lectiones praebet, quod ad Matth. attinet haec tantum exstant: 12, 49—14, 11.[2] 14, 22—24, 49. 28, 2—20.

6) *f* Brixianus saec. VI, editus a Blanchino (v. ad *b*), nunc etiam una cum vulgata Latina, a qua proxime abest, in huius editione Britannica, v. infra. Desunt: 8, 16—26.

7) f^1 Corbeiensis (Sangermanensis), nunc Petropolitanus, saec. VIII, nihil praeter Matthaeum continens. Notitia eius adhuc omnis ex Sabatarii amplissimo opere petenda est (P. Sabatier, Bibl. sacr. Latinae versiones antiquae, Paris. 1751).

8) f^2 Corbeiensis, nunc Parisinus, saec. V sive VI, editus ab I. Belsheim, Christianiae 1887. Deest prior huius euangelii pars, usque ad 11, 6.

---

1) Folium quod continet 13, 13—23 Dublinii exstat, editumque est a T. K. Abbott ad calcem codicis Z graeci, Dubl. 1880.

9) g^1 Sangermanensis, saec. IX, ex quo Matthaeum edidit Io. Wordsworth (Old Latin Biblical texts I, Oxoniae 1883); nempe in ceteris euangeliis fere vulgatae codex est.

10) g^2 Sangermanensis, nunc Parisinus; eum quoque ex Sabatario (v. ad f^1) tantum adhuc notum habemus.

11) *h* Claromontanus, nunc Vaticanus, saec. IV sive V, ut g^1 in Matthaeo dumtaxat italae quae vocatur adnumerandus, editus ab I. Belsheim, Christianiae 1892. Desunt 1, 1—3, 15. 14, 33—18, 12.

12) *k* Bobiensis, nunc Taurinensis, saec. IV vel V, editus in: Wordsworth, Old Latin Biblical texts II, Oxoniae 1886. Sunt fragmenta Matthaei Marcique, pessime scripta ab librario quam maxime potest indocto, pretii tamen summi propter formae horum euangeliorum quam exhibet antiquitatem sinceritatemque. Eadem fere forma Cyprianus usus esse e lectionum maximo consensu probatur. Haec autem exstant de Matthaeo: 1, 1—3, 10. 4, 2—14, 17. 15, 20—36, id est prior fere pars, cum in *e* posterior fere exstet.

13) *l* Vratislaviensis, olim Rehdigeranus, saec. VII, editus a Friderico Haase in scriptis publicis universitatis Vratislaviensis 1865/6. Desunt: 1, 1—2, 16.

14) *n* Sangallensis, saec. V sive VI, editus ibidem atque *k*. Sunt fragmenta Matthaei Marci Iohannis, de Matthaeo quidem haec: 17, 1—5. 17, 14—18, 20. 19, 20—21, 3. 26, 56—60. 69—74. 27, 62—28, 3. 28, 8—20.

15) *q* Monacensis, saec. VI vel VII, editus in: H. I. White, Old Latin Biblical texts III, Oxoniae 1888. Desunt: 3, 15—4, 23. 5, 25—6, 4. 6, 28—7, 8.

16) *r* (r^1) Usserianus Dublinensis, saec. VI exeuntis, in Hibernia scriptus, editus a T. K. Abbott Dublinii 1884. Intercidit Matthaei tota prior pars, usque ad 15, 16; praeterea desunt 15, 31—16, 13. 21, 4—21. 28, 16—20, neque cetera bene aetatem tulerunt.

17) r^2 item Usserianus, aetate et indole altero longe inferior, quamquam in Matthaeo quidem — nam in ceteris euangeliis magis vulgatam sequitur — ipsis lectionibus illi haud absimilis. Dedit eius collationem Abbott in appendice (vol. II).

His denique accedit δ, id est versio interlinearis latina codicis graeci Sangallensis Δ, saeculi IX.

Doctissimi vulgatae editores Wordsworth et White post alios sic hos codices in quasdam species sive familias digerunt, ut Europaeam dicant *abnq* (hunc quidem quod ad latinitatem dumtaxat attineat), item *hr*; Italam *f* et *q* (quod attineat ad ipsam euangeliorum formam); Africanam *c* et *k* (quibus accedere *m* i. e. Speculum quod vocatur, falso Augustino attributum[1])); mixtam $cf^{1.2}g^{1.(2)}d\delta$; *l* denique et fortasse g^2 paene Hieronymi formam praebere autument: quod de Rehdigerano equidem vix concesserim. Sed hoc vere dici potest, inter italam quae vocatur et vulgatam parum certos esse fines, neque deesse huius libros qui magis minusve illius similitudinem referant. Est ubi horum quoque librorum rationem habuerim, notis usus editorum Britannicorum.[2])

De Syris testibus singulis multa nunc disserere nihil opus est; sed id nimirum indicandum, quid ex Matthaeo exstet, quid desit et in Curetoniano (s^c) et in Lewisiano (s^l). Itaque Curetonianus haec habet: c. 1, 1—8, 22. 10, 32—23, 25; Lewisianus autem, postquam quae legi non posse visa erant iam pleraque omnia editricis sollertia (omni laude illa quidem maiore) agnita et quamvis renitentia in lucem protracta sunt, has tantum lacunas maiores habet habebitque: 6, 10—8, 3. 16, 15—17, 11. 20, 24—21, 20. 28, 7—20. Hierosolymitanus denique Syrus (s^h) qui vocatur, id est lectionarium ex quattuor euangeliis contextum, paucis praetermissis et Matthaeum et ceteros integros exhibens, iam ex tribus codicibus (A, B, C) ab Agnete Lewis et Margareta Gibson editus est, cum priores editiones uno tantum innixae fuerint libro manuscripto.[3])

Ex patribus qui vocantur ecclesiae non esse qui maiorem usum praebeat Iohanne Chrysostomo iam supra

---

1) Est collectio locorum V. et N. T.^{i}, VIII. vel IX. saeculo confecta. Edidit F. Weihrich, in Operibus Augustini, III, 1, Vindob. 1887.

2) Itaque vg.^{15} significat vulgatae codices XV; vg.^{B} codicem ab illis littera B notatum.

3) Nota s^{sch} designatur Peschitta a Schaafio edita (Lugd. Bat. 1708).

dixi. Codices eius habemus multos, quippe cum hae homiliae magnopere ab hominibus ecclesiasticis ad facilem promptumque usum requiri solitae sint; sed ipse usus nimirum sinceritati tradendi offecit, id quod iam ante significavi. Cui labi est ubi remedium peti possit ex aliis codicibus, est ubi e nullo suppetere videatur; sunt autem collati codices et a Bernardo de Montfaucon editore Parisiensi et Mosquenses a Christiano Friderico Matthaei[1]) et Guelferbytanus saeculi VI a Tischendorfio, Britannici denique Gallicique a Friderico Field, qui tribus tomis has homilias seorsim cum apparatu critico adnotationibusque edidit Oxoniae et Londinii a. 1839.

Ceterorum patrum Graecorum Latinorum Syrorum exhibet indicem copiosum Caspar Renatus Gregory in Tischendorfianae editionis octavae maioris volumine tertio. Itaque hoc tantum monitum velim. Minime puto omnia quae ex tot amplissimis voluminibus ad variae lectionis molem augendam conferri possunt vel a prioribus vel a me ipso exhausta esse. Ego praeter Chrysostomum et Clementi qui dicitur homiliarum auctori operam impertivi et Clementi Alexandrino; alios passim inspexi, velut ipsum Origenem, cuius cum exstent praeter cetera opera multa etiam in Matthaeum commentarii (etsi non omnes), non multum tamen inde, praesertim si comparaveris Chrysostomum, ad Matthaei verba emendanda lucramur. Et est ratio in promptu: Sinaiticus ℵ et Vaticanus B ex eadem tamquam gente prognati sunt, cuius inter maiores fuerant Origenis codices; at Chrysostomi diversae fuerunt stirpis neque ulla, quantum equidem video, artiore necessitate cum nostrorum aliquo coniuncti. Sed Origenis quoniam mentio incidit, non inutile est monere homilias quasdam latinas, sub illius nomine nuper editas a Petro Batiffol, revera neque ex illo neque ex alio scriptore graeco esse conversas, sed latine ab initio scriptas a Novatiano, presbytero Romano tertii saeculi: id quod ceterorum eius scriptorum collatione luculentissime probavit C. Wey-

1) Chr. Fr. Matthaei a. 1782—1788 Novum Testamentum cum adnotatione critica satis locupleti edidit, excussis centum codicibus magnam partem Mosquensibus.

man.[1]) Fuit mihi quoque ad hunc Matthaeum ex eis homiliis aliqui fructus; excussi etiam didascaliae latinae fragmenta Veronensia ab Edmundo Hauler nuperrime in lucem prolata. Sed non sine maxima iniuria hoc loco reticeam de Alfredi Resch opera et laboriosissima et utilissima, qui patrum testimonia plurima exscripta singulis Matthaei ceterorumque locis subiecit, amplae molis voluminibus tribus editis.[2]) Nihil attinet cur id fecerit quave ductus spe: quae quamvis vana fuerit (neque enim ullo labore detegi atque erui potest quod ne fuit quidem unquam), non tamen ipsa opera vana cassave fuit.

Tanta autem vis testimoniorum cum praesto sit, consentaneum est coniecturis in Matthaeo raro opus esse. Ego si quas admisi (quod fere quinquies factum), asterisco addito eas notavi, ut ζωῆς pro ἀναστάσεως 22, 31, cuius supra mentionem feci. Contra abundant in hac editione cancelli, quibus spuria notantur. Spuriorum autem non una ratio est, neque eadem omnium vel dignitas vel indignitas. Sunt interpretamenta futtilia plurima, sunt quibus alibi apud ipsum Matthaeum iustus locus sit, sunt alia plura quae Marco sive Lucae sive etiam Iohanni debeantur: haec igitur omnia, si aderant testimonia certiora, prorsus delevi, sed sicubi magis dubia erat eiciendi auctoritas, cancellis saepta manere sivi. Diversa autem est neque inter se par trium maxime locorum ratio. C. 21, 28 in DΦ latinisque quibusdam non pauca adduntur, quae etsi Lucanis similia sunt, non sunt tamen e Luca petita. Nemo putat Matthaeum ea scripsisse; spuria sunt procul dubio, sed non ideo pretio suo destituta. Quis enim est hic quem Matthaeum vocamus, euangelii scriptor graeci? Matthaeusne apostolus? At nemo fere putat. Fuerit igitur homo nunc ignotus, apostoli cuiusdam quidam discipulus. Eius operi tempore satis antiquo, ut putaverim, ignotus quidam homo haec adscripsit, sive ex sua memoria sive ex alio euangelio nunc deperdito, atque effatus est revera Christus talia qualia hic leguntur, cuius rei

---

1) Archiv für lateinische Lexikographie XI, 545 ff.; v. etiam Th. Zahn, Neue kirchliche Zeitschrift 1900 p. 348.

2) Harnack-Gebhardt, Texte und Untersuchungen X, 1. 2. 3.

Lucas testis locuples adest. Itaque et spuria sunt haec, quod ad Matthaeum attinet qui vocatur, et genuina, quod ad ipsum Christum. Verum cum in forma Matthaei communi nunquam fuerint, sunt a me in margine inferiore collocata, sicut (c. 5, 10) quaedam quae Clemente Alexandrino teste olim in quibusdam Matthaei exemplaribus legebantur, sed aberant a plerisque. Porro c. 16 vv. 2—3 plane simili ratione et spurii iudicandi sunt et genuini; sed id interest inter hunc locum eumque de quo modo egi, quod communis Matthaei forma inde a tempore antiquo hos versus habuit. Hos igitur et cancellis saepsi et litteris minoribus exprimendos curavi, sed est ea diversae tantum originis nota, non ignominiae. Denique c. 23 vv. 16—23 et Chrysostomi silentio coarguuntur et eo quod sunt ab hoc sententiarum nexu alieni; ceteroquin nihil continent quod a Matthaei consuetudine recedat. Fuerunt et ipsi cancellis includendi, litteris tamen eisdem exprimendi quibus cetera. Quis enim scit, utrum ipse scriptor postmodo adiecerit an alius quidam? Nempe si in scriptoris autographo olim in margine exstiterunt (id quod ego neque affirmo neque nego), fieri poterat ut describentium alii in ordinem reciperent, alii neglegerent. Similia his versibus apud nullum alium euangelistam leguntur; verum ipsi pro se testimonium satis disertum edunt.

Sed haec hactenus. Ernesto Lippelt praeter aliam operam utilissimam quam huic editioni praestitit etiam plagulas corrigendi munus, quod strenuissime mecum obiit, grato animo acceptum refero.

Scr. Halis Saxonum mense Ianuario 1901.

Fridericus Blass.

Addenda et corrigenda.

P. 1, adn. l. 1 add. post g^1: $vg.^1$ (Sangall. 49).

p. 3, adn. l. 13 (ad 13) lege „*οὗ* om. B*“.

p. 4, adn. l. 3 add. post Io. ‖ : 2 *αὐτῷ* om. (probabiliter) $\aleph^b$ 243. Chr. mosqu. — l. 16 (ad 18) add. ad Syri: Tat. sec. Ephraem. — l. paenult. add. post $\aleph$D al.: (*ἐφάνη* B).

p. 6, adn. l. 4 ab extr.: *μὴ εἴπητε* ut s^{cl} et. m (605, s. 652, 3); *ἐν ἑαυτοῖς* om. m p. 652 (non om. p. 605).

p. 7, adn. l. 8 (ad 6) add.: m (Iustin.) *ἥξει* (*veniet*; unus *venit*) *δὲ ὁ ἰσχ. μου*, cf. Lc. — l. 10 *καὶ πυρὶ* om. et. unus cod. m. — l. 11 (ad 7, 9 sq.) *τὸν μὲν* (om. *καὶ*) *σῖτον συνάξει κτἑ.* m cod. unus, cet. *τὸν δὲ σῖτον συν.* (om. *αὐτοῦ*); cf. D ap. Lc. — l. paenult. ad Iustin. add. Tatian. (Ephr. ed. Mösinger p. 43).

p. 8, adn. l. 10 (ad 6) add.: *προσῆλθεν . . καὶ εἶπεν* D it. pler.

p. 9, adn. l. 11 (ad 9): alt. *γῆ* et. Tatian. *om.* (p. 6 Mös.).

p. 11, adn. l. 7 ad 10 „*ἕνεκα* B“ add.: (item 13). — l. 10 ab extr. add. (ad 12 sqq.): m p. 440. 446 *ὑμᾶς μισήσωσιν οἱ ἄνθρωποι καὶ ἐκβαλοῦσιν* (*abicient* v. l. *abigent* et *animae abigent*) *καὶ διώξουσιν καὶ ὀνειδίσουσιν καὶ ἐροῦσιν καθ' ὑμῶν πᾶν πονηρόν* (om. *ψευδ. ἕν. ἐμοῦ*). — l. ult., ad 16, add.: sec. loco B *αλασ*, sed *σ* erasum nec instauratum.

p. 13, adn. l. 3 ad 5 add. (post „plerique“) „et. $\aleph^{c_{11}}$; l. 4 corr. (pro $\aleph$B) $\aleph^*$B*; l. 12 (ad 17) ad $\aleph$ add.: B* (item B* vv. 31. 33. 38. 43).

p. 14, adn. l. 3 (ad 3) lege $\aleph^*$ pro $\aleph^a$. — l. 11 (ad 8) add.: *τοῖς ἀρχαίοις* om. m (p. 477) bene, cf. vv. 27. 38. 43. — l. 15 (ad 13) *ὀμόσῃς* et. m cod. C om. — l. paenult. (ad 15) *τούτων* om. m.

p. 15, adn. l. 10 ab extr. (ad 12) ante „Syri“ add. m.

p. 16, adn. l. 7 (ad 11) dele B. — l. 5 ab extr. (ad 19) cf. infra ad 17, 18 sq.

p. 17, adn. l. 6 ab extr. (ad 15) add. m post k. — ibd. ad 15 sq. post s^{sch} add. Tatian. (Ephr. ed. Mösinger p. 71). — l. 3. 2 ab extr. (ad 18 sq.) add.: pro *τῷ ἐν τῷ κρυφ.* m *qui est in caelis*; pro *βλέπων ἐν τῷ κρ.* m cod. S *qui videt occulta*; cf. supra ad v. 6.

p. 18, adn. l. 3 (ad 1) post vg. add.: (sed m *tinea et aerugo* = *σὴς καὶ βρῶσις*). — l. 5 (ad 2) add.: bene m cod. S om. *καὶ κλέπτουσιν* ut Iustin.; tum m *ποιεῖτε* (*facite*) pro *θησαυρίζετε* v. 20 (non item pro *θησ.* v. 19); tum l. 7 (ad 4) add. *διορύσσ. οὐδὲ* om. m cod. S; sed *καὶ κλέπτ.* ut k et. Cyprian. bis om. — l. 16 (ad 5) add.: *καὶ* om. B. — l. paenult. (ad 15) add.: *ὑμῶν* om. $\aleph^*$k; id igitur in Matthaei verbis delendum. — lin. ult. post *οὐχὶ* add.: m *ἡ γὰρ ψ. πλ. κτἑ.*, = Lc. v. l. ‖ 17 *ἃ οὔτε σπ. οὔτε* m, cf. Lc.

p. 19, adn. l. 4 (ad 3) add.: m cod. S *et vestitum cogitatis.* — l. 6 (ad 5) post *νήθ.* m add. *et nuda non sunt.* — l. 7 (ad 6) *αὐτοῦ* om. m cod. S. — ibid. ad 8: *οὐ πολλῷ*] *πόσῳ, Δ* it. vg. (Lc.). — ibd. ad 10 sq. ante cf add. ℵ*Δ*. — l. 13 (ad 13) post ℵ add. „m cod. S" (alii m codd. sicut EG etc.). — l. 9 ab extr.: logion a Clemente admixtum fort. hoc ipso loco Matthaei post v. 33 olim legebatur, unde perfacile propter *ὁμοιοτέλ.* poterat excidere. Affert idem etiam Ambrosius ep. 36, 3 (E. Abbott ap. Gregory p. 1253): *denique scriptum est* (at inter *ἄγραφα* nunc numerant!): *Petite magna, et parva adicientur vobis. Petite caelestia, et terrena adicientur,* = Orig. *αἰτεῖτε τὰ μεγάλα, καὶ τὰ μικρὰ προστεθήσεται ὑμῖν. καὶ αἰτεῖτε τὰ ἐπουράνια, καὶ τὰ ἐπίγεια προστεθήσεται.*

p. 21, adn. l. 6 (ad 4) add. m post k; ibd. 9 ad 5 add. m cod. S post X; ibd. 10 ad 6 add. m post k. — l. 6 ab extr. (ad 14) lege ℵ* pro ℵ.

p. 22, adn. l. 3 (ad 5) add. *Φ* post Z. — l. 5 ad 6 sq. add. m post k. — l. 10 ad 10 add.: *similis est* m = *ὅμοιός ἐστιν* Origen. — l. 11 ad 12 add. m post ℵ*.

p. 24, adn. l. 4 (ad 2) add. „ut vid." post ℵ*. — l. 12 ad 5 pro ℵ* lege „quidam". — l. 2 ab extr. ad 16 ante *unus* add.: *unus ex scribis* m; tum add.: 17 *καὶ* om. km bene.

p. 25, l. 4 ab extr. (ad 17 sq.) add. post *καιροῦ*: *πρὸ καιρ. ἀπολέσαι ἡμᾶς* Eustath. 660 Migne.

p. 30, adn. l. 2 (ad 6 sq.) lege B* pro B.

p. 31, adn. l. 5 (ad 2) post L add. *Φ*. — l. 8 ab extr. ad 13 sq.: m *βασιλ. καὶ ἠγ.* (Lc. 21, 12). — 5 ab extr. ad 16 add. m post k.

p. 32, adn. l. 13 (ad 8) pro B lege B*; add.: Tatian. (Ephr. ed. Mösinger p. 95) *non poteritis consummare has urbes, donec venero ad vos.*

p. 33, adn. l. ult. add.: 21 *καὶ ὁ*] *ὁ δὲ* ℵ*.

p. 34, adn. l. paenult. add.: 18 sq. *ἄνθρ. ἰδεῖν* ℵ, atque ita Greg.-Tischd. vol. III, interp. ante *ἄνθρ.* (cf. v. 9).

p. 35, adn. l. 2 (ad 2) add. ad B: (B* *ἰδεῖν προφ.*, sed corr. ipse). — l. 5 ab extr. ad 14: ante B add. ℵ.

p. 36, adn. l. 11 (ad 8 sq.) pro B lege B*.

p. 38, adn. l. 12 add.: 11 *τοῦ προβάτου* D. — l. 14 ad 13 add.: | *ὡς ἡ ἄλλη* om. ℵ. — l. antepaen. ad 18 add.: *ποιῶσιν* D.

p. 39, adn. l. ult. add.: 22 *ἐφ' ὑμᾶς* om. m codd. SV.

p. 42, adn. l. 5 (ad 3) add. post „Chr. (et. I)": item Tatian. (Ephr. ed. Mösinger 120. 122).

p. 43, adn. l. 1 (ad 2) add. post *ἦλθεν*: (*ἦλθον* D). — l. 7 ad 6 post D add. *Φ*.

p. 45, adn. l. 7 (ad 9) ante *locutus* add. *ἐλάλησεν* B* vid.

p. 57, adn. l. 10 (ad 9): Tatian. (Ephr. ed. Mös. p. 153) Ioh. Baptistam vel nullo uel tertio loco habuit. — l. paenult. ad 16 sq.: *te non vincent* Tatian. ibd.

1 Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ Δαυὶδ υἱοῦ 1
Ἀβραάμ. 2 Ἀβραὰμ ἐγέννησεν τὸν Ἰσαάκ, Ἰσαὰκ δὲ ἐγέν-
νησεν τὸν Ἰακώβ, Ἰακὼβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς
ἀδελφοὺς αὐτοῦ, 3 Ἰούδας δὲ ἐγέννησεν τὸν Φαρὲς καὶ τὸν
Ζαρὰ ἐκ τῆς Θαμάρ, Φαρὲς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἑσρώμ, Ἑσρὼμ 5
δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀράμ, 4 Ἀρὰμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀμιναδάβ, Ἀμιναδὰβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ναασσών, Ναασσὼν δὲ
ἐγέννησεν τὸν Σαλμών, 5 Σαλμὼν δὲ ἐγέννησεν τὸν Βοὸζ ἐκ
τῆς Ῥαχάβ, Βοὸζ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ὠβὴδ ἐκ τῆς Ῥούθ,
Ὠβὴδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰεσσαί, 6 Ἰεσσαὶ δὲ ἐγέννησεν τὸν 10
Δαυὶδ [τὸν βασιλέα], Δαυὶδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Σολομῶνα
ἐκ τῆς τοῦ Οὐρίου, 7 Σολομὼν δὲ ἐγέννησεν τὸν Ῥοβοάμ,
Ῥοβοὰμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀβία, Ἀβία δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀσά,
8 Ἀσὰ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσαφάτ, Ἰωσαφὰτ δὲ ἐγέννησεν τὸν

1 praemittit g¹: *Deus fecit Adam Adam genuit Seth Seth genuit Enos Enos genuit Cainan Cainan genuit Maleleael Maleleel ienuit Gereth Iareth ienuit Enoch Enoch gen. Mathusalem Matusala g. Lamech L. g. Noe N. g. Sem S. g. Arfaxat A. g. Salath S. g. Eber E. g. Phalech Palech g. Ragau R. g. Seruch S. g. Nachor N. g. Thara Th. g. Abraham.* V. Lc. 3, 34 sqq. (deest alter Cainan inter Arf. et Sala(th) sicut in D Lc. Gen. 11, 12 hebr.) ‖ 1 k *liber generalis fili D. fili Abr.* ‖ 2 ℵ*k *Ἰσάκ.* | *δὲ* om. ℵ*cf¹g¹*kq; l. 3 *δὲ* om. g¹*k, tum in seq. k ubique *et*, sed om. v. 4 post *Ἀρὰμ*, et v. 13 hab. *et abius autem*; praet. v. ad 12. Ubique *δὲ* om. s^{c1} ‖ 4 sq. *καὶ τὸν* Ζ. (Ζαρε B, amiat. *zarat*, for. *zaret*, cf. supra *Salath* in g¹ pro *Σαλα*) *ἐκ τ. Θ.* om. g¹k; v. propter offensionem deleta esse ‖ 5 *Εσρωμ* cet. (ut *Αραμ*), sed *-ron* recte ck (g¹ priore loco) ‖ 8 *Σαλμὼν*] שלא s^{c1} (*Σαλα* ℵB Lc. 3, 32) ‖ 8 sq. *Βοες* ℵBk, *Βοος* C | 8 sq. *ἐκ τῆς Ῥ.* om. *Δ**a ‖ 9 sq. *Ιωβηδ* ℵBC* ‖ 11 *τὸν βασ.* om. 700 g¹*. Cf. ad v. 16 | ℵ*1 *Σαλομων*, ℵ^{b} *Σαλωμωνα* ‖ 12 *Σαλωμων* ℵ^{b}, *Σαλομων* 1 ‖ 13 *Αβεια* i. e. *-ία* frg. Oxyrh.: *Αβια* pler., D ap. Lc. 3 (ubi Matthaei est genealogia) *Αβιουδ*, ita hic cg²q, *-iuth* g¹, *-iu* k ‖ 13 sq. *Ασαφ* ℵBC (D Luc.) it. part.

Ἰωράμ, Ἰωρὰμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ὀζίαν, 9 Ὀζίας δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωαθάμ, Ἰωαθὰμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀχάζ, Ἀχὰζ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐζεκίαν, 10 Ἐζεκίας δὲ ἐγέννησεν τὸν Μανασσή, Μανασσὴ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀμών, Ἀμὼν δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσίαν, 11 Ἰωσίας δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωακίμ, Ἰωακὶμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰεχονίαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος. 12 [μετὰ δὲ τὴν μετοικεσίαν Βαβυλῶνος] Ἰεχονίας δὲ ἐγέννησεν τὸν Σαλαθιήλ, Σαλαθιὴλ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ζοροβάβελ, 13 Ζοροβάβελ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀβιούδ, Ἀβιοὺδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλιακίμ, Ἐλιακὶμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀζώρ, 14 Ἀζὼρ δὲ ἐγέννησεν τὸν Σαδώκ, Σαδὼκ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀχίμ, Ἀχὶμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλιούδ, 15 Ἐλιοὺδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλεαζάρ, Ἐλεαζὰρ δὲ ἐγέννησεν τὸν Μαθθάν, Μαθθὰν δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰακώβ, 16 Ἰακὼβ δὲ ἐγέννησεν Ἰωσὴφ τὸν ἄνδρα Μαρίας, ἐξ ἧς ἐγεννήθη Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Χριστός. 17 πᾶσαι οὖν αἱ γενεαὶ ἀπὸ Ἀβραὰμ ἕως Δαυὶδ γενεαὶ δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ Δαυὶδ ἕως τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος γενεαὶ δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος ἕως τοῦ Χριστοῦ γενεαὶ δεκατέσσαρες. 18 τοῦ δὲ Χριστοῦ ἡ γένεσις οὕτως ἦν. μνηστευθείσης τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῷ Ἰωσήφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτοὺς εὑρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύματος

1 Ἰωρ. δὲ ἐγ.] add. (D Lc.) s^{c} (non s^{1}) τὸν Ὀχοζίαν, Ὀ-ίας ἐγ. τὸν Ἰωάς, Ἰ. ἐγ. τὸν Ἀμασίαν, Ἀ-ας δὲ ἐγ. Sed cf. v. 17 ‖ 4 Μανασση bis ℵ^{b}B: Μ-η (-ην Δ al.) Μ-ης | Ἀμως ℵBC (D Lc.) it. part. ‖ 5 sq. τὸν Ἰωακίμ, Ἰ. δὲ ἐγ. add. MUs^{h}s^{p}c.*, cf. Iren. 3, 21, 9. F. Gräfe Stud. u. Krit. 1898, 124 ‖ 7 ἐπὶ] ἕως k ut v. 17 ‖ 7 sq. μετὰ . . Βαβ. om. k et add. δὲ post Ἰεχ.; s^{h} post Βαβ. alt. interpungit et hab. (sec. cod. B, non AC) et ipse Ἰεχ. δὲ; idem B om. δὲ post μετὰ. ‖ 8 sq. B ter γεννᾷ | Bk Σελαθ. ‖ 10 אבינור s^{c1} ‖ 12 A (D Lc.) al. Αχ(ε)ιν; ita s^{c1} אכין ‖ 12 sq. אליור s^{c} (non s^{1}) ‖ 14 Μαθθαν B* (D Lc.): Ματθαν ‖ 15 τὸν ante Ἰωσ. recte (quippe sequitur appositio cum articulo) om. frg. Oxyrhynch. ‖ 15 sq. τὸν ἄνδρα κτέ.] 346. 555. adg^{1}kq (cf. bc) s^{c} arm. al. pro his hab. ᾧ μνηστευθεῖσα (v. 18; bs^{c} add. ἦν) παρθένος (om. q, post Μ. s^{c}) Μ. (ἣ add. s^{c}, Μ. δὲ add. c, ἡ δὲ παρθ. Μ. add. b) ἐγέννησεν Ἰησ. κτέ.; s^{1} autem Ἰωσ. (repetitur nomen) ᾧ μν. ἦν Μ. παρθ. ἐγ. Ἰησ. ‖ 16 ὁ λεγ. om. bd (*chr. ies.*) ks^{c} (non s^{1}) ‖ 20 ad v. 18 in vulgatae Harleiani (Z) mg. adscr.: *genealogia hucusque, incipit eu. sec. mt.; incipit* etc. et. in Lindisfarn. Y | Χρ. d (D^{gr} periit) al. it. vg. s^{c1} Iren. diserte: B Χρ. Ἰησ., Ἰησ. Χρ. cett. | γέννησις EKL al. Orig. (Zahn Einl. II, 289) ‖ 21 μητρ. αὐτ. om. d

ἁγίου. 19 Ἰωσὴφ δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, δίκαιος ὢν καὶ μὴ θέλων αὐτὴν δειγματίσαι, ἐβουλήθη λάθρᾳ ἀπολῦσαι αὐτήν. 20 ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἐνθυμηθέντος, ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου κατ' ὄναρ ἐφάνη αὐτῷ λέγων· Ἰωσὴφ υἱὸς Δαυίδ, μὴ φοβηθῇς παραλαβεῖν Μαριὰμ τὴν γυναῖκά σου· τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ἐκ πνεύματός ἐστιν ἁγίου. 21 τέξεται δὲ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν· αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. 22 τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος· 23 „Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσιν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ“ (ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός). 24 ἐγερθεὶς δὲ ὁ Ἰωσὴφ ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἐποίησεν, ὡς προσέταξεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος κυρίου, καὶ παρέλαβεν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, 25 καὶ οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτὴν ἕως οὗ ἔτεκεν υἱόν, καὶ ἐκάλεσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. 1 Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας ἐν ἡμέραις Ἡρῴδου τοῦ βασιλέως, ἰδοὺ μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο εἰς Ἰεροσόλυμα 2 λέγοντες· Ποῦ ἔστιν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; εἴδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ, καὶ ἤλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ. 3 ἀκούσας δὲ Ἡρῴδης ἐταράχθη, καὶ πᾶσα Ἰεροσόλυμα μετ' αὐτοῦ, 4 καὶ συναγαγὼν πάντας τοὺς

10 sq. Iesai. 7, 14

2 *δειγμ.* ℵ[a]BZ Euseb., qui explic. per *φανερὸν ποιῆσαι* (*praepalare* d, *divulgare* k): *παραδειγμ.* (*traducere* it. pler. vg.) | *ἐβουλ.*] *ἐνεθυμήθη* ut v. 20 legisse vid. s[c1] ‖ 3 *ἄγγ.* (om. *ἰδοὺ*) *κατ' ὄν. φαίνεται τῷ Ἰωσ.* Chr. (*apparuit Ioseph* et. g[1]) ‖ 5 *Μαρίαν* BL1 | *ἐξ αὐτῆς* (a?)bcfg[1]s[c1] ‖ 6 *ἁγ. ἐστίν* DL it. vg. Orig. Iren. | *τέξεται δέ σοι υἱ.* s[c1] (Chr. 58 B *οὐκ εἶπε Τέξ. σοι*). Cf. v. 23 ‖ 7 *κληθήσεται* (. . *Ἰησοῦς*) s[c], *καλέσει* L*g[1]. Cf. v. 25 ‖ 7 sq. *τ. λ. α.*] *τὸν κόσμον* (et *αὐτοῦ* 8 ut s[1]) s[c] ‖ 8 *ὅλον* om. s[c1] Iren. bis (sed semel *totum*). Cf. ad 21, 4. 26, 56 ‖ 9 sq. *προφ. Ἡσαΐου* D it. pler. s[c1] Iren. ‖ 10 *λέγ.* om. fs[sch] Iren. (add. Iren. 259) ‖ 11 *καλέσεις* (LXX) D (Chr. 74 C *οὐκ εἶπε κ-εις, ἀλλὰ κ-ουσι*) ‖ 12 sq. *διεγ.* C[3]D al. ‖ 13 *ὁ* om. ℵK*Π* al. (*ὁ Ἰωσ.* om. 700) ‖ 15 D it. *ἔγνω*; ks[1] om. *καὶ . . ἕως*, cf. vv. 16. 21 | *οὗ* om. B | *τὸν υἱ. αὐτῆς* (om. *αὐτ.* D[3]Ldq) *τὸν πρωτότοκον* pler., ex Lc. 2, 7 (nihil nisi *υἱ.* ℵBZ1(a)bcg[1]ks[c1]) | *ἐκάλεσεν* forma fem. vertunt s[c]s[sch] (cf. Iust. Ap. 1, 33), masc. s[1] ‖ 17 f[1] al. Cypr. *iudae*, cf. ad v. 5 ‖ 18 *ἀπὸ Ἀρραβίας* (sic) Iustin., cf. Ps. 71 (72), 15, Euseb. Ps. ad eum l., Tertull. Marc. III, 13 | *ἔρχονται* Chr. ‖ 20 *ἐν*] מן = *ἐκ* s. *ἀπὸ* s[1] ‖ 21 *αὐτόν ΓΔ* al. | *Ἡρ.* Chr. 3 A: nostri aut *Ἡρ. ὁ βασιλεὺς* (C al.) aut *ὁ βασ. Ἡρ.* (ℵBD al.) ‖ 22 *πᾶσα* (hab. Chr.) om. D

ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς τοῦ λαοῦ ἐπυνθάνετο, ποῦ ὁ Χριστὸς γεννᾶται. 5 οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· Ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας. οὕτως γὰρ γέγραπται διὰ τοῦ προφήτου· 6 „Καὶ σὺ Βηθλεὲμ γῆ Ἰούδα, [οὐδαμῶς] ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα· ἐκ σοῦ ἐξελεύσεται ἡγούμενος, ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ.“ 7 τότε Ἡρῴδης λάθρᾳ καλέσας τοὺς μάγους ἠκρίβασεν παρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέρος, 8 καὶ πέμψας αὐτοὺς εἰς Βηθλεὲμ εἶπεν· Πορευθέντες ἐξετάσατε [ἀκριβῶς] περὶ τοῦ παιδίου· ἐπὰν δὲ εὕρητε, ἀπαγγείλατέ μοι, ὅπως κἀγὼ ἐλθὼν προσκυνήσω αὐτῷ. 9 οἱ δὲ ἀκούσαντες τοῦ βασιλέως ἐπορεύθησαν. καὶ ἰδοὺ ὁ ἀστήρ, ὃν εἶδον ἐν τῇ ἀνατολῇ, προῆγεν αὐτούς, ἕως ἐλθὼν ἐστάθη ἐπάνω τοῦ παιδίου. 10 ἰδόντες δὲ τὸν ἀστέρα ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα, 11 καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν εὗρον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ πεσόντες προσεκύνησαν αὐτῷ, καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν προσήνεγκαν αὐτῷ δῶρα, χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν. 12 καὶ χρηματισθέντες κατ' ὄναρ μὴ ἀνακάμψαι πρὸς Ἡρῴδην, δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν. 13 ἀναχωρησάντων δὲ αὐτῶν, ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου κατ' ὄναρ ἐφάνη τῷ Ἰωσὴφ λέγων· Ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ φεῦγε

3 sqq. Micha 5, 2 cf. 4

1 παρ' αὐτῶν post ἐπυνθ. om. D*Γ*, cf. v. l. Io. 4, 52; εἶπέν αὐτοῖς s^{cl} (non est πυνθάνεσθαι nisi ap. Luc., maxime in Act., et Io.) ‖ 2 sq. *iudae* (ut v. 1) lat. multi; *iuda* k*; *Iudae* = Ἰούδα (cf. v. 6) a Mt. scriptum putat Hieron. ‖ 4 γῆ Ἰούδα| τῆς Ἰουδαίας D, *iudaeae* k lat. al., terra iudeorum f^{1}, ירהודא ut v. 5 Syri | οὐδαμῶς (nusquam praeterea NT.)] μὴ Df^{1}, *non* א ל lat. plerique (Tert.), Syri pler., sed om. s^{h} cod. B ut hebr. LXX ‖ 5 γὰρ post σοῦ om. ℵ*s^{h} cod. B, ὅτι ἐκ σοῦ Chr. | ποιμενει = -αίνει D ‖ 7 ηκρειβασεν D (it. v. 16): -ίβωσεν (ἀκριβάζειν pro -οῦν LXX) ‖ 9 ἀκρ. ἐξετ. EK al. Orig. Chr., om. ἀκριβῶς (cf. v. 7) s^{1} (post παιδ. hab. s^{csch}) | ὅταν D ‖ 11 λαβόντες ἐντολὴν (παρὰ s^{c}) τοῦ β. s^{cl} ‖ 13 τοῦ παιδ. Dbcg^{1}kq et ut vid. Chr. (ἐπέστη τῷ π. 109 C): οὗ ἦν τὸ π. (ita s^{1}, sed om. ἐπάνω) ‖ 14 σφόδρα om. s^{cl} ‖ 15 εὗρον (minusc. plur.) bcf^{1}g^{1} vg.: εἶδον (ex 12 sq.) | τὸν παῖδα D, cf. v. 13 etc. ‖ 16 αὐτό *Γ*, cf. v. 2 ‖ 18 σμ. καὶ λίβ. Syri ‖ 20 ἑαυτῶν χώρ. ℵ* 157 | αὐτῶν δὲ ἀναχ. D, καὶ μετ' αὐτοὺς s^{cl} (ἰδοὺ om. s^{clsch}) ‖ 21 κυρίου ut 1, 20 om. Chr. | φαίνεται τῷ Ἰ. κ. ὄν. Chr., φ. κ. ὄν. τῷ Ἰ. ℵD al. Cf. 1, 20 ‖ 22 et p. 5, 2 τὸν παῖδα et αὐτόν p. 5, 2 D, ut 15

εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἴσθι ἐκεῖ ἕως ἂν εἴπω σοι· μέλλει γὰρ Ἡρῴδης ζητεῖν τὸ παιδίον, τοῦ ἀπολέσαι αὐτό. 14 ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβεν τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ νυκτὸς καὶ ἀνεχώρησεν εἰς Αἴγυπτον, 15 καὶ ἦν ἐκεῖ ἕως τῆς τελευτῆς Ἡρῴδου, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος· „Ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου.“ 16 τότε Ἡρῴδης ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων, ἐθυμώθη λίαν, καὶ ἀποστείλας ἀνεῖλεν πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν Βηθλεὲμ καὶ ἐν πᾶσιν τοῖς ὁρίοις αὐτῆς ἀπὸ διετοῦς καὶ κατωτέρω κατὰ τὸν χρόνον, ὃν ἠκρίβασεν παρὰ τῶν μάγων. 17 τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἰερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος· 18 „Φωνὴ ἐν Ῥαμᾶ ἠκούσθη, κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς πολύς, Ῥαχὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ οὐκ ἤθελεν παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσίν.“ 19 τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἡρῴδου, ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου φαίνεται [κατ᾽ ὄναρ] τῷ Ἰωσὴφ [ἐν Αἰγύπτῳ] 20 λέγων· Ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ πορεύου εἰς γῆν Ἰσραήλ· τεθνήκασιν γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου. 21 ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβεν τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ ἦλθεν εἰς γῆν Ἰσραήλ. 22 ἀκούσας δὲ ὅτι Ἀρχέλαος βασιλεύει ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας ἀντὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ἡρῴδου, ἐφοβήθη ἐκεῖ ἀπελθεῖν, χρηματισθεὶς δὲ κατ᾽ ὄναρ ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας, 23 καὶ ἐλθὼν κατῴκησεν

6 sq. Hosea 11, 1 ‖ 12 sqq. Ierem. 31, 15

1 *σοι εἴπω* Dk ‖ 2 *ξ. τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου* Chr. (om. *τ. ἀπ. α.*), e v. 20? ‖ 2 sq. *δὲ διεγ.* D ‖ 3 *τὸν παῖδα* D ‖ 6 *Ἡσαΐου τοῦ προφ.* s^1 | *λέγοντος* om. Iren. ‖ 8 *ἀπέστειλεν ἀνελεῖν* Lucifer ‖ 9 *πᾶσιν* om. s^1 ‖ 9 sq. *διετίας* (*-ειας*) *καὶ κάτω* D it. vg. Lucifer ‖ 10 *ἠκριβ.* v. ad p. 4, 7 ‖ 11 *διὰ*] *ὑπὸ κυρίου διὰ* male D (1, 22) | *Ιερ.* om. codd. lat. quidam ap. Wetst. ‖ 12 *κλαυθμὸς* ℵBZ it. vg. Iustin. al.: *θρῆνος καὶ κλ.*, cf. LXX; om. haec et *καὶ ὀδ. πολ.* Chr. 133 B (sed hab. tres codd. *θρῆνος καὶ ὀδ. π.*) ‖ 13 *πολύς* om. f^1k (om. LXX, hebr.) | *φωνὴ Ῥ.* s^{c1} | *κλαιούσης* ks^{c1} ‖ 14 *ἠθέλησεν* D lat. (*ἤθελε* LXX) ‖ 15 *κυρίου* h. l. et. Chr. (v. ad v. 13) | *κατ᾽ ὄν. φαίν.* (*apparuit* lat.) CE al. Chr.; *κατ᾽ ὄναρ* post *λέγων* s^1; om. s^h ‖ 16 *ἐν Αἰγ.* om. Chr. ‖ 16 sq. *τὸν παῖδα* D, it. 19 (sed *παιδίον* 18), cf. vv. 11. 13 sq. ‖ 19 *ἐγερθεὶς*] *διεγ.* D ut v. 14 | *καὶ τὴν μ. α.* om. k ‖ 20 *ἦλθεν* DE al. it. (*abiit* k) vg. Syri: *εἰσῆλθεν* ‖ 21 *ἐπὶ* om. ℵB, vix ex usu NT^i; *ἐπὶ τῆς Ἰουδ.* male om. s^1 | *τοῦ πατρὸς α.* post *Ἡρ.* D al. it. vg. Chr.

εἰς πόλιν λεγομένην Ναζαρέθ, ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τῶν προφητῶν, ὅτι „Ναζωραῖος κληθήσεται“.

3 1 Ἐν [δὲ] ταῖς ἡμέραις ἐκείναις παραγίνεται Ἰωάνης ὁ βαπτιστής, κηρύσσων ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας, 2 λέγων· Μετανοεῖτε· ἤγγικεν γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. 3 οὗτος [γάρ] ἐστιν ὁ ῥηθεὶς διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος· „Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· Ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου[, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ].“ 4 αὐτὸς δὲ ὁ Ἰωάνης εἶχεν τὸ ἔνδυμα ἀπὸ τριχῶν καμήλου καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ· ἡ δὲ τροφὴ ἦν αὐτοῦ ἀκρίδες καὶ μέλι ἄγριον. 5 τότε ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν Ἱεροσόλυμα καὶ πᾶσα ἡ Ἰουδαία καὶ πᾶσα ἡ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, 6 καὶ ἐβαπτίζοντο ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ὑπ' αὐτοῦ, ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. 7 ἰδὼν δὲ πολλοὺς τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων ἐρχομένους [ἐπὶ τὸ βάπτισμα], εἶπεν αὐτοῖς· Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; 8 ποιήσατε οὖν καρπὸν ἄξιον τῆς μετανοίας. 9 καὶ μὴ δόξητε λέγειν· Πατέρα

2 Iesai. 11, 1? ‖ 7 sq. Iesai. 40, 3

1 vv. l. *Ναζαρετ* (B) et *-αθ* ut alibi ‖ 2 *τοῦ πρ-ου* it. pler. ‖ 3 *δὲ* om. D b f^{1} g^{1} k q s^{cl} al. Chr., cf. 734 D | *Ἰωάνης* B*: *Ἰωάννης*. It. B vv. 4. 13 ‖ 4 *καὶ λέγων* plerique (om. *καὶ* ℵ B g^{2} q) ‖ 6 *γὰρ* om. s^{1} (Iren.) | *ὑπὸ κυρίου διὰ τοῦ προφ.* sec. Irenae. interpr. 184, cf. 1, 22, recte puto quod om. *Ἡσ.* Sec. s^{cl}: *οὗτός ἐστιν περὶ οὗ γέγραπται ἐν Ἡσ. τῷ προφ. λέγοντι | λέγ.* om. b*, s$^{h\,sch}$, Iren. ‖ 7 *φωνὴ . . . ἐρήμῳ* om. s^{1} male ‖ 8 *εὐθείας . . αὐτοῦ* (= Mc. 1, 3. Lc. 3, 4) om. k s^{1}; contra a b* Iren. add. etiam plura, e Lc. 3, 5 sq. | *ὁ* om. D ‖ 9 *αὐτοῦ* post *ἔνδ.* om. c f f^{1} k l s^{cl} | *δερμ.* om. s^{1} ‖ 11 *ἤρχοντο* s^{cl}, *conveniebant* k | *οἱ Ἱεροσολυμῖται* s^{cl}, e Mc. 1, 5 ‖ 12 *πᾶσα Ἱερ.* a k l; *πᾶσα ἡ Ἰουδ. καὶ Ἱερ.* Chr., sed om. *καὶ Ἱερ.* VIII 165 C | *πέραν* (4, 25) s^{1} (עברא, ut s^{c} 4, 25): *περίχωρος*, e Lc. 3, 3 puto ‖ 13 *ποταμῷ* post *Ἰορδ.* om. D al. it. vulg.; *ἐν τῷ Ἰορδ. π.* om. Chr. 145 B. 149 D (Mc. 1, 5); *ὑπ' αὐτοῦ* om. ℵ* (*ἐβάπτιζεν αὐτοὺς* s^{cl}) ‖ 14 *ἕκαστον τὰς ἁμ. αὐτοῦ* s^{cl} | vv. 7—9 (praeter prima) fere = Lc. 3, 7—9 ‖ 14 sq. *Σαδδ. καὶ Φαρ.* plerique Chr.^{1}; vid. *τῶν Φ.* tantum legisse, cf. 149 D ‖ 15 *ἐπὶ τὸ βάπτ.* (*αὐτοῦ* add. pler.; om. ℵ*B Orig.)] om. haec Chr. p. 149 D satis diserte. Cf. v. l. Lc. 3, 23 ‖ 16 *ὑμ. ὑπέδ.* (D A Lc.) Iren. ‖ 17 sq. *καρποὺς ἀξίους* (= Lc.) s^{cl} s^{sch} Chr. al. ‖ 18 *μὴ λέγετε* s. *εἴπητε* s^{cl}; *ἐν ἑαυτ.* post *λέγ.* om. b c f g^{1} s^{1} Chr. 151 B. 319 C. VIII, 316 B (eadem plures om. ap. Lc.). Estne ΔΟΞΗΤΕ corruptum ex ΑΡΞΗCΘΕ (Lc., s^{h} hic)?

ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ· λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι δυνατὸς ὁ Θεὸς
ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ. 10 ἤδη
δὲ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κεῖται· πᾶν οὖν
δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ
βάλλεται. 11 ἐγὼ μὲν ὑμᾶς βαπτίζω ἐν ὕδατι εἰς μετάνοιαν· 5
ὁ δὲ [ὀπίσω μου ἐρχόμενος] ἰσχυρότερός μου [ἐστίν], οὗ
οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς τὰ ὑποδήματα βαστάσαι, αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει
ἐν πνεύματι ἁγίῳ [καὶ πυρί], 12 οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ
αὐτοῦ, καὶ διακαθαριεῖ τὴν ἅλωνα αὐτοῦ, καὶ συνάξει τὸν
σῖτον εἰς τὴν ἀποθήκην, τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ 10
ἀσβέστῳ. 13 Τότε παραγίνεται ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας
ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάνην, τοῦ βαπτισθῆναι ὑπ'
αὐτοῦ. 14 ὁ δὲ διεκώλυεν αὐτὸν λέγων· Ἐγὼ χρείαν ἔχω
ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρός με; 15 ἀποκριθεὶς
δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· Ἄφες ἄρτι· οὕτω γὰρ πρέπον 15
ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. τότε ἀφίησιν
αὐτόν. 16 [βαπτισθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εὐθὺς ἀνέβη ἀπὸ τοῦ
ὕδατος.] καὶ ἰδοὺ ἠνεῴχθησαν οἱ οὐρανοί, καὶ εἶδεν
πνεῦμα Θεοῦ καταβαῖνον ὡσεὶ περιστερὰν ἐρχόμενον ἐπ'

1 ὅτι παῖδες ἐσμὲν τοῦ Ἀ. Chr. 319 C (sed παῖδες non est ex usu horum scriptorum) | γὰρ] δὲ k | δυνατὸς Cl. Al. I, 5 Dd., latini (*potens est*, sed *potest* Tert.), Iren. Lucif.: δύναται. It. ap. Lc. illud verius vid. ‖ 2 τούτων om. 700, cf. Chr. comm. 151 C D ‖ 2 sq. ἤδη γὰρ lat.; καὶ ἰδοὺ s^{c1} ‖ 4 καλὸν om. s^{1}, v. l. ap. Lc. ‖ 5 sqq. v. 11 sq. cf. Lc. 3, 16 sq. ‖ 5 βαπτ. ὑμᾶς C al. a b g^{1} ‖ 6 ὀπ. μου ἐρχ. (Io. 1, 22) et ἐστίν om. s^{h} (id. ap. Lc. om. ὁ ἰσχυρότ. μου); ὀπ. μου et. a om. ‖ 7 ἄξιος τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος λῦσαι (cf. Lc., Mc. 1, 7, Io. 1, 27) Chr. | αὐτὸς] ἐκεῖνος Chr. 154 B ‖ 8 πυρὶ καὶ πν. ἁγ. s^{1}; om. καὶ πυρί ESV alii multi goth. s^{h} (apta haec ap. Lc., v. Act. 2, 3) ‖ 10 αὐτοῦ post σῖτον om. ESU al., it. part., Syri | αὐτοῦ post ἀποθ. add. BELU al., it. part., Syri ‖ 13 ὁ δὲ Ἰωάννης plerique (om. Ἰ. ℵ*B sah. Euseb.) ‖ 15 αὐτῷ] πρὸς αὐτόν ℵC al. ‖ 16 ἡμᾶς ℵ*, om. Eus. Ps. 804 M. | ἐβάπτισεν c ‖ 17 αὐτὸν βαπτισθῆναι, καὶ ἐβαπτίσθη Ἰησ., καὶ βαπτισθεὶς εὐθὺς ὅτε ἀνέβη ὁ Ἰ. s^{c}, αὐτὸν βαπτ., καὶ ὅτε ἐβ. καὶ ἀνέβη s^{1}, at s^{h} cod. B: βαπτισθέντος δὲ τοῦ κυρίου Ἰ. (vel ὅτε δὲ ἐβ. κτἑ.) εὐθὺς ἠνεῴχθ. αὐτῷ οἱ κτἑ. Vid. haec βαπτισθεὶς δὲ ὁ Ἰ. (ὁ Ἰ. om. [s^{1}] l al.) εὐθ. ἀν. (ἀν. εὐθ. CE al.) . . ὕδ. e Mc. 1, 10 interpolata esse. Plura addita in ag^{1}: *et cum baptizaretur* (*Iesus* add. g^{1}), *lumen ingens* (*magnum* g^{1}) *circumfulsit* (*fulgebat* g^{1}) *de aqua ita ut timerent omnes qui advenerant* (*congregati erant* g^{1}). Cf. Iustin. Tr. 88, euang. apocr. ap. Tschd. ad v. 17 ‖ 18 αὐτῷ post ἠνε. (ita B pro ἀνε.) om. ℵ*B sah. s^{c1} al. ‖ 19 τὸ πν. τοῦ Θ.

αὐτόν. 17 καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα· Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα.

4 1 Τότε ὁ Ἰησοῦς ἀνήχθη εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ τοῦ πνεύματος, πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου. 2 καὶ νηστεύσας ἡμέρας τεσσεράκοντα καὶ τεσσεράκοντα νύκτας, ὕστερον ἐπείνασεν. 3 καὶ προσελθὼν ὁ πειράζων εἶπεν αὐτῷ· Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, εἰπὲ ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι γένωνται. 4 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Γέγραπται· „Οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος[, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι Θεοῦ].“ 5 τότε παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ ἵστησιν αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ, 6 καὶ λέγει αὐτῷ· Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, βάλε σεαυτὸν κάτω· γέγραπται γὰρ ὅτι „τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ, καὶ ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσίν σε, μή ποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου“. 7 ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Πάλιν γέγραπται· „Οὐ πειράσεις κύριον τὸν Θεόν σου.“ 8 πάλιν παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς ὄρος ὑψηλὸν λίαν καὶ δείκνυσιν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν, 9 καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ταῦτά σοι πάντα δώσω, ἐὰν

1 sq. cf. Ps. 2, 7. Iesai. 42, 1 ‖ 8 sq. Deuter. 8, 3 ‖ 13 sqq. Ps. 91, 11 ‖ 16 Deut. 6, 16

praeter ℵB | καταβ.] ἐκ τοῦ οὐρανοῦ (cf. Io. 1, 32) add. D al. | ὡς D Eus.; ἐν εἴδει περ-ᾶς s^1 Chr. 163 C. 164 E (cf. Lc.) | ἐρχ. ℵB, it part.: καὶ ἐρχ. plerique, καὶ ἔμεινεν s^{c1} (cf. Io. 1, 32) | ἐπ'] D* Euseb. εἰς (C*E* al. πρὸς), cf. euang. Ebionit. ap. Tschd. (ἐν εἴδει περ. . . εἰσελθούσης εἰς αὐτόν)

1 καὶ φ. ἠκούσθη hs^{c1} | λέγ. πρὸς αὐτόν D it. part. s^{c1} | σὺ εἶ Das^{c1} ‖ 2 ὁ υἱ. μου καὶ ὁ ἀγ. μου s^{c1} et om. καὶ s^h (cod. C om. ὁ υἱ. μου). Cf. 17, 5 ‖ 3 ὁ om. BUΔ | εἰς τ. ἔρ. post πν. ℵK$s^{c1}s^{sch}s^h$ ‖ 5 τεσσ. νύκτας ℵD: v. τεσσ. (it. vg. ut D, sed et. τεσσ. ἡμ.). Cf. 5, 18 ‖ 6 αὐτῷ in aliis post προσ. est, in aliis utrobique (post εἶπεν ℵBf^1kl vg. Chr. al.) ‖ 7 ὁ υἱὸς diserte s^h cod. BC ‖ 9 ἐπὶ] ἐν CD (v. l. LXX) | ἀλλ' . . Θεοῦ om. k Chr., ut plerique ap. Lc. 4, 4; ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος ante Θεοῦ (LXX) et. D b$g^{1.2}s^h$ om. ‖ 10 παραλαβὼν Γ Euseb. (om. καὶ ante ἵστ. 11 Eus.) ‖ 11 ἵστησιν EKLM al.: ἔστησεν. Cf. v. 8 ‖ 12 ὁ υἱὸς s^h cod. C ‖ 14 sq. μή ποτε . . πόδα σου non add. Chr. ‖ 15 πάλιν om. sah. s^1s^h (hab. ante ἔφη s^c, ante ὁ Ἰ. acfg^1h) ‖ 16 οὐ πειρ. D: οὐκ ἐκπ. (LXX) ‖ 16 sq. v. 8 καὶ ἀναγαγὼν αὐτὸν εἰς Chr. (Lc. 4, 5) ‖ 17 λίαν καὶ om. Chr. ‖ 17 sq. ἔδειξεν D ‖ 18 sq. τοῦ κόσμου . . αὐτῶν om. Chr., καὶ τὴν δ. α. om. s^1, sed idem 19: ταύτας τὰς βασ. καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν βλέπεις; σοὶ δώσω αὐτάς.

πεσὼν προσκυνήσῃς μοι. 10 τότε λέγει αὐτῷ· Ὕπαγε, σατανᾶ· γέγραπται γάρ· „Κύριον τὸν θεόν σου προσκυνήσεις καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις.“ 11 τότε ἀφίησιν αὐτὸν ὁ διάβολος, καὶ ἰδοὺ ἄγγελοι προσῆλθον, καὶ διηκόνουν αὐτῷ.

12 Ἀκούσας δὲ ὅτι Ἰωάνης παρεδόθη, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, 13 καὶ καταλιπὼν τὴν Ναζαρέθ, ἐλθὼν κατῴκησεν εἰς Καφαρναοὺμ τὴν παραθαλασσίαν ἐν ὁρίοις Ζαβουλὼν καὶ Νεφθαλίμ, 14 ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος· 15 „Γῆ Ζαβουλὼν καὶ γῆ Νεφθαλίμ, ὁδὸν θαλάσσης πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν, 16 ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκοτίᾳ φῶς εἶδεν μέγα, καὶ οἱ καθήμενοι ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου, φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς.“ 17 ἀπὸ τότε γὰρ ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς κηρύσσειν καὶ λέγειν ὅτι ἤγγικεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

18 Περιπατῶν δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδεν δύο ἀδελφούς, Σίμωνα τὸν λεγόμενον Πέτρον καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, βάλλοντας ἀμφίβληστρον εἰς

2 sq. Deut. 6, 13 ‖ 9 sqq. Iesai. 9, 1 sq. (8, 23. 9, 1 sec. hebr.)

Fort. scr. ταῦτα ⟨βλέπεις;⟩ σοὶ κτέ., cf. 24, 2. Mc. 13, 2 (καί φησιν om. αὐτῷ Chr.; ταῦτα πάντα σοι D al., π. σοι ταῦτα Chr. [τ. σοι π. 172 D, ubi om. μοι], π. τ. σοι 700)

1 ὁ Ἰησ. post αὐτῷ om. Chr. | ὕπ. ὀπίσω μου DE al. Iustin. (Tr. 123), rectius ὕπ. ὀπ. σου s^1; sed interpolata haec e 16_{23} ‖ 2 γὰρ om. Tert. | προσκ.| φοβηθήσῃ (LXX, hebr.) rectius ut vid. Cl. Hom. 8. 21. 10. 5, unde accusativus pro dativo ‖ 4 ὁ ἄγγελος αὐτοῦ κτέ. s^h cod. C ‖ 5 Ἰωάνης B ‖ 6 Ναζαρά ℵ^{b}BZk Orig. (al. -ραθ -ρετ -ρεθ) ‖ 6 sq. ἦλθεν εἰς om. κατῴκ. s^1; εἰς om. Δk. Cf. 2, 23 ‖ 7 Καπερν. CE al. Chr. | παραθαλάσσιον D | ὁρίοις om. s^1 ‖ 9 τοῦ λέγ. D; om. it. pler. | alt. γῆ om. D | 10 N-ειν D | καὶ πέραν (LXX) s^1 ‖ 11 ἐν τῇ σκ. D | σκότει ℵ*CE etc. | εἶδεν (-ον D it. part.) φῶς DE etc. ‖ 12 μέγα om. s^1 | καὶ post μέγα om. D it. part. (om. LXX hebr.) | οἱ καθήμενοι D it. part. s^{c1}: τοῖς κ-οις | χώρᾳ καὶ] λύπῃ καὶ ἐν s^1, σκότει καὶ ἐν s^h; om. χ. καὶ ackss^c, om. καὶ D*d (et bg^{1}h, qui umbrae), cf. LXX ‖ 13 ἐπ' α. s^{c1} | γὰρ bene add. Dk, cf. Euseb. Dem. 438 (γοῦν) ‖ 14 λ. μετανοεῖτε· ἤγγ. γὰρ = 3, 2 plerique; λ. ὅτι ἤγγ. s^c (om. ὅτι) s^1k Iust. Tr. 51, Euseb. l. c. (γὰρ om. s^h cod. B; λ. μετ. ὅτι ἤγγ. edd. Chr., sed codd. Fieldii ut vulgo; nihil tamen de μεταν. dicit Chr., cuius cf. et. VI, 239 D) ‖ 15 παράγων D it. pler., Euseb. l. c. (Mc. 1, 16) | τῆς Γαλ. (Mc.) om. s^1. Cf. 15, 29 | 16 τὸν λεγ. Π. om. s^1; male

τὴν θάλασσαν· ἦσαν γὰρ ἁλεεῖς. 19 καὶ λέγει αὐτοῖς· Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἁλεεῖς ἀνθρώπων. 20 οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ. 21 καὶ προβὰς ἐκεῖθεν εἶδεν ἄλλους δύο ἀδελφούς, Ἰάκωβον καὶ Ἰωάνην, ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ Ζεβεδαίου τοῦ πατρὸς αὐτῶν καταρτίζοντας τὰ δίκτυα αὐτῶν, καὶ ἐκάλεσεν αὐτούς· 22 οἱ δὲ ἀφέντες τὸ πλοῖον καὶ τὸν πατέρα ἠκολούθησαν αὐτῷ.

23 Καὶ περιῆγεν ὅλην τὴν Γαλιλαίαν, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ. 24 καὶ ἐξῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εἰς ὅλην τὴν συνορίαν, καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις καὶ βασάνοις [συνεχομένους], δαιμονιζομένους καὶ σεληνιαζομένους καὶ παραλυτικούς, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς. 25 καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ Δεκαπόλεως καὶ Ἱεροσολύμων καὶ Ἰουδαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου. 1 ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος· καὶ καθίσαντος αὐτοῦ, προσῆλθαν οἱ

1 sq. ἁλεεις pro -ιεῖς ℵ*B*C ‖ 2 ὑμ. γενέσθαι ℵᵇD al. (Mc. 1, 17) ‖ 3 εὐθέως om. Chr. 179 E, sed cf. 180 A ‖ 3 sq. καὶ προσελθὼν (i. e. προελθὼν, 26, 39) πάλιν εἶδεν s¹, quae genuina vid. (v. Mc. 1, 19) | 4 ita s¹ pro Ἰάκ. τὸν τοῦ Ζεβεδαίου (τ. τ. Z. om. sʰ cod. C) καὶ Ἰω. τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ (= Mc.) ‖ 6 ῥάπτοντας Chr. pro καταρτίζοντας (= Mc.); vid. esse illud explicatio ‖ 7 εὐθέως post δὲ om. abg¹.²hks¹ | τὸ πλοῖον καὶ τ. π.] τὰ δίκτυα (v. 20) sᶜ, τὰ δίκτ. καὶ τ. π. it. part. vg., τὸν πατ. αὐτῶν ἐν τῷ πλοίῳ (Mc. 1, 20) s¹; αὐτῶν post πατ. omisi cum akl vg. 9ʹ ἐν ὅλῃ (ὅλῃ om. ℵ*) ℵ*BCsᶜ¹. Cf. 9, 35 | ὁ Ἰησοῦς add. alii post περ., al. post Γαλ.; om. Bksᶜ ‖ 12 ἐξῆλθεν ℵC Orig. Chr.: ἀπῆλθεν (Chr. VIII, 68 B). Cf. (Mc. 1, 28. Lc. 4, 14) 9, 26 | αὐτοῦ ἡ ἀκ. D (non d) Chr. 181 E | πᾶσαν ℵ ‖ 13 συνορίαν Γ: male cett. Συρίαν. Cf. Mc. 1, 28. Om. haec καὶ . . συνορ. s¹ | πάντας τοὺς] πολλοὺς s¹ ‖ 14 συνεχ. om. k; est Lucae verbum ‖ 15 καὶ ante δαιμ. om. BC* Euseb. ‖ 14 sq. δαιμ. κτἑ.] sᶜ καὶ πολλοὺς παραλ. καὶ σελ.; s¹ om. δαιμον. καὶ σελ. (καὶ σελ. et. k om.; cf. ad 17, 15) καὶ παρ.; tum sᶜ¹ ὁ δὲ ἑνὶ ἑκάστῳ αὐτῶν τὴν χεῖρα ἐπιτιθεὶς πάντας (αὐτοὺς) ἐθεράπευεν, v. Lc. 4, 40 ‖ 15 sq. καὶ ἐθ. α. om. k; καὶ πάντας ἐθεράπευσε D it. part. ‖ 16 „et cum esset magna multitudo quae erat α“ s¹ ‖ 18 ἰδὼν ὄχλους πολλοὺς s¹ (turbam multam et. b) ‖ 19 αὐτῷ post προσ. om. B Orig. Chr. 184 D; αὐτοῦ post μαθ. (p. 11, 1) om. Chr. ibd., sed v. et. 185 B

μαθηταὶ αὐτοῦ. 2 καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐδίδασκεν
αὐτοὺς λέγων· 3 Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι
αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. 4 μακάριοι οἱ πραεῖς,
ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσιν τὴν γῆν. 5 μακάριοι οἱ πεν-
θοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται. 6 μακάριοι οἱ πει- 5
νῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθή-
σονται. 7 μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.
8 μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν θεὸν
ὄψονται. 9 μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ θεοῦ
κληθήσονται. 10 μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιο- 10
σύνης[, ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν].† 11 μα-
κάριοί ἐστε ὅταν διώξωσιν ὑμᾶς καὶ ὀνειδίσωσιν καὶ
εἴπωσιν πᾶν πονηρὸν καθ' ὑμῶν [ψευδόμενοι] ἕνεκεν ἐμοῦ.
12 χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν
τοῖς οὐρανοῖς· οὕτως γὰρ ἐδίωξαν τοὺς προφήτας τοὺς πρὸ 15
ὑμῶν. 13 Ὑμεῖς ἐστε τὸ ἅλας τῆς γῆς· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας
μωρανθῇ, ἐν τίνι ἁλισθήσεται; εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι, εἰ μὴ

† Antiqua v. l. v. 10: — δικ., ὅτι αὐτοὶ ἔσονται τέλειοι. καὶ μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκα ἐμοῦ, ὅτι ἕξουσι τόπον ὅπου οὐ διωχθήσονται.

1 sq. καὶ ἤρξατο λέγειν πρὸς αὐτούς s^1 ‖ 1 ἐδίδαξεν D ; 4 sqq. πενθοῦντες κτἑ. altero loco, πραεῖς κτἑ. tertio codd. graeci praet. D. 33, bfq, Syri pler., Chr. Tert.; converso ordine (Tschd.) D. 33. it. rell. vg. s^c Hieron. Clem. Al. Orig. al. | πενθ.] ὑπὲρ ἁμαρτημάτων vel tale quid additum legisse vid. Chr., cf. τὴν δικαιοσ. v. 8 ‖ 9 αὐτοὶ om. ℵCD it. pler. s^{sch} ‖ 10 ἕνεκα B ‖ 11 ὅτι . . οὐρανῶν (= v. 3) om. Chr. (etsi novit alibi, ut II, 377 C); Clem. Al. Str. 581 hic hab. ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ θ. κλ. = v. 9, omissa suo loco; adicit autem: ἢ ὡς τινες τῶν μετατιθέντων τὰ εὐαγγέλια, μακ. φησὶν οἱ δεδ. ὑπὸ (corr. ὑπὲρ) τῆς δικ., ὅτι αὐτοὶ ἔσονται κτἑ. (v. infra paginam). Cf. Btr. z. Förd. chr. Th. IV, 11 ‖ 12 διώξουσιν ὑμ. καὶ ὀνειδίσουσιν Dhks^c (s^c add. οἱ ἄνθρωποι post ὑμ., cf. Lc. 6, 22; bis om. καὶ δι. Didasc. ap. frg. Veron. ed. Hauler XI): ὀν-ωσιν ὑμ. κ. δι-ωσιν (-ουσιν ℵΔ). In s^1 (cf. g^1) est μισήσωσιν ὑμ. οἱ ἄνθρ. καὶ δι., v. Lc. ‖ 13 Dhks^{c1} Tert. al. καθ' ὑμ. ante (πᾶν) πον.; ῥῆμα post πον. add. pler., om. ℵBD it. (non q) vg. $s^{c1}s^h$ (praet. cod. C) | ψευδόμενοι (hab. Did. ap.) om. Dabcg^{1}hks^1 Origen. Lucif. al. | ἕν. δικαιοσύνης Dabcg^{1}k, ἕν. τοῦ ὀνόματός μου s^{c1}; om. vg. cod. Fuld., Did. ap., Lucif. ‖ 14 ἀγ. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ s^{c1} (Lc.) ‖ 15 τῷ οὐρανῷ Dabk ‖ 16 ὑμῶν] ὑπάρχοντας (-των D*) add. D (e latinismo?), om. τοὺς πρὸ ὑ. Did. ap. l. c.; add. οἱ πατέρες αὐτῶν (e Lc. 6, 23) Ubck (*fratres*) s^c (ὑμῶν) s^1 | ἅλα bis ℵ, pr. loco D ‖ 17 ἔτι om. D it. part. $s^{c1}s^{sch}$

βληθὲν ἔξω καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. 14 *ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου. οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη·* 15 *οὐδὲ καίουσιν λύχνον καὶ τιθέασιν ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει* 5 *πᾶσιν τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ.* 16 *οὕτως λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως βλέποντες θαυμάζωσιν καὶ *δοξάζωσιν τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.* 17 *Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφήτας· οὐκ ἦλθον καταλῦσαι, ἀλλὰ πληρῶσαι.* 18 *ἀμὴν γὰρ λέγω* 10 *ὑμῖν, ἐὰν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἰῶτα ἓν ἢ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἕως ἂν πάντα γένηται.* 19 *ὃς ἐὰν οὖν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων καὶ διδάξῃ οὕτως τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· ὃς δ' ἂν* 15 *ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.* 20 *λέγω γὰρ ὑμῖν, ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ὑμῶν*

1 *βληθὲν ἔ. κατ.* ℵBC Orig.: *βληθῆναι ἔ. καὶ κατ.* plerique ‖ 3 *κειμένη*] *ᾠκοδομημένη* $s^{c1}s^{sch}$? Cf. Clem. Hom. III, 67; Log. Oxyrhynch. 7; Resch TU. X, 1, 69 ‖ 4 *αὐτὸν* ante *ὑπὸ* om. Chr. ¶ 5 *τὸ φῶς ὑμ.*] *ὑμ. τὰ (καλὰ) ἔργα* vel simil. (ex explicatione) Iustin. Ap. 1, 16. Cl. Al. 527. 641. Euseb. Migne V, 253. Orig. ter, Tertull. bis (Resch TU. 1, 69 sq.) ‖ 6 *ὅπως*] *ἵνα* Iust. | *βλέποντες* Iust., et adiectis *τὰ καλὰ ὑμῶν ἔργα* Euseb.: *ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα καὶ.* Ne verbum quidem *περὶ καλῶν ἔργων* in longo commentario hab. Chr. p. 195 sqq.; est non minus quam antea explicatio (cf. I Petr. 2, 12 [Weiss]) | *θαυμάζωσι* pro *δοξάσ.* Iust.; sed utroque verbo utitur Chr. (e. gr. 196 D *τοὺς δι' ὑμᾶς θαυμάζοντας τὸν θεόν*); itaque scr. *θαυμ. καὶ δοξάζωσιν* (*-σωσιν* omnes, sed Chr. 196 A *τὸν θ. δοξάζεσθαι*, D *δοξαζομένου τοῦ θ.*) ‖ 10 *ἐὰν* Chr. (praet. BE): *ἕως ἂν* (quod male congruit cum *ἕως ἂν* 11, neque ad sententiam aptum est). Cl. Hom. III, 51 et epist. Petr. ad Iacob. 2 sic: *ὁ οὐρ. καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται· ἰῶτα (δὲ) ἓν κτἑ.* Sed Basilius (II, 655 D, cf. 630 E. 657 D) nihil nisi: *ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμ. ἰῶτα κτἑ.*, fort. recte; cf. Btr. z. Förd. christl. Th. IV, 12 sq. (Resch TU. X, 2, 442) ‖ 11 *ἀπὸ* om. plerique Chr.^{i} | *νόμου*] add. *καὶ τῶν προφητῶν* Iren., *ἢ ἀπὸ τ. πρ.* s^{h} (at om. et. *ἀπὸ τ. ν.* Valentiniani ap. Iren. 14) | *ἂν* om. B* ‖ 11 sq. *γέν. πάντα* D ‖ 12 *ἐὰν* om. D*, *οὖν* om. L al. ‖ 13 *οὕτως διδ.* k Cypr.; om. *οὕτως* D ‖ 14 *ὃς δ' . . οὐρ.* (propter *ὁμοιοτέλευτον*) om. ℵ*Dg^{2} ‖ 15 *οὗτος*] om. f^{1} Chr. (sed cf. VIII, 472 D); *οὕτως* 13. 157 ag^{1} (item k Cypr. ante *διδ.*); *οὕτως οὗτος* bchm goth. s^{1}. Cf. locos ap. Resch 1, 80 ‖ 16 sqq. *λέγω . . οὐρανῶν* (propter *ὁμοιοτέλ.*) om. D ‖ 16 *ὅτι* post *ὑμῖν* om. Chr. ‖ 16 sq. *ἡ δικ. ὑμῶν* SU Clem. Al. Orig. Chr.

ἡ δικαιοσύνη πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. 21 Ἠκούσατε ὅτι ἐρρήθη τοῖς ἀρχαίοις· Οὐ φονεύσεις· ὃς δ' ἂν φονεύσῃ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει. 22 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ [εἰκῇ] ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ὃς δ' ἂν εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ῥακά, ἔνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ· ὃς δ' ἂν εἴπῃ Μωρέ, ἔνοχος ἔσται εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. 23 ἐὰν οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κἀκεῖ μνησθῇς, ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, 24 ἄφες τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ὕπαγε πρῶτον, καταλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἐλθὼν πρόσφερε τὸ δῶρόν σου. 25 ἴσθι εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου ταχύ, ἕως ὅτου εἶ μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ ὁδῷ, μή ποτέ σε παραδῷ ὁ ἀντίδικος τῷ κριτῇ καὶ ὁ κριτὴς τῷ ὑπηρέτῃ, καὶ εἰς φυλακὴν βληθήσῃ. 26 ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν, ἕως ἂν ἀποδῷς τὸν ἔσχατον κοδράντην. 27 Ἠκούσατε ὅτι ἐρρήθη· Οὐ μοιχεύσεις. 28 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι, ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. 29 εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· συμφέρει γάρ σοι, ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μελῶν σου, ἢ ὅλον τὸ σῶμά σου ἐν γεέννῃ.

3 Exod. 20, 13 (*οὐ φον.*) ‖ 17 sq. ibd. 14

1 *πλέον* ℵ* al. | *καὶ Φαρ.* om. s^1 ‖ **2** *τῶν οὐρ.* (שמיא ante שמיתון) om. s^1 ‖ **3** *ἐρρέθη* ℵLM Chr. al. ‖ **4** *πᾶς* om. Chr. | **5** *εἰκῇ* hab. graeci pler., it., Syri omnes, Iren. Chr. Cypr. al.; om. ℵBΔ^2 vg. Orig. al. Defendit Merx, neque ausus sum prorsus delere. Cf. et. Resch TU. X, 1, 82 sqq. ‖ **6** male *ραχα* ℵ*D al. ‖ (**8** *οὖν* non exhibet Chr.) ‖ **10** *ἐκεῖ* (cf. 9) post *ἄφες* bene om. Chr. (9 *ἐπὶ τὸ θυσ.* et 10 sq. *ἔμπρ. τ. θ.* om. Euseb. Esai. 480 M.) ‖ **11** *ὕπαγε*] *ἄπελθε* diserte Chr. | *καταλλάγ.* D Chr. recte: *διαλλάγ.* (contra usum NT[1]) ‖ **13** *μετ' αὐτ.* h. l. ℵBDL it. part. $s^{c1}s^{sch}s^h$: post *ὁδ.* rell. ‖ **14** sq. *καὶ . . ὑπηρέτῃ* om. s^1 ‖ **15** *τῷ*] *παραδῷ σε τῷ* plerique (om. *π. σε* ℵBk Chr.) ‖ **17** *ἐρρέθη* ℵ al. ut v. 21; *τοῖς ἀρχαίοις* add. LMΔ al. (non s^1) ‖ **18** *ἐμβλέψας* K al., *ἐμβλέπων Γ* al. ‖ **19** *αὐτὴν* (*αὐτῆς* ℵ^{b}M) post *ἐπιθυμ.* (*ἐνθυμηθῆναι* Cl. Hom. XI, 32) om. ℵ* Orig. Chr. Tert. al. (Tschd.) | *ἤδη* om. s^{c1} ‖ **20** *ἑαυτοῦ* B | *ἐὰν . . σκανδαλίζῃ* Chr. ‖ **21** *γὰρ* om. k ‖ **22** *ἢ* bg[1] (*quam quod*) it. rell. (non k) vg. (*quam*): *καὶ μὴ*. Cf. v. 30; Lc. 17, 2 al. | *βληθῇ εἰς γέενναν* pler., *ἀπέλθῃ εἰς γ.* D it. part. s^{c1}; sed k *ἐν γ.* tantum, cf. v. 30; 10, 28

30 καὶ εἰ ἡ δεξιά σου χεὶρ σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτὴν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· συμφέρει γάρ σοι, ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μελῶν σου, ἢ ὅλον τὸ σῶμά σου ἐν γεέννῃ. 31 Ἐρρήθη δέ· Ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, δότω αὐτῇ βιβλίον ἀποστασίου. 32 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, παρεκτὸς λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι, καὶ ὃς ἂν ἀπολελυμένην γαμήσῃ, μοιχᾶται. 33 Πάλιν ἠκούσατε ὅτι ἐρρήθη τοῖς ἀρχαίοις· Οὐκ ἐπιορκήσεις, ἀποδώσεις δὲ τῷ κυρίῳ τοὺς ὅρκους σου. 34 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὀμόσαι ὅλως, μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ, ὅτι θρόνος ἐστὶν τοῦ θεοῦ, 35 μήτε ἐν τῇ γῇ, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστιν τῶν ποδῶν αὐτοῦ, μήτε εἰς Ἰεροσόλυμα, ὅτι πόλις ἐστὶν τοῦ μεγάλου βασιλέως, 36 μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου [ὀμόσῃς], ὅτι οὐ δύνασαι μίαν τρίχα λευκὴν ποιῆσαι ἢ μέλαιναν. 37 ἔστω δὲ ὑμῶν τὸ ναὶ ναί, καὶ τὸ οὒ οὔ· τὸ δὲ περισσὸν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστιν. 38 Ἠκούσατε ὅτι ἐρρήθη· Ὀφθαλμὸν ἀντὶ

4 sq. Deuter. 24, 1 ‖ 8 sq. Lev. 19, 12; Deut. 23, 21 ‖ 10 sq. cf. Iesai. 66, 1 ‖ 12 Psalm. 48, 3 ‖ 16 sq. Exod. 21, 24

1 sqq. v. 30 om. $D s^1$ ‖ 2 *γὰρ* om. $f^1 k$ ‖ 3 *ἢ* ℵ* it. (non k) vg. (*quam*): *καὶ μὴ*; cf. v. 29 | *ἀπέλθῃ* sive *βληθῇ εἰς γ.* pler., nihil nisi *ἐν γ.* k ut v. 29 | *ἐρρέθη* ℵ al. | *δὲ* om. $ℵ^a K Π s^{c1} s^{sch}$ | 4 sq. *βιβλίον ἀποστασίου* (LXX) $s^{c1} s^h$ Chr. (LXX): *ἀποστάσιον*, quod vix credibile hoc sensu dictum esse; facile autem *βιβλίον* excidebat ante *-ίου*. Cf. 19, 7 ‖ 5 *ὅτι* post *ὑμῖν* om. D a b g^1 h k | *ὃς ἂν ἀπολύσῃ* (= v. 3) recte ut vid. D E al. a b g^1 h k s^{c1} Orig. Chrys. (*ὁ γὰρ ἀπολύων* 227 C in paraphrasi sunt): *πᾶς ὁ ἀπολύων*, cf. vv. 22. 28 ‖ 6 *μοιχευθῆναι* ℵ B D Orig. Chr.: *μοιχᾶσθαι* ‖ 7 *ὁ . . γαμήσας* B. Sed D a b k codd. ap. Augustin. om. *καὶ . . μοιχᾶται*. Cf. Lc. 16, 18, Mt. 19, 9 | *πάλιν* om. s^1 ‖ 8 *ἐρρέθη* ℵ al. | *ἐφιορκ.* ℵ ‖ 10 sqq. *κατὰ τοῦ οὐρανοῦ . . (ἐν τῇ γῇ) . . κατὰ Ἰερουσαλήμ . . κατὰ τῆς κεφαλῆς* Chr.; *τὸν οὐρανόν . . τὴν γῆν* Clem. Hom. III, 56 ‖ 11 *ἐστίν* post *ποδῶν* Clem. Hom. ‖ 13 *μηδὲ* ℵ^b | *ὀμόσῃς* om. Chr. ‖ 14 *ποιῆσαι* (*ποιεῖν* D*) post *δύνασαι* (13) D k Cypr. Clem. Al. 262, post *μέλ.* E K al.; Tertull. de cultu fem. II, 6 *quis vestrum potest cap. album atrum facere aut album ex atro* (Resch TU X, 1, 95) | *ἔσται* B Euseb. Cl. Al. 872 | *ὁ λόγος* ante *ὑμ.* om. Iustin. Ap. 1, 16; Cl. Hom. III, 55. XIX, 2; Clem. Al. 707. 872; Chrys. sec. codd. Fieldii; Cyrill. Al. 725 sec. cod. C (cf. infra Gregor. Nyss.; Resch TU. X, 1, 96. 438) | *ὑμῖν* v. l. ap. Chr. ‖ 14 sq. *τὸ ναὶ . . καὶ τὸ οὒ* pro *ναὶ ναί, οὒ οὔ* (*καὶ οὒ οὔ* $Lg^1 h s^{c1 sch}$) Iustin. etc., v. supra ‖ 16 *ἐστιν* om. Iustin. | *ἐρρέθη* ℵ al.

ὀφθαλμοῦ καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος. 39 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ· ἀλλ' ὅστις σε ῥαπίσει εἰς τὴν σιαγόνα, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην· 40 καὶ τῷ θέλοντί σοι κριθῆναι καὶ τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν, ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον· 41 καὶ ὅστις σε ἀγγαρεύσει μίλιον ἕν, ὕπαγε μετ' αὐτοῦ δύο. 42 τῷ αἰτοῦντί σε δός, καὶ τὸν θέλοντα δανείσασθαι μὴ ἀποστραφῇς. 43 Ἠκούσατε ὅτι ἐρρήθη· Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου. 44 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν διωκόντων ὑμᾶς, 45 ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ ἀγαθοὺς καὶ πονηρούς, καὶ τὸν ὑετὸν αὐτοῦ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. 46 ἐὰν γὰρ ἀγαπήσητε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν; 47 καὶ ἐὰν ἀσπάσησθε τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν μόνον, τί περισσὸν ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ

8 cf. Levit. 19, 18

1 καὶ om. D it. pler. (LXX) ‖ 2 ἀντισταθῆναι ℵ | ῥαπίζει ℵB | εἰς ℵ*B Chr.: ἐπὶ ℵ^cD al. plerique ‖ 3 δεξιὰν ante σιαγ. om. Dks^1 Clem. Hom. XV, 5 al. (Resch TU. X, 2, 74 sq.; ap. Lc. 6, 29 in plerisque omittitur) | σου post σιαγ. om. ℵ 1. 33 al. afh Chr. al. (hab. ante σιαγ. EG al.) | ὁ θέλων D ‖ 4 ἀφήσεις D | τούτῳ ℵ* ‖ 5 τὸ μαφόριον Clem. Hom. XV, 5 (Epitom. 125 v. l. ap. Cotel. ὠμοφόριον; Resch TU. X, 2, 77 sq.) | ἐάν τις σε ἀγγαρεύσῃ Chr.; ὅστις σε ἐὰν ἐνγαρεύσῃ ℵ (ἀγγαρεύει D) ‖ 6 (ἔτι) ἄλλα δύο D it. vg. s^c1 | δίδου EG al. Chr. (= Lc. 6, 30) | τῷ θέλοντι D it. pler. vg. | ἀπὸ σοῦ post θέλ. om. Dkm Iust. Ap. 1, 15, Clem. Al. 536, Cypr. ‖ 7 ἐρρέθη ℵ al. ‖ 9 v. 44 ita ℵB 1. 22. 209 k s^c1 Orig. Iren. Cypr.; ap. plerosque e Lc. 6, 27 sq. interpolatum est ‖ 11 υἱοὶ] male Chr. Epiph. (haer. 33, 10) ὅμοιοι, ex interpretatione ἐν τοῖς οὐρ. KΠ al. Clem. Orig. Chr. | ὅτι] ὃς it. (non dk) vg. Syri (non s^h), Cl. Hom. III, 57, Tertull. Iren. al. ‖ 11 sq. ἀνατ. τὸν ἥλ. Cl. Hom., Epiphan. 66, 22, Hippol. al. (Resch TU. X, 2, 88 sq.) ‖ 12 ἀγ. καὶ πον. pro πον. καὶ ἀγ. acff^1hl^*vid. Syri (non s^h) Cl. Hom. Iren. Orig. Tert. ‖ 12 sq. τὸν ὑετὸν α. bene add. Cl. Hom. (et. XI, 12; sed utrobique φέρει pro βρ.) Constit. VIII, 1. II, 14, Pseudo-Ignat. ad Philad. 3, Epiph. l. c., cf. Cl. Al. 656 (Resch l. c.); variat collocatio ut in τ. ἥλ. ἀν. ‖ 14 ἔξετε D it. pler. vg. Cypr. | οὐχὶ om. ℵ*s^c1 ‖ 15 et p. 16, 1 τὸ αὐτὸ] τοῦτο it. pler. vg., οὕτως (D v. 46) h(k)s^c(1) (v. 47 om. ks^1) ‖ 16 ἀδελφοὺς] φίλους EK al.; ἀσπαζομένους (sine ὑμ.) sec. Cl. Hom. XII, 32? (Resch X, 1, 101)

ἐθνικοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν; 48 ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι, ὡς
6 ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τέλειός ἐστιν. 1 Προσέχετε τὴν
δικαιοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων
πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μή γε, μισθὸν οὐκ ἔχετε
5 παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν οὐρανοῖς. 2 ὅταν οὖν ποιῇς
ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσῃς ἔμπροσθέν σου, ὥσπερ οἱ ὑπο-
κριταὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς ῥύμαις,
ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν. 3 σοῦ δὲ ποιοῦντος ἐλεημο-
10 σύνην μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου, τί ποιεῖ ἡ δεξιά σου,
4 ὅπως ᾖ σου ἡ ἐλεημοσύνη ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ
σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι. 5 καὶ ὅταν
προσεύχησθε, οὐκ ἔσεσθε ὡς οἱ ὑποκριταί, ὅτι φιλοῦσιν
ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν
15 ἑστῶτες προσεύχεσθαι, ὅπως φανῶσιν τοῖς ἀνθρώποις.
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν. 6 σὺ δὲ
ὅταν προσεύχῃ, εἴσελθε εἰς τὸ ταμεῖον [σου] καὶ κλείσας
τὴν θύραν πρόσευξαι τῷ πατρί σου ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ
πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι. 7 Προσ-
20 ευχόμενοι δὲ μὴ βατταλογήσητε ὥσπερ οἱ ἐθνικοί· δοκοῦσιν
γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται. 8 μὴ

1 cf. Deut. 18, 13

1 ἐθνικοί] τελῶναι EKM*Π* al. | γίνεσθε Chr. (om. ὑμεῖς et τέλειός ἐστιν, fort. breviandi causa) | ὥσπερ D al. ‖ 2 ἐν (τοῖς) οὐρανοῖς D* it. part. al. | προσ. δὲ ℵLZ al. ‖ 3 δτκ.] ἐλεημοσύνην EK al. fk Chr. (δόσιν ℵ^{a}s^{c}) ‖ 5 τοῖς ante οὐρ. om. ℵ*D 1. 33 Chr. | οὖν om. s^{1} ‖ 7 ῥυμ. καὶ ἐν τ. συν. k | ῥ.] add. καὶ ἐν τοῖς στοαῖς s^{h} ‖ 8 ἀμὴν ἀμὴν ℵ* ‖ 11 ἡ σου ελ. ἡ εν (= ἡ σοῦ ἑλ. ᾗ ἐν) ℵ*B, ἡ (= ᾗ) ἑλ. σου ἡ (= ᾗ) D it. vg. ‖ 12 τὰ κρυπτὰ? cf. ad v. 6 | σοι ℵBDZf^{1}k vg. s^{c} Cypr.: σοι ἐν τῷ φανερῷ. Cf. vv. 6. 18 | v. 5 om. s^{1} ‖ 13 προσεύχῃσθε . . ἔσεσθε (cf. vv. 1. 16) ℵBZ it. pler. vg.: προσεύχῃ . . ἔσῃ ut v. 4 | φιλ.] add. στῆναι D it. pler. s^{c}s^{sch}; ἑστῶτες 15 om. s^{c}s^{sch}K, ἑστ. καὶ προσευχόμενοι D, *et stantes adorant* k ‖ 16 ἀμὴν om. s^{c} ‖ 17 σου om. s^{c1} ‖ 18 σου post θύραν om. abcf^{1}hk vg. s^{c1h} | ἐν D it. vg. s^{c1}, Clem. Hom. III, 55: τῷ ἐν. Cf. v. 4 (18) ‖ 19 praestat τὰ κρυπτὰ Clem. Hom. l. c. pro ἐν τῷ κρ. — 18 | σοι ℵBDZf^{1}g^{2}k vg. s^{c1}, s^{h} cod. B, Clem. Hom.: σοι ἐν τῷ φανερῷ. Cf. vv. 4. 18 ‖ 20 βατταλ. ℵB (βλατταλ. D^{d}, βλαττολ. D*): βαττολ. Est in s^{1} אגירין בטלתא, in s^{h} בלרן בטלרן א | ἐθν.] ὑποκριταί (v. 5) Bs^{c}

οὖν ὁμοιωθῆτε αὐτοῖς· οἶδεν γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν, ὧν χρείαν ἔχετε, πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν. 9 οὕτως οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς· Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου, 10 ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου, γενηθήτω τὸ θέλημά σου ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς· 11 τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον, 12 καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφήκαμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν. 13 καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. 14 Ἐὰν γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος· 15 ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῖν ἀφήσει. 16 Ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε ὡς οἱ ὑποκριταὶ σκυθρωποί· ἀφανίζουσιν γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ὅπως φανῶσιν τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν. 17 σὺ δὲ νηστεύων ἄλειψαί σου τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι, 18 ὅπως μὴ φανῇς νηστεύων τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ τῷ πατρί σου [τῷ ἐν τῷ κρυφαίῳ]· καὶ ὁ πατήρ σου [ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυφαίῳ] ἀποδώσει σοι. 19 Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν [θησαυ-

1 ὁ θεὸς ὁ π. ὑμ. ℵ*Bsah | 2 ἀνοῖξαι (-ξε D) τὸ στ. optime Dh pro αἰτῆσαι αὐτόν (αὐτόν om. 700; Clem. Hom. v. ad v. 32). Sed om. haec πρὸ τοῦ κτέ. Chr. 249 B C (item om. ὁ πατ. ὑμ.) 4 ἐλθάτω ℵD al. | 5 ὡς om. D*abck Tertull. | τῆς γῆς D al. 7 ἀφίομεν D al., ἀφίεμεν ℵ°GK it. vg. (praet. paucos, al., = Lc. 11, 4 | 8 εἰσεν.] passus fueris induci nos ck, sim. alii lat., cf. I Cor. 10, 13 (Resch TU 2, 240), Tertull. de fuga c. 2 | 9 πον.] add. plerique (praet. ℵBDZabcf¹g² vg. etc.): ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις κ. ἡ δ. om. s(c) καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν (k quoniam est tibi virtus in saecula saeculorum) γάρ om. D²L τὰ παραπτώματα αὐτῶν post ἀνθρ. omisi cum Chr. 254 C (interpol. est 253 A, sed nusquam in comm. Chr. utitur voce παρ., quae ne esse quidem euangelistarum vid. [cf. 18, 35 v. l.]. sed Pauli tantum) | 10 ὑμῖν καὶ D it. pler. Chr. 253 A, sed 254 E καὶ ὁ π. ὑ. ὁ οὐρ. ἀφ. ὑμ. | οὐρ.] add. τὰ παρ. ὑμῶν L al. | 11 τοῖς ἀνθρ. om. Chr. 254 E; add. τὰ παραπτ. αὐτῶν BE al. (om. ℵD it. pler. vg. s(sch)) | οὐδὲ αὐτὸς ὑμ. Chr. 254 E | ὑμῖν ℵ (dimittet cobis cf.) Chr.: ὑμῶν (D) it. part. ὑμῶν ἀφήσει ὑμῖν) | 13 τὸ πρόσωπον ℵ*k | ἑαυτῶν B | 15 vos autem etc. acg¹hk | ἁλιψον D | 15 sq. praestat s(c)sch) τὸ πρόσ. σου νίψ. καὶ ἄλ. κτέ. | 16 ὅπως] ἵνα D | 17 νηστ. τοῖς ἀνθρ. Bk: τοῖς ἀ. νηστ. 18 seclusi τῷ ἐν τῷ κρ. et ὁ βλ. ἐν τῷ κρ., cf. Beitr. z. Förd. christl. Theol. IV, 17 sq. | 18 sq. τῷ κρυφαίῳ bis ℵBD (priore l. D* κρυφια om. τω; sec. om. τῷ D): τῷ κρυπτῷ 18 σου om. ℵ*Δ | 19 σοι] add. ἐν τῷ φανερῷ (cf. vv. 4. 6) E it. part.

ροὺς] ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σὴς καὶ βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται διορύσσουσιν καὶ κλέπτουσιν· 20 θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν [θησαυροὺς] ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὔτε σὴς οὔτε βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσσουσιν οὐδὲ κλέπτουσιν. 21 ὅπου γὰρ ὁ θησαυρός [σου], ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία [σου]. 22 Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός. ἐὰν ἧ ὁ ὀφθαλμός σου ἁπλοῦς, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται· 23 ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται. εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος [ἐστίν], τὸ σκότος πόσον. 24 Οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε θεῷ δουλεύειν καὶ Μαμωνᾷ. 25 Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε, μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν τί ἐνδύσησθε. οὐχὶ πλεῖόν ἐστιν ἡ ψυχὴ τῆς τροφῆς, καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος; 26 ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπείρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐρά-

1 (et 3) *θησαυροὺς* om. Iustin. Ap. 1, 15, cf. Chr. 262 C, Tat. ap. Cl. Al. 550, Cl. Al. 537 (hab. 578) | *aerugo et tinea* (add. *et comestura* q) it. vg., sim. 3 | *καὶ βρ.* om. s^c | *ἀφ-ουσιν* D*fg¹k (it. f 4) Cl. Al. 942 ‖ 2 *ληστᾶι διορ.* (om. *καὶ κλ.*) Iust., cf. Cl. Al. 75. 83; sed id. *κλέπται* 578. 942 ‖ 3 *οὐ σὴς* om. *οὔτε βρ.* s^c (s^1 deest a 6, 10 ad 8, 3; it. D deest ab *ὅπου οὔτε* ad 9, 2); 3 sq. *ἔνθα οὐ σής, οὐ ληστής* Cl. Al. 83. 274, cf. Epiph. 59, 10; supra ad v. 19 | *οὐδὲ*] *καὶ* ℵ 1 it. pler. (k om. *οὐδὲ κλ.*; it. Cl. 942. Epiph.) s^c Cypr. ‖ 5 *ἔστιν* post *γὰρ* et *ἔσται* ante *καὶ* (*καὶ* om. B) *ἡ κ.* om. cum Orig. in Ierem. 17, 4. Constit. 3, 7. Cl. Al. 878. 944. Macar. Hom. 43, 3 (Resch TU. 2, 342), Chr. 263 A. V, 284 C, Iustin. Ap. 1, 15 (add. Iust. *ἐστιν* post *θησ.*), cf. 24, 28 5 sq. pro *σου* (bis) E al. pler. *ὑμῶν* bis (Lc. 12, 34), *τοῦ ἀνθρώπου* (*τινος* 878) . . *αὐτοῦ* Cl. 878. 944, Chr.; . . *τοῦ ἀνθρ.* Iust. (nihil in priore membro); om. Orig. Const.; seclusi. Cet. *νοῦς* . . *θησ.* Cl. Al. bis, Macar.; *ubi cor – thes.* Tert. bis (semel ut vulgo); *νοῦς* et. Iust. ‖ 6 *ὀφθ. σου* B it. pler.; cf. Lc. 11, 34 | *ἐὰν* ℵaf¹g vg. s^c: *ἐὰν οὖν* ‖ 7 *ᾖ* h. l. ℵBff¹ al.; post *ἁπλ.* pler. (ut v. 23) ‖ 8 *ᾖ* post *δὲ* ℵ* ‖ 9 *οὖν*] *δὲ* Chr. codd. Fieldii, cf. 7, 11 ‖ 10 *ἐστιν* om. Chr. 264 C, cf. X, 204 A. XI, 43 A. 738 B, Mac. Hom. 1, 4 (Resch 2, 267) | *σκ. σου π.* a ‖ 12 *τοῦ ἑνὸς* 28, Chr.¹ A (item pauci ap. Lc. 16, 13) ‖ 14 *μεριμνήσητε* Chr. | *φάγ.*] add. pler. *καὶ* (*ἢ* B) *τί πίητε* (v. 31), om. ℵ, codd. quod sequ. Hieronym., it. part., vg., $s^c s^h$ cod. BC, Chr. al. (Iustin. Ap. 1, 15, Clem. Al. 579) ‖ 14 sq. *τὸ σῶμα τί περιβάλητε* Cl. Al. (sed non diserte ex Mt.; sunt eadem ap. Lc. 12, 22) ‖ 15 *ἡ ψ.* post *ἐστιν* Chr. bene: ante *πλεῖον* cett. (e Lc. ut vid., qui om. *οὐχὶ*) ‖ 18 *εἰς ἀπ.* om. s^c

νιος τρέφει αὐτά· οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν; 27 τίς δὲ ἐξ ὑμῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἕνα, 28 ὅτι περὶ ἐνδύματος μεριμνᾶτε; καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ, πῶς αὐξάνουσιν. οὐ κοπιῶσιν οὐδὲ νήθουσιν· 29 λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἓν τούτων. 30 εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον ὁ Θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσιν, οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι; 31 μὴ οὖν μεριμνήσητε λέγοντες Τί φάγωμεν, ἢ Τί πίωμεν, ἢ Τί περιβαλώμεθα; 32 πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητοῦσιν· οἶδεν γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν [ὁ οὐράνιος] ὅτι χρῄζετε τούτων ἁπάντων. 33 ζητεῖτε δὲ [πρῶτον] τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν [καὶ τὴν δικαιοσύνην], καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. 34 μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον· ἡ γὰρ αὔριον μεριμνήσει ἑαυτῇ. ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς. 7 1 Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε· 2 ἐν ᾧ γὰρ κρίματι κρίνετε κριθήσεσθε, καὶ ἐν

2 μεριμνῶν post ὑμ. om. abhkms^{e} (it. D ap. Lc. 12, 25). Chr. 271 C τίς δύν. ἐξ ὑμῶν πρ. (om. μερ.), sed 272 C ut vulgo, et diserte agn. μερ. ‖ 3 καὶ περὶ ἐνδ. τί μερ. pler., sed καὶ et τί om. k; τί om. abhs^{h} cod. B (in A haec non exstant); bene ὅτι π. ἐνδ. μερ. s^{e}, cf. 8, 27 al. ‖ 4 sq. αὐξάνουσιν et sic porro ℵB, Chr. 275 B: αὐξάνει .. κοπιᾷ .. νήθει pler. ‖ 6 δόξῃ] male Chr. βασιλείᾳ | ὡς αὐτά s^{e} ‖ 10 sq. ταῦτα γ. (δὲ l) πάντα cff^{1}l vg. s^{e}, τ. γὰρ abk Cypr. ‖ 11 ἐπιζητεῖ pler. (-οῦσιν ℵB) | γὰρ] δὲ ℵ^{c}bcg^{1} Cypr. ‖ 11 sq. ὁ οὐρ. om. (ut Lc. 12, 30) ℵ it. pler. vg. s^{e} Clem. 579 (cf. 992); hab. Chr., Cl. Hom. III, 55 (ubi add. πρὶν αὐτὸν ἀξιώσητε, cf. v. 8) ‖ 12 ἁπάντων om. s^{e} ‖ 12 sq. πρῶτον om. (cf. Lc. 12, 31) b Justin. Chr. (v. et. 673 B. 677 D; I, 114 B. 266 B; IV, 267 C etc.) Greg. Nyss. 1, 1176 sq. M. ‖ 13 τ. βασ. καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ ℵ (et om. αὐτ. Greg.), τ. δικ. καὶ τ. β. α. B, τ. β. τοῦ Θεοῦ κ. τ. δ. α. EG al. it. pler. vg. Syri; at nihil nisi τ. β. τῶν οὐρανῶν Iustin. Chr. (qui diserte memorat τῶν οὐρ.) Cl. Al. 242; id. p. 579 add. καὶ τὴν δικαιοσύνην, ταῦτα γὰρ μεγάλα· τὰ δὲ μικρὰ καὶ περὶ τὸν βίον ταῦτα προστ. ὑμῖν, admixto logio praeclaro quod servavit id. 416. Orig. 1, 197. Euseb. Ps. 160 M. al.; id. p. 992 τ. βασ. τοῦ Θεοῦ. Non est usquam praeterea in euang. δικ. Θεοῦ. ‖ 15 εἰς τὴν] περὶ τῆς s. ὑπὲρ τῆς Chr. 278 D. 279 B; illud et. Cl. Al. 108. 157 ἑαυτῆς pler., τὰ ἑαυτῆς EK, sed sibi it. pler. vg.; inde ἑαυτῇ scripsi. Ap. Chr. 279 D al. codd. τὰ ἑαυτῆς, al. περὶ ἑ. hab.; vid. autem et Chr. (p. 279 B) et Clem. Al. (p. 108; uterque: — — αὔρ.· ἀρκετὸν γὰρ τῇ .. αὐτῆς) haec ἡ (δὲ) αὔρ. κτέ. post κακία αὐτῆς legisse ‖ 16 αὐτῆς] add. s^{h} codd. BC (deest A) καὶ τῇ ὥρᾳ ἡ αἰσχύνη αὐτῆς (עגמה)

ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν. 3 τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς; 4 ἢ πῶς ἐρεῖς τῷ ἀδελφῷ σου· Ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ ἰδοὺ ἡ δοκὸς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου; 5 ὑποκριτά, ἔκβαλε πρῶτον ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου τὴν δοκόν, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου. 6 Μὴ δῶτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσίν, μηδὲ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, μή ποτε καταπατήσωσιν ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν καὶ στραφέντες ῥήξωσιν ὑμᾶς. 7 Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὑρήσετε· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. 8 πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοίγεται. 9 ἢ τίς ἐστιν ἐξ ὑμῶν, ὃν αἰτήσει ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; 10 ἢ καὶ ἰχθὺν αἰτήσει, μὴ ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ; 11 εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὄντες οἴδατε [δόματα] ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς [δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν

1 *ἀντιμετρηθ.* (Lc. 6, 38) it. pler. ‖ 2 sq. *δοκὸν τὴν ἐν . . ὀφθ. οὐ* ℵ* 235. Chrys., = Lc. 6, 41 ‖ 3 *ἐρεῖς*] *λέγεις* ℵ it. pler. vg. ‖ 6 *τὴν δ. ἐκ τ. ὀφθ. σου* (= Lc. 6, 42) EGK etc. it. vg. Chr. ‖ 8 *τὰ ἅγια* 157. Chr. Cl. Al. 432 al. (Resch TU. X, 1, 108) | *ῥίψητε* Chr. Theodoret. Ps. 1049. ‖ 9 *ὑμῶν* post *μαργ.* om. s^{ch} Orig. ter, Athan. 1, 105, Chr. (add. quid. codd.; add. 35 B, om. VIII, 4 D al.; hab. iam Tertull.) ‖ 9 sq. *καταπατήσουσιν* BCLX ‖ 10 *αὐτοὺς ἐν τ. π. α.* non add. Chr., fort. breviandi causa; sed *αὐτοὺς* et. 15 B, XII, 188 A om.; *τοῖς ποσὶν* tantum hab. Cl. Al. 348 ‖ 11 *αἰτεῖσθε* Cl. Al. 489 ‖ 12 v. 8 (= Lc. 11, 10) praeterit Chr. ‖ 13 *ἀνοίγ.* B Syri (item ap. Lc. BD): *ἀνοιγήσεται* = v. 7. Cl. Al. 275 *τῷ αἰτοῦντι δοθήσεται καὶ τῷ κρ. ἀνοιγήσεται* ‖ 14 *τίς γὰρ* s^{c} Chr.; *τίνα* (*ὑμῶν* add. cod. O) *αἰτ. υἱὸς* Cl. Hom. 3, 56 | *ἐστιν* om. B*Lbcg¹h, Chr.¹ 289 D cod. A (Lachm., qui *ἤ τις*) | post *ὑμ.* omisi *ἄνθρωπος* cum s^{c} Chr. 289 C (ibd. D additur *πατήρ*), cf. III, 474 D. V, 503 E | *ὃν ἐὰν αἰτήσῃ* $\aleph^{b}$ (sed *-σει* ℵ) E al. pler., Chr. III. V ll. c.; item $ff^{1}g^{2}kq$ vg. *quem si*; *μὴ* om. k; Chr. XI, 137 BC ὃς (v. l. ὃν) *ἐὰν* et om. *μὴ* ‖ 15 *ἢ καὶ*] *aut si* it. vg. s^{e}; *καὶ ἐὰν . . αἰτήσῃ* EG al. (Chr. III; in V est *ἢ ἰχθὺν ἐὰν αἰτήσῃ*); *μὴ* hic quoque om. k ‖ 16 *οὖν*] *δὲ* Chr. III. V. XI al. ‖ 16 sq. *ἀγ. δόμ.* it. pler., Cl. Al. 957; om. *δόμ.* $Lf^{1}g^{2}l$ vg^{codd} Hieron. Chr. V (hab. Cl. Hom., sed v. Lc. 11, 13, ubi nemo om.) ‖ 17 *τοῖς τ. ὑμ.* om. Cl. Al. l. c. (licenter loco usus) ‖ 18 *ὁ οὐράνιος* M Clem. Hom. Cypr. Chr. (et. V al.) ‖ 18 sq. *δώσει . . αὐτόν* om. Chr. VII (hab. 628 C). IX, 378 B. XI, 590 C (cf. 6, 30; Cl. Al. l. c.); contra

αὐτόν]. 12 *Πάντα ὅσα ἂν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς· οὗτος γάρ ἐστιν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται.* 13 *Εἰσέλθατε διὰ τῆς στενῆς πύλης. τί πλατεῖα καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοί εἰσιν οἱ ἀπερχόμενοι δι' αὐτῆς.* 14 *τί στενὴ καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωήν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὑρίσκοντες αὐτήν.* 15 *Προσέχετε ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν δέρμασι προβάτων, ἔσωθεν δέ εἰσιν λύκοι ἅρπαγες.* 16 *ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. μή τι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὰς ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα;* 17 *οὕτως πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖ, τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ.* 18 *οὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν, οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖν.* 19 [*πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται.*] 20 *ἄρα γε ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς.* 21 *Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι Κύριε κύριε εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.* 22 *πολλοί ἐροῦσίν μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· Κύριε κύριε, οὐ τῷ σῷ ὀνόματι ἐπροφητεύσαμεν καὶ τῷ σῷ*

Cl. Hom. ad *τοῖς αἰτουμένοις* (sic) *αὐτὸν* add. *καὶ τοῖς ποιοῦσιν τὸ θέλημα αὐτοῦ*

1 *πάντα* om. Chr. 11 C; *οὖν* post *π.* om. cum ℵ*Ls^{sch} Chr. ‖ 2 *οὕτως* post *ἄνθρ.* om. Lcf^{11}s^{c} Chr. (*τὰ αὐτὰ* VIII, 451 D) ‖ 3 *τί* (*quam*) abhlq Cypr.: *ὅτι*. Cf. v. 14 ‖ 4 post *πλατ.* om. *ἡ πύλη* cum ℵ*abchk Clem. Al. Orig. Cypr. al. (Lachm.) ‖ 5 plerique *εἰσερχόμενοι*, sed *ἐρχ.* L al., *πορευόμ.* ℵ^{b}, *διερχ.* Cl. Al. p. 578, Naasseni ap. Hippolyt. p. 166, Chr. III, 25 B; *ἀπερχ.* Chr. VII, 490 C | *τί*] *ὅτι* ℵ*B*X (*δὲ* add. B), *καὶ* Chrys. ‖ 6 om. *ἡ πύλη* post *στενὴ* cum ahk Naass. (v. ad v. 13) Cl. Al. Cl. Hom. (18, 17) Orig. Cypr. al. (secl. Lachm.) ‖ 7 *πρ. δὲ* CE al. pler. ‖ 8 sq. *δέρμασιν* pro *ἐνδύμ.* (omnes codd.) Tertull. praescr. 4, cf. Iustin. Ap. 1, 16. Tr. 35, Cl. Al. p. 4. 340 (*κῳδίοις* Cl.), al. (Resch 1, 110. Beitr. z. Förd. christl. Theol. IV, 21 sq.) ‖ 11 *σταφυλὴν* (Lc. 6, 44) C^{2}E al. pler. (-*ὰς* et. Chr. codd.) ‖ 12 *ποιεῖ καλούς* B ‖ 14 *ποιεῖν*] *ἐνεγκεῖν* ℵ* (ut vid.) B Orig.; it. 15 ℵ Orig. ‖ 15 sq. v. 19 = 3, 10; ab hoc loco haec aliena sunt ‖ 16 *ἄρα οὖν* Chr. ‖ 20 *τοῖς* om. EG al. pler. Orig. Chr. al. | *οὐρ.*] add. C** it. pler. vg. s^{c} Cypr. al. *οὗτος* (*αὐτὸς* hk) *εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασ. τ. οὐρ.*, cf. (5, 19) 15, 11 ‖ 21 *κύριε*] add. s^{c} *οὐ τῷ σῷ ὀν. ἐφάγομεν καὶ ἐπίομεν* (tum *καὶ τῷ* κτέ.), ex Lc. 13, 26; simil. Iust. Orig. al.

ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν; 23 καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς ὅτι οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς· ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν. 24 Πᾶς οὖν ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους καὶ ποιεῖ αὐτούς, ὁμοιώσω αὐτὸν ἀνδρὶ φρονίμῳ, ὅστις ᾠκοδόμησεν αὐτοῦ τὴν οἰκίαν ἐπὶ τὴν πέτραν. 25 κατέβη ἡ βροχή, ἦλθον οἱ ποταμοί, ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ *προσέπαισαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔπεσεν· τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν. 26 καὶ πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους καὶ μὴ ποιῶν αὐτοὺς ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ, ὅστις ᾠκοδόμησεν αὐτοῦ τὴν οἰκίαν ἐπὶ τὴν ἄμμον. 27 κατέβη ἡ βροχή, ἦλθον οἱ ποταμοί, ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέκοψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔπεσεν, καὶ ἦν ἡ πτῶσις αὐτῆς μεγάλη.

28 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, ἐξεπλήσσοντο οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· 29 ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ ὡς οἱ
8 γραμματεῖς αὐτῶν. 1 καταβάντι δὲ ἀπὸ τοῦ ὄρους, ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί. 2 Καὶ ἰδοὺ λεπρὸς προσελθὼν προσεκύνει αὐτῷ λέγων· Κύριε, ἐὰν θέλῃς, δύνασαί με καθαρίσαι. 3 καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἥψατο αὐτοῦ λέγων· Θέλω, καθαρίσθητι. καὶ εὐθέως ἐκαθαρίσθη [αὐτοῦ ἡ λέπρα].

4 *οὖν* om. KXak Cypr. al. | *τούτους* post *λόγ.* add. pler., om. B*ag^{1}ks^h Cypr., item pars codd. Chrys. Cf. vv. 26. 28 || 5 *ὁμ. αὐτὸν*] *ὁμοιωθήσεται* ℵBZabcf^{1}g^{1}l vg. Orig. Chr. al., cf. v. 26 || 6 sq. ter omisi *καὶ*: ante *κατέβη, ἦλθον, ἔπνευσαν*, cum acg^{1}hkq, Chr. Euseb. Ps. 725 M. || 7 (*καὶ*) *ἔπν. οἱ ἄν.* ante *καὶ κατ.* 6 s^h (non item v. 27), ante (*καὶ*) *ἦλθον* bcg^{1}q (it. v. 27) | *προσέπαισαν* Lachmann (cf. *προσέκοψαν* v. 27): *-εσαν* vel *-εσον*. V. Btr. z. Förd. christl. Theol. IV, 22 sq. (*Προσέρρηξαν* Euseb. l. c., ut Lc. 6, 48 sq.) || 9 *τούτους* post *λόγους* (cf. v. 24) om. cum fks^h Cypr. al. || 10 *ὁμοιώσω αὐτὸν* ut v. 24 k Cypr. al. || 11 *ψάμμον* ℵ^{ca} Chrys. || 11 sq. cf. ad v. 25 || 12 (*καὶ*) *ἔπν. οἱ ἄν.* om. ℵ*, cf. ad v. 25 || 13 *μεγ. σφόδρα* (ut 2, 10) 13. 33. 124 Chr. s^h || 16 *δύναμιν* (*virtutem*) Tertull., cf. Iustin. al. Resch 2, 41 sqq. || 17 *αὐτῶν* om. ELM al. pler. (= Mc. 1, 22); contra add. *καὶ οἱ Φαρισαῖοι* it. pler. s^{c}s^{sch} Euseb. | *καταβάντι δὲ αὐτῷ* ℵ*EK al. pler.; item k, sed om. *αὐτῷ*: *καταβάντος δὲ αὐτοῦ* ℵ^{b}BC al. || 18 *προσελθὼν λ.* 700, *ἐλθὼν λ.* CKL it. pler. vg. s^{c}s^{sch} || 19 *παρεκάλει αὐτὸν* Chr. III, 440 A, id. VII, 307 D diserte testatur apud alium euangelistam (v. Mc. 1, 40. Lc. 5, 12) de adoratione narrari || 20 *τὴν χ. ἐκτ.* Chr. fort. libere || 21 *εὐθέως* om. ℵ* | *ἐκαθερίσθη* B*ELX al. | *ἀπ' αὐτοῦ ἡ λ.* Ss^{c1}; *ἀπὸ τῆς λέπρας αὐτοῦ* s^h; vid. ab initio nihil fuisse nisi *ἐκαθαρίσθη*, v. Chr. III, 450 C

4 καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ὅρα μηδενὶ εἴπῃς, ἀλλὰ ὕπαγε σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε τὸ δῶρον, ὃ προσέταξεν Μωϋσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.

5 Εἰσελθόντος δὲ αὐτοῦ εἰς Καφαρναούμ, προσῆλθεν αὐτῷ χιλίαρχος, παρακαλῶν αὐτὸν 6 καὶ λέγων· Ὁ παῖς μου βέβληται ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικός, δεινῶς βασανιζόμενος. 7 λέγει αὐτῷ· Ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω αὐτόν. 8 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ χιλίαρχος ἔφη· Κύριε, οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς· ἀλλὰ μόνον εἰπὲ λόγῳ, καὶ ἰαθήσεται [ὁ παῖς μου]. 9 καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπος ὤν, ὑπὸ ἐξουσίαν ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας, [καὶ] λέγω τούτῳ Πορεύθητι, καὶ πορεύεται, καὶ ἄλλῳ Ἔρχου, καὶ ἔρχεται, καὶ τῷ δούλῳ μου Ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ. 10 ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασεν καὶ εἶπεν τοῖς ἀκολουθοῦσιν· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, παρ' οὐδενὶ τοσαύτην πίστιν ἐν τῷ Ἰσραὴλ εὗρον. 11 λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἥξουσιν καὶ ἀνακλιθήσονται εἰς κόλπους

1 *εἶπεν* ℵ*k ‖ 2 *τοῖς ἱερεῦσι* h s^{c} s^{sch} s^{h} | *προσένεγκον* BC ‖ 3 *Μωσῆς* C*EL al. | *ἵνα ἢ α. εἰς μ.* s^{c1}, cf. ad Lc. 5, 14 ‖ 4 *εἰσελθόντι δὲ αὐτῷ* EK al.; sed omnino haec *εἰσελθόντος . . Καφ.* spuria vid. et ex Lc. 7, 1 adscripta; nam k s^{1} nihil nisi *μετὰ ταῦτα* (*δὲ* add. k), cf. (a) b c f g^{1} h q s^{c} *post haec autem cum introisset* etc. Est tamen et. *μετὰ ταῦτα* e Lucae usu potius quam e Matthaei ‖ 5 *χιλίαρχος* ap. Mt. fuit, testibus s^{1} (et. vv. 8. 13) et Clem. Hom. 9, 21; *ἑκατόνταρχος* ap. Lc., unde hoc in Mt. invectum est. Cet. *ἑκατοντάρχης* ℵ* (item v. 8) | *κύριε* post *λέγ.* omisi cum ℵ* s^{c1} Chr. ‖ 7 *λέγει* B b h k q al. s^{c1}: *καὶ λ.* | ante *ἐγὼ* ℵ* *ἀκολούθει μοι.* ‖ 7 sq. *καὶ ἀποκρ.* ℵ^{b}C al. pler. ‖ 8 *εἶπεν* ℵ*C ‖ 9 *εἰπὲ λ. μόνον* Chr., om. *μόνον* (ut Lc.) s^{1} ‖ 10 *ὁ παῖς μου* om. 1. 118. 209. ak sah. | *ὢν* v. l. quam affert Chr. 318 C (*εἰ γὰρ* [hoc ex corruptela ut vid.] *ἐγὼ ἄ. ὤν*, tum interpungi, deinde excipere *ὑπὸ . . στρ.*). S^{1} (cf. s^{c}): nam ego quoque homo sum, habens potestatem et milites sub manu mea, et dico; f s^{h}: *nam et ego h. sum, habens* (et habeo s^{h}) *sub pot. meam mil., et dico.* At vulgo legitur: *ἄ. εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν* (*τασσόμενος* ex Lc. add. ℵB it. pler., pars codd. Chr. 318 B), *ἔχων κτἑ.* Seclusi autem *καὶ* 11 (cf. Chr. III, 45 B). Cf. et. Valentinianos ap. Iren. 1, 7, 4 (*ὑπὸ τὴν ἐμαυτοῦ ἐξ.* ut s^{h}); Beitr. z. Förd. christl. Theol. IV, 23 sq. ‖ 12 *πορεύου* (Chr. III l. c.) et *ἐλθέ* Cl. Hom. 9, 21 ‖ 15 *ἀμὴν* ap. s^{h} om. (= Lc.) cod. AC, *ἀμὴν λ. ὑ.* (cf. v. 11) om. k ‖ 15 sq. *οὐδὲ ἐν τ. Ἰ. τοσ.* it. *ηὗρον* (= Lc.) ℵCEGKL al. Chr.; *οὐχ ηὗρ. τοσ. π. ἐν τῷ Ἰ. ἐν* part., vg.; sed *παρ' οὐδενὶ κτἑ.* B 1 al. (1. 118*. 209 om. *π. τῷ Ἰ.*) a k q (a g^{1} k q *ἐν τῷ Ἰ.* in fine hab.), cf. s^{c} s^{h} ‖ 17 *εἰς κόλπους* Cl. Hom. 8, 4, Epiphan. 33, 6 (*ἐν κόλποις*) Chrys.

Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ [ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν]· 12 *οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασιλείας ἐξελεύσονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων].* 13 *καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τῷ χιλιάρχῳ· Ὕπαγε, ὡς ἐπίστευσας γενηθήτω σοι. καὶ ἰάθη ὁ παῖς ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ.*

14 *Καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν Πέτρου εἶδεν τὴν πενθερὰν αὐτοῦ βεβλημένην καὶ πυρέσσουσαν.* 15 *καὶ ἥψατο [τῆς χειρὸς] αὐτῆς, καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός, καὶ ἠγέρθη, καὶ διηκόνει αὐτῷ.* 16 *ὀψίας δὲ γενομένης προσήνεγκαν αὐτῷ δαιμονιζομένους πολλούς, καὶ ἐξέβαλεν τὰ πνεύματα λόγῳ, καὶ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας ἐθεράπευσεν,* 17 *ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος· „Αὐτὸς τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἔλαβεν καὶ τὰς νόσους ἐβάστασεν.“*

18 *Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὄχλον περὶ αὐτὸν ἐκέλευσεν ἀπελθεῖν εἰς τὸ πέραν.* 19 *Καὶ προσελθὼν εἷς εἶπεν αὐτῷ· Διδάσκαλε, ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἐὰν ἀπέρχῃ.* 20 *καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσιν καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ.* 21 *ἕτερος δὲ [τῶν μαθητῶν] εἶπεν αὐτῷ· Κύριε, ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον ἀπελθεῖν*

13 sq. Iesai. 53, 4

saepius (*εἰς κ-ους* s. *εἰς τοὺς κ.*). Cf. Beitr. z. Förd. christl. Theol. IV, 24 sq.

1 *Ἰσὰκ* ℵ* | *ἐν τῇ β. τ. οὐρ.* om. Cl. Hom., Chrys. ‖ 2 *ἐξελεύσονται* ℵ* it. pler. (*ibunt*, sed *exient* k) $s^{c1}s^{h}s^{sch}$ Cypr. (*exibunt*) al.: *ἐκβληθήσονται* (cf. 25, 30) | *ἔξω* Chr.: *εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον* = 25, 30. 22, 13 ‖ 2 sq. *ἐκεῖ . . ὀδόντων* om. Chr.; v. 22, 13. 25, 30 al.; Btr. l. c. ‖ 4 *χιλ.* s^{1}: *ἑκατοντάρχῃ* pler. (*-άρχῳ* ℵ^{b}) | *ὡς]* *καὶ ὡς* CE etc. it. part. vg. ‖ 5 *παῖς]* add. *αὐτοῦ* CE etc. (et. $s^{c1}s^{sch}$, sed non s^{h}) | *ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης* (= 9, 22. 17, 18) C*Δ* it. pler.; praeterea add. (ex Lc. 7, 10) ℵ*ℵ^{c}CE al. s^{h} *καὶ ὑποστρέψας ὁ ἑκ. εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ* (*ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ* add. pler., om. ℵ*) *εὗρεν τὸν παῖδα ὑγιαίνοντα* | 8 *τῆς χ.* (v. Mc. 1, 31) non agn. Chr. (*ἀψάμενος τοῦ σώματος*); cf. Tertull. anim. 17 ‖ 9 *αὐτοῖς* ℵ^{b}L*Δ* it. pler. vg. $s^{c1}s^{sch}$ (non s^{h}) ‖ 12 sq. *τὸ ὑπὸ* (male) *τοῦ προφ. Ἡσ.* (spurium fort. *Ἡσ.*) *λεχθέν* (nusquam NT.), *ὅτι τὰς* Chr. Vid. *αὐτὸς* ex LXX irrepsisse ‖ 15 *ὄχλον* B, *ὄχλους* ℵ*; plerique *πολλοὺς ὄχλους* (et. ℵ^{c}) s. *ὄχλ. π.* (it. pler. vg.) ‖ 16 *εἷς γραμματεύς* plerique, sed *unus ex turbis* k, nihil tale agnoscit Chr. Cf. 19, 16 ‖ 20 sq. *τῶν μαθ.* (plerique add. *αὐτοῦ*; *μαθητὴς* bcg^{2}hq) non agn. Chrys.

καὶ θάψαι τὸν πατέρα μου. 22 ὁ δὲ λέγει αὐτῷ· Ἀκολούθει μοι, καὶ ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς.

23 Καὶ ἐμβάντι αὐτῷ εἰς πλοῖον ἠκολούθησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. 24 καὶ ἰδοὺ σεισμὸς μέγας ἐγένετο ἐν τῇ θαλάσσῃ, ὥστε τὸ πλοῖον καλύπτεσθαι ὑπὸ τῶν κυμάτων· αὐτὸς δὲ ἐκάθευδεν. 25 καὶ προσελθόντες ἤγειραν αὐτὸν λέγοντες· Κύριε, σῶσον, ἀπολλύμεθα. 26 καὶ λέγει αὐτοῖς· Τί δειλοί ἐστε, ὀλιγόπιστοι; τότε ἐγερθεὶς ἐπετίμησεν τοῖς ἀνέμοις καὶ τῇ θαλάσσῃ, καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. 27 οἱ δὲ ἄνθρωποι ἐθαύμασαν λέγοντες· Ποταπός ἐστιν οὗτος, ὅτι καὶ οἱ ἄνεμοι καὶ ἡ θάλασσα αὐτῷ ὑπακούουσιν;

28 Καὶ ἐλθόντος αὐτοῦ εἰς τὸ πέραν εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν, ὑπήντησαν αὐτῷ δύο δαιμονιζόμενοι ἐκ τῶν μνημείων ἐξερχόμενοι, χαλεποὶ λίαν, ὥστε μὴ ἰσχύειν τινὰ παρελθεῖν διὰ τῆς ὁδοῦ ἐκείνης. 29 καὶ ἰδοὺ ἔκραξαν λέγοντες· Τί ἡμῖν καὶ σοί, υἱὲ τοῦ Θεοῦ; ἦλθες πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς; 30 ἦν δὲ οὐ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἀγέλη χοίρων πολλῶν βοσκομένη· 31 οἱ δὲ δαίμονες παρεκάλουν αὐτὸν λέγοντες· Εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς, ἀπόστειλον ἡμᾶς εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων. 32 καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ὑπάγετε. οἱ δὲ ἐξελθόντες ἀπῆλθον εἰς τοὺς χοίρους. καὶ ἰδοὺ ὥρμησεν

1 μου] καὶ ἐλεύσομαι add. s^{c1} Tatian. | ὁ δὲ om. k (*dicit illi*); pler. (praet. ℵ 33 bckq) add. Ἰησοῦς ‖ 1 sqq. om. ἀκ. μοι καὶ et add. post ult. νεκρούς: σὺ δὲ ἀκ. μοι s^{c1} Clem. Al. 522 Chr., cf. Lc. 9, 60. Fort. utraque spuria ‖ 4 ἐμβάντι δὲ Chr.; αὐτῷ om. quidam codd. Chrysostomi. | τὸ πλ. pler. (et. ℵ* et ^{c} Chr.) | αὐτῷ post ἠκ. om. Chr. (praet. CF) ‖ 5 σεισμὸς] χειμὼν Chr. ‖ 7 διεγείρουσιν verius fort. Chr. (cf. Mc. 4, 38) ‖ 8 σῶσον ℵBC: σ. ἡμᾶς pler. (et. Chr.) ‖ 9 ὀλιγ. om. s^{1} ‖ 9 sq. τῷ ἀνέμῳ ℵ* al. = Mc. Lc. (8, 24) ‖ 11 ἄνθρωποι] ὄχλοι? Chr. (utique male); id. ἐθαύμαζον | οὗτος ὁ ἄνθρωπος diserte Chr. (516 B ὁ ἄ. οὗτος) ‖ 12 καὶ (om. s^{1}) ἡ θάλ. καὶ οἱ ἄν. s^{1} Chr. ‖ 13 ἐλθόντων αὐτῶν ℵ*s^{h}, ἐλθόντι αὐτῷ EKL al. pler. | εἰς τὸ πέραν om. s^{1} ‖ 14 Γεργεσ. ℵ^{c}C^{3}EKL al. s^{h} Orig. (ex ipsius Orig. ut vid. coniectura satis probabili): Γαζαρηνῶν ℵ*, Γαδ. BC*s^{1}, Γερασηνῶν it. (et. d; deest D) vg. ‖ 15 sq. μηδένα ἰσχ. παρ. 700 ‖ 16 ἰδοὺ om. it. part. $s^{1}s^{sch}s^{h}$ ‖ 17 ὧδε post ἦλθες om. bg^{1}h fuld. Eus. Ps. 399. 684. Esai. 172. 185 Migne ‖ 17 sq. ℵ* ἠμᾶς ἀπολέσαι (ℵ^{b} βασ. ἡμᾶς) πρὸ καιροῦ; *perdere* et. August. al. 18 οὐ add. it. pler. vg. (ἐκεῖ pro μ. ἀπ' α., ut Mc. Lc., s^{h}) ‖ 20 ἐπίτρεψον ἡμῖν ἀπελθεῖν εἰς CEKL al. (Chr.), cf. Lc. 8, 32 ‖ 21 καὶ] ὁ δὲ k ‖ 22 ἀπῆλθαν B | ἰδοὺ om. $s^{1}s^{h}$

πᾶσα ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἀπέθανον ἐν τοῖς ὕδασιν. 33 οἱ δὲ βόσκοντες ἔφυγον, καὶ ἀπελθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν πάντα, καὶ τὰ τῶν δαιμονιζομένων. 34 καὶ ἰδοὺ πᾶσα ἡ πόλις ἐξῆλθεν εἰς ὑπάντησιν τῷ Ἰησοῦ, καὶ ἰδόντες αὐτὸν παρεκάλεσαν, ὅπως μεταβῇ ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν.

9 1 Καὶ ἐμβὰς εἰς πλοῖον διεπέρασεν, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν. 2 καὶ ἰδοὺ προσέφερον αὐτῷ παραλυτικὸν ἐπὶ κλίνης βεβλημένον. καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν, εἶπεν τῷ παραλυτικῷ· Θάρσει, τέκνον, ἀφίενταί σου αἱ ἁμαρτίαι. 3 καὶ ἰδού τινες τῶν γραμματέων εἶπον ἐν ἑαυτοῖς· Οὗτος βλασφημεῖ. 4 καὶ εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν εἶπεν· Ἵνα τί ἐνθυμεῖσθε πονηρὰ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; 5 τί γάρ ἐστιν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν Ἀφίενταί σου αἱ ἁμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν Ἔγειρε περιπάτει; 6 ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας, τότε λέγει τῷ παραλυτικῷ· Ἔγειρε ἆρόν σου τὴν κλίνην, καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. 7 καὶ ἐγερθεὶς ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. 8 ἰδόντες δὲ οἱ ὄχλοι ἐφοβήθησαν καὶ ἐδόξασαν τὸν θεὸν τὸν δόντα ἐξουσίαν τοιαύτην τοῖς ἀνθρώποις.

9 Καὶ παράγων ὁ Ἰησοῦς εἶδεν ἄνθρωπον ἐπὶ τὸ τελώ-

1 sq. καὶ . . ὕδασιν om. s^1 ‖ 5 ὑπάντησιν ℵB: συνάντησιν. Cf. 25, 1 | ὅπως] ἵνα B (παρεκάλουν ἀπελθεῖν libere ut vid. Chr.) ‖ 7 τὸ πλ. C*EF al., cf. 8, 28 ‖ 8 προσήνεγκαν it. pler. (Chr. 342 A codd.; sed προσέφ. est in comm. ibd. D); προσφέρουσιν C bene (Lachm.) ‖ 9 τὴν π. αὐτ. (= Mc. Lc.) om. s^h cod. B ‖ 10 ἀφίενται ℵB, ἀφίονται D, *remittuntur* ff^1k vg.: ἀφέωνται (et. Chr.) ‖ 10 sq. al. σοι αἱ ἁμ. (D, pauci codd. Chr.), vel σοι αἱ ἁμ. σου (EFKL etc.) ‖ 11 εἶπαν B ‖ 12 εἰδὼς BM Chr.: ἰδὼν ‖ 14 γὰρ om. KM al. it. part. vg. | εὐκοπ. ἐστιν Chr., sed om. ἐστιν III, 44 D | ἀφίενται ℵ^{c}B, ἀφίονται ℵ*D: ἀφέωνται (Latini fere ut v. 2) ‖ 15 al. σοι (non D), vel σοι . . σου (it. pl. vg.), cf. v. 2 | περιπ. ℵ*s^1s^{sch} sah.: καὶ περιπ. ‖ 16 D it. pler. (non k) vg. ὁ υἱ. τ. ἀ. ἐξουσ. ἔχει (it. part. vg. ἔχ. ἐξ.) | 17 τότε om. M; *tibi dico paralytice* Tertull. de pudic. c. 22 | ἔγειρε B it. part. vg., ἔγ. καὶ $Dag^{1.2}hk$, cf. Mc. 2, 9. Lc. 5, 24: ἐγερθεὶς ut v. 7 pler. ‖ 18 πορεύου ℵ* ‖ 19 sq. ἐφοβ. καὶ] ἐθαύμασαν καὶ pler. gr., ut v. 33. 8, 27 al.; om. X Iren. ‖ 22 ὁ Ἰησ. ℵ*L, Chr. III, 434 C D: add. ἐκεῖθεν ℵ^{c}B al. pler., praem. ἐκ. D it. vg.; s^1: καὶ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν. καὶ παράγων ὁ κύριος εἶδεν

νιον καθήμενον, Μαθθαῖον λεγόμενον, καὶ λέγει αὐτῷ· Ἀκολούθει μοι. καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. 10 *καὶ ἀνακειμένων ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἰδοὺ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ [ἐλθόντες] συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ.* 11 *καὶ ἰδόντες οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· Διὰ τί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει [ὁ διδάσκαλος ὑμῶν];* 12 *ὁ δὲ ἀκούσας εἶπεν· Οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλὰ οἱ κακῶς ἔχοντες.* 13 *πορευθέντες δὲ μάθετε τί ἐστιν· „Ἔλεος θέλω καὶ οὐ θυσίαν.“ οὐ γὰρ ἦλθον δικαίους καλέσαι, ἀλλὰ ἁμαρτωλούς.* 10

14 *Τότε προσέρχονται αὐτῷ οἱ μαθηταὶ Ἰωάνου λέγοντες· Διὰ τί ἡμεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύομεν, οἱ δὲ μαθηταί σου οὐ νηστεύουσιν;* 15 *καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος πενθεῖν ἐφ' ὅσον μετ' αὐτῶν ἐστιν ὁ νυμφίος; ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ* 15 *ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσουσιν.* 16 *οὐδεὶς δὲ ἐπιβάλλει ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ· [αἴρει γὰρ τὸ πλήρωμα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἱματίου, καὶ χεῖρον σχίσμα γίνεται.]* 17 *οὐδὲ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς*

9 sq. Hos. 6, 6 (cf. Mt. 12, 7)

1 *καθήμ.* post *τέλ.* C 21 Chr. (et. III l. c.) Aug.: ante *ἐπὶ* pler., = Mc. 2, 14 | *Μαθθ.* ℵB*D: *Ματθ.* | *λεγόμ.*] *ὀνόματι* S Euseb. it. vg. $s^1 s^{sch}$ || 2 *ἠκολούθει* ℵD pro *ἠ-ησεν* || 3 *ἀνακειμένων* ℵ*s^{sch}, *ἐγένετο* (cf. Mc. 2, 15) *αὐτῶν ἀν-ων* s^h, *ἐγ. αὐτοῦ ἀν-ου* BD al. pler., *ἐγ. ἀν-ου αὐτοῦ* ℵ^{c}C it. pler. vg. Euseb. | *ἰδοὺ* ℵD it. pler. vg.: *καὶ ἰδοὺ* BC al. pler., om. 700. s^{sch} || 4 *ἐλθόντες* om. ℵ*a sah. || 5 *ἰδ.* (*ειδ.*) *δὲ* D | *εἶπον* DE al. pler. || 6 *τῶν* ante *τελ.* bene om. Chr. (add. pauci codd.) | *ἁμαρτ. καὶ τελ.* D sah. (ut C v. 10) || 7 *ὁ διδ. ὑμ.* om. ak (k *sedes* pro *edit*): add. h. l. ℵB al. pler., ante *ἐσθ.* C*1, ante *μετὰ* D it. part. (s^1 *ἐσθίετε* ut plerique ap. Lc.) | *ὁ δὲ* ℵBD sah. s^1: *ὁ δὲ Ἰησοῦς* | 8 *ἰατρῶν* ℵ || 10 *δικ. καλ.* C*k: *καλ. δικ.* (ut Mc. Lc.) | add. *εἰς μετάνοιαν* (Lc. 5, 32) CEG al. Chr. diserte (et. $s^1 s^h$) || 11 *αὐτῷ* om. X goth. s^1 | *Ἰωάνου* BD: *-ννου* || 12 *πολλά* post *νηστ.* om. ℵ*B || 13 *μήτι* D; *οὐ* s^1 || 14 *νυμφῶνος*] *νυνφίου* D, *sponsi* it. vg. | *πενθεῖν*] *νηστεύειν* (Mc. Lc.) D it. pler. s^{sch} Chr. || 15 *αἱ ἡμ.* D* | *ἀρθῇ* D; *ἀρθήσεται* pro *ἐλ. δὲ . . ἀπαρθῇ* Euseb. Ps. 741 M. || 16 *νηστεύουσιν* D* (non d) X; add. *ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις* (Lc. 5, 35) D it. pler. || 18 sq. *αἴρει . . γίνεται* (fere = Mc. 2, 21) om. Chr.; v. Btr. z. Förd. christl. Theol. IV, 26 (*αὐτοῦ* om. ℵ*; *ἀπὸ τ. ἱμ.* om. a; *τοῦ παλαιοῦ* post *ἱμ.* add. L*cqs^h; pro *γίν.* s^h *τοῦ πρώτου*)

παλαιούς]· εἰ δὲ μήγε, ῥήγνυνται οἱ ἀσκοί, καὶ ὁ οἶνος ἐκχεῖται καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπόλλυνται· ἀλλὰ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινούς, καὶ ἀμφότεροι συντηροῦνται].

18 Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ ἄρχων εἷς ἐλθὼν προσεκύνει αὐτῷ, λέγων· Ἡ θυγάτηρ μου ἄρτι ἐτελεύτησεν· ἀλλὰ ἐλθὼν ἐπίθες τὴν χεῖρά σου ἐπ' αὐτήν, καὶ ζήσεται. 19 καὶ ἐγερθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἠκολούθει αὐτῷ, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. 20 καὶ ἰδοὺ γυνὴ αἱμορροοῦσα δώδεκα ἔτη προσελθοῦσα ὄπισθεν ἥψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ. 21 ἔλεγεν γὰρ ἐν ἑαυτῇ· Ἐὰν [μόνον] ἅψωμαι τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, σωθήσομαι. 22 ὁ δὲ στραφεὶς καὶ ἰδὼν αὐτὴν εἶπεν· Θάρσει, θύγατερ, ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. καὶ ἐσώθη ἡ γυνὴ ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. 23 καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἄρχοντος καὶ ἰδὼν τοὺς αὐλητὰς καὶ τὸν ὄχλον θορυβούμενον ἔλεγεν· 24 Ἀναχωρεῖτε· οὐ γὰρ ἀπέθανεν τὸ κοράσιον, ἀλλὰ καθεύδει. καὶ κατεγέλων αὐτοῦ. 25 ὅτε δὲ ἐξεβλήθη ὁ ὄχλος, εἰσελθὼν ἐκράτησεν τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἠγέρθη τὸ κοράσιον. 26 καὶ ἐξῆλθεν ἡ φήμη αὕτη εἰς ὅλην τὴν γῆν ἐκείνην.

27 Καὶ παράγοντι τῷ Ἰησοῦ ἠκολούθησαν δύο τυφλοὶ

1 sqq. *εἰ δὲ . . συντηροῦνται* (cf. Lc. 5, 37) om. Chrys.; v. ibd. (1 *μή* B; *ῥήσσει ὁ οἶνος ὁ νέος* | *ὁ v.* om. g^1 k s^1 s^h | *τοὺς ἀσκούς* Dg^{1}ks^1s^h Arnob., cf. Mc. 2, 22; 2 pro *ἐκχ. καὶ . . ἀπ.* Dk Arn. *ἀπόλλυται καὶ οἱ ἀ.* (Mc.), a nihil nisi *peribit*; *ἀπολοῦνται* CE al. pler.; *βάλλουσι δὲ* Dk, 2 sq. ℵC it. pler. *ἀλλ(ὰ) οἱ. v. εἰς ἀ. βάλλ. καινούς* | *κ. β.* it. pler. vg., *καιν. βλητέον* = Lc. ℵ|; 3 *τηροῦνται* D*) ‖ 4 *αὐτοῖς* post *λαλ.* om. 1 copt. vg.^{z**} Chrys. edd. (non codd. Fieldii) Hilar.; *ταῦτα* om. s^1 (*λαλ. δὲ*) ‖ 4 sq. male scribitur coniunctim *εἰσελθὼν*, neque bene *εἰς προσελθ.* (ℵ^{b}B it. part. vg.) vel *προσελθ.* (ℵ*), cum sequatur *προσεκ.* Pro *εἰς* 1 C^{3}GLU g^1hk (hi ante *ἄρχ.*) *τις.* In s^1 est *ἄ. εἷς τῆς συναγωγῆς αὐτῶν* (cf. Lc. 8, 41. Mc. 5, 22) ‖ 5 *αὐτόν* plerique Chrysostomi | *λ. ὅτι* BC al. pler. (om. *ὅτι* ℵD it. pler. s^1 s^{seh} Chr. |non edd.|) ‖ 7 falso *ἠκολούθησεν* BFG al. fk ‖ 8 sq. *ἐν ῥύσει αἵματος δώδ. ἔτη ἔχουσα* Chr., cf. Mc. Lc. ‖ 9 *προσῆλθεν ὄπ. καὶ* Chr. | *τοῦ κρασπ.* om. acg^{1}k vg.^{b} ‖ 10 *μόνον* post *ἅψ.* D it. part. vg.; om. ℵ*ag^{2}h. Cf. 14, 36 11 *Ἰησ.* post *δὲ* om. cum ℵ*Dabcqs^1 | *ἐπιστρ.* CEF al. pler. (*ἔστη στρ.* D) ‖ 11 sq. *καὶ ἰδὼν αὐτὴν* om. s^1 . 15 *ἔλεγεν* ℵBD it. pler. vg. Chr.: *dixit* k al., *λέγει αὐτοῖς* CEF al. pler. ‖ 17 Dabkqs^1 *ἐλθὼν*, hg^1 *προσελθ.*, om. f^1 ‖ 18 *τὴν χεῖρα* D | *αὕτῃ*| *αὐτῆς* ℵC, *αὐτοῦ* D ‖ 20 *ἐκεῖθεν* post *παράγ.* om. cum s^1; cf. v. 9 | *ἠκ.*| add. *αὐτῷ* pler., om. BD Chr. (add. pauci eius codd.)

κράζοντες καὶ λέγοντες· Ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὲ Δαυίδ. 28 ἐλ-
θόντι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν προσῆλθον αὐτῷ οἱ τυφλοί. καὶ
λέγει αὐτοῖς· Πιστεύετε ὅτι δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι; λέγου-
σιν αὐτῷ· Ναὶ κύριε. 29 τότε ἥψατο τῶν ὀμμάτων αὐτῶν
λέγων· Κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γενηθήτω ὑμῖν. 30 καὶ
ἠνεῴχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί. καὶ ἐνεβριμήθη αὐτοῖς ὁ
Ἰησοῦς λέγων· Ὁρᾶτε, μηδεὶς γινωσκέτω. 31 οἱ δὲ ἐξελ-
θόντες διεπήμισαν [αὐτὸν] ἐν ὅλῃ τῇ γῇ ἐκείνῃ. 32 αὐτῶν
δὲ ἐξερχομένων, ἰδοὺ προσήνεγκαν αὐτῷ κωφὸν δαιμονι-
ζόμενον. 33 καὶ ἐκβληθέντος τοῦ δαιμονίου ἐλάλησεν ὁ
κωφός. καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι λέγοντες· Οὐδέποτε ἐφάνη
οὕτως ἐν τῷ Ἰσραήλ. 34 [οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἔλεγον· Ἐν τῷ
ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.]

35 Καὶ περιῆγεν ὁ Ἰησοῦς τὰς πόλεις πάσας καὶ τὰς
κώμας, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων
τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον
καὶ πᾶσαν μαλακίαν. 36 ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἐσπλαγχνίσθη
περὶ αὐτῶν, ὅτι ἦσαν ἐσκυλμένοι καὶ ἐρριμμένοι ὡσεὶ πρό-
βατα μὴ ἔχοντα ποιμένα. 37 τότε λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ·
Ὁ μὲν θερισμὸς πολύς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι· 38 δεήθητε
οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ, ὅπως ἐκβάλῃ ἐργάτας εἰς
τὸν θερισμὸν αὐτοῦ. 1 καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς δώδεκα
[μαθητὰς αὐτοῦ], ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν ἐκβάλλειν τα

1 κραυγάς. ℵ καὶ λέγ. om. C* ut vid. Lat vios B[1] al. | 1 sq. εἰσελθόντι ℵ*: καὶ ἐλθόντος αὐτοῦ Cat: praestare puto Dabcg[1]hk καὶ ἔρχεται ℵ[2] καὶ προσ. αὐτῷ om. ℵ* | 2 καὶ 2 post τυφλοί | 2 προσῆλθαν B ℵ*Dabg[2]h[2]* οἱ δύο τυφλοί | 3 ὁ Ἰσ. ℵ*, Ἰησ. post αὐτοῖς om. [1] al | τοῦτο ὅτι Bq τοῦτο post ποι. C* | 4 ὀμμάτων D: ὀφθαλμῶν (v. 30) Vid. esse ὄμμα ut ὠτίον pars corporis, ὀφθαλμός videndi et audiendi οὐχ instrumentum. cf 20, 34 Mc 8, 23 | 5 λέγων D1.h καὶ εἶπεν | 6 ἀνεῴχθ. pler ἦν BD οἱ ὁ αὐτ D it vg ἐνεβρ-θη ℵB*: -ήσατο et Chr ὁ om. D ℵ αὐτον om. [1] ὅλῃ om. ℵ*s[1] | 9 ἐξελθόντων acfklq[1] ἄνθρωπον ante κωφ add pler., om. ℵBs[1]s[cb] sah. Cf 12, 22 Tecid | 11 οἱ δὲ ὄχλοι ἐν Chr. | 11 sq. οὕτως ἐφ. D it. pler. vg Chr VIII. 453 E. qui add ἄνθρωπος | 12 sq. v. 34 (e Mc 3, 22 recte om. W-H Dabe[1] Hilar. Iuv. | 17 add ℵ*L 13 al abg[1]h καὶ πολλοὶ ℵ om. ἠκολούθησαν αὐτῷ. non male. cf. v. 36 et 4, 25 | 18 ἐρριμ. ℵBCD[corr] ῥεῤ. D* ὡς CD al. Chr. | 19 αὐτοῦ om. Car add. 23 μαθητὰς om. s[1] | 23 sq. ἐκβ τὰ πν. τ' ἀκ g[1]k[1]: πνεύματα ἀκαθάρτων ὥστε ἐκβ. αὐτά (v. Mc. 6, 7)

πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα καὶ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν.

2 Τῶν δὲ δώδεκα ἀποστόλων τὰ ὀνόματά ἐστιν ταῦτα. πρῶτος Σίμων ὁ λεγόμενος Πέτρος καὶ Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάνης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, 3 Φίλιππος καὶ Βαρθολομαῖος, Θωμᾶς καὶ Μαθθαῖος ὁ τελώνης, Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ἁλφαίου καὶ Λεββαῖος, 4 Σίμων ὁ Κανανεῖος καὶ Ἰούδας Ἰσκαριώτης ὁ καὶ παραδοὺς αὐτόν.

5 Τούτους τοὺς δώδεκα ἀπέστειλεν ὁ Ἰησοῦς παραγγείλας αὐτοῖς, λέγων· Εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε, καὶ εἰς πόλιν Σαμαριτῶν μὴ εἰσέλθητε, 6 πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ. 7 πορευόμενοι δὲ κηρύσσετε, λέγοντες· Ἤγγικεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. 8 ἀσθενοῦντας θεραπεύετε, λεπροὺς καθαρίζετε, δαιμόνια ἐκβάλλετε. δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε. 9 Μὴ κτήσησθε χρυσὸν μηδὲ ἄργυρον μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν, 10 μὴ πήραν εἰς ὁδὸν μηδὲ δύο χιτῶνας μηδὲ ὑποδήματα μηδὲ ῥάβδον· ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς αὐτοῦ. 11 εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν εἰσέλθητε, ἐξετάσατε τίς ἐν

2 *πᾶσαν* om. s^1 ‖ 5 *καὶ Ἰάκ.* male ℵB*ds^{sch} | *Ἰωάνης* B: *-άννης* ‖ 6 sq. *Μαθθ.* ℵBD: *Ματθ.* ‖ 7 *Λεββαῖος* D 122. k Orig.: *Θαδδαῖος* ℵB sah. cf^1g^2l vg. (Mc.); *Λ. ὁ ἐπικληθεὶς Θαδδ.* plerique (et. s^h); s^1 post *Ἁλφ.*: *καὶ Σίμων ὁ Κανανεῖος* (קנאי) *καὶ Ἰούδας ὁ τοῦ Ἰακώβου* (Lc.) *καὶ Ἰούδας κτέ.*; abg^1h *iudas zelotes.* Cf. Tschd. ‖ 8 $Dabg^1hqs^1s^{sch}$ *καὶ Σ.* | *Κανανίτης* ℵEF al. Chr. | *ὁ* post *Ἰούδ.* add. ℵ*BD al. Chr., non recte, quia non est alter Iudas ap. Mt. | *Σκαριώτης* $Dfk1s^1s^{sch}$, *Ἰσκαριώθ* Ch, *Σκαρ.* (*car.*) it. pler. ‖ 11 *καὶ λέγων* D it. pler. ‖ 12 *ὑπάγετε* D | *μᾶλλον* om. s^1s^h ‖ 14 *λέγοντες* om. Chr. edd. | *ἤγγ.* Bs^1s^{sch}: *ὅτι ἤγγ.* 15 *Θεραπεύσατε* D | *νεκροὺς ἐγείρετε* add. post *θερ.* ℵ*et^{c}BC*D (*-ρατε*) it. pler. vg. s^1, ante *δαιμ.* s^{sch}, post *ἐκβ.* $P\Delta s^p$; om. C^3EFGK al. fs^h sahid. Euseb. Basil. Chr. (ad h. l. et III, 182 C; hab. VIII, 300 D) Hieron. Cf. 11, 5 ‖ 17 *καὶ ἄργ.* s^1, *ἢ ἄργ.* k Chr. 486 B | *μηδὲ* bis] *μήτε* DL, item 18 sq. DLs^1; item pro *μὴ* 18 Dks^1 *μήτε* ‖ 19 *ῥάβδον* CEF al. pler. ak, add. *ἐν ταῖς χερσὶν ὑμῶν* (*ὑμῶν* om. q) abcg^{1}hq | *τοῦ μισθοῦ* (Lc. 10, 7) *KMΠ* it. pler. s^p mg. ‖ 20 *ἐστιν* post *αὐτοῦ* (post *γὰρ* D pler. vg.) om. ℵBCLh Iren. | D *ἡ πόλις εἰς ἣν ἂν εἰσέλθ. εἰς αὐτήν*, cf. 7, 24 | *ἢ κώμην* post *πόλιν* (post *εἰσέλθ.* L. 124 sahid.) om. cum D 1. 118. 209 $abf^1hks^1s^{sch}$ Hilar. | *ἐρωτήσατε* Chr. edd. (III, 324 C. 333 E), s^1 (item plane

αὐτῇ ἄξιός ἐστιν, κἀκεῖ μείνατε [ἕως ἂν ἐξέλθητε]. 12 εἰσ-
ερχόμενοι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν ἀσπάσασθε αὐτήν. 13 καὶ ἐὰν
μὲν ᾖ ἡ οἰκία ἀξία, ἐλθέτω ἡ εἰρήνη ὑμῶν ἐπ' αὐτήν·
ἐὰν δὲ μὴ ᾖ ἀξία, ἡ εἰρήνη ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐπιστραφήτω.
14 καὶ ὅσοι ἂν μὴ δέξωνται ὑμᾶς μηδὲ ἀκούσωσι τοὺς
λόγους ὑμῶν, ἐξερχόμενοι ἔξω τῆς πόλεως ἐκτινάξατε τὸν
κονιορτὸν τῶν ποδῶν ὑμῶν. 15 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτό-
τερον ἔσται γῇ Σοδόμων καὶ Γομόρρων ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως
ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ. 16 Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρό-
βατα ἐν μέσῳ λύκων· γίνεσθε οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις
καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί. 17 προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ἀν-
θρώπων· παραδώσουσιν γὰρ ὑμᾶς εἰς συνέδρια, καὶ ἐν ταῖς
συναγωγαῖς αὐτῶν μαστιγώσουσιν ὑμᾶς. 18 καὶ ἐπὶ ἡγε-
μόνας δὲ καὶ βασιλεῖς ἀχθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύ-
ριον αὐτοῖς καὶ τοῖς ἔθνεσιν. 19 ὅταν δὲ παραδῶσιν ὑμᾶς,
μὴ μεριμνήσητε [πῶς ἢ] τί λαλήσετε· δοθήσεται γὰρ ὑμῖν
ὁ λόγος ἐν ἀνοίξει τοῦ στόματος ὑμῶν· 20 οὐ γὰρ ὑμεῖς

Chr. Io. 21, 12) ‖ 20 sq. ἐν αὐτῇ ante τίς ℵK, post ἄξ. Chr., om. s^1

1 ἐστιν om. L, Chr. III, 333 E | μένετε (Mc. Lc.) X Chr. (sed non III); ἕως ἂν ἐξ. om. X Chr. III, Ambros. recte, v. v. 12, Mc. 6, 10 ‖ 2 αὐτήν] add. ℵ* et $^{c\,b}$DL it. pler. vg. (cf. Chr. III, 324 C) λέγοντες εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ, cf. Lc. 10, 5; melius s^1 pro ἀσπ. α.: ὁότε εἰρήνην τῇ οἰκίᾳ ταύτῃ | καὶ om. D ‖ 3 ἐλ-
θάτω ℵCL, ἔσται Ds^1 ‖ 4 ἐὰν . . ἀξία] εἰ δὲ μήγε D (s^1) = Lc. 10, 6 | πρὸς] ἐφ' (Lc.) ℵB Chr. | ἐπιστρέψει ut vid. s^1 (non D) ‖ 5 ὅσοι . . δέξονται (sic) . . ἀκούσωσιν Lbcg^{1}hk: ὃς . . δέξηται . . ἀκούσῃ ‖ 5 sq. τῶν λόγων Chr. ‖ 6 ἐξερχ.] *cum coeperitis profiscisci* k, cf. ad v. 23 | ἔξω add. ℵBD it. vg. τῆς οἰκίας ἢ ante τῆς om. D | πόλ. ἐκείνης pler., sed om. ἐκ. D it. pler. vg. ‖ 7 τῶν] ἐκ τῶν ℵC it. (k *a*) vg. ‖ 8 καὶ γῇ Γ. ℵC Γομόρ(ρ)ας CD al. Chr. Clem. Hom. 3, 31 ‖ 10 εἰς μέσον B | ὁ ὄφις (Genes. 3, 1) bene ℵ* Orig. 3, 2. Epiph. 37, 7. 8 (Resch TU. 1, 122 sqq.) ‖ 11 ἀκέραιοι] ἁπλούστατοι D | (ἡ) περιστερά Epiph., Cl. Al. 106 | δὲ om. D it. part. s^1 ‖ 12 sq. εἰς τὰς συνα-
γωγὰς D ‖ 14 δὲ om. DFGLXΔ; D ἡγεμόνων (om. δὲ καὶ βασ.) σταθήσεσθε, cf. Mc. 13, 9 (*stabitis* it. pler. Cypr. s^1) ‖ 15 παρα-
δώσουσιν DGLX it. part. vg. Chr. (vel -σωσιν), παραδιδῶσιν CE^{2}FK al. ‖ 16 πῶς ἢ om. abk Cypr. s^1, s^h cod. B (v. Lc. 12, 11) | λαλήσετε KΓ al.: -ητε ‖ 16 sq. δοθήσεται . . λαλήσ. om. DLk (homoeotel.) ‖ 17 ὁ λ. ἐν ἀνοίξει τ. στ. ὑμ. Euseb. in Ps. 83, 5 (Resch 2, 581): ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ (ἡμέρᾳ C*s^h) τί λαλήσετε (v. Mc. 13, 11). Cf. 6, 8 (Eph. 6, 19)

ἐστε οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ πατρὸς ὑμῶν τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν. 21 παραδώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον, καὶ πατὴρ τέκνον εἰς θάνατον, καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς καὶ θανατώσουσιν αὐτούς. 22 καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται. 23 ὅταν δὲ διώκωσιν ὑμᾶς, φεύγετε ἐκ πόλεως εἰς πόλιν. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ τελέσητε τὰς πόλεις Ἰσραήλ, ἕως ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. 24 Οὐκ ἔστιν μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον, οὐδὲ δοῦλος ὑπὲρ τὸν κύριον. 25 ἀρκετὸν τῷ μαθητῇ ἵνα γένηται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ, καὶ τῷ δούλῳ ὡς ὁ κύριος αὐτοῦ. εἰ τῷ οἰκοδεσπότῃ Βεελζεβοὺλ ἐπεκάλεσαν, πόσῳ μᾶλλον τοῖς οἰκιακοῖς αὐτοῦ. 26 μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς. οὐδὲν γάρ ἐστιν κεκαλυμμένον ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνωσθήσεται. 27 ὃ λέγω ὑμῖν ἐν τῇ σκοτίᾳ, εἴπατε ἐν τῷ φωτί, καὶ ὃ εἰς τὸ οὖς ἀκούετε, κηρύξατε ἐπὶ τῶν δωμάτων. 28 καὶ μὴ φοβεῖσθε ἀπὸ τῶν ἀποκτεννόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι· φοβεῖσθε δὲ μᾶλλον τὸν καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα

2 δὲ] γὰρ vg$^{e\,g}$ s^{1} ‖ 3 alt. εἰς θάνατον optime add. s^{1} ‖ 3 sq. ἐπαναστήσεται B𝔄 ‖ 4 sq. καὶ μισήσουσιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι s^{1} fort. recte, cf. Lc. 21, 17. Mc. 13, 13 ‖ 7 ita Tertull. de fuga 6 (cf. de cor. 1; ad ux. 1, 3): *cum coeperint* (cf. ad v. 14) *persequi vos, fugite de civitate in civitatem*, cf. Const. V, 3; Hippol. p. 32 Lag. 42 Ach. (Resch 1, 438); Mt. 23, 34; Btr. z. Förd. christl. Theol. IV, 27. Vulgo: δι. ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, φ. εἰς τὴν ἑτέραν (ἄλλην CDE al.); add. DL al. abf^{1}g$^{1.\,2}$hks^{1} Orig.: κἂν (ἐὰν δὲ D, ἐὰν δὲ καὶ k) ἐν τῇ ἑτέρᾳ (ἄλλῃ D, ἐκ ταύτης L Orig.) διώκωσιν (ἐκδιώξουσιν L) ὑμᾶς (πάλιν pro ὑμ. Orig.), φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην | γὰρ post ἀμὴν om. cum DM it. pler. vg. ‖ 8 οἶκου Ἰσρ. s^{1}s^{sch}, cf. v. 6; τοῦ Ἰ. ℵC etc. (om. τοῦ BD) ‖ 8 sq. ἕως (ἂν add. CD al. pler.) . . ἀνθρ. non vid. legisse Tertull., v. Btr. l. c. ‖ 9 διδ. αὐτοῦ ℵFM; αὐτοῦ post κύριον 10 om. abq ‖ 10 οὐδὲ . . κύρ. (αὐτοῦ) om. s^{1} ‖ 11 τῷ δούλῳ L it. part. vg. s^{1}: ὁ δοῦλος ‖ 12 sq. ita B*: τὸν οἰκ-ην et τοὺς οἰκ-οὺς ‖ 12 Βελζ. DLX, Βεεζ. ℵB; -οὺβ cg^{2} vg. s^{1}s^{sch} | καλοῦσιν D; 12 sq. τοὺς υἱοὺς τοῦ οἴκου αὐτοῦ πῶς καλέσουσιν s^{1} ‖ 13 φοβεῖσθε Chr. ‖ 14 γὰρ om. Chr. ‖ 16 sq. κηρύσσετε D (-ται) Orig. Euseb. ‖ 17 φοβηθῆτε BD al. Chr. ‖ 18 ἀποκτεννόντων vel -ενόντων (ELX al.) pler.: -εινόντων B ‖ 18 sq. ἀποκτ.] σφάξαι D*, τῇ δὲ ψ. μηδὲν δυν. ποιῆσαι Tertull. ‖ 19 φοβεῖσθε ℵBC: φοβήθητε | μᾶλλον non expr. Tert. ‖ 19 sq. καὶ ψ. καὶ σ. ante δυν. Chr. 391 B Tert.: post δυν. pler. (prius καὶ om. abs^{1} al.; σῶμα καὶ ψ. s^{1} Clem. Hom. Iren. Tertull.)

δυνάμενον ἀπολέσαι ἐν γεέννῃ. 29 οὐχὶ δύο στρουθία ἀσσαρίου πωλεῖται; καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν οὐ πεσεῖται εἰς τὴν παγίδα ἄνευ τοῦ πατρὸς ὑμῶν. 30 ὑμῶν δὲ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς πᾶσαι ἠριθμημέναι εἰσίν. 31 μὴ οὖν φοβεῖσθε· πολλῶ στρουθίων διαφέρετε ὑμεῖς. 32 πᾶς οὖν ὅστις ὁμολογήσει ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω κἀγὼ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς· 33 ὅστις δ' ἂν ἀρνήσηταί με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι κἀγὼ αὐτὸν ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. 34 Μὴ νομίσητε ὅτι εἰρήνην ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν· οὐκ ἦλθον [βαλεῖν εἰρήνην], ἀλλὰ μάχαιραν 35 ἦλθον γὰρ διχάσαι υἱὸν κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ θυγατέρα κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς, καὶ νύμφην κατὰ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς, 36 καὶ ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου οἱ οἰκιακοὶ αὐτοῦ. 37 Ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστιν μου ἄξιος, καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστιν μου ἄξιος, 38 καὶ ὃς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστιν μου ἄξιος. 39 ὁ εὑρὼν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὁ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ εὑρήσει αὐτήν. 40 Ὁ δεχόμενος ὑμᾶς ἐμὲ δέχεται, καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με. 41 ὁ δεχόμενος προφήτην εἰς ὄνομα προ-

1 *εἰς γέενναν* D it. pler. vg.; *βαλεῖν εἰς γ.* s^1, cf. Cl. Hom. (Lc. 12, 5) ‖ 1 sq. *τοῦ ἀσσ.* D* Orig. 2, 722 (non item 1, 296) ‖ 2 *πωλοῦνται* D ‖ 2 sq. *εἰς (τὴν) παγίδα* Orig. (saepius) Epiph. 42 p. 356 D, Chrys. Cl. Hom. 12, 31 (*ἐν παγίδι*): *ἐπὶ τὴν γῆν*, quae om. L Orig. 2, 722 Novatian. V. Btr. l. c. 28 sq. ‖ 3 *ἄνευ*] add. *τῆς βουλῆς* it. pler. Orig. Iren. Tert. Cypr. Cl. Hom. al. | *πατρ. (ὑμ.) τοῦ ἐν (τοῖς) οὐρανοῖς* it. part. Chr. Orig. ‖ 3 sq. D it. pler. s^1 *ἀλλὰ καὶ . . κεφ. ὑμῶν* (*κεφ. ὑμ.* et. L al.), = Lc. 12, 7 ‖ 4 *οὐχὶ πᾶσαι* bene k | *φοβηθῆτε* CE al. Chr. ‖ 5 *πολλῷ* (a) b c g^1 h q Basil.: *πολλῶν*. Haec *πολλῷ . . ὑμεῖς* non vid. legisse Chr. (392 AB), sed *μὴ . . φοβεῖσθε αὐτούς* (Mg^1 vg.^{4}) tantum | *οὖν* om. X (quidam Chr.) | 6 *ἕ. τ. ἀ.* om. s^1 | 7 *ἐν αὐτῷ*] *αὐτὸν* DL it. (non k) | *τοῖς οὐρ.* BC al. ‖ 8 *δ' ἄν*] *δ(ὲ)* BCL ‖ 9 *αὐτὸν κἀγὼ* CEF al. pler. ‖ 10 *τοῖς οὐρ.* BUX | *τί νομίζετε* Orig. Hom. p. 79 Klost. | *εἰρ. ἦ. β.* h k s^1: *ἦ. εἰρ. β.* ℵ g^1 f^1 q Tert. (Scorp. 16) Hilar.; *ἦ. β. εἰρ.* al. ‖ 11 *βαλ. εἰρ.* om. Tertull., v. Btr. l. c. p. 29. S^c totum v. 34 sic: *οὐκ ἦ. β. εἰρ. ἐπὶ τ. γ., ἀλλὰ διχασμὸν διανοιῶν καὶ μάχ.* ‖ 12 *υἱὸν* D it. pler. s^{c1}: *ἄνθρωπον* (et. Tert.; e v. 36). Cf. Micha 7, 6 | *τοῦ* om. D ‖ 13 *αὐτῆς* om. 700 ‖ 16 sq. *καὶ ὁ . . ἄξιος* om. B*D ‖ 18 *ἄξιος*] *μαθητής* c k (Lc. 14, 27) ‖ 19 *καὶ ὁ*] *ὁ δὲ* D Tertull.

φήτου μισθὸν προφήτου λήμψεται, καὶ ὁ δεχόμενος δίκαιον εἰς ὄνομα δικαίου μισθὸν δικαίου λήμψεται. 42 καὶ ὃς ἂν ποτίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων ποτήριον ψυχροῦ [μόνον] εἰς ὄνομα μαθητοῦ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀπόληται ὁ μισθὸς αὐτοῦ. 11 1 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς διατάσσων τοῖς δώδεκα μαθηταῖς, μετέβη ἐκεῖθεν τοῦ διδάσκειν καὶ κηρύσσειν ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν.

2 Ὁ δὲ Ἰωάνης ἀκούσας ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τὰ ἔργα τοῦ Χριστοῦ, πέμψας διὰ τῶν μαθητῶν 3 εἶπεν αὐτῷ· Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν; 4 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Πορευθέντες ἀπαγγείλατε Ἰωάνῃ ἃ βλέπετε καὶ ἀκούετε. 5 τυφλοὶ ἀναβλέπουσιν, καὶ χωλοὶ περιπατοῦσιν, καὶ λεπροὶ καθαρίζονται, καὶ κωφοὶ ἀκούουσιν, καὶ νεκροὶ ἐγείρονται, καὶ πτωχοὶ εὐαγγελίζονται, 6 καὶ μακάριος ὃς ἂν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί. 7 τούτων δὲ πορευομένων ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς λέγειν τοῖς ὄχλοις περὶ Ἰωάνου· Τί ἐξήλθατε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; 8 ἀλλὰ τί ἐξήλθατε ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἠμφιεσμένον; ἰδοὺ οἱ τὰ μαλακὰ φο-

1 sq. καὶ ὁ . . λήμψ. om. D ‖ 2 ἂν BD: ἐὰν ‖ 3 μικρῶν] ἐλαχίστων (25, 40. 45) D it. vg. | ὕδατος ψ. vel ψ. ὕδατος D it. pler. (non k) vg. $s^{c1}s^{h}$ cod. B | μόνον om. Ds^{c1} Cypr. ‖ 4 μαθητοῦ] meo $bf^{1}g^{1.2}$ (Mc. 9, 41), μαθητείας s^{c1} ‖ 4 sq. ἀπόληται ὁ μισθὸς D it. pler. s^{c1}: ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν = Mc. l. c. ‖ 6 αὐτοῦ post μαθ. om. Chr. (add. tres codd.) | ἐκεῖθεν om. k ‖ 8 Ἰωάνης B: -άννης. Chr.: ἀκούσας δὲ Ἰ. ‖ 9 τοῦ Ἰησοῦ Ds^{c} (τοῦ κυρίου s^{1}) Chr. | δύο τῶν (Lc. 7, 19) C^{3}EF al. pler. $f^{1}g^{1}$ vg. s^{h} Chr.; τοὺς μαθ. abcfhks^{c1} (k misit disc. suos dicens; s^{c1} ἔπεμψεν τοὺς μ. α. καὶ ἐπέστειλεν (? est שלח; idem = προσφωνεῖν v. 16) αὐτῷ· Σὺ κτέ.). Αὐτοῦ post μαθ. om. cum Chr. | ἠρώτα αὐτὸν λέγων Chr. ‖ 10 ἐρχ.] ἐργαζόμενος D* (propter ἔργα v. 2) ‖ 10 sq. ἀπ. δὲ D it. pler. ‖ 11 ἀπαγγ.] חוי *monstrate* s^{c1} ‖ 12 Ἰωάνει B pr. (-άνη corr.), Ἰωάννει DΔ, -ννῃ pler. | βλέπ. καὶ ἀκ. $s^{c1}s^{h}$ (s^{h} cod. C εἴδετε καὶ ἠκούσατε, = Lc. 7, 22): rell. ἀκ. καὶ βλ., de Tatiano v. praef. | ἰδοὺ γὰρ τ. s^{c1} ‖ 12 sq. καὶ χ. περ. om. D; καὶ om. it. part. vg. ‖ 13 καὶ ante λεπροὶ om. pler., add. Kk Syri (Chr. pars codd.) | καὶ ante κωφοὶ om. it. part. vg. ‖ 14 καὶ ante νεκρ. om. CEF al. it. part. vg. | καὶ πτ. εὐ.] om. καὶ it. part. vg.; ponit haec s^{c} ante καὶ ν., om. s^{1} ‖ 15 ἐστιν post μακ. om. cum X 235 Chr. ab Hilar. | ὃς ἂν BD: ὃς ἐὰν ‖ 15 sq. καὶ μετὰ ταῦτα ἤρξ. s^{1}, quod ortum vid. ex μετὰ δὲ τὸ πορευθῆναι τούτους ἤρξ. s^{c} ‖ 16 ὁ om. D ‖ 17 Ἰωάνου hic et vv. 11 sqq. B | θεάσ.] ἰδεῖν ut v. 8 Chr. ‖ 19 ἐν om. D* it. vg. | μαλ.] add. ἱματίοις pler. (et. Syri Chr.), om. ℵBDZ it. (non bf) vg. Tertull. al. | ἠμφιασμένον D

ροῦντες ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων. 9 ἀλλὰ τί ἐξήλθατε; προφήτην ἰδεῖν; ναὶ λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον προφήτου. 10 οὗτός ἐστιν περὶ οὗ γέγραπται· „Ἰδοὺ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδὸν ἔμπροσθέν σου.“ 11 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἐγήγερται ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μείζων Ἰωάνου τοῦ βαπτιστοῦ· ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν μείζων αὐτοῦ ἐστιν. 12 ἀπὸ δὲ τῶν ἡμερῶν Ἰωάνου τοῦ βαπτιστοῦ ἕως ἄρτι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται, καὶ βιασταὶ ἁρπάζουσιν αὐτήν. 13 πάντες γὰρ οἱ προφῆται καὶ ὁ νόμος ἕως Ἰωάνου ἐπροφήτευσαν, 14 καὶ εἰ θέλετε δέξασθαι, αὐτός ἐστιν Ἠλίας ὁ μέλλων ἔρχεσθαι. 15 ὁ ἔχων ὦτα ἀκουέτω. 16 τίνι δὲ ὁμοιώσω τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν; ὁμοία ἐστὶν παιδίοις καθημένοις ἐν ἀγοραῖς καὶ 17 λέγουσιν· Ηὐλήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ὠρχήσασθε· ἐθρηνήσαμεν, καὶ οὐκ ἐκόψασθε. 18 ἦλθεν γὰρ Ἰωάνης μήτε ἐσθίων μήτε πίνων, καὶ λέγουσιν· Δαιμόνιον ἔχει· 19 ἦλθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων, καὶ λέγουσιν· Ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνο-

3 sqq. Maleach. 3, 1 ‖ 11 id. 3, 23

1 εἰσίν post βασ. om. ℵ*B ‖ 2 ἰδεῖν; προφ. (Lc.) praet. ℵ*BZ Orig. Chr. ‖ 3 οὗτ. γάρ ἐ. praeter ℵBDZbg¹ks^{c1} | ἐγὼ ante ἀποστ. om. cum Zcf¹g² vg.^{11} Chrys. Ambr. ‖ 4 σου] μου ak, cf. 5 | ὃς] καὶ Pabck al. (item a ap. Mc. 1, 2); cf. LXX hebr. | τὴν ὁδὸν (an ὁδὸν?) s^{c1}s^{h}: τὴν ὁδόν σου (μου k). Cf. LXX hebr. ‖ 7 ἐστὶν αὐτοῦ C it. pler. vg. ‖ 8 δὲ om. D* (non d) s¹ | ἕως ἄρτι om. s^{h} ‖ 9 οἱ βιασταὶ D (Cl. Al. p. 947) ‖ 10 καὶ ὁ νόμος om. s¹; multi (Resch TU. 2, 438; et. Chr. I, 643 E. X, 286 C) nihil nisi ὁ ν. καὶ ὁ πρ. ἕως Ἰ. (cf. Lc. 16, 16); sed vera lectio Matthaeo reddenda fort. est τέλος (γὰρ) τοῦ νόμου καὶ τῶν προφ. Ἰωάνης, v. Nicetam Byz. Mai IV, 364 τοῦ Χρ. λέγοντος τέλος τ. πρ. εἶναι τὸν Ἰ., Tertull. Scorp. 8 de Ioh.: *clausula legis et proph.* ‖ 12 ἀκούειν ἀκουέτω praet. BDks¹ ‖ 13 βασ. τῶν οὐρ. Clem. Al. p. 105; eadem legit Chr. qui dicit 419 B: δι' ἀμφοτέρας γὰρ ὁδοῦ εἰς τὴν βασιλείαν ἐμέλλετε ἐμπίπτειν: cett. τὴν γενεὰν ταύτην, cf. Lc. 7, 31 ‖ 14 ἐν ταῖς ἀγ. ℵBZ, ἐν τῇ ἀγορᾷ D, *in foro* it. vg. (cf. Lc.); ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς Chr. (ἐν ἀγοραῖς et. Clem.); καθημ. post ἀγ. EFG al. Clem. (ita Lc.) | καὶ λέγουσιν Clem. Chr. (bis): ἃ προσφωνοῦντα (καὶ προσφωνοῦσι EFG al.) τοῖς ἑτέροις (BD al.; sed ἀλλήλοις ut Lc. abcf²g¹hq; τοῖς ἑταίροις [-έροις] αὐτῶν CEF al. f¹l vg. Syri) λέγουσιν (καὶ λ. eid. qui προσφωνοῦσι; om. s¹), cf. Lc. ‖ 15 ἐθρ. ὑμῖν praet. ℵBDZ it. (non abhq) vg. Clem. (Chr. p. 419 C) ‖ 16 Ἰωάνης B: -ννης ‖ 16 et 18 καὶ ante λέγ. om. k; sed est coniunctio in v. 17

πότης, τελωνῶν φίλος καὶ ἁμαρτωλῶν. καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτῆς. 20 Τότε ἤρξατο ὀνειδίζειν τὰς πόλεις, ἐν αἷς ἐγένοντο αἱ πλεῖσται δυνάμεις, ὅτι οὐ μετενόησαν. 21 Οὐαί σοι Χοραζίν, οὐαί σοι Βηθσαϊδά, ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ μετενόησαν. 22 πλὴν λέγω ὑμῖν, Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ ὑμῖν. 23 καὶ σὺ Καφαρναούμ, μὴ ἕως οὐρανοῦ ὑψωθήσῃ; ἕως ᾅδου καταβήσῃ, ὅτι εἰ ἐν Σοδόμοις ἐγενήθησαν αἱ δυνάμεις αἱ ἐν σοὶ γενόμεναι, ἔμεινεν ἂν μέχρι τῆς σήμερον. 24 πλὴν λέγω, γῇ Σοδόμων ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ σοί.

25 Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· Ἐξομολογοῦμαί σοι, πάτερ κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἔκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις. 26 ναὶ ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως εὐδοκία ἐγένετο ἔμπροσθέν σου. 27 πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ

1 *φίλος* ante *τελ.* (Lc.) ℵLcfh al., post *ἁμ.* abf^{1}g^{1}1q vg. ‖ 1 sq. *καὶ . . αὐτῆς* om. b ‖ 2 *ἔργων* ℵB* (ℵ et. ap. Lc.); *τέκνων* pler. (Lc.), nunc et. Chr., qui re vera alterum legisse vid. ‖ 3 *ἐγ.*] *γεγόνεισαν* Dk, *ἔδειξε* sequente accus. s^{c1} (confusa sunt sec. Cur. חויי et חור) | *αὐτοῦ* post *δυν.* om. Dg^{1}s^{c1} ‖ 4 *χοραζαΐν* D et simil. it. vg. (*χοροζαΐν* D Lc. 10, 13) | pro alt. *οὐαί σοι* D it. pler. *καὶ* (pugnat id cum *σοι*) | *Βηθσαϊδάν* ℵ*BEF al. ‖ 5 *ἐγεγόνεισαν* D, cf. v. 20 ‖ 6 *πάλαι ἂν* (Lc.) om. plerique Chrysostomi, fort. recte; *ἴσως ἂν* s^{c1} | *σποδῷ*] add. *καθήμενοι* (*-ναι*) ℵC⊿ al. (Lc.) ‖ 8 sq. *μὴ* (*η* D*L) . . *ὑψωθηση* (*-σει* L) ℵBCDLabcf^{1}g^{2}l (g^{1} hab. *quae* = ἥ) vg. s^{c} (אכא; seq. אכא ante *ἕως ᾅδου*); sed *ἡ . . ὑψωθεῖσα* KMX al.; *ἡ . . ὑψώθης* EF al. fhqs^{l}; *et si exaltata fueris* = *καὶ ἐὰν ὑψωθῇς* bene addit c vg.^{B} (cf. Dial. de trin., Ath. ed. Patav. II, 433: *ἐὰν ἕως τοῦ οὐρ. ὑψωθῇς, ἀλλ' ἕως ᾅδ. κατ.*); k *ne quomodo in* (*quomodo in* a corr. pro . . . . .) *coelum elata es, usque ad inferos descendas*, cf. e ap. Lc. 10, 15; Btr. z. Förd. chr. Theol. IV, 29 ‖ 9 ante *ἕως* add. *η* DLab, *et* g^{2} (cf. supra s^{c}c Dial.) | *καταβιβασθήσῃ* ℵCEF al. (*-βήσῃ* BD it. vg. s^{c1}) ‖ 10 *ἐν σοὶ* ante *γεν.* Bs^{1} bene: cet. *γεν. ἐν σοί.* S^{1} pro *γεν.* hab. *ὀφθεῖσαι* (lacunosa sunt priora proxima) | *ἔμειναν* DEF al. ‖ 11 *πλὴν* om. s^{1} | *ὑμῖν* post *λέγω* om. cum ks^{c1} (*σοὶ* s^{sch}s^{p}) | *ὅτι* ante *γῇ* om. ℵ* et ^{c} Iren. (cf. v. 22) ‖ 12 *ὑμῖν* D it. (exc. f l) Iren. ‖ 15 *ἔκρυψας* ℵBD Clem. Hom. 8, 6 Cotel. 18, 15 sq.: *ἀπέκρ.* (Lc. 10, 21). | *σοφῶν καὶ συν.*] *σοφ. καὶ* (*καὶ* add. O) *πρεσβυτέρων* Cl. Hom. 8, 6 (non 18, 15) ‖ 16 *νηπ. θηλάζουσιν* Cl. Hom. utroque l. Cf. 21, 16. Ps. 8, 3 ‖ 16 sq. *ἐγέν. εὐδ.* CDE al.

πατρός, καὶ οὐδεὶς ἐπιγινώσκει τὸν υἱὸν εἰ μὴ ὁ πατήρ, οὐδὲ τὸν πατέρα [τις ἐπιγινώσκει] εἰ μὴ ὁ υἱὸς καὶ ᾧ ἐὰν βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι. 28 Δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς. 29 ἄρατε τὸν ζυγόν μου ἐφ' ὑμᾶς καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πραΰς εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ εὑρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν. 30 ὁ γὰρ ζυγός μου χρηστὸς καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐστιν.

12 1 Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἐπορεύετο ὁ Ἰησοῦς τοῖς σάββασιν διὰ τῶν σπορίμων· οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπείνασαν καὶ ἤρξαντο τίλλειν στάχυας καὶ ἐσθίειν. 2 οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἰδόντες εἶπαν αὐτῷ· Ἰδοὺ οἱ μαθηταί σου ποιοῦσιν ὃ οὐκ ἔξεστιν ποιεῖν. 3 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Οὐκ ἀνέγνωτε τί ἐποίησεν Δαυίδ, ὅτε ἐπείνασεν, καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ; 4 πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγον, οὓς οὐκ ἐξὸν ἦν αὐτῷ φαγεῖν οὐδὲ τοῖς μετ' αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσιν μόνοις; 5 ἢ οὐκ οἴδατε, ὅτι ἐν τῷ ἱερῷ οἱ ἱερεῖς τὸ σάββατον βεβηλοῦσιν καὶ ἀναί-

1 μου post πατρ. om. cum ℵ*s^{h} Iustin. (Tr. 100), Marcosiis ap. Iren. 93, Hilar. ‖ 1 sq. γιν. C Iust. (Tr. 100) al.; sed antiqua lectio fuit ἔγνω: Cl. Hom. 17, 4. 18, 4. 13. 20 (ὡς οὐδὲ . . τις οἶδεν), Marcos. l. c., Iustin. Ap. 1, 63, Cl. Al. et Orig. saepe, al. Tum (pro υἱὸν . . πατήρ . . πατέρα . . υἱὸς) Cl. Hom., Iust. (Tr. et Ap.), Marcion (i. e. in Lc.), Euseb. quater, Tert., Iren. 122. 134 (sed id. 123 ut vulgo, altera lectione haereticis tributa) al. (Resch TU. 2, 200 sq.): πατέρα . . υἱός . . υἱὸν . . πατήρ, quae lectio verior vid. ‖ 2 τις ἐπιγ. om. Iren. ter, Iust. ter, Epiphan. ‖ 3 βούλ. κτἑ.] ὁ υἱὸς ἀποκαλύψῃ Iust. Marcos. Cl. Al. Orig.; puto fuisse καὶ ᾧ ἂν βούλ. ἀποκαλύψαι (scil. ὁ πατήρ), αὐτὸς ἀποκαλύπτει; haec enim in fine v. add. s^{h} (הוּ גלא), cf. Cl. Hom. XVIII, 7 ᾧ ἂν β. αὐτὸς ἀποκαλύπτει; tum fuit altera lectio: καὶ ᾧ ἂν (αὐτὸς) ἀποκαλύψῃ (scil. ὁ πατ., v. supra; Nicetas Byz. Mai IV, 405 . . ὁ πατὴρ καὶ ᾧ ἂν αὐτ. ἀποκ., Resch p. 203) ‖ 8 μου om. k | ἐστιν om. Chr. 428 B (add. ibd. D) ‖ 9 ἐπορεύετο U al. (s^{c1}): ἐπορεύθη | τοῖς om. D* ‖ 9 sq. σαββάτοις B (it. v. 12) ‖ 11 τοὺς στ. DU al. (Mc. 2, 23. Lc. 6, 1) ‖ 12 ἰδοὺ] τί s^{c1} (Lc.) ‖ 13 ποιεῖν] add. ἐν σαββάτῳ pler., om. ks^{c1} (ποιεῖν ἐν σ. om. f^{1}) ‖ 16 ἔφαγον ℵB: -εν | ὃ (ut v. 2) pro οὓς BDbkq (recte si sequeretur ποιεῖν vel abesset infinit.) | ἦν ἐξὸν D, ἐξῆν Orig., ἐξὸν Chr. ‖ 17 οἴδατε Chr.: ἀνέγνωτε (v. 3) ἐν τῷ νόμῳ (ἐν τ. ν. om. et. XII, 386 D) 18 ἐν τῷ ἱ. οἱ ἱερ. Chr.: τοῖς (ἐν τοῖς CD) σάββασιν οἱ ἱερ. Cf. Btr. z. Förd. chr. Th. IV, 30 (Epiphan. 19, 5. 66, 85. Resch TU. X, 1, 139)

τιοί εἰσιν; 6 λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι τοῦ ἱεροῦ μεῖζόν ἐστιν ὧδε. 7 εἰ δὲ ἐγνώκειτε τί ἐστιν· „Ἔλεος θέλω καὶ οὐ θυσίαν“, οὐκ ἂν κατεδικάσατε τοὺς ἀναιτίους. 8 κύριος γάρ ἐστιν τοῦ σαββάτου ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

9 Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ἦλθεν εἰς τὴν συναγωγὴν αὐτῶν. 10 καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος χεῖρα ἔχων ξηράν· καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες· Εἰ ἔξεστιν τοῖς σάββασιν θεραπεῦσαι; ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. 11 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Τίς ἐξ ὑμῶν ἔξει πρόβατον, καὶ ἐὰν ἐμπέσῃ τοῦτο τοῖς σάββασιν εἰς βόθυνον, οὐχὶ κρατήσει αὐτὸ καὶ ἐγερεῖ; 12 πόσῳ οὖν διαφέρει ἄνθρωπος προβάτου; ὥστε ἔξεστιν τοῖς σάββασιν καλῶς ποιεῖν. 13 τότε λέγει τῷ ἀνθρώπῳ· Ἔκτεινόν σου τὴν χεῖρα. καὶ ἐξέτεινεν, καὶ ἀπεκατεστάθη ὡς ἡ ἄλλη. 14 ἐξελθόντες δὲ οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον κατ' αὐτοῦ, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν. 15 ὁ δὲ Ἰησοῦς γνοὺς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν, καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς πάντας, 16 καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα μὴ φανερὸν αὐτὸν ποιήσωσιν· 17 ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐου

2 Hosea 6, 6 (cf. Mt. 9, 13)

1 δὲ] γὰρ Dks^{c1} | μείζων (C)LΔ it. pler. vg. s^{c1}, πλεῖον Iren. IV, 9, 2. Cf. v. 41 sq. ‖ 2 γὰρ it. pler., καὶ s^{c1} | ἔλεον EGK al. | καὶ οὐ] ἢ (ut LXX) bcf^{1}g^{1}k. Cet. Cl. Hom. 3, 56 ut Christi dictum: ὁ θεὸς ἔλεος θέλει καὶ οὐ θυσίας, ἐπίγνωσιν αὐτοῦ καὶ οὐχ ὁλοκαυτώματα (cf. LXX) ‖ 6 ἄνθρ. ἦν ἐκεῖ τὴν χ. DL al. ‖ 7 θεραπεύειν BCE al. ‖ 8 τίς C*LX bf^{1}f^{2}g^{1}h (Chr. 438 B): τίς ἔσται ℵBC^{2} al., τίς ἐστιν Dfkq | ἐν ὑμῖν Dk; add. ἄνθρωπος pler., om. Lab ‖ 9 ἔξει Chr., habet bcfg^{1}kq, habens f^{1}h: ὃς ἕξει (ἔχει D) | πρόβ. f^{1}g^{1}ks^{c1}: πρόβ. ἕν (cf. 18, 12) | ἐὰν om. Dbs^{c1} | τοῦτο om. D it. pler. s^{c1}s^{sch}, vix bene ‖ 10 κρατῆσ. ἐγ. ℵf^{1}h, cf. s^{c1} αὐτό post ἐγ. ℵcf^{1}f^{2}h vg. s^{c1}s^{sch}, om. U | ἐγείρει CDLks^{c1}s^{sch} ‖ 12 sq. σου τὴν χ. ℵ* et ^{cb}BL: τ. χ. σου ‖ 13 ἀποκατεστ. DK | ὑγιὴς post ἀπεκατ. om. it. pler. s^{c1} ‖ 14 καὶ ἐξ. D it. pler. s^{c1}; οἱ δὲ Φαρ. ἐξ. L Chr., οἱ δὲ Φ. συμβ. ἔλ. κ. α. ἐξ. EG al.; itaque recte Δ vid. om. ἐξελθ. (Mc. 3, 6) ‖ 15 γνοὺς om. XΓ ‖ 16 πολλοί ℵB it. part. vg.: ὄχλοι π. (π. ὄχλοι X) | ἐθεράπευεν k ‖ 17 πάντας καὶ] D 1. abcf$^{1.2}$(h)k πάντας δὲ οὓς ἐθεράπευσεν; tum D 1. Euseb. Dem. 452 ἐπέπληξεν (1. Eus. -σσεν) αὐτοῖς (1 αὐτούς). Simil. Chr. pro αὐτοῖς hab. (ex sua explicatione?) τοῖς θεραπευθεῖσιν | μὴ] μηδενὶ s^{c1} Chr. ‖ 18 ἵνα (ὅπως EG al.)] praem. Euseb. καὶ ταῦτα πάντα γέγονεν. | Ἡσαΐου om. Euseb., cf. Btr. z. Förd. chr. Th. IV, 33

τοῦ προφήτου λέγοντος· 18 „Ἰδοὺ ὁ παῖς μου ὃν ᾑρέτισα,
ὁ ἀγαπητός μου ὃν ηὐδόκησεν ἡ ψυχή μου. θήσω τὸ
πνεῦμά μου ἐπ' αὐτόν, καὶ κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν ἀπαγγελεῖ.
19 οὐκ ἐρίσει οὐδὲ κραυγάσει, οὐδὲ ἀκούσει τις ἐν ταῖς
πλατείαις τὴν φωνὴν αὐτοῦ. 20 κάλαμον συντετριμμένον
οὐ κατεάξει, καὶ λίνον τυφόμενον οὐ σβέσει, ἕως ἂν ἐκ-
βάλῃ εἰς νῖκος τὴν κρίσιν. 21 καὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἔθνη
ἐλπιοῦσιν."

22 Τότε προσήνεγκαν αὐτῷ δαιμονιζόμενον τυφλὸν καὶ
κωφόν, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτόν, ὥστε λαλεῖν καὶ βλέπειν.
23 καὶ ἐξίσταντο οἱ ὄχλοι λέγοντες· Μή τι οὗτός ἐστιν ὁ
υἱὸς Δαυίδ; 24 οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες εἶπον· Οὗτος
οὐκ ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια εἰ μὴ ἐν τῷ Βεελζεβοὺλ ἄρχοντι
τῶν δαιμονίων. 25 εἰδὼς δὲ τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν εἶπεν
αὐτοῖς· Πᾶσα βασιλεία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς ἐρημοῦται,
καὶ πᾶσα πόλις ἢ οἰκία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς οὐ στα-
θήσεται. 26 καὶ εἰ ὁ σατανᾶς τὸν σατανᾶν ἐκβάλλει, ἐφ'
ἑαυτὸν ἐμερίσθη· πῶς οὖν σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ;
27 καὶ εἰ ἐγὼ ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ
ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; διὰ τοῦτο αὐτοὶ κριταὶ ἔσονται
ὑμῶν. 28 εἰ δὲ ἐν πνεύματι θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια,
ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. 29 ἢ πῶς
δύναταί τις εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ καὶ τὰ
σκεύη αὐτοῦ ἁρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον δήσῃ τὸν ἰσχυρόν,

1 sqq. Iesai. 42, 1 sqq.

1 εἰς ὃν D | 2 ὃν ℵ*B Euseb., εἰς ὃν ℵᵇC² al., ἐν ᾧ C* (ut vid.) D Euseb. alibi it. pler. vg. | εὐδόκ. B al. ‖ 3 ἀναγγ. v. l. ap. Chr. | 7 ἐν τῷ D (it. vg.) ‖ 9 sq. προσηνέχθη . . δαιμ-ος τ-ὸς καὶ κ-ός pler. (alt. lectio est in Bs^{c1}s^{sch}s^{p} Chr.) ‖ 10 ὥστε it. pler. vg.: add. τὸν κωφὸν ℵBDf^{1}g^{1}ks^{e1}, τὸν τυφλὸν καὶ κωφ. CEG al. Chr. | καὶ λαλεῖν ℵ^{c}CE al. Chr. | βλ.] add. καὶ ἀκούειν s^{c}, cf. s^{1}h | 11 πάντες ante οἱ om. cum Chr. (s$^{1?}$) | λέγοντες U Chr.: καὶ ἔλεγον | 13 Βεελζ. v. ad 10, 25 (sed DX hic Βεελζεβούλ) ‖ 14 ἰδὼν ℵᵇD f^{1}ks^{e1} | δὲ ℵBDks^{e1}: δὲ ὁ Ἰησοῦς ‖ 15 ἐφ' ἑαυτὴν (cf. v. 26) D Chr. (etiam 16 D al.) ‖ 16 οἰκία καὶ πόλις s$^{e(1)}$ ‖ 17 καὶ εἰ] εἰ δὲ καὶ D, εἰ δὲ d, εἰ καὶ k, εἰ a, εἰ οὖν (γὰρ) al. it. | 18 αὐτοῦ στήκῃ (-ει) ἡ βασ. Cl. Hom. 19, 2 ‖ 19 καὶ εἰ] εἰ δὲ Dk ‖ 20 sq. ὑμ. ἔσ. κρ. CEG al., ὑμ. κρ. ἔσ. L, κρ. ὑμ. ἔσ. cg² Chr. (cf. 636 C) ‖ 21 Θεοῦ ἐγὼ pler., ἐγὼ post εἰ δὲ f vg. s^{c} Chr. IX, 6 A; om. ἐγὼ Mbcg^{1}ks^{p} Chr. VII, 446 D. Cf. Lc. 11, 20 | 24 ἁρπάσαι BC*X: διαρπ. ℵC**D al. (Mc. 3, 27)

καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει; 30 ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστίν, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ σκορπίζει. 31 Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, πᾶσα ἁμαρτία καὶ βλασφημία ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις· ἡ δὲ τοῦ πνεύματος βλασφημία οὐκ ἀφεθήσεται. 32 καὶ ὃς ἐὰν εἴπῃ λόγον κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· ὃς δ' ἂν εἴπῃ κατὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, οὐ μὴ ἀφεθῇ αὐτῷ οὔτε ἐν τούτῳ τῷ αἰῶνι οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι. 33 Ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον καλὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ καλόν, ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον σαπρὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ σαπρόν· ἐκ γὰρ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκεται. 34 γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς δύνασθε ἀγαθὰ λαλεῖν πονηροὶ ὄντες; ἐκ γὰρ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας τὸ στόμα ἐκβάλλει. 35 ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει ἀγαθά, καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ λαλεῖ πονηρά. 36 λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι πᾶν ῥῆμα ἀργὸν ὃ λαλήσουσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀποδώσουσιν περὶ αὐτοῦ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως. 37 ἐκ γὰρ τοῦ στόματός σου δικαιωθήσῃ, καὶ ἐκ τοῦ στόματός σου καταδικασθήσῃ.

38 Τότε ἀπεκρίθησαν [αὐτῷ] τινὲς τῶν γραμματέων

1 διαρπάσῃ ℵDG al. ‖ 3 sq. ἀφεθήσ.] ὑμῖν add. B 1, s^h cod. A (πᾶσι add. cod. B) ‖ 5 ἀφεθ.] add. τοῖς ἀνθρ. CDE al., αὐτοῖς Chr. | ἐὰν] ἂν DS ‖ 7 οὐ μὴ ℵ*B: οὐ; ἀφεθῇ B: ἀφεθήσεται ‖ 7 sq. τῷ αἰ. τούτῳ KXΔΠ Chr., τῷ νῦν αἰῶνι EF al., sed verius, puto, Epiphan. bis, Pseudo-Cypr. de aleat. 10 (Resch 2, 313) οὔτε ὧδε οὔτε ἐν τ. μ. αἰ. ‖ 9 sqq. αὐτοῦ bis om. s^h | τοὺς καρποὺς etc. $as^{c1}s^{sch}$, ἐκ γ. τῶν κ-ῶν Syri ‖ 12 sq. τοῦ et τῆς et τὸ om. Cl. Hom. 19, 7 ‖ 13 ἐκβάλλει k (*emittit*) s^{c1}: λαλεῖ (ἀγαθά add. D*d). Cf. Btr. z. Förd. chr. Theol. IV, 31 | ὁ om. D* ‖ 14 sq. θησ. bis] add. τῆς καρδίας (αὐτοῦ) L al. $s^{c1}(s^h)$, v. Lc. 6, 45 (quem locum et. Clem. Al. 944 affert, non hunc Matthaei) ‖ 14 τὰ ἀγαθά ℵCL (L al. et. τὰ πον. 15) ‖ 15 λαλεῖ s^{c1}: ἐκβάλλει. Cf. v. 36, Btr. l. c. ‖ 16 ῥῆμα ἀγαθὸν ὃ οὐ λαλ. s^h cod. C. J. Rendel Harris putat ab initio fuisse: πᾶν ῥ. ἀργὸν δ —, καὶ πᾶν ῥ. ἀγ. δ οὐ —. — δ (ἐ)ὰν CEGL al., eid. praet. C λαλήσωσιν (D λαλοῦσιν), *locuti fuerint* it. vg. ‖ 18 sq. ἕκαστος γὰρ .. αὐτοῦ δ-εται .. κατ-εται abcf²g¹q | τοῦ στόματος bis Tertull. adv. Marc. II, 25 (cf. de idol. 20): τῶν λόγων (τοῦ λόγου Clem. Al. p. 198). Cf. Btr. l. c. ‖ 18 καὶ] ἢ D (non d) a (om. ἐκ τ. λ. αὐτοῦ) cg¹ Hilar. ‖ 19 σου om. ℵ | κατακριθήσῃ GLXΓ Chr. non bene (cf. 20. p. 41, 2) ‖ 20 ἀπεκρ.] προσῆλθον bs^c, cf. 16, 1 (ἔλεγον s^1, om. λέγ. p. 41, 1); αὐτῷ om. EGK al. (*ad Iesum* g^1) | γρ. καὶ Φαρισ. pler., cf. 16, 1; om. καὶ Φ. B, Chr. p. 458 B

λέγοντες· Διδάσκαλε, θέλομεν ἀπὸ σοῦ σημεῖον ἰδεῖν. 39 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ· καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου. 40 ὥσπερ γὰρ [ἦν] Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας. 41 ἄνδρες Νινευῖται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινοῦσιν αὐτήν, ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ. καὶ ἰδοὺ πλεῖον Ἰωνᾶ ὧδε. 42 βασίλισσα νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινεῖ αὐτήν, ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶνος. καὶ ἰδοὺ πλεῖον Σολομῶνος ὧδε. 43 Ὅταν δὲ ἐξέλθῃ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, πορεύεται δι' ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἀνάπαυσιν, καὶ οὐχ εὑρίσκει. 44 τότε λέγει· Εἰς τὸν οἶκόν μου ἐπιστρέψω, ὅθεν ἐξῆλθον. καὶ ἐλθὸν εὑρίσκει σχολάζοντα, σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον. 45 τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει μεθ' ἑαυτοῦ ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα

2 αὐτοῖς post εἶπεν om. Chrysostomi plerique ‖ 3 αὐτῇ] σοι D* (non d) ‖ 4 καὶ ὥσπερ s^1 | ἦν om. D (non d) s^1, ἐγένετο Euseb. (sed id. Ecl. 116 ἦν) ‖ 5 ἔσται] add. καὶ DEFL it. pler. s^c (non s^1), item om. ἔσται k ‖ 6 sq. ἐν .. γῆς post νύκτας k ‖ 7 ἀναστ.] ἐγερθήσονται Cl. Hom. 11, 33, ut solet Mtth. | ἐν τῇ κρίσει om. Cl. Hom., Chrys. 460 E, sed add. p. 462 A; id. bis om. μετὰ τ. γ. τ. et hab. κατακρ. τὴν γενεὰν ταύτην (cf. 89 C. 636 C. 759 D) ‖ 8 sq. ἀκούσαντες μετεν. Cl. Hom. ‖ 9 alt. Ἰωνᾶ om. Cl. Hom.; add. post ὧδε: καὶ οὐδεὶς πιστεύει. Cf. v. 42; Btr. l. c. p. 32 ‖ 10 ἐν τῇ κρ. om. Cl. Hom., cf. Chr. 89 C. 759 D (et. καὶ κατ. τὴν γεν. ταύτην ut v. 41), sed ut vulgo Chr. 461 B ‖ 11 ἐκ] ἀπὸ Cl. Hom., Orig. (it. *a* it. vg.) ‖ 13 ὧδε] add. Cl. Hom. καὶ οὐ πιστεύετε; cf. ad v. 41 ‖ 13 sq. ἐξ. τὸ ἀκ. πν. k Chr. (ἐξ. τὸ πν. τὸ ἀκ. I, 596 B), Didasc. ap. frg. Veron. LVIII: τὸ ἀκ. πν. ἐξ. (Lc. 11, 24) ‖ 14 ἀπὸ τοῦ ἀ. (Lc.) om. Chr. I | πορεύεται Chr. (et. I): διέρχεται (Lc., et est Lucanum verbum, v. Praefat.) | διὰ τόπων ἀν. it. vg. ‖ 15 κἂν μὴ εὕρῃ φησὶ Chr. I, καὶ μὴ εὑρίσκον λέγει 700 $s^1(s^c)$ Chr. VII = Lc. (εἶπεν ὅτι „οὐχ εὑρίσκει ἀνάπ.“ Chr. 463 B; τόπων, καὶ μὴ εὑρὸν ἀνάπ. Did. apost.) ‖ 16 ἐπιστρ. (ὑποστρ. Chr. I) ante εἰς 15 CE al. pler. it. vg. s^{c1} Chr., cf. Lc. | ὅθεν ἐξ. om. Chr. I | ἐλθὼν D al., ἐὰν οὖν ἐλθὸν εὕρῃ Didasc. ap. ‖ 17 καὶ σεσ. ℵC* it. part. Did. ap. Syri (pars codd. Chr. VII), καὶ κεκ. om. Did. | τότε] καὶ Chr. I ‖ 18 μεθ' ἑ. om. ff^1s^1 (non s^c; om. Lc.) | ἕτ. ἑπτὰ bcflq Did. ap., Chr. VII; ἑπτὰ πν. ἕτ. (ἕτ. om. s^1) $s^{c1}s^{sch}$

πονηρότερα ἑαυτοῦ, καὶ εἰσέρχεται εἰς αὐτόν, καὶ ἔσται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χείρονα τῶν πρώτων. οὕτως ἔσται καὶ τῇ γενεᾷ ταύτῃ [τῇ πονηρᾷ].

46 Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος τοῖς ὄχλοις, ἰδοὺ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ εἱστήκεισαν ἔξω ζητοῦντες αὐτῷ λαλῆσαι. 47 εἶπεν δέ τις αὐτῷ· Ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω ἑστήκασιν ζητοῦντές σοι λαλῆσαι. 48 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν τῷ λέγοντι· Τίς ἐστιν ἡ μήτηρ μου, ἢ τίνες οἱ ἀδελφοί; 49 καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἐπὶ τοὺς μαθητὰς εἶπεν· Ἰδοὺ ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου. 50 ὅστις γὰρ ἂν ποιῇ τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου [τοῦ ἐν οὐρανοῖς], αὐτός μου ἀδελφὸς καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστίν.

13 1 Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἐκάθητο παρὰ τὴν θάλασσαν· 2 καὶ συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν ὄχλοι πολλοί, ὥστε αὐτὸν εἰς πλοῖον ἐμβάντα καθῆσθαι, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν εἱστήκει. 3 καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς πολλὰ ἐν παραβολαῖς, λέγων· Ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπεῖραι.

1 *εἰσέρχεται εἰς αὐτόν* bene Chr. I; v. Praefat.: *εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ* = Lc. | *ἔσται* Chr. I: *γίνεται* (Lc.) ‖ 2 *αὐτοῦ τοῦ ἀ. ἐκ.* D*, d *eius peiora prioribus hominis illius*; fuit igitur v. l. *αὐτοῦ* pro *τοῦ ἀ. ἐκ.* (hoc Lc.), v. Praef. (*ἐκ.* om. s^1, non s^c) ‖ 3 *καὶ* om. Uabg^{1}h vg.^{4} | *τῇ πονηρᾷ* (v. 39) om. Chr. (et. I), hab. ante *ταύτῃ* Eus. Ps. 140 M. ‖ 4 *ἔτι δὲ* CEF al. (cf. 17, 5. 26, 47); *λαλοῦντος δὲ αὐτοῦ* DLZf^1 al. ($s^{c1}s^{sch}$); *ταῦτα α. λαλ.* it. part. | *τοῖς ὄχλοις*] *ad eos* k ‖ 5 *αὐτοῦ* h. l. it. part. vg. Chr.: post *ἀδ.* pler. (utrobique k al., neutro l. $\aleph^b$) ‖ 5 sq. *λαλ. αὐτῷ* DL it. vg.; $\aleph^*$ om. *ζητ. α. λαλ.*; tum totum v. 47 om. $\aleph^*$BL*Γ*f^{1}ks^{c1}, male, v. Btr. z. Förd. chr. Th. IV, 32. Multo praestat lectio Chr. in comm. (num breviandi causa contracta?): *ἔτι . . ὄχλοις, εἶπέ τις αὐτῷ·* ‖ 7 *ἑστ. ἔξω* Da | *λαλ. σοι* Dbceff^{2}g^{1}hq, *σε ἰδεῖν* a Orig. interpr. (cf. Lc. 8, 20), *σε* $\aleph^a$bl vg.; nihil nisi *ζητοῦσί σε* = Mc. (tum *ὁ δὲ λέγει· τίς*) Chr. licenter ut vid., nam 467 D *τί δὲ καὶ λαλῆσαι αὐτῷ ἐβούλοντο*; ‖ 8 *εἰπόντι* CEF al. Chr.; *αὐτῷ* post *λέγ.* om. Chr. | *ἢ* Daf^{1}f^{2}hkqs^1: *καὶ* ‖ 9 *εἰσὶν* post *τίνες* om. Chr. (et. *τίνες* om. 467 A, = Mc.) | *μου* post *ἀδ.* om. B* | *χ. αὐτοῦ* pler. (praet. $\aleph^*$D it. part. vg. Orig.) ‖ 10 *αὐτοῦ* post *μαθ.* om. cum *Δ* Orig. Chr. (add. unus cod. Fieldii) ‖ 11 *ποιῇ* C*Δ* (*ποιεῖ* om. *ἂν* D, *ὁ ποιῶν* fort. recte Chr.): *ποιήσῃ* ‖ 11 sq. *τοῦ ἐν οὐρ.* om. k Chrys. ‖ 12 *οὗτος* L*Δ*f^{1}ks^c Chr. | *μου ἀδ.*] *μ. καὶ ἀδ.* bef^{1}h vg.[15] (e *meus et mater et soror et frater*) ‖ 13 *ἐν δὲ* CD al. | *ἐξῆλθεν . . καὶ ἐκαθ.* D it. pler. | post *Ἰησ.* om. *τῆς οἰκίας* (B: al. praem. *ἐκ* vel *ἀπὸ*) cum Dabef^{1}f^{2}g^{1}ks^1. Cf. v. 36 ‖ 15 *τὸ πλοῖον* CD al. ‖ 17 *τοῦ* om. D | *σπείρειν* (ut v. 4) falso pro *σπεῖραι* BCEF al.

4 καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ἃ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν,
καὶ ἐλθόντα τὰ πετεινὰ κατέφαγεν αὐτά. 5 ἃ δὲ [ἔπεσεν]
ἐπὶ τὰ πετρώδη, ὅπου οὐκ εἶχεν γῆν πολλήν, καὶ εὐθέως
ἐξανέτειλεν διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς, 6 ἡλίου δὲ ἀνα-
τείλαντος ἐκαυματίσθη καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ῥίζαν ἐξηράνθη. 5
7 ἃ δὲ [ἔπεσεν] ἐπὶ τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαι
καὶ ἔπνιξαν αὐτά. 8 ἃ δὲ [ἔπεσεν] ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλήν,
καὶ ἐδίδου καρπόν, ὃ μὲν ἑκατόν, ὃ δὲ ἑξήκοντα, ὃ δὲ τριά-
κοντα. 9 ὁ ἔχων ὦτα ἀκουέτω. 10 καὶ προσελθόντες οἱ
μαθηταὶ εἶπαν· Διὰ τί ἐν παραβολαῖς λαλεῖς αὐτοῖς; 11 ὁ 10
δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Ὅτι ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια
τῆς βασιλείας, ἐκείνοις δὲ οὐ δέδοται. 12 ὅστις γὰρ ἔχει,
δοθήσεται αὐτῷ καὶ περισσευθήσεται· ὅστις δὲ οὐκ ἔχει, καὶ
ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. 13 διὰ τοῦτο ἐν παραβολαῖς
αὐτοῖς λαλῶ, ὅτι βλέποντες οὐ βλέπουσιν καὶ ἀκούοντες οὐκ 15
ἀκούουσιν οὐδὲ συνίουσιν. 14 καὶ πληροῦται αὐτοῖς ἡ προ-

2 ἐλθόντα . . κατ. B: ἦλθεν . . καὶ κατ. = Mc. 4, 4 | ἃ δὲ D Chrys.: ἄλλα δὲ | ἔπεσεν om. Chr., item vv. 7. 8 ‖ 3 τὴν πέτραν Chr., = Lc. 8, 6 | εὐθὺς D ‖ 4 ἐξανέτειλαν B, *nata sunt* e | διὰ . . γῆς (τῆς γῆς B) om. e, cf. Mc. | τοῦ δὲ ἡλ. D, ἀν. δὲ ἡλ. ef[1] ‖ 5 ἐκαυματώθη B; -ίσθησαν et ἐξηράνθησαν D, *aestuantes exaruerunt eo quod* . . . (lac.) e, item add. *non haberent radicem* f ‖ 6 et 7 ἃ δὲ Chr.: ἄλλα δὲ ‖ 6 ἐπὶ] εἰς D (Mc.) 7 ἔπνιξαν ℵD: ἀπέπν. (Luc.) ‖ 8 ἐδίδουν D ‖ 9 ὦτα] add. ἀκούειν CDE al. pler. (et. s[c], sed non s[1]) | *audientes eum* e ‖ 10 εἶπον CD al. pler.; αὐτῷ post ε. om. e | αὐτοῖς λαλεῖς ℵ* Euseb. (om. αὐτ. vg.[6] Tertull.) ‖ 10 sq. ὁ δὲ] καὶ e ‖ 11 εἶπεν ℵCZf[1]k Euseb. (quattuor codd. Chr. ap. Matthae.): ε. αὐτοῖς | ὅτι om. M Euseb. (om. Mc. 4, 11. Lc. 8, 10) | τὸ μυστήριον (Mc.) it. (non bef[1]h) s[c] (non s[1]) ‖ 12 τῶν οὐρανῶν post βασ. om. cum aef[2]g[1]k (*arcana dei* f[1]) s[1] | οὐ δέδοται . . 14 διὰ τοῦτο (et αὐτοῖς) om. Iren. p. 266; 12 sqq. v. 12 (cf. 25, 29) et. Euseb. Dem. p. 454 d om., fort. licenter ‖ 14 δοκεῖ ἔχειν Chr. = Lc. 8, 18 ‖ 15 αὐτοῖς post λαλ. D it. pler. vg. s[c1]s[sch], om. Lc; sed λαλει D*, ἐλάλει D[b] | 15 sq. ἵνα . . μὴ βλέπωσιν καὶ ἀκ. μὴ ἀκού(σ)ωσιν καὶ (*intelligentes* pro καὶ Iren., sed sunt haec *intell. non int.* ap. eum v. l. pro *aud. non aud.*) μὴ συνίωσιν (συνῶσιν; καὶ μὴ σ. om. Euseb. Tertull.) D it. pler. s[c1] Euseb. Iren. al., cf. Mc. Lc. Add. eidem (non Iren.): μή ποτε ἐπιστρέψωσιν (καὶ ἰάσομαι αὐτούς insuper add. Euseb.) ‖ 16 καὶ] καὶ τότε D 1 it. pler., τότε Euseb., ἵνα (*ut*) f*g[2] (is *et ut*) vg.[17] Iren. s[1] | πληροῦται 1. 243. Chrys.: ἀναπλ. (nusquam NT.; ἀνα- ex ἵνα?) pler., sed ἐπληρώθη Euseb., πληρωθήσεται D it. part. | αὐτοῖς om. acg[2]s[c] (non s[1]); ἐπ' αὐτοῖς Dk Eus. Iren. (*in illis* s. *eis* it. al. vg.)

φητεία Ἡσαΐου ἡ λέγουσα· „Ἀκοῇ ἀκούσετε καὶ οὐ μὴ συνῆτε, καὶ βλέποντες βλέψετε καὶ οὐ μὴ ἴδητε. 15 ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶν βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν[, μή ποτε ἐπιστρέψωσιν, καὶ ἰάσομαι αὐτούς]." 16 ὑμῶν δὲ μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ ὅτι βλέπουσιν, καὶ τὰ ὦτα ὅτι ἀκούουσιν. 17 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, [ὅτι] πολλοὶ προφῆται καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδαν, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν. 18 ὑμεῖς οὖν ἀκούσατε τὴν παραβολὴν τοῦ σπείραντος. 19 παντὸς ἀκούοντος τὸν λόγον τῆς βασιλείας καὶ μὴ συνιέντος, ἔρχεται ὁ πονηρὸς καὶ ἁρπάζει τὸ ἐσπαρμένον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· τοῦτό ἐστιν τὸ παρὰ τὴν ὁδὸν σπαρέν. 20 τὸ δὲ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπαρὲν τοῦτό ἐστιν· ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ εὐθέως μετὰ χαρᾶς

1 sqq. (p. 43, 15 sq.) Iesai. 6, 9

1 Ἡσαΐου (τοῦ Ἡ. D) om. b | λέγουσα] add. D it. pler. Eus. πορεύθητι καὶ εἰπὲ (εἶπον Eus.) τῷ λαῷ τούτῳ = LXX ‖ 1 sq. ἀκοῇ .. ἴδητε (= LXX) om. k Iren., recte puto ‖ 2 sqq. a k Iren. (cf. et. b): *incrassa cor p. h., et* (*et* om. a) *aures eorum obtura* (*eor. obt.* om. a) .. *graca* (*excaeca* Iren.), recte puto, cf. hebr., Act. 28, 27 lat. quid. (graeca illic ut hic in nullo cod. leguntur). Quae vulgo habentur ex LXX sunt ‖ 3 ὠσὶν αὐτῶν ℵC al. ‖ 4 post μήποτε om. cum ak Chrys. ἴδωσιν τοῖς ὀφθ. καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσιν καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσιν καί, = LXX ‖ 4 sq. μήποτε .. ἰασ. α. (= LXX) om. Iren. s¹ (s¹ in συνῶσιν finem facit); καὶ ἰάσ. α. et. k om. 6 οἱ om. DM*, τὰ om. D | καὶ] μακάρια s¹ bene (καὶ μακ. s°) | ὑμῶν post ὦτα om. cum Babcf²g¹q (et uno cod. Chrys.). Cet. Iren.: *vestri autem beati oculi qui vident quae vos videtis, et aures vestrae quae* (v. l. *quoniam*) *audiunt quae auditis*, cf. Lc. 10, 23 (Hegesipp. ap. Phot. Bibl. p. 288 b 15 μακ. οἱ ὀ. ὑμῶν οἱ βλέποντες, καὶ τὰ ὦτα ὑμ. τὰ ἀκούοντα) ‖ 7 sqq. v. 17 non add. Iren., ap. quem v. 16 huius similem formam induit ‖ 7 ἀμὴν ℵX it. pler. (non k) vg.⁴: ἀμ. γὰρ | ὅτι om. Chr. | καὶ δίκαιοι om. B*; καὶ βασιλεῖς Cl. Hom. 3, 53 = Lc. ‖ 8 εἶδαν] ἠδυνήθησαν ἰδεῖν D. Ap. Cl. Hom. l. c. sic: πολλοὶ .. ἃ ὑμεῖς βλ. (= Lc.), καὶ ἀκοῦσαι ἃ ὑμεῖς ἀκούετε, καὶ ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὔτε εἶδον οὔτε ἤκουσαν ‖ 10 σπείροντος ℵ°CD al. pler. ‖ 11 συνίοντος D ‖ 12 σπειρόμενον D | ἐκ τῆς καρδίας v. l. ap. Chr. | αὐτοῦ om. k (αὐτῶν D, non d) ‖ 12 sq. τοῦτο .. τὸ .. σπειρόμενον (c)k, recte quod neutrum genus est (Btr. z. Förd. chr. Th. IV, 32 sq.): οὗτος .. ὁ .. σπαρείς. Ad σπειρ. cf. Mc. ‖ 13 sq. k ut supra, it. v. 22 sq.: vulgo genus masc. est ‖ 14 εὐθέως EU Orig.: εὐθὺς (Mc.); it. p. 45, 3 εὐθέως D, v. l. ap. Chr.

λαμβάνων αὐτόν, 21 οὐκ ἔχει δὲ ῥίζαν ἐν ἑαυτῷ, ἀλλὰ πρόσκαιρός ἐστιν, γενομένης δὲ θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον εὐθέως ἐσκανδαλίσθη. 22 τὸ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας σπαρὲν τοῦτό ἐστιν· ὁ τὸν λόγον ἀκούων, καὶ ἡ μέριμνα τοῦ αἰῶνος καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου συμπνίγει τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται. 23 τὸ δὲ ἐπὶ τὴν καλὴν γῆν σπαρὲν τοῦτό ἐστιν· ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ συνιείς· καὶ τότε καρποφορεῖ καὶ ποιεῖ ὃ μὲν ἑκατὸν ὃ δὲ ἑξήκοντα ὃ δὲ τριάκοντα. 24 Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς, λέγων· Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ σπείραντι καλὸν σπέρμα ἐν τῷ ἰδίῳ ἀγρῷ. 25 ἐν δὲ τῷ καθεύδειν τοὺς ἀνθρώπους ἦλθεν ὁ ἐχθρὸς καὶ ἐπέσπειρεν ζιζάνια ἀνὰ μέσον τοῦ σίτου καὶ ἀπῆλθεν. 26 ὅτε δὲ ἐβλάστησεν ὁ χόρτος καὶ καρπὸν ἐποίησεν, τότε ἐφάνη καὶ τὰ ζιζάνια. 27 προσελθόντες δὲ οἱ δοῦλοι τοῦ οἰκοδεσπότου εἶπον αὐτῷ· Κύριε, οὐχὶ καλὸν σπέρμα ἔσπειρας ἐν τῷ σῷ ἀγρῷ; πόθεν οὖν ἔχει ζιζάνια; 28 [ὁ δὲ] ἔφη αὐτοῖς· Ἐχθρὸς ἄνθρωπος τοῦτο ἐποίησεν. οἱ δὲ αὐτῷ λέγουσιν· Θέλεις οὖν ἀπελθόντες συλλέξωμεν αὐτά; 29 ὁ δέ φησιν· Οὔ, μή ποτε [συλλέγοντες τὰ ζιζάνια] ἐκριζώσητε ἅμα [αὐτοῖς] τὸν σῖτον.

3 *ἐσκανδαλίσθη* v. l. ap. Chr.: *σκανδαλίζεται* (cf. Mc.). Cf. v. 48 ‖ 4 *σπειρόμεν.* hic et. D a c f² g¹ ‖ 5 *αἰῶνος τούτου* ℵ ᵇC al. pler. | *ἀπάτη*] c f² g¹ h q *voluptas*, b *voluptates* (a *voluntates*), k *oblectamentum* (cf. *ἡδονῶν* Lc. 8, 14) ‖ 6 *τὴν γῆν τὴν κ.* DE al. pler. ‖ 7 *ἀκ. τ. λ.* D it. (praet. q) vg. | *συνιων* CEF al. pler. | *καὶ τότε* k*s¹, *τότε* D a b c h q, *καὶ* it. al. vg. s^c: *ὃς δὴ* ‖ 8 *ὃ* neutrum est ‖ 9 *παρέθ.*] *locutus est* k, cf. vv. 31. 33 ‖ 10 *σπείροντι* CDE al. pler. ‖ 11 *καλ. σπ.* in fine sententiae e (Iren.); *ἰδίῳ ἀγρῷ* D Iren. IV, 40, 3, Epiphan. 66, 25, Euseb. Esai. bis (cf. 22, 5): *ἀγρῷ αὐτοῦ* (*ἑαυτοῦ* B) ‖ 12 *αὐτοῦ* ante *ὁ* (post *ἐ.* it. pler. vg.) om. e f² h k s^c¹ Iren. Cf. vv. 28. 39 | *ἐπέσπ.* ℵB it. pler. vg. Chr. p. 481 D: *ἔσπειρεν* ‖ 14 *καὶ* ante *τὰ* om. D it. pler. s^c¹ (v. l. ap. Chr.) ‖ 16 *ἔσπειρες* CDE al. | *σῷ* om. Kk* Epiphan. Euseb. (Esai. 464 M.) (Chr. *ἐν τ. ἀ. σου*) | *ἀγρῷ*] add. Epiph. (qui licenter locum transscripsit): *ὁ δὲ ἔφη Ναί* ‖ 17 *τὰ ζιζ.* ℵ*LX | *ὁ δὲ* om. k s¹ (*quibus* e) | *ἄνθρ. ἐχθρ.* k s^c¹ s^sch ‖ 18 *οἱ δὲ* B g² h: *οἱ δὲ δοῦλοι* (sed D it. pler. [et. k] s^c¹ *οἱ δοῦλοι* [*αὐτοῦ* add. k s^c¹] ante *θέλ.*); *αὐτῷ λέγ.* BC: *λ. α.* ℵDe al., *εἶπον α.* EFG al. | *οὖν* om. D it. pler. vg. (*εἰ θέλεις* om. *οὖν* s^c¹) ‖ 19 *συλλέξομεν* FKL al. (s^c¹) | *ὁ δέ φ.* ℵBCq: *ὁ δὲ ἔφη* EF al., *et ait* it. part. vg., *ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς* sec. bf, *λ. α.*, *ait* (*dicit, dixit*) *illis* D a h k s^c¹ 20 *συλλ. τὰ ζιζ.* om. Chr. p. 482 BC, cf. IX, 567 A | *ἅμα καὶ τὸν σ. σὺν αὐτοῖς* D k (s^c¹ sine *ἅμα* ut vid.), *ἅμα σὺν α. καὶ τ.*

30 ἄφετε συναυξάνεσθαι ἀμφότερα ἕως τοῦ θερισμοῦ. καὶ ἐν καιρῷ τοῦ θερισμοῦ ἐρῶ τοῖς θερισταῖς· Συλλέξατε πρῶτον τὰ ζιζάνια καὶ δήσατε δεσμὰς δεσμὰς πρὸς τὸ κατακαῦσαι, τὸν δὲ σῖτον συνάγετε εἰς τὴν ἀποθήκην. 31 Ἄλλην παρα-
5 βολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς, λέγων· Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔσπειρεν ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ· 32 ὃ μικρότερον μέν ἐστιν πάντων τῶν σπερμάτων, ὅταν δὲ αὐξήσῃ, μεῖζον τῶν λαχάνων ἐστὶν καὶ γίνεται δένδρον, ὥστε [ἐλθεῖν] τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ
10 [καὶ] κατασκηνοῖν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ. 33 Ἄλλη παραβολή· ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ζύμῃ, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἐνέκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία, ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον. 34 Ταῦτα πάντα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς ἐν παραβολαῖς τοῖς ὄχλοις, καὶ χωρὶς παραβολῆς οὐδὲν ἐλάλει
15 αὐτοῖς, 35 ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος· „Ἀνοίξω ἐν παραβολαῖς τὸ στόμα μου, ἐρεύξομαι κεκρυμμένα ἀπὸ καταβολῆς.“

36 Τότε ἀφεὶς τοὺς ὄχλους ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ λέγοντες· Διασάφησον ἡμῖν τὴν

16 sq. Psalm. 78, 2

σ. Γ (om. καὶ) f^1g^2 vg.; al. it. ἅμ. καὶ τ. σ., Epiph. καὶ τ. σ.; alienum vid. a NT. ἅμα c. dat.

1 ἀμφ. συν. D it. vg.; ἅφ. οὖν αὐξ. ἀ. L, ἄ. οὖν συναυξ. ἀ. U Chr. | ἕως BD: μέχρι (ℵ* et ^{c} L ἄχρι) ‖ 1 sq. ἐν τῷ κ. ℵ* et ^{c} CEL al., τότε pro ἐν κ. τ. Θ. ut vid. Chr. ‖ 3 δεσμὰς δεσμὰς Epiphan. 66, 65. Orig. Hom. in Ierem. p. 14 Klost.: δεσμὰς Defhk, αὐτὰ δ. it. nonn. LXΔ Chr., αὐτὰ εἰς δ. pler. | πρὸς τὸ] ὥστε Chr. 482 E (non ibd. D), ὡς εἰς τὸ πῦρ $s^1(s^c)$, *et igni crementur* e | αὐτὰ post κατ. om. cum D it. pler. vg. ‖ 4 μου post ἀπ. om. cum s^1 Chrys. Epiphan. Cf. 3, 12 ‖ 5 ἐλάλησεν (cf. vv. 24. 33) DZ* it. pler. s^{c1} ‖ 8 αὐξήσῃ ℵ^{b}D: αὐξηθῇ | πάντων τῶν λ. KΠ it. $s^{c1}s^{sch}$ (Mc.) ‖ 9 sq. ἐλθεῖν et καὶ om. Me ‖ 10 κατασκηνοῖν B*D: -οῦν ‖ 10 sq. ἄλλην παραβολήν D, ἄλλη π-ή ks^{c1}: ἄλλην παραβολὴν ἐλάλησεν (παρέθηκεν C) αὐτοῖς (λέγων add. ℵC al.), cf. vv. 24. 31 ‖ 12 γυνὴ φρόνιμος s^c (non s^1) ‖ 14 τοῖς ὄ. om. Tertull. Res. 33 | οὐδὲν] οὐκ (Mc. 4, 34) ℵ^{c}D al. it. pler. $s^{c1}g^{sch}$ Tert. Euseb. al. ‖ 15 Ἡσαΐου ante τοῦ add. ℵ*, Cl. Hom. 18, 15, Porphyr., codd. ap. Euseb., v. Tschd.; Btr. z. Förd. chr. Th. IV, 33 sq. ‖ 17 καταβ. ℵ^{b}B 1. 22. eks^{c1} Orig.: κατ. κόσμου (25, 34) ‖ 18 εἰσῆλθεν ℵ Orig., ἀπῆλθεν abhq Chr. ‖ 19 προσῆλθαν B; add. αὐτῷ pler., sed om. s^1 Chr. | αὐτοῦ post μαθ. om. ek | διασάφ. (18, 31) ℵ*B Orig.: φράσον (15, 15)

παραβολὴν τῶν ζιζανίων τοῦ ἀγροῦ. 37 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Ὁ σπείρων τὸ καλὸν σπέρμα ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, 38 ὁ δὲ ἀγρός ἐστιν ὁ κόσμος, τὸ δὲ καλὸν σπέρμα, οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ τῆς βασιλείας, τὰ δὲ ζιζάνια οἱ υἱοὶ τοῦ πονηροῦ, 39 ὁ δὲ ἐχθρός ἐστιν ὁ σπείρας ὁ διάβολος, ὁ δὲ θερισμὸς συντέλεια αἰῶνός ἐστιν, οἱ δὲ θερισταὶ ἄγγελοί εἰσιν. 40 ὥσπερ οὖν συλλέγεται τὰ ζιζάνια καὶ πυρὶ κατακαίεται, οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος. 41 ἀποστελεῖ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τοὺς ἀγγέλους, καὶ συλλέξουσιν ἐκ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πάντα τὰ σκάνδαλα καὶ τοὺς ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν, 42 καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. 43 τότε οἱ δίκαιοι ἐκλάμψουσιν ὡς ὁ ἥλιος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῶν.

44 Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν θησαυρῷ κεκρυμμένῳ ἐν ἀγρῷ, ὃν ὁ εὑρὼν ἔκρυψεν, καὶ ἀπὸ τῆς χαρᾶς αὐτοῦ ὑπάγει καὶ πωλεῖ ὅσα ἔχει, καὶ ἀγοράζει τὸν ἀγρὸν ἐκεῖνον. 45 πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἐμπόρῳ ζητοῦντι καλοὺς μαργαρίτας· 46 εὑρὼν δὲ [ἕνα] πολύτιμον μαργαρίτην, ἀπελθὼν πέπρακεν ὅ εἶχεν, καὶ ἠγό-

1 τοῦ ἀ. καὶ τῶν ζ. e; τ. ζ. καὶ τοῦ σίτου (κ. τ. ἀ.) al. it. | ὁ δὲ] καὶ Chr., *quibus* om. ἀποκρ. e ‖ 2 ὁ τὸ καλ. σπείρ. σπέρμα ὁ υἱ. ἐ. τ. ἀ. e ‖ 4 εἰσιν post ζιζ. om. Chr. ‖ 4 sq. τῆς πονηρίας recte puto acf²g¹ ‖ 5 ὁ δὲ ἐ. ὁ δ. ἐ. ὁ σπ. αὐτά e; ἐχθρὸς ὁ om. s^{c1}, cf. Cl. Hom. 19, 2; ἐστιν post ἐχθρ. B: ante ὁ διάβ. pler., post διάβ. (πονηρός s^{c1}) abhk | σπείρων L Chr. | αὐτὰ post σπ. om. cum Df¹ ‖ 6 τοῦ αἰ. pler. (om. τοῦ ℵBD) | ἐστιν post θερισμ. e Chr., om. g¹ ‖ 6 sq. εἰσιν ἄγγ. e ‖ 7 οὖν om. e | συνλέγονται D, -ουσιν e ‖ 7 sq. κατακαίονται D (καίεται pler. praet. ℵBD) ‖ 8 sqq. Chr. IX, 329 D: τότε ἐρῶ τοῖς ἀγγ.· Συλλέξατε τοὺς ποι. τὴν ἀν., καὶ βάλετε εἰς τὴν κάμ. (cf. v. 30) ‖ 9 αὐτοῦ post ἀγγ. om. cum ℵF ‖ 10 καὶ πάντας τοὺς Syri ‖ 12 τοῦ πυρός om. Chr. IX (v. supra) | κλ.] *oculorum* add. e (cf. 22, 13) ‖ 13 λάμψ. D Orig. Iren. (Just. Ap. 1, 16) | ὡς ὁ ἥλ. om. s¹ ‖ 14 omisi post αὐτῶν (*mei* e) quae pessime iterantur ex v. 9 (Btr. IV, 34): ὁ ἔχων ὦτα (ἀκούειν add. ℵ^{c}CD al. pler.) ἀκουέτω. Praeterit Chrys. ‖ 15 πάλιν ὁμοία CEF al. pler. ‖ 16 τῷ ante ἀγρῷ om. cum D Chr. | ὁ εὑρὼν eks¹: εὑρὼν ἄνθρωπος (ε. τις D) ‖ 17 ὑπάγει καὶ om. Chr., καὶ om. aes^{c1}s^{sch} | πάντα ante ὅσα om. B Orig. ‖ 19 ἀνθρώπῳ ἐμπ. pler. (et. s^{c1} it.) praet. ℵ*B Chr. Ambr. | ὃς εὑρὼν CEF al. Chr. | ἕνα om. D it. pler. s^{c} (non s¹); μαργαρίτην bene om. Chr. p. 489 D (ibd. om. et. ἀπελθὼν et ὅσα εἶχεν 20) ‖ 20 ἐπώλησεν D | ἃ Df²: πάντα (om. ach) ὅσα

ρασεν αὐτόν. 47 πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν σαγήνῃ βληθείσῃ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐκ παντὸς γένους συναγαγούσῃ, 48 ἣν [ὅτε ἐπληρώθη] ἀναβιβάσαντες ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν καὶ καθίσαντες συνέλεξαν τὰ καλὰ εἰς ἄγγη, τὰ δὲ σαπρὰ ἔξω ἔβαλον. 49 οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος. ἐξελεύσονται οἱ ἄγγελοι καὶ ἀφοριοῦσιν τοὺς πονηροὺς ἐκ μέσου τῶν δικαίων 50 καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. 51 συνήκατε ταῦτα; λέγουσιν· Ναί. 52 λέγει αὐτοῖς· Διὰ τοῦτο πᾶς γραμματεὺς μαθητευθεὶς τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐκβάλλει ἐκ τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ καινὰ καὶ παλαιά.

53 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τὰς παραβολὰς ταύτας, μετῆρεν ἐκεῖθεν. 54 καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν, ὥστε ἐκπλήσσεσθαι αὐτοὺς καὶ λέγειν· Πόθεν τούτῳ ἡ σοφία αὕτη καὶ αἱ δυνάμεις; 55 οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τοῦ τέκτονος υἱός; οὐχ ἡ μήτηρ αὐτοῦ λέγεται Μαριάμ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Ἰάκωβος καὶ Ἰωσὴφ καὶ Σίμων καὶ Ἰούδας; 56 καὶ αἱ ἀδελφαὶ οὐχὶ πᾶσαι πρὸς ἡμᾶς εἰσίν; πόθεν οὖν τούτῳ ταῦτα πάντα; 57 καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ. ὁ δὲ [Ἰησοῦς]

3 ἣν ὅτε] ὅτε δὲ D it. pler. s^{c1}, cf. v. 46; tum eid. ἀνεβίβασαν αὐτὴν . . καὶ. Sed GK Chrysostomi: ἣν βληθεῖσαν . . συναγαγοῦσαν ἀνενέγκαντες (hoc et. cet. Chrysostomi praet. L, et praestare vid.). In ὅτε ἐπλ. inest manifesta tautologia (nisi συναγούσῃ scr. cum EF) ‖ 3 sq. ἐπὶ τ. αἰγ. καὶ ℵ* et ^{c} BD al. it. pler. Syri Chr. (sed om. καὶ GK); καὶ ἐπὶ τ. αἰγ. ℵ^{b}C, sine καὶ La ‖ 4 sq. καὶ συλλέξαντες τ. κ. εἰς ἀγγεῖον ἔβαλον, τὰ δὲ male GK Chrysostomi; item male κάλλιστα D it. pler. et ut vid. s^{c1} (τὰ καλὰ καλά, om. εἰς ἄγγη) ‖ 4 ἄγγη ℵBCM: (τὰ add. D) ἀγγεῖα (25, 4) ‖ 5 ἔβ. ἔξω Chr. b (s^{c1}) ‖ 6 αἰῶνος] κόσμου D ‖ 9 συνήκ.] praem. pler. λέγει αὐτοῖς ὁ *I.* (om. ℵBD it. pler. vg. s^{1}) | πάντα post ταῦτα om. ek | αὐτῷ post λέγ. om. ek | ναὶ κύριε pler. (om. κύρ. ℵBDaff$^{1.2}$kl vg. $s^{c1}s^{h}$) | λέγει D it. vg. $s^{c1}s^{sch}$: ὁ δὲ εἶπεν ‖ 10 sq. ἐν τῇ βασ. DM it. pler. vg. Chr. (pract. Z), εἰς τὴν β-αν EF al. (H Chrysostomi) ‖ 12 παλ. κ. καινά e Novatian. (Orig. ed. Batiffol) p. 140; νέα 700; k om. κ. παλ. ‖ 13 ἐλάλησεν 700 ek, item om. ὁ *I.* e ‖ 14 ταύτας om. k ‖ 16 αὕτη ἡ σ. τούτῳ Chr. (πᾶσα ἡ σ. α. D Euseb.) ‖ 17 ἐστιν om. k (post υἱ. e) | ὁ Ἰωσὴφ τ. τ. υἱ. abf^{2}g^{1}hs^{c}, ὁ υἱ. τοῦ Ἰωσ. s^{1} ‖ 18 οὐχὶ ἡ DE al. | 19 Ἰωσὴφ ℵ^{a}BCs^{c1}: Ἰωσῆς KL al. ks^{sch}, Ἰωάννης ℵ*DEF al. | 20 αὐτοῦ post ἀδ. om. k ‖ 20 sq. οὖν et πάντα om. Chr. (sed quidam eius ταῦτα πάντα); π. ταῦτα DEF al. it. vg. ‖ 21 Ἰησοῦς om. ℵ

εἶπεν αὐτοῖς· Οὐκ ἔστιν προφήτης ἄτιμος εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. 58 καὶ οὐκ ἐποίησεν [ἐκεῖ] δυνάμεις πολλὰς διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν.

14 1 Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἤκουσεν Ἡρῴδης ὁ τετραάρχης τὴν ἀκοὴν Ἰησοῦ, 2 καὶ εἶπεν τοῖς παισὶν αὐτοῦ· Οὗτός ἐστιν Ἰωάνης ὁ βαπτιστής· [αὐτὸς] ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ διὰ τοῦτο αἱ δυνάμεις ἐνεργοῦσιν ἐν αὐτῷ. 3 ὁ γὰρ Ἡρῴδης κρατήσας τὸν Ἰωάνην ἐν φυλακῇ ἀπέθετο διὰ Ἡρωδιάδα τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ· 4 ἔλεγεν γὰρ ὁ Ἰωάνης αὐτῷ· Οὐκ ἔξεστίν σοι ἔχειν αὐτήν. 5 καὶ θέλων αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἐφοβήθη τὸν ὄχλον, ἐπεὶ ὡς προφήτην αὐτὸν εἶχον. 6 γενεσίων δὲ ἀγομένων τοῦ Ἡρῴδου ὠρχήσατο ἡ θυγάτηρ τῆς Ἡρωδιάδος ἐν τῷ μέσῳ καὶ ἤρεσεν τῷ Ἡρῴδῃ, 7 ὅθεν μεθ' ὅρκου ὡμολόγησεν αὐτῇ δοῦναι ὃ ἂν αἰτήσηται. 8 ἡ δὲ προβιβασθεῖσα ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτῆς Δός μοι, φησίν, [ὧδε ἐπὶ πίνακι] τὴν κεφαλὴν Ἰωάνου τοῦ βαπτιστοῦ. 9 καὶ λυπηθεὶς ὁ βασιλεὺς διὰ τοὺς ὅρκους καὶ τοὺς συνανακειμένους ἐκέλευσεν δοθῆναι, 10 καὶ πέμψας ἀπεκεφάλισεν τὸν Ἰωάνην ἐν τῇ φυλακῇ. 11 καὶ ἠνέχθη ἡ

2 πατρ. BDak: ἰδίᾳ π. ℵZ, ἰδ. π. αὐτοῦ C, π. α. EG al. | καὶ ἐν τ. o. om. Lfg^1, ut Lc. 4, 24 | ἐκεῖ om. Chr. ‖ 3 τὰς ἀπιστείας Dk ‖ 4 ἐκείνῳ δὲ Ds^c (non s^1) s^{sch} | τετραάρχης ℵCZΔ: τετράρχης ‖ 5 μήτι οὗτος DΦ it. part. bene, cf. 12, 23 al. ‖ 6 Ἰωάνης B: -ννης. It. vv. 3. 4. 8 | ὁ βαπτ. om. Chr., sed add. ὃν ἐγὼ ἀπέκτεινα; item D it. part. add. ὃν ἐγὼ ἀπεκεφάλισα = Mc. 6, 16 | αὐτὸς] οὗτος Cd Chr., om. k*s^{c1} ‖ 7 καὶ om. s^{c1}s^{sch} | αἰ δυν. κτἑ. = Mc. 6, 14; recte, puto, s^{c1} πολλὴ ἡ δύναμις αὐτοῦ ‖ 8 κρατ.] τότε κρατ. B | Ἰω.] additur ἔδησεν (αὐτὸν ℵ^a et ^{c} CD al. pler. add.) καὶ, cf. Mc., quem presse sequuntur D 61. ek, qui om. καὶ et ἀπέθετο; contra ἔδησεν et καὶ om. s^1 | τῇ ante φυλ. om. ℵ*B*CE al. | ἔθετο CEF al. pler., et ante ἐν ut it. pler. vg. (post φυλ. et ἀπέθ. ℵ*B*, ἐν τῇ φ. καὶ ἀπέθ. ℵ^c) ‖ 9 Φιλίππου (Mc.) ante τοῦ om. Dacef^{1}g^{1}kl vg. ‖ 10 ὁ om. ℵ* et ^{c}D | αὐτῷ h. l. ℵ^{c}BZ: post γὰρ; sed om. ℵ* ‖ 11 ἐπεὶ B text.: ὅτι ‖ 12 male (sec. Mc.) γενεσίοις δὲ γενομένοις ℵBDLZ; γενομένων et. CK ‖ 13 ἡ θυγ. αὐτοῦ Ἡρῳδιὰς male D (non d) ‖ 14 ὅθεν] καὶ s^1 ‖ 16 εἶπεν Δός μοι D it. pler. | ὧδε om. it. pler., ἐπὶ πίν. om. D (D* et. τὴν om.); cf. Iust. Dial. 49 ‖ 17 et βασιλεὺς (v. v. 1) et λυπηθεὶς (cf. 5) utique ex Mc. invecta; fuit fort. ὁ δὲ φοβηθεὶς διὰ —, cf. Chr. 496 B ὁ δὲ ἔδεισε διὰ τοὺς ὅ. φησὶ καὶ . . (etsi ipsum Chr. certum λυπ. legisse). Cet. λυπηθεὶς . . διὰ BDa (cf. bf$^{1.2}$g^{1}h): ἐλυπήθη . . διὰ δὲ ‖ 17 sq. καὶ διὰ τοὺς συν. D it. pler. s^{c1} ‖ 19 τὸν om. ℵ*B (-νν- hic) ZΘ

κεφαλὴ αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι καὶ ἐδόθη τῷ κορασίῳ, καὶ ἤνεγκεν τῇ μητρὶ αὐτῆς. 12 καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦραν τὸ πτῶμα καὶ ἔθαψαν αὐτό, καὶ ἐλθόντες ἀπήγγειλαν τῷ Ἰησοῦ. 13 ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν ἐν πλοίῳ εἰς ἔρημον τόπον κατ' ἰδίαν· καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἠκολούθησαν αὐτῷ πεζοὶ ἀπὸ τῶν πόλεων. 14 καὶ [ἐξελθὼν] εἶδεν ὄχλον πολύν, καὶ ἐσπλαγχνίσθη περὶ αὐτῶν, καὶ ἐθεράπευσεν τοὺς ἀρρώστους αὐτῶν. 15 ὀψίας δὲ γενομένης προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ λέγοντες· Ἔρημος ἐστὶν ὁ τόπος, καὶ ἡ ὥρα [ἤδη] παρῆλθεν· ἀπόλυσον τοὺς ὄχλους, ἵνα ἀπελθόντες [εἰς τὰς κώμας] ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς βρώματα. 16 ὁ δὲ εἶπεν· Οὐ χρείαν ἔχουσιν ἀπελθεῖν· δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. 17 οἱ δὲ λέγουσιν αὐτῷ· Οὐκ ἔχομεν [ὧδε] εἰ μὴ πέντε ἄρτους καὶ δύο ἰχθύας. 18 ὁ δὲ εἶπεν· Φέρετέ μοι αὐτούς. 19 καὶ κελεύσας τοὺς ὄχλους ἀνακλιθῆναι ἐπὶ τοῦ χόρτου, λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησεν, καὶ κλάσας ἔδωκεν τοῖς μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. 20 καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἦραν τὸ περισσεῦον [τῶν κλασμάτων], δώδεκα κοφίνους πλήρεις. 21 οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν [ἄνδρες] πεντακισχίλιοι χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων.

1 ἐπὶ τῷ πίν. D, ἐν τῷ π. 1. 13 ‖ 1 sq. καὶ . . αὐτῆς (Mc.) om. g^1 | 2 προσελθ᾽ om. s^1 (ἐλθ᾽ Z Orig^{vid}) ‖ 3 πτῶμα (Mc.) ℵBCDLk Syri: σῶμα al. fort recte; add. αὐτοῦ (Mc) ℵ* et ^{ea} vel ^{eb}, D al. | αὐτόν ℵ*BΘ$a f^1$ ‖ 4 καὶ ἀκ ὁ CEF al. | ὁ Ἰησ. om. Θ ‖ 4 sq ἐν πλοίῳ om. $l^{s c1}$ ‖ 6 πεζῇ (Mc 6, 33) BCD al. pler. | οἱ ἀπὸ τ. πολ (καὶ κωμῶν add. s^c) post ὄχλοι s^{c1} ‖ 6 sq καὶ ἰδὼν om ἐξελθ᾽ et καὶ a s^c recte puto (deest s^1), v. Mc. 6, 34 ‖ 7 D it. vg. Chr : πολὺν ὀχλ ut Mc. | περὶ αὐτῶν D (v. 9, 36): ἐπ᾽ αὐτοῖς (cf. Mc.) ‖ 8 ἀρρωστοῦντας D ‖ 9 προσῆλθαν B | αὐτῷ om., sed add αὐτοῦ post μαθ. s^c (deest s^1) Chr. (add. et. CD al pler.) ‖ 10 παρ᾽ ἤδη ℵZ, om. ἤδη s^c (Orig.) | ἀπόλ. οὖν ℵCZ ‖ 11 εἰς τ. κωμας (χώρας ℵ* $\mathcal{J}^{sc}$) om. Chr. (cf Mc. 6, 36. Lc. 9, 12) ‖ 12 om. Ἰησ. post δὲ cum ℵ*Dk s^{c0} s^{sch} | αὐτοῖς post εἶπεν om. abf^{c}kq ‖ 12 sq. δότε ὑμ. φ. αὐτοῖς D ‖ 14 ὧδε (cf v. 18) om. Chrys. (add. pauci oius) | ἄρτ. εἰ μὴ πέντε ℵ* ‖ 15 αὐτ. D 1 it. pler. s^{c1}: ὧδε a. ℵBZ, a. ὧδε cett. | ἐκέλευσεν et 16 καὶ λαβὼν ℵ | τὸν ὄχλον D (non d) it. pler. vg. ‖ 16 ἐπὶ τὸν χόρτον D, ἐ. τοὺς χόρτους C^2EF al. | ἔλαβεν D ‖ 17 ἠὐλ. CD al ‖ 18 μαθ.| add. τοὺς ἄρτους pler. (praet. bf^{1}hs^{c1}s^{sch} Chr., ap. quem v et. 507 C) | 20 τῶν κλ. om Θaf^1g^1q (post κοφ. it. mu.) ‖ 21 ὡσεὶ πεντ. ℵBC al., ὡς πεντ. D, om adv Θ it. pler. vg. Syri Orig. Chr ; 700

22 Καὶ ἠνάγκασεν τοὺς μαθητὰς ἐμβῆναι εἰς πλοῖον καὶ προάγειν εἰς τὸ πέραν, ἕως οὗ ἀπολύσῃ τοὺς ὄχλους. 23 καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος κατ' ἰδίαν προσεύξασθαι. ὀψίας δὲ γενομένης μόνος ἦν ἐκεῖ. 24 τὸ δὲ πλοῖον ἤδη σταδίους πολλοὺς ἀπὸ τῆς γῆς ἀπεῖχεν, βασανιζόμενον ὑπὸ τῶν κυμάτων· ἦν γὰρ ἐναντίος ὁ ἄνεμος. 25 τετάρτῃ δὲ φυλακῇ τῆς νυκτὸς ἦλθεν πρὸς αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τὴν θάλασσαν. 26 ἰδόντες δὲ αὐτὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης περιπατοῦντα ἐταράχθησαν λέγοντες ὅτι φάντασμά ἐστιν, καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου ἔκραξαν. 27 εὐθέως δὲ ἐλάλησεν αὐτοῖς λέγων· Θαρσεῖτε, ἐγώ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε. 28 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν· [Κύριε,] εἰ σὺ εἶ, κέλευσόν με ἐλθεῖν πρός σε ἐπὶ τὰ ὕδατα. 29 ὁ δὲ εἶπεν· Ἐλθέ. καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ πλοίου ὁ Πέτρος περιεπάτησεν ἐπὶ τὰ ὕδατα ἐλθεῖν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. 30 βλέπων δὲ τὸν ἄνεμον ἐφοβήθη, καὶ ἀρξάμενος καταποντίζεσθαι ἔκραξεν λέγων· Κύριε, σῶσόν με. 31 εὐθέως δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἐπελάβετο αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτῷ· Ὀλιγόπιστε, εἰς τί

Chr. et ἄνδρες om Mc 6. 44 Lc 9. 14 παιδ καὶ γυν D it pler. (cf. ad 15, 38)

1 καὶ ℵ*C*fa² (deest a¹) Chr¹ L: καὶ εὐθέως (in comment. Chr. non commemoratur adv.: cf Mc) μαθ αὐτοῦ B al τὸ πλ. pler. (om. τὸ B 1. 33. 124) | 2 προάγ | αὐτον add pler praet. D it. pler. | 3 ἀπολύσας τ ὄχλ. (αὐτους a², om. ℵ*a²b (a¹b cod. BC et. ἀνέβη προσεύξ om. (Cf 1. 15 sq. 2. 12 sq καθ' ἰδίαν D | 4 ὀψίας] at cf. v. 15 | 5 ἤδη σπ. D it part vg. a²c a²cch σταδίους ἀπεῖχεν B min. pauci (στ τῆς γῆς ἀπ ἱκανούς 700, a²c (deest a¹, a²cch a²b (a²b add ante βασ: μέσον τῆς θαλάσσης; Φ σταδ. π ἀπέχον ἀπο τ γ post προσεύξ. v 23 inser.): cett μέσον τῆς θαλάσσης ἦν (ἦν εἰς μέσον τ ℌ D. ἦν ἐν μέσῳ τ. Θ. Euseb, et magnis fluctibus laborabat e | 7 τετάρτης δὲ φυλακῆς D ἀπῆλθεν D al. | 7 sq. προς α post πεσια D | 8 τῆς θαλάσσης CDE al.. ἐ τα ὕδατα a¹la²cch Orig | ἰδ δὲ αὐτὸν ℵ* it. pler. Euseb.. καὶ ἰδ α. vg. Eus al loco: οἱ δὲ μαθηταὶ ἰδ. α. ℵᵃBD, καὶ ἰδ. α οἱ μ CEF al. | 8 sq ἐπι των κυμάτων τῆς Θ. a¹. ἐ. τῶν ὑδάτων a²cch a²b A et C | 9 πεσια om Euseb. Dem. 446. hab. ante ἐπὶ id. 92 ut g¹ (Syri) | ὅτι om. e: λέγ. φάντ. εἶναι Chr. | 10 εὐθυς ℵBD | 11 αὐτοῖς ℵ*Df¹a²: αὐτ. ὁ Ἰης. CEF al., ὁ Ἰ. α. ℵᵃB, ὁ Ἰ. εἶ. α. it. pler vg | θαρρεῖτε D | 12 δὲ αὐτῷ ℵCD al., αὐτ. post εἶπεν B. om Δacl vg. εἰ σὺ εἶ κύριε ℵ, om. κύριε a¹, κέλευσόν] ἄφες (ΣΕΚ), a¹. simil. s^h | 14 ὁ om. ℵBD Euseb. | 15 ἐλθεῖν] possime καὶ ἦλθεν Ba²l (ἐλθεῖν. ἦλθεν οὖν ℵ*, | 15 sq. ἄν. ℵB*: ἄν ἰσχυον | 17 εὐθὺς ℵ | ὁ om. D

ἐδίστασας; 32 καὶ ἀναβάντων αὐτῶν εἰς τὸ πλοῖον ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος. 33 οἱ δὲ ἐν τῷ πλοίῳ προσεκύνησαν αὐτῷ λέγοντες· Ἀληθῶς θεοῦ υἱὸς εἶ.

34 Καὶ διαπεράσαντες ἦλθον εἰς τὴν γῆν Γεννησάρ. 35 καὶ ἐπιγνόντες [αὐτὸν] οἱ ἄνδρες τοῦ τόπου [ἐκείνου] ἀπέστειλαν εἰς [ὅλην] τὴν περίχωρον, καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ τοὺς κακῶς ἔχοντας, 36 καὶ παρεκάλουν ἵνα [μόνον] ἅψωνται τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, καὶ ὅσοι ἥψαντο ἐσώθησαν.

15 1 Τότε προσέρχονται τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ Ἱεροσολύμων Φαρισαῖοι καὶ γραμματεῖς λέγοντες· 2 Διὰ τί οἱ μαθηταί σου παραβαίνουσιν τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων; οὐ γὰρ νίπτονται τὰς χεῖρας, ὅταν ἄρτον ἐσθίωσιν. 3 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Διὰ τί καὶ ὑμεῖς παραβαίνετε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν; 4 ὁ γὰρ θεὸς ἐνετείλατο· „Τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα“, καὶ „Ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα θανάτῳ τελευτάτω“· 5 ὑμεῖς δὲ λέγετε· Ὃς ἂν εἴπῃ τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρί· Δῶρον ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφελήθῃς, οὐ μὴ τιμήσει τὸν πατέρα ἢ τὴν μη-

16 sq. Exod. 20, 12. 21, 17

1 ἐμβ. CEF al. ‖ 2 πλοίῳ] add. ἐλθόντες CD al. pler. it. (praet. f[1]) vg. Syri (praet. s[1]) ‖ 3 υἱ. θεοῦ εἶ D (add. σύ) it. (praet. fg[2]) vg. ‖ 4 εἰς τ. γ. Γενν. EF al. pler. it. (*ad terram* e) vg. Chr.: ἐπὶ τ. γ. εἰς Γ. ℵBD (s[c1] ἐπὶ τ. γ. ἦλθ. εἰς κτέ., cf. Mc. 6, 53) | Γεννησάρ recte (Wellhausen) D* it. pler. vg. s[c1]s[sch]: -αρετ (-ατ) vel -αρεθ ‖ 5 αὐτὸν om. vg.[2] Chr. | ἐκείνου om. ℵ, Chr. p. 516 D ‖ 6 ὅλην om. s[1] Chr. l. c. | ἐκείνην post περίχ. (ante τὴν e) om. cum s[c1] (περ. αὐτῶν) Chr. l. c. ‖ 7 πάντας post αὐτῷ om. e Chr. l. c. | αὐτὸν post παρ. om. cum B* Chr. | μόνον om. Chr., post αὐτοῦ 8 hab. s[1]; *vel* = κἂν it. pler. vg., κἂν μόνον 1. 22. al. Orig. Cf. 9, 21 ‖ 8 ὅσοι ἂν C ‖ 9 ἐσώθ. ℵ Chr.: διεσώθ. ‖ 10 τῷ Ἰ.] αὐτῷ 1. s[1] Orig., πρὸς αὐτὸν (Mc. 7, 1) D it. pler. vg. | οἱ ἀπὸ pler., et. Chr. (om. οἱ ℵBDs[1] Orig.) ‖ 10 sq. γρ. καὶ Φαρ. pler. (Φ. καὶ γρ. ℵBDe), quae ponunt ante ἀπὸ it. pler. s[1] (non s[c]) | 13 καὶ ἐσθίουσιν ἄρτον s[1] (om. γὰρ) | 14 αὐτοῖς post εἶπεν om. De | καὶ om. ℵ* Iren. ‖ 15 sq. ἐνετ. Chr., ἐν. λέγων ℵ* et [cb] al. pler.: εἶπεν (Mc. 7, 10) ℵ[ca]BD it. (exc. f) vg. s[c1]. Cf. ἐντολὴν v. 3 ‖ 18 ὃ om. s[1] ‖ 19 scripsi ὠφελήθῃς pro ὠφεληθῇς, cf. Btr. z. Förd. chr. Theol. III, 63 (*donum meum proficiet tibi* e = τὸ δ. μου ὠφελήσει σε? *d. quodcunque est* [= τὸ δ. ὃ ἐὰν ᾖ] *ex me tibi proderit* al. it. vg.) | οὐ] καὶ οὐ EFG al. cfq vg. s[1] (non s[c]) | τὸν πατ. ἢ τ. μητ.

τέρα, 6 καὶ ἠκυρώσατε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν. 7 ὑποκριταί, καλῶς ἐπροφήτευσεν περὶ ὑμῶν Ἡσαΐας λέγων· 8 Ὁ λαὸς οὗτος τοῖς χείλεσίν με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω [ἀπέχει] ἀπ' ἐμοῦ· 9 μάτην δὲ σέβονταί με διδάσκοντες διδασκαλίας, ἐντάλματα ἀνθρώπων. 10 καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον εἶπεν αὐτοῖς· Ἀκούετε καὶ συνίετε. 11 οὐ τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸ στόμα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ στόματος. 12 τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ λέγουσιν αὐτῷ· Οἶδας ὅτι οἱ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες τὸν λόγον ἐσκανδαλίσθησαν; 13 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Πᾶσα φυτεία, ἣν οὐκ ἐφύτευσεν ὁ πατὴρ ὁ οὐράνιος, ἐκριζωθήσεται. 14 ἄφετε αὐτούς· ὁδηγοί εἰσι τυφλοὶ τυφλῶν· τυφλὸς δὲ τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πεσοῦνται. 15 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ· Φράσον ἡμῖν τὴν παραβολήν. 16 ὁ δὲ εἶπεν· Ἀκμὴν καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε; 17 οὐ νοεῖτε, ὅτι πᾶν τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸ στόμα εἰς τὴν κοιλίαν χωρεῖ καὶ εἰς ἀφεδρῶνα ἐκβάλλεται; 18 τὰ δὲ ἐκπορευόμενα ἐκ τοῦ στόματος ἐκ τῆς καρδίας ἐξέρχεται, κἀκεῖνα κοινοῖ τὸν ἄνθρω-

3 sqq. Iesai. 29, 13

scr.: τ. π. καὶ τ. μητ. Chr., τὸν π. αὐτοῦ om. rell. ℵBDes^{c}; al. τ. π. α. ἢ τ. μ. α., vel om. altero αὐτοῦ

1 τὴν ἐντ.] τὸν νόμον ℵ* et ^{cb}C, τὸν λόγον ℵ^{ca}BD it. part. s^{c1}s^{sch} Iren. al. (Mc.) ‖ 4 ἀπέχει] ἐστιν D it. vg., ἀφέστηκεν Euseb. Tertull., secl. scc. s^{c1} ‖ 5 ἐντ-άτων s^{c1}s^{sch}, καὶ ἐντ. it. (non q) vg. Cypr. ‖ 6 τοὺς ὄχλους Chr.; id. ἀκούσατε (et σύνετε? explicat certe per νοήσατε, et v. Mc. 7, 14) ‖ 7 οὐ πᾶν τὸ D | ἐρχόμ. B.; τὰ εἰσερχόμενα Clem. Al. 175. 455 (cf. 169) Orig. Chrys. ‖ 8 τὰ ἐκπορευόμενα Chr., τὰ ἐξερχόμενα Cl. Al. Orig. (sed id. τὸ ἐκπορ. 3, 497sq., τὸ ἐξερχ. 3, 494) | ἐκ] διὰ Chr. | στόμ. 1. 124. Orig. saepius Chr. Tertull. Ambr.: στόμ., τοῦτο (D ἐκεῖνο, Clem. 455 ἐκεῖνα, om. aef^{1}) κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. Cf. 7, 21 ‖ 9 αὐτῷ post προσελθ. (om. post λέγ.) ef^{1} | λέγ. (BD)] εἶπαν ℵ, εἶπον al. ‖ 10 τὸν λόγον om. K ‖ 12 πατὴρ s^{1} Clem. Hom. 3, 52: πατήρ μου (ὁ οὐρ. om. Chr. V, 239 C, Hilar.) | αὐτούς] τοὺς τυφλούς D ‖ 12 sq. τυφλοί εἰσιν ὁδ. ℵ^{c}BDLZ it. pler. vg.; τυφλῶν om. ℵ* et ^{cb} BDs^{c} (τυφλοί om. s^{1}) ‖ 13 οδαγη D ‖ 14 βόθρον D 1 Cyrill. (quod est vocabulum ab Atticistis praescriptum; damnant eidem βόθυνος) | εντπεσ. D, ἐμπ. Chr. (DLZ ante εἰς) ‖ 15 αὐτῷ ante εἶπεν B, om. f^{1} | παραβ. (ℵBZ 1): παρ. ταύτην (et. Chr.) ‖ 16 οὐ (et. s^{c1})] οὔπω ℵCE al. pler. Chr. (cf. 16, 9) ‖ 17 εἰσπορευόμ. omnes praet. B (Orig.). Cf. v. 11 ‖ 18 τὸν ἀφ. ℵΓ Chr. (Mc.) ‖ 19 κάκ.] ἐκεῖνα Dcf^{1}

CHURCH DIVINITY SCHOOL of the PACIFIC

πον. 19 ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροί, φόνοι μοιχεῖαι πορνεῖαι κλοπαὶ ψευδομαρτυρίαι βλασφημίαι. 20 ταῦτά ἐστιν τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον· τὸ δὲ ἀνίπτοις χερσὶν φαγεῖν οὐ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.

21 Καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη Τύρου καὶ Σιδῶνος. 22 καὶ ἰδοὺ γυνὴ [Χαναναία] ἀπὸ τῶν ὁρίων ἐκείνων ἐξελθοῦσα ἔκραζεν λέγουσα· Ἐλέησόν με, κύριε υἱὲ Δαυίδ· ἡ θυγατήρ μου κακῶς δαιμονίζεται. 23 ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον. καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες· Ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει ὄπισθεν ἡμῶν. 24 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Οὐκ ἀπεστάλην εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ. 25 ἡ δὲ ἐλθοῦσα προσεκύνει αὐτῷ λέγουσα· Κύριε, βοήθει μοι. 26 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Οὐκ ἔστιν καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις. 27 ἡ δὲ εἶπεν· Ναὶ κύριε· καὶ τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν. 28 τότε εἶπεν· Ὦ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις· γενηθήτω σοι ὡς θέλεις. καὶ ἰάθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

29 Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἦλθεν παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἀναβὰς εἰς τὸ ὄρος ἐκάθητο. 30 καὶ προσῆλθον αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν

2 βλασφημίαι De | 3 εἰσιν D | 5 ὁ Ἰ. ἐκ. ἦλθεν Chr. III, 435 C | 6 Χαν. est explicatio sec. Chr. III v. et. 439 A, etsi agnoscitur VII | 7 ἔκραζεν $\aleph^c$BD D add. ὀπίσω αὐτοῦ 1: ἐκραξεν (falso) $\aleph^*$Z, ἐκράγασεν (falso) CE al. *clamavit* it. part. vg, παρεκάλει αὐτὸν Chr. III | λέγ.] *ad illum* k | 8 υἱὸς BD | κακῶς] δεινῶς 1. Orig. 3, 503. 505 (*saevissime* a) | 9 λόγ. ἀ. οὐκ ἀπεκρ. ek | 10 αὐτοῦ post μαθ. om cum Chr. (add. quidam eius codd.) | 12 πρόβ. ταῦτα τὰ D | 13 προσεκύνησεν $\aleph^c$CE al. | αὐτὸν Δ καὶ κύρ. (v. 27) Chr. III, 441 A | 14 ἔστιν Euseb. in Ps. 21, 17. Tertull. Marc. 4, 7 (*expedit* Novat., v. infr.): ἔξεστιν D it. part. Cl. Hom. 2, 19, ἔστιν καλὸν pler. = Marc. 7, 27 | 15 δοῦναι Chr. (et. IX, 645 C al.), Tert., Novatian. (Origen. ed. Batiffol p. 157): βαλεῖν = Mc. | 16 καὶ Bes^{1}s^{sch}s^h: καὶ γὰρ | ἐσθίουσιν D | 16 sq. ἀπὸ τῶν ψ. πιπτ. τ. τραπ. αὐτ. (casu) om. s^1; *solent et canes colligere quae cadunt de mensa* etc. Novat. | 17 καὶ ζῇ add. s^{c1}s^{sch}s^h (non Tat.). Cf. Btr. z. Förd. chr. Th. IV, 34 | 18 ἀποκρ. post τότε (v. 26) om. s^{h}s^{sch}; add. ὁ Ἰησ. pler., sed om. D Γs^{c1} | αὐτῇ post εἶπεν om. s^1, ὦ om. D non d vg.^{2} | 21 ἦλθεν] add. πάλιν it. part. || 22 ἐκεῖ post ἐκάθ. om. cum k s^{c1} | 23 πολλοὶ om. X it. quid.

χωλοὺς κυλλοὺς τυφλοὺς κωφοὺς [καὶ ἑτέρους πολλούς], καὶ ἔρριψαν αὐτοὺς παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς, 31 ὥστε τοὺς ὄχλους θαυμάσαι βλέποντας κωφοὺς λαλοῦντας, χωλοὺς περιπατοῦντας, τυφλοὺς βλέποντας, καὶ ἐδόξαζον τὸν θεὸν Ἰσραήλ. 32 Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· Σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἡμέραι τρεῖς, προσμένουσίν μοι καὶ οὐκ ἔχουσιν τί φάγωσιν· καὶ ἀπολῦσαι αὐτοὺς νήστεις οὐ θέλω, μή ποτε ἐκλυθῶσιν ἐν τῇ ὁδῷ. 33 καὶ λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί· Πόθεν ἡμῖν ἐν ἐρημίᾳ ἄρτοι χορτάσαι ὄχλον τοσοῦτον; 34 καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Πόσους ἄρτους ἔχετε; οἱ δὲ εἶπον· Ἑπτά, καὶ ὀλίγα ἰχθύδια. 35 καὶ παραγγείλας τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν ἐπὶ τὴν γῆν, 36 ἔλαβεν τοὺς [ἑπτὰ] ἄρτους καὶ τοὺς ἰχθύας καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. 37 καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων ἦραν, ἑπτὰ σπυρίδας πλήρεις. 38 οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν τετρακισχίλιοι [ἄνδρες], χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων.

1 ita B: χ. τ. κν. κωφ. ℵabf^{2}s^1 Chr., κω. τ. χ. k (om. κν.), alii aliter | καὶ ἑτ. π. om. L Chr. ‖ 2 ὑπὸ τοὺς D b s^1 ‖ 3 αὐτοὺς πάντας D it. part. | τὸν ὄχλον ℵCD | βλέπ. θαυμ. B ‖ 4 λαλ.| ἀκούοντας B. Cf. 9, 32 sq. | post λαλ. add. pler. κυλλοὺς ὑγιεῖς, sed om. ℵ 1. it. pler. vg. s^{c1} | καὶ ante χ. om. EFG al. 700 it. pler. vg.; item ante τυφλ. om. 700 it. pler. vg.; Chr.^{i} codd. h. l. in maxime diversa discedunt. v. Field III, 114 sq. (unus Mosq. τὸν ὄ. θ. τυφλοὺς βλέποντα ὁρῶντας, κω. λαλ., χ. περ.) | τοὺς τυφλ. D ‖ 5 ἐδόξαζον ℵL it. vg. s^{c1} Chr.: -ασαν ‖ 6 εἶπεν τ. μ. α. e: προσκαλεσάμενος τοὺς μαθ. α. εἶπεν, v. Mc. 8, 1 ‖ 7 ὅτι B1: ὅτι ἰδοὺ Syri, ὅτι ἤδη cett. (Mc.) ‖ 8 καὶ οὐκ ἀπολύσω α. οὕτως (οὕτ. om. k) νήστ. (om. οὐ θέλω) ek ‖ 10 πόθεν οὖν D 1. it. (exc. f), ut 13, 27. 56 | ἡμῖν post ἐρ. ek, om. af^{2}g^1 | ἐρήμῳ bene Chr. 538 B (ἐπ' ἐρημίας 541 D), cf. 24, 26 al. (ἐρήμῳ τόπῳ Cs^{c} Origen.) | τοσοῦτοι ὥστε post ἄρτοι om. ek (panes saturare) s^{c1}s^{sch} ‖ 10 sq. πάντα τὸν ὄ. τοῦτον s^{c1}s^{sch} (sine πάντα s^{h} cod. B, τὸν ὄ. cf^{2}g^1) ‖ 12 sq. παραγγείλας .. ἔλ. ℵBD Orig. 3, 510: ἐκέλευσεν .. καὶ λαβὼν, cf. 14, 19, Mc. 8, 6 (it. pler. vg. praecepit [-ipit], tum accipiens [vg.] s. acceptis s. accepit [ek]) ‖ 13 τῷ ὄχλῳ ℵBD^{gr} it. part. vg.: τοῖς ὄχλοις (τοὺς ὄχλους C et pler. Chr.^{i}) | ἑπτὰ om. it. (non flq) (k deficit in μαθηταῖς 15) ‖ 14 καὶ ante εὐχ. add. ℵBD it. pler. vg. s^{c1}s^{sch} ‖ 15 ἔδωκεν CEF al. pler. it. vg., = 14, 19 (ἐδίδου et. Chr.) | τῷ ὄχλῳ CDE al. it. pler. vg. ‖ 17 κλασμ.] ἄρτων acef^{2}s^1 | ἦραν h. l. bene BD 1. 33. it. part. vg.: ante τὸ 16 = 14, 20 al. | σφυρίδας D ‖ 18 ὡς τετρ. B 1 al. | ἄνδρες om. quidam Chr.^{i} | παιδ. καὶ γυν. ℵD it. pler. s^{c} (non s^{l}), cf. 14, 21

39 Καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους ἐνέβη εἰς τὸ πλοῖον, καὶ
16 ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια Μαγαδάν. 1 καὶ προσελθόντες [οἱ]
Φαρισαῖοι καὶ Σαδδουκαῖοι, πειράζοντες ἐπηρώτησαν αὐτὸν
σημεῖον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπιδεῖξαι αὐτοῖς. 2 ὁ δὲ ἀπο-
5 κριθεὶς εἶπεν· [Ὀψίας γενομένης λέγετε· Εὐδία, πυρράζει γὰρ
ὁ οὐρανός· 3 καὶ πρωΐ· Σήμερον χειμών, πυρράζει γὰρ στυγνάζων
ὁ οὐρανός. τὸ μὲν πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ γινώσκετε διακρίνειν,
τὰ δὲ σημεῖα τῶν καιρῶν οὐ δύνασθε.] 4 γενεὰ πονηρὰ [καὶ
μοιχαλὶς] σημεῖον ἐπιζητεῖ· καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ,
10 εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ. καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς ἀπῆλθεν,
5 καὶ ἐλθόντος εἰς τὸ πέραν, ἐπελάθοντο οἱ μαθηταὶ
ἄρτους λαβεῖν. 6 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Ὁρᾶτε καὶ προσέχετε
ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων. 7 τότε
διελογίζοντο ἐν ἑαυτοῖς, ὅτι ἄρτους οὐκ ἐλάβομεν. 8 γνοὺς
15 δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· Τί διαλογίζεσθε ἐν ἑαυτοῖς, ὀλιγόπιστοι,
ὅτι ἄρτους οὐκ ἐλάβετε; 9 οὔπω νοεῖτε, οὐδὲ μνημονεύετε
τοὺς πέντε ἄρτους τῶν πεντακισχιλίων, καὶ πόσους κοφί-
νους ἐλάβετε, 10 οὐδὲ τοὺς ἑπτὰ ἄρτους τῶν τετρακισχιλίων,

1 *ενβαινει* D, *ἀνέβη* pler. (*ἐνέβη* ℵB 1. 33 al.) ‖ 2 *Μαγαδαν* ℵ*BD (D *της μ.*), *Μαγεδαν* ℵ^{c} (it. pler. vg.), מגדן $s^{c1}s^{sch}$: *Μαγδαλα* (*-αν* CM) | *οἱ* om. 1. 33. 124 Orig., cf. 19, 3 ‖ 3 *πειρ.* om. plerique Chr.^{i}, sed cf. 540 C | *ἐπηρώτων* ℵ* et ^{cb}, *ἠρώτων* plerique Chr.^{i} (Alias in N. T. *ἐπερ.* non est orare, sed interrogare tantum.) | *αὐτὸν* ante *ἐπηρ.* D ‖ 4 *δεῖξαι* Chr. ‖ 5 *αὐτοῖς* post *εἶπεν* om. cum D it. part. s^{1} (*ἀποκρ.* om. s^{c}) ‖ 5—8 *ὀψίας . . δύνασθε* om. ℵBVX*Γ*s^{c1} Orig., et sunt ab h. l. aliena ‖ 6 *ὁ οὐρ.*] *cum nubibus caelum* abcf^{2}g^{1} = *συννεφῶν*? | *στυγν.* om. a ‖ 7 *ὁ οὐρ.*] *ὁ ἀὴρ* D (non d) | *μὲν*] it. mult. vg. *ergo* ‖ 8 sq. *καὶ μοιχ.* (= 12, 39) om. Daef$^{1.2}$ ‖ 9 *ζητεῖ σημ.* (= Mc. 8, 12) D* (non d) bce | *αὐτοῖς* f (Iust.) ‖ 10 *Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου* (12, 39) CEF al. Syri | *αὐτοὺς* om. e ‖ 11 *ἐλθόντος* (*cum venisset*) pro *-τες* abcf^{2}g^{1}; *οἱ μαθ.* h. l. D it. pler. s^{c1}: post *ἐλθ.* cett. ‖ 12 *λαβ. ἄρτ.* BK*Π*e (Mc. 8, 14) | *ὁ δὲ*] *Ἰησ.* add. pler. (om. $f^{1}g^{2}$ vg.) | *ὁρᾶτε καὶ* om. abcf^{2} ‖ 13 *καὶ Σαδδ.* om. Ua | *τότε* Dabcef^{2}s^{1}: *οἱ δὲ* ‖ 14 *λέγοντες* ante *ὅτι* om. Ks^{c1} | *ἔλαβον* $s^{c1}s^{sch}$, cf. B al. ap. Mc. 8, 16 ‖ 16 *ἔχετε* (Mc.) ℵBD it. (exc. f) vg. | *οὐδὲ μνημ.* (*ὅτε* add. DΔ) om. ℵ*X, cf. Chr. 542 B (id. A graviter ex Mc. interpolatus est) ‖ 17 *τῶν πεντ. τοὺς π. ἄ.* Chr. p. 542 A; *τοὺς π. ἄ. τοῖς π-οις* et 18 *τοῖς τετρ-οις* D; *in milia quinque* cff^{2}g^{2} et 18 *in quattuor m.* cff^{1} vg.; *καὶ τοὺς πεντ. οἳ ἔφαγον ἐξ αὐτῶν* (*αὐτούς* s^{1}) s^{c1} et 18 *καὶ τοὺς τετρ. οἳ ἔφ. ἐξ αὐτῶν* s^{1}, *ἐξ ὧν οἱ τετρ. ἔφ.* s^{c} (18 *et quatt. m.* et. abf^{2}g$^{1.2}$q) ‖ 18 *et de septem p. quatt. milia* e

καὶ πόσας σπυρίδας ἐλάβετε; 11 πῶς οὐ νοεῖτε ὅτι οὐ περὶ
ἄρτων εἶπον „προσέχετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ
Σαδδουκαίων“; 12 τότε συνῆκαν ὅτι οὐκ εἶπεν προσέχειν
ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν ἄρτων, ἀλλ' ἀπὸ τῆς διδαχῆς τῶν Φαρι-
σαίων καὶ Σαδδουκαίων. 5

13 Ἐλθὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Καισαρείας τῆς
Φιλίππου, ἠρώτα τοὺς μαθητὰς λέγων· Τίνα λέγουσιν οἱ
ἄνθρωποι εἶναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; 14 οἱ δὲ εἶπον·
Οἱ μὲν Ἰωάνην τὸν βαπτιστήν, οἱ δὲ Ἠλίαν, ἕτεροι δὲ
Ἱερεμίαν ἢ ἕνα τῶν προφητῶν. 15 λέγει αὐτοῖς· Ὑμεῖς δὲ 10
τίνα με λέγετε εἶναι; 16 ἀποκριθεὶς δὲ Σίμων Πέτρος εἶπεν·
Σὺ εἶ ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος. 17 ἀποκρι-
θεὶς εἶπεν· Μακάριος εἶ, Σίμων Βαριωνᾶ, ὅτι σὰρξ καὶ
αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέν σοι, ἀλλ' ὁ πατήρ μου ὁ ἐν οὐρανοῖς.
18 κἀγὼ δέ σοι λέγω, σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ τὴν πέτραν 15
οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύ-
σουσιν αὐτῆς. 19 κἀγὼ δέ σοι δώσω τὰς κλεῖδας τῶν οὐρα-

1 *σφυρίδας* BD, cf. 15, 37 | *πῶς* om. e ‖ 2 *ἄρτου* D^{gr}EF al. it. pler. vg. | *ὑμῖν* post *εἶπον* (ante *ε.* C) om. Dabf^2 ‖ 3 *προσέχετε* D* it. pler. vg. s$^{(c)1}$: *προσέχ. δὲ* ℵBC*L, *προσέχετε* EFG al.; bene Chr. VIII, 221 B *ὅτι προσέχειν οὐ περὶ ἄρτ. ε. ὑμῖν* ‖ 4 sq. *ζ. τῶν Φαρ. καὶ Σαδδ.* ℵ*f^{1}s^c; *ζ. τοῦ ἄρτου* CEF al., nihil nisi *ζ.* Dabf^{2}s^1, nihil nisi *ἄρτων* (= 2) 1. e Orig. 3, 519 | *Σ. καὶ Φ.* B, ab *Φαρ.* tantum ‖ 6 *ἐξελθὼν* (Mc. 8, 27) H Chr. ‖ 7 *μαθ.* D: *μ. αὐτοῦ* | *τίνα με* pler. (om. *με* ℵBc vg. s^h; v. Mc. 8, 27. Lc. 9, 18) ‖ 7 sq. ℵ* *οἱ ἄ. εἶναι λ.*, ℵ^{c}Dabg^{2}qr Iren. *οἱ ἄ. λ. ε.*, 1. f^1 *λ. ε. οἱ ἄ.* ‖ 8 *εἶπαν* B ‖ 9 *οἱ μὲν* om. D it. part. (Mc. Lc.) | *Ἰωάνην* ℵB: *-άννην* | *οἱ δὲ* B Euseb. Chr.: *ἄλλοι δὲ* (cf. Mc. Lc.) ‖ 9 sq. *οἱ δὲ Ἱερ., οἱ δὲ* Chr. (cf. 556 C, 577 E), item *ἄλλοι δὲ* pro *ἢ* s^{c1} ‖ 12 *σὺ εἶ ὁ υἱ. τ. ζ. Θ.* Cl. Hom. 17, 18; sed cf. v. 20 ‖ 12 sq. *ἀποκρ.* ae: *ἀπ. δὲ* ℵBD it. part. vg., *καὶ ἀπ.* CE al., om. s^c (deest s^1); *ὁ Ἰησ.* post *ἀπ.* (*δὲ*) om. e; *αὐτῷ* post *εἶπεν* om. D ‖ 13 *ὅτι* om. B* ‖ 14 *μου* om. s^h, cf. 15, 13 al. | *ἐν τοῖς οὐρ.* pler., praet. B Euseb. ‖ 15 *δὲ* om. L it. (exc. d; *enim* a) vg. s^c Chr. (qui praem. ex Ioh. 1, 43 *σὺ εἶ Σίμων . . Κηφᾶς*; cf. autem ad v. 19) Euseb. Cypr. al. | *ὅτι* ante *σὺ* om. Eus. Chr. | *τὴν πέτραν* Eus. praep. 1, 3, 11. Psalm. 17, 5 sq. 59, 11. 67, 34 sqq., in Isai. 28, 16 etc., Laus Constant. 17, 8, Epiphan. 56, 3 (cf. 30, 24), Constit. VIII, 10: *ταύτην τὴν π.* D Euseb. Dem. 121 (ex interpol.), *ταύτῃ τῇ πέτρᾳ* pler. (*hanc p.* Tert. de pudic. 21, de Petro accipiens; at de ipso Christo accipit Euseb.). Cf. 7, 24 (Resch TU. X, 1, 187 sqq.) ‖ 16 *μου* post *ἐκκλ.* D it. vg. Tert. Cypr. ‖ 17 *κἀγὼ δέ σοι λ.* Chr. diserte (cum anaphora, v. Btr. z. Förd. chr. Theol. IV, 34): *καὶ* (om.

νῶν, καὶ ὃ ἐὰν δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ ὃ ἐὰν λύσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. 20 *τότε διεστείλατο τοῖς μαθηταῖς, ἵνα μηδενὶ εἴπωσιν ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ Χριστός.*

21 *Ἀπὸ τότε ἤρξατο δεικνύναι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ὅτι δεῖ αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα ἀπελθεῖν καὶ πολλὰ παθεῖν ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι.* 22 *καὶ προσλαβόμενος αὐτὸν ὁ Πέτρος λέγει* [*αὐτῷ ἐπιτιμῶν*]· *Ἵλεώς σοι, κύριε· οὐ μὴ ἔσται* [*σοι*] *τοῦτο.* 23 *ὁ δὲ στραφεὶς εἶπεν τῷ Πέτρῳ· Ὕπαγε ὀπίσω *σου, σατανᾶ· σκάνδαλον εἶ ἐμοῦ, ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ θεοῦ*[, *ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων*]. 24 *τότε εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι.* 25 *ὃς γὰρ ἐὰν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι,*

ℵB*C²D 1. f¹ s^c s^sch) *δώσω σοι* (*σοι δ.* DL it. pler. vg. Cypr.) *κλεῖς* ℵ^cB²CD al. pler. (*-δας* ℵ*B*L Orig.) | *τῆς βασιλείας* ante *τῶν* om. Chr. (non dubie, etsi 548 B pauci codd. add.; v. et. 648 A. 786 A. II, 731 B), om. et. Cl. Hom. epitom. c. 157; cf. 23, 13; s^c *τῶν πυλῶν τῆς β. τ. οὐρ.* hab. (deest s¹)

1 *καὶ*] *ἵνα* Chr. 548 B? (pars codd. *καὶ*, al. om.) | *ὃ ἂν* BD; 1 sq. *ὅσα ἂν . . δεδεμένα . . ὅσα ἂν . . λελυμένα* 1. it. (exc. a) Chr. Euseb. al. Verum post *κλεῖδας* exspectamus *κλείσῃς — κεκλεισμένον* (*-α*) et *ἀνοίξῃς — ἀνεῳγμένον* (*-α*); sic Cl. Hom. epit. l. c.: *ἅπερ ἀνοίξῃς, ἀνέῳκται, καὶ ἅπερ ἂν κλείσῃς, κέκλεισται.* Estne locus corruptus admixto altero qui est 18, 18? V. Btr. l. c. ‖ 3 *διεστ.*] *ἐπετίμησεν* B*Des^c, v. l. ab Orig. allata (Mc. 8, 30. Lc. 9, 21) ‖ 4 *αὐτὸς* om. e (tum *ὁ Χρ. ε.*); *οὗτος* DUq | *Χρ.*] add. D (non d) c *Ἰησ.*; id. ante *ὁ* ℵ^cC al. ‖ 5 *ὁ* (om. BD) *Ἰ. χς* add. ℵ*B*) post *ἤρξ.* (post *δεικν.* e) om. ℵ^c² Orig. Chr. Iren. | *δεικνύναι* B: *-ύειν* | *αὐτοῖς δ.* (om. *τ. μαθ. α.*) Chr. (num licenter?) ‖ 6 *ἀπ. εἰς Ἰ.* CEF al. it. pler. vg. | *πολλὰ π.*] *ἀποδοκιμασθῆναι* (Mc. Lc.) 700 ‖ 7 *ὑπὸ* D ‖ 8 *μετὰ τρεῖς ἡμέρας* (*post tertium diem*) *ἀναστῆναι* D it. part. (Mc.) ‖ 9 *λέγει α. ἐπιτιμῶν* B, cet. *ἤρξατο ἐπιτιμᾶν α.* (*α. ἐπιτ.* D^gr, om. *αὐτ.* it. part.) *λέγων* (*καὶ λέγειν* D it. part.), v. Mc. 8, 32, sed f¹ *coepit dicere*, s^c nihil nisi *καὶ προσῆλθεν Σ. Π. καὶ εἶπεν*; itaque *ἐπιτ.* sicut v. 20 Marco deberi vid. | *σοι*] *esto* eq | *κύριε* om. Chr. 555 BC. 644 D. VIII, 176 C (additur VII, 550 B) ‖ 10 *τοῦτό σοι* D, om. *σοι* it. mult. s^c Hilar. Chr. VIII l. c. | *ἐπιστρ.* D al. (Mc.) ‖ 11 scripsi *σου* pro *μου*, v. Btr. l. c. IV, 35. III, 66 | *εἶ ἐμοῦ* ℵ*B, *εἶ μου* ℵ^cC, *εἰ ἐμοί* D it. pler. vg. (s^c): *μου εἶ* al. (et. ef) ‖ 11 sq. *ὅτι . . ἀνθρ.* om. r. 12 *ἀλλὰ τὰ τ. ἀνθρ.* (*αλλ α του ανθρωπου* D) om. e, v. Mc. | *ὁ Ἰησ. εἶπεν* praet. B* 157. 209 ‖ 15 *ἂν* DEF al.

ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, εὑρήσει αὐτήν. 26 τί γὰρ ὠφεληθήσεται ἄνθρωπος, ἐὰν τὸν κόσμον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν ζημιωθῇ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; 27 μέλλει γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεσθαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ, καὶ τότε ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. 28 ἀμὴν λέγω ὑμῖν· Εἰσίν τινες τῶν ὧδε ἑστώτων, οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσιν τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.

17 1 Καὶ μεθ' ἡμέρας ἓξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάνην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν. 2 καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ἔλαμψεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο λευκὰ ὡς τὸ φῶς. 3 καὶ ἰδοὺ ὤφθη αὐτοῖς Μωϋσῆς καὶ Ἠλίας συλλαλοῦντες μετ' αὐτοῦ. 4 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν τῷ Ἰησοῦ·

2 ὠφελεῖται (Lc. 9, 25) CDE al. pl. it. pler. vg. ‖ 3 ὅλον post κόσμ. om. er (hunc m. cqr); v. Mc. 8, 36. Lc. 9, 25 ‖ αὐτοῦ post ψ. om. e ‖ 6 τῶν ἁγίων ἀγγ. D (Lc.) ‖ 7 τὰ ἔργα ℵ* it. pler. Syri, Chr. II, 306 A: τὴν πρᾶξιν (non est Matthaei πρᾶξις neque πράσσειν) ‖ εἰσίν CD al. aq vg. Orig.: ὅτι εἰσίν ‖ 7 sq. τῶν . . ἑστ.] ὧδε ἑστῶτες EFG al. ‖ 9 ἐρχόμενον om. Valentiniani ap. Cl. Al. p. 967, cf. Btr. z. Förd. chr. Th. IV, 35 sq. ‖ βασ.] δόξῃ ℵ^{c}a (pro v. l. aff. Orig.); ἐν τῇ β. α. καὶ ἐν τῇ δ. α. s^{c}; bene Valent. l. c. nihil nisi τ. νί. τ. ἀ. ἐν δόξῃ. Cf. et. Chr. p. 566 B ‖ 11 καὶ ἐγένετο μεθ' D it. pler. ‖ τὸν om. Chr. ‖ 12 καὶ τὸν Ἰάκ. ℵD, καὶ τὸν Ἰω. D* (cf. Mc. 9, 2) ‖ Ἰωάνην ℵB: -άννην ‖ τὸν ἀδ. αὐτοῦ non add. Chr. ‖ 13 κατ' ἰδίαν] λείαν D Euseb. Dem. 93 = 208 Gaisf. (cf. 4, 8) ‖ 13 sq. μεταμορφωθεὶς ὁ Ἰησ. om. καὶ ante ἔλ. De (confortatus e); it. Epiphan. 77, 17 μετα-θεὶς ἔδειξε τὸ . . τὸν ἥλιον. Fort. igitur aut sic, aut omittenda τὸ πρόσ. αὐτοῦ, cum Chr. 571 E. I, 160 C. III, 394 E sqq. (cf. XII, 566 D) ‖ 14 ἔλαμπεν e ‖ 15 γέγονε Chr. 565 E (ubi interpolatus locus exhibetur), cf. 25, 6 ‖ Tertull. Resurr. 55 vestimenta luce mutaverat, cf. Ps. 104, 2; Cl. Al. 971 (exc. ex Theodoto) οὗ τὰ μὲν ἱμ. ὡς φῶς ἔλαμψεν, τὸ πρόσ. δὲ ὡς ὁ ἥλιος (hinc circumscripsi ἐγ. λευκά, cf. Mc. Lc.); at ὡς χιών (cf. 28, 3) D it. (exc. q) vg. s^{c} Epiphan. (ἱμ. α. λ. ὡσεὶ χιόνα, om. ἐγέν.) Chr. III diserte (395 A καὶ λευκὸς ἦν ὡς χιών) ‖ 16 ἰδοὺ om. s^{c}s^{h}s^{sch} Chr. ‖ ὤφθησαν pler. (-θη ℵBD it. pler.) ‖ 16 sq. μετ' α. συλλ. CD al. it. pler. vg. ‖ 17 ἀπ. δὲ om. s^{c}. ἀπεκρίθη δὲ ὁ Π. τῷ Ἰησ. λέγων e

Κύριε, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι· εἰ θέλεις, ποιήσω ὧδε τρεῖς σκηνάς, σοὶ μίαν καὶ Μωϋσεῖ μίαν καὶ Ἠλίᾳ μίαν. 5 *ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτούς, καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα· Οὗτός* 5 *ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα· ἀκούετε αὐτοῦ.* 6 *καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ ἔπεσαν ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα.* 7 *καὶ προσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἁψάμενος αὐτῶν εἶπεν· Ἐγέρθητε καὶ μὴ φοβεῖσθε.* 8 *ἐπάραντες δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς οὐδένα εἶδον εἰ μὴ αὐτὸν* 10 *[τὸν Ἰησοῦν] μόνον.* 9 *καὶ καταβαινόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ ὄρους, ἐνετείλατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων· Μηδενὶ εἴπητε τὸ ὅραμα, ἕως οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἐγερθῇ.* 10 *Καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ λέγοντες· Τί οὖν οἱ γραμματεῖς λέγουσιν ὅτι Ἠλίαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον;* 11 *ὁ δὲ* 15 *ἀποκριθεὶς εἶπεν· Ἠλίας μὲν ἔρχεται ἀποκαταστῆσαι πάντα·* 12 *λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι Ἠλίας [ἤδη] ἦλθεν, καὶ οὐκ ἐπέγνωσαν αὐτόν, ἀλλ' ἐποίησαν ἐν αὐτῷ ὅσα ἠθέλησαν. οὕτως καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει πάσχειν ὑπ' αὐτῶν.* 13 *τότε συνῆκαν, ὅτι περὶ Ἰωάνου εἶπεν αὐτοῖς.*

1 *κύριε* om. s^{e} (Chr.) | *εἰ* om. s^{h} cod. B | *ποιήσωμεν* (Mc. Lc.) DEF al. it. pler. vg. s^{h} al. (*-σω* ℵBC*bf^{1}) | *ὧδε* om. $f^{1}g^{1}s^{h}$ cod. C (om. Mc. Lc.) ‖ 2 *σκ. τρεῖς* (Lc.) Be | *μίαν Ἠλ.* (Lc.) BEFG al. ‖ 3 *νεφ. φωτ.*] *φῶς* s^{h} cod. BC | *ἐπεσκίαζεν* D*d (Lc.) ‖ 4 *ἐκ τοῦ οὐρ.* s^{h} cod. B, cf. Cl. Hom. 3, 53 ‖ 5 *μου ὁ υἱὸς ὁ ἀγ.* *εἰς ὃν* Cl. Hom. (*εἰς ὃν* et. Hippol.) | *καὶ ὁ ἀγ. μου* s^{e}, cf. 3, 17 | *ἠὐδ.* CDG ‖ 5 sq. *τούτου ἀκ.* Cl. Hom., Hipp., *αὐτοῦ ἀκ.* C al. pler. it. pler. vg. Chr. ‖ 6 *ἀκούσ. δὲ* D ‖ 6 sq. *ἔφοβ. σφ. καὶ ἔπ.* s^{e} ‖ 7 *προσελθὼν ὁ* C al. pler. Chr. ‖ 8 *ἤψατο α. καὶ* CD al. pler. Chr. | *ἐγείρεσθε* D; *ἐγ. καὶ* om. $s^{e}s^{h}$ ‖ 9 sq. *αὐτὸν ιν* B*, *ιν αὐτὸν* ℵ, *μόνον τὸν Ἰ.* D it. (exc. q) vg.; pler. *τὸν Ἰ. μ.* = Mc.; del. vid. nomen (Chr. 570 E *ὁρᾶται αὐτὸς μόνος*) ‖ 10 *κατ. αὐτῶν*] *καταβαίνοντες* D ‖ 12 *τὸ ὅραμα*] *ὃ εἴδετε* Cl. Al. 987 (nusquam est *ὅρ.* nisi in Act.) | *ἐγερθῇ* BD: *ἀναστῇ* (Mc.) contra Matthaei usum (Tschd.) ‖ 13 *αὐτοῦ* post *μαθ.* om. ℵLZ it. pler. vg. ‖ 14 *ὅτι* om. Chr. 576 A ‖ 15 *εἶπεν*] add. *αὐτοῖς* ℵCZ al. pler. | *ἀποκαταστῆσαι* recte (cf. 14, 29) D it. part. $s^{e}s^{sch}$: *καὶ ἀποκαταστήσει* (iam Iustin. Tr. 49) ‖ 16 *ὅτι καὶ* s^{1} | *ἤδη* om. $s^{e1}s^{sch}$ (s^{sch} add. *ἰδοὺ*), cf. Chr. 576 E. 577 B (hab. Iust.) ‖ 16 sq. *ἔγνωσαν* U*Γ* Chr. (*ἐπ.* Iust.) ‖ 17 *αὐτόν* om. *Δ* | *ἐν* (om. Mc.) om. ℵD al. it. pler. Iustin. (*εἰς αὐτὸν* e Chr. l. c.; om. *ἐν α. Δ*) ‖ 17 sq. *οὕτως* (om. s^{1}) . . *αὐτῶν* post *αὐτοῖς* 19 D it. (praet. $fg^{2}q$; e praem. *et ait illis* et hab. *quidem* post *filius*); praeterit haec (incertum qua de causa) Iustin. ‖ 19 *οἱ μαθ.* post *συνῆκαν* om. e | *Ἰωάνου* ℵB: *-ννου* | *τοῦ βαπτ.* post *Ἰ.* om. s^{1} Chr.

14 *Καὶ ἐλθόντων πρὸς τὸν ὄχλον προσῆλθεν αὐτῷ ἄν-*
θρωπος γονυπετῶν 15 *καὶ λέγων· [Κύριε,] ἐλέησόν μου τὸν*
υἱόν, ὅτι σεληνιάζεται καὶ κακῶς πάσχει· πολλάκις γὰρ πίπτει
εἰς τὸ πῦρ, καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ. 16 *καὶ προσήνεγκα*
αὐτὸν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν αὐτὸν θερα-
πεῦσαι. 17 *ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· Ὦ γενεὰ ἄπιστος*
καὶ διεστραμμένη, ἕως πότε μεθ' ὑμῶν ἔσομαι; [ἕως πότε
ἀνέξομαι ὑμῶν;] φέρετέ μοι αὐτὸν ὧδε. 18 *καὶ ἐπετίμησεν*
αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ τὸ δαιμόνιον, καὶ
ἐθεραπεύθη [ὁ παῖς] ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. 19 *Τότε προσ-*
ελθόντες οἱ μαθηταὶ [τῷ Ἰησοῦ] κατ' ἰδίαν εἶπον· Διὰ τί
ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό; 20 *ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς·*
Διὰ τὴν ἀπιστίαν ὑμῶν. ἀμὴν [γὰρ] λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε
πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ· Μετάβα,
καὶ μεταβήσεται, καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσει ὑμῖν. 22 *Ἀναστρε-*
φομένων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς·
Μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀν-
θρώπων, 23 *καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ*
ἐγερθήσεται. καὶ ἐλυπήθησαν σφόδρα.

1 *ἐλθόντων* ℵBZ 1: add. *αὐτῶν* C pler.; *ἐλθὼν* D it. (exc. q) vg. (*cum venisset*), *cum ven. Iesus* s^{cl} (s^{h} cod. B) ‖ 2 *αὐτὸν* (*ἔμπροσθεν αὐτοῦ* D it. mult.) post *γον.* om. $eff^{1}lrs^{cl}s^{sch}$ Hilar. | *καὶ* om. er | *κύριε* om. ℵZs^{1} ‖ 3 *πάσχει*] *ἔχει* ℵBL (duo Chr.^{i}). Cf. Tschd. ‖ 4 *ἐνίοτε* pro *πολλ.* D 1. 22 (Orig. 3, 574 *πολλ., ὅτε μὲν εἰς πῦρ, ἐνίοτε δὲ εἰς ὕδωρ*, cf. 578), item it. *aliquotiens* vel *aliquando* ‖ 5 *ἠδυνάσθ.* B, *ἴσχυσαν* (Mc. 9, 18) Chr. ‖ 5 sq. *θ. αὐτ.* D it. (exc. ef^{1}) vg. ‖ 6 *τότε ἀπ.* ℵ$^{c}Zs^{h}$, *ὁ δὲ ἀπ.* (om. *Ἰησ.*) ℵ*, cf. Mc., *καὶ ἀπ.* an, *ἀπ.* $bf^{1}f^{2}g^{1}ls^{cl}s^{sch}$ (*ἀπ. δὲ ὁ Ἰ.* it. pler. ut Lc. 9, 41) ‖ 6 sq. *διεστρ. καὶ ἄπ.* s^{cl} ‖ 7 *ἔσ. μεθ' ὑμ.* LX al. it. pler. vg. Syr. Chr. ‖ 7 sq. *ἕως . . ὑμ.* (= Mc.; *ὑμ. ἀν.* e) om. Chr., post *διεστρ.* hab. $abcf^{2}g^{1}n$ (s^{cl} *καὶ* pro *ἕως π.* = Lc.) ‖ 10 *ὁ παῖς* om. ℵ ‖ 11 *τῷ Ἰησ.* om. s^{1} Chr. (post *ἰδ.* e, post *προσελθ.* cm) | *καθ ἰδ.* B*D (cf. 14, 23) ‖ 12 *ἔδυν.* B*K*Π* | *θεραπεῦσαι αὐτόν* s^{1} | *ὁ δὲ* om. m ‖ 13 *ὀλιγοπιστίαν* falso (cf. proxima) ℵB 1 al. s^{c} Orig. Hilar. | *γὰρ* om. it. vg.^{2} | 14 *μετάβα* ℵB 1 al.: *-βηθι* | *ἔνθεν* (*ἐντεῦθεν* C al., om. e) *ἐκεῖ* (om. 33 $g^{2}l$ vg.^{20} $s^{c}s^{sch}$) post *Μετ.* om. s^{1} Chr. (et. III, 263 C al.) ‖ 15 *ἀδυν.*] *ἔσται δύσκολον* s^{h} | v. 21 *τοῦτο δὲ τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ* (cf. Mc. 9, 29) om. ℵ*B 33 $ef^{1}s^{cl}s^{h}$ sah. ‖ 15 sq. *συστρεφ.* ℵB 1, *cum autem regrederetur* (*ἀναστρ.*) *ipse* e, *αὐτῶν δὲ* (ita et. $abcf^{2}nr$) *ἀναστρ-ων* D; *στρεφομένων* recte fort. Orig. 3, 580 ‖ 16 *αὐτοῖς* om. r | 18 *μετὰ τρεῖς ἡμέρας* D it. part. (Mc. 9, 31). cf. 16, 21 ‖ 19 *ἀναστή-*

24 Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν εἰς Καφαρναοὺμ προσῆλθον οἱ τὰ δίδραχμα λαμβάνοντες τῷ Πέτρῳ καὶ εἶπαν· Ὁ διδάσκαλος ὑμῶν οὐ τελεῖ δίδραχμα; 25 λέγει· Ναί. καὶ ἐλθόντα εἰς τὴν οἰκίαν προέφθασεν αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς λέγων· Τί σοι δοκεῖ, Σίμων; οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἀπὸ τίνων λαμβάνουσιν τέλη ἢ κῆνσον; ἀπὸ τῶν υἱῶν αὐτῶν, ἢ ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων; 26 εἰπόντος δέ· Ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων, ἔφη [αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς]· Ἄρα γε ἐλεύθεροί εἰσιν οἱ υἱοί. 27 ἵνα δὲ μὴ σκανδαλίσωμεν αὐτούς, πορευθεὶς βάλε ἄγκιστρον [εἰς τὴν θάλασσαν] καὶ τὸν ἀναβάντα πρῶτον ἰχθὺν ἆρον, καὶ *εὑρήσει στατῆρα· ἐκεῖνον λαβὼν δὸς αὐτοῖς ἀντὶ ἐμοῦ καὶ σοῦ.

18 1 Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέγοντες· Τίς ἄρα μείζων ἐστὶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν; 2 καὶ προσκαλεσάμενος παιδίον, ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν 3 καὶ εἶπεν· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ στραφῆτε καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδία, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. 4 ὅστις οὖν ταπεινώσει ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον τοῦτο, οὗτός ἐστιν ὁ μείζων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. 5 καὶ

σεται B Chr. (Mc.), cf. ibd. | καὶ ἐλ. σφ. om. K al. s^h (in fine lectionis)

1 καὶ ἐλθ. D it. (exc. f) vg. $s^{c1}s^{sch}$ | εἰς *K*. om. s^h ‖ 2 sq. δίδραχμα bis DEF al. ‖ 2 τῷ *Π*. post εἶπ. Ds^1s^h ‖ 3 δίδρ. ℵ*D: τὰ δίδρ. ut 2 | ναί] *utique non* b | ἐλθ. ℵ^{ca}B: εἰσελθ. ℵ* et ^{cb}, εἰσελθόντι D, ὅτε εἰσῆλθεν pler. (-ον s^c, non s^l) ‖ 4 αὐτὸν om. s^h 5 τίνος B ‖ 6 ἰδίων υἱῶν ἢ Orig.; αὐτῶν om. 𝔏 ‖ 7 εἶπ. δὲ ℵ B(C)L 1: λέγει αὐτῷ ὁ *Π*. DEF al. pler.; et. ℵCL ante εἶπ. praem. λέγει α. ὁ *Π*. (sed ℵ ὁ δὲ ἔφη) ἀπὸ τ. ἀλλ.: ut B et. Chr. (unus eius ἔφη pro εἶπ. δὲ) | αὐτῷ ὁ *I*. om. Chr. ‖ 8 σκ-ίζωμεν ℵLZ 9 εἰς τὴν (om. τὴν ℵBIK al.) θάλ. h. l. Chr., cf. eund. 534 C (om. πορ.), t. V, 239. VIII, 382 C: post πορ. vulgo, sed om. Orig. 3, 585 ‖ 10 vulgo add. ante εὑρ.: ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ, quae om. Chr.; id. add. post εὑρήσεις (ita omnes) ἐν αὐτῷ (id. V, 239 ante εὑρ. ead. add.), ut D it. part. s^{c1} ἐκεῖ, f *in eo*, e *in illum*. Scripsi autem εὑρήσει, i. e. *venibit statere*, quod ipsum legisse vid. Chr. Cf. Btr. z. Förd. chr. Th. IV, 36 sq. ‖ 11 λαβὼν om. s^h cod. A ‖ 12 δὲ post ἐκ. add. BM | ἡμ. 1. 33. it. pler. $s^{c1}s^h$ (testatur v. l. Orig.): ὥρα | τῷ *I*. οἱ μ. Chr., οἱ μ. αὐτοῦ λέγ. αὐτῷ s^1, οἱ μ. τοῦ *I*. καὶ ἔλεγον αὐτῷ s^c ‖ 14 παιδ. ἓν Des^{c1} | αὐτό om. F ‖ 15 ἐὰν μὴ] ἕως ἂν e | στρ. καὶ om. Cl. Al. p. 107 ‖ 16 τὰ π. ταῦτα Cl. Al., τὸ παιδίον τοῦτο (v. 4) ef^1 Chr. ‖ 16 sq. τῶν οὐρ.] τοῦ θεοῦ Cl. Al. ‖ 17 sq. v. 4 om. Chr. (propter similem exitum puto), sed cf. p. 613 B ‖ 17 ἐὰν ἑαυτὸν ταπεινώσῃ Cl. Al., cf. it. pler. vg. ‖ 18 οὗτος μ. (μέγας e) ἐ. Cl. Al. (ὁ om. et. 𝔄)

ὃς ἐὰν δέξηται παιδίον τοιοῦτο ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται· 6 ὃς δ' ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων [τῶν πιστευόντων εἰς ἐμέ], συμφέρει αὐτῷ ἵνα κρεμασθῇ μύλος ὀνικὸς εἰς τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ καταποντισθῇ ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης. 7 οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν σκανδάλων· ἀνάγκη γὰρ ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα, πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ, δι' οὗ [τὸ σκάνδαλον] ἔρχεται. 8 εἰ δὲ ἡ χείρ σου ἢ ὁ πούς σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον [αὐτὸν] καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· καλόν σοί ἐστιν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν κυλλὸν ἢ χωλόν, ἢ δύο χεῖρας καὶ πόδας ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὸ πῦρ [τὸ αἰώνιον]. 9 καὶ εἰ ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν [καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ]· καλόν σοί ἐστιν μονόφθαλμον εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. 10 Ὁρᾶτε μὴ καταφρονήσητε ἑνὸς τῶν μικρῶν τούτων· λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι οἱ ἄγγελοι αὐτῶν [ἐν τῷ οὐρανῷ] διὰ παντὸς βλέπουσιν τὸ πρόσωπον τοῦ πατρός [μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς]. 12 τί ὑμῖν δοκεῖ; ἐὰν γένηταί τινι ἀνθρώπῳ ἑκατὸν πρόβατα καὶ πλανηθῇ ἓν ἐξ αὐτῶν, οὐχὶ ἀφεὶς τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα, πορευ-

1 *παιδ. τοι.* Chr. SX⊿e sah. s^{sch}: *ἓν* praem. BDLZ al. (cf. Mc. 9, 37). *π. τοι. ἓν* EF al., *π. ἓν τοι.* ℵG | *τοιοῦτον* DEal. | *ἐπὶ*] *ἐν* Chr. (*ἐ. τ. ὀ. μ.* om. a) ‖ 3 *τῶν π. ε. ἐμέ* om. Chr. (cf. Mc. 9, 42; v. l. Mt. v. 10) ‖ 4 *εἰς* EF al. (e *in collum*, it. pler. *in collo*, ⊐ s^{c1}): *ἐπὶ* DU. *περὶ* ℵBLZ (cf. Mc. Lc.) ‖ 6 *γὰρ* BL$s^{c}s^{sch}$ (cf. et. Chr. 594A): *γάρ ἐστιν* ‖ 7 *ἀνθρ. ἐκείνῳ* BEG al. (*ἐκ.* om. et. s^{c1} Chr., praet. 599A) | *τὸ σκ.* om. s^{1}, cf. Cl. Hom. 12, 29 ‖ 8 *σου* post *ποὺς* om. e | *αὐτὰ* EFG al. (om. quattuor codd. Chr.^{j}) ‖ 9 *εἰς τ. ζ. εἰσ.* KΠ it. pler. vg., cf. v. 9 ‖ 10 *χω. ἢ κν.* DE al. pler. e (e ante *ἐλθεῖν*) $qs^{c}s^{sch}$ | *χ. καὶ πόδας* Chr. (tres codd. *π. καὶ χ.*): *χ. ἢ δύο π.* (*π. . . χ.* D it. pler., alt. *δύο* om. e) ‖ 11 *τὸ αἰών.* om. Chr. | *καὶ εἰ*] *εἰ* s^{1}, *τὸ αὐτὸ εἰ καὶ* D ‖ 12 *καὶ . . σοῦ* om. Chr. ‖ 13 *εἰσ. (ἐλθ.* e) *εἰς τ. ζ.* ef^{1} Chr. ‖ 14 *βλ.*] *εἰσελθεῖν* 700 | *γέενναν*] *κάμινον* (13, 42. 50) plerique Chr.^{j}, *τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον* ef ‖ 15 *τούτων τ. μικρ.* DL it. part. $s^{c1}s^{sch}$; add. D it. pler. s^{c} *τῶν πιστευόντων εἰς ἐμέ* (v. 6), cf. Cl. Hom. 17, 7 | *γὰρ* om. m ‖ 16 *ἐν τῷ οὐρανῷ* B Cl. Hom. l. c.: *ἐν τοῖς οὐρανοῖς*, quae om. *Γ* 1. 13. 22 ef^{1} sah. $s^{1}s^{sch}$ Cl. Al. Orig. Iren. Chr. al. | *βλ. διὰ π.* 700 e ‖ 17 *μου* om. s^{h}, cf. v. 14. 15, 13. 16, 17; *μου τοῦ ἐν* (*τοῖς* add. D al.) *οὐρ.* recte om. Cl. Hom. Cl. Al. Iren. (Resch TU. 1, 220 sq.) | v. 11 *ἦλθε γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου σῶσαι τὸ ἀπολωλός* (Lc. 19, 10) om. ℵBL*1*ef^{1} sah. $s^{1}s^{h}$ Orig. (hab. Chr.) | *τί*] *δὲ* add. Das^{c} | 18 *πρόβ. ἑκ.* Chr. ‖ 19 sq. *ἀφήσει* (*ἀφίσειν* Df^{1}) . . *καὶ πορ.* BDL it. (exc. q) ‖ 19 *ἐξ α.* om. m | *ἐννέα*] *πρόβατα* add. B ‖ 19 sq. *πορ.* h. l.

Θελς ἐπὶ τὰ ὄρη, ζητεῖ τὸ πλανώμενον; 13 *καὶ ἐὰν γένηται εὑρεῖν αὐτό, ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι χαίρει ἐπ' αὐτῷ μᾶλλον ἢ ἐπὶ τοῖς ἐνενήκοντα ἐννέα τοῖς μὴ πεπλανημένοις.* 14 *οὕτως οὐκ ἔστιν Θέλημα ἔμπροσθεν τοῦ πατρός [μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς], ἵνα ἀπόληται εἷς τῶν μικρῶν τούτων.* 15 *Ἐὰν δὲ ἁμαρτήσῃ εἰς σὲ ὁ ἀδελφός σου, ὕπαγε ἔλεγξον αὐτὸν μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου. ἐάν σου ἀκούσῃ, ἐκέρδησας τὸν ἀδελφόν σου·* 16 *ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσῃ, παράλαβε ἔτι ἕνα ἢ δύο μετὰ σοῦ, ἵνα „ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν σταθῇ πᾶν ῥῆμα".* 17 *ἐὰν δὲ παρακούσῃ αὐτῶν, εἰπὲ τῇ ἐκκλησίᾳ. ἐὰν δε [καὶ] τῆς ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἔστω σοι ὥσπερ ὁ ἐθνικὸς καὶ ὁ τελώνης.* 18 *ἀμὴν λέγω [ὑμῖν], ὅσα ἐὰν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν οὐρανῷ, καὶ ὅσα ἐὰν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν οὐρανῷ.* 19 *πάλιν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐὰν δύο συμφωνήσωσιν ἐξ ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς περὶ παντὸς πράγματος οὗ ἐὰν αἰτήσωνται, γενήσεται αὐτοῖς παρὰ τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.*

9 sq. Deuter. 19, 15

bene Chr.: post ὄρη cett. (sed om. ℵ*). Cf. 17, 27 (Lc. 15, 4). Aut: *ἐνν., ἐπὶ τὰ ὄρη πορεύσεται ζητεῖν* (*π. ζ.* em)

2 *ἀμὴν λ. ὑμ. ὅτι* om. Chr. ‖ 4 *ἔμπρ.* om. ℵ m s^{c1} Orig. ‖ 4 sq. *μου* (sed *ὑμῶν* ℵ D G al. pler. it. vg. s^{c} [non s^{1}] al.) *τοῦ ἐν* (*τοῖς* add. D) *οὐρ.* om. Chr., cf. v. 10 ‖ 5 *εἰς* (ita et. Chr.)] *ἓν* ℵ B D L e* (*ἵνα . . τούτων* om. s^{h}) ‖ 6 *εἰς σὲ* om. ℵ B Orig. | *ὕπαγε* om. s^{c1} ‖ 7 *σου* post *ἐάν* om. Chr. p. 606 A; contra post *μὴ* 8 add. *σου* L Δ al. it. (exc. q) vg. s^{c1} al. ‖ 8 sq. *ἔτι* om. e (v. l. ap. Orig.); *μετὰ σοῦ* h. l. Bf^{1}: post *παρ.* 8 cett. (*μ. σεαυτοῦ* ℵ K L al.) | *μαρτ.* ante *δύο* L, post *τριῶν* ℵ it. part. s^{c1} Tertull., post *δύο* rell., om. D (*ἢ τριῶν* om. Chr. p. 606 C, hab. 607 D) ‖ 10 *σταθήσεται* (LXX) I M U Δ al. (e, sed antea *in ore enim*, et f^{1}, sed *et* pro *ἵνα*; item Chr., sed vid. om. *ἵνα*, p. 607 D) | *καταφρονήσῃ* Σ | *εἶπον* ℵ L ‖ 11 *συναγωγῇ* et *-ῆς* s^{1} | *δὲ* om. e; *καὶ* om. it. pler. ‖ 12 *ὡς* Chr. (et. 284 B) | *καὶ ὡς ὁ* Df^{1} s^{c1}, *ἢ ὁ* e | *ὑμῖν* om. 700; 13 *δήσῃς* diserte Chr. (etsi *ὅσους . . δήσητε* III, 78 A); 13 sq. *καὶ . . οὐρ.* om. 700* Chr. (non III), recte omnia puto, cf. Btr. z. Förd. chr. Th. IV, 37 ‖ 12 sq. *ὃ ἐὰν . . δεδεμένον* (an legit *ὃν . . -νος*?) Chr. ‖ 13 *ἐν τοῖς οὐρ-οῖς* ℵ D L Chr., it. 14 D L ‖ 15 *ἀμὴν* post *πάλιν* add. B E F al. it. pler. s^{c1} (*δὲ* Chr., e *audite*) | *δύο ἐὰν* D^{gr}, cf. Did. apost. p. 45 | *συμφ-σουσιν* ℵ D E al. | *ἐξ ὑμ.* h. l. ℵ B D L Chr.: ante *συμφ.* it. pler. vg. Syr., et om. *ἐξ* E F al. q; sed om. $af^{1}n$. (S^{1} casu ut vid. om. *ὅτι ἐὰν δύο ἐξ ὑ.*; s^{c} om. *παντὸς πρ.*) ‖ 17 *γένηται αὐτοῖς* ℵ | *μου* om. s^{h}

20 οὗ γάρ εἰσιν δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν.

21 Τότε προσελθὼν ὁ Πέτρος εἶπεν· Κύριε, ποσάκις ἁμαρτήσει εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου καὶ ἀφήσω αὐτῷ; ἕως ἑπτάκις; 22 λέγει αὐτῷ· Οὐ, λέγω σοι, ἕως ἑπτάκις, ἀλλ' ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτά. 23 διὰ τοῦτο ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ [βασιλεῖ], ὃς ἠθέλησεν συνᾶραι λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ. 24 ἀρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναίρειν, προσηνέχθη εἷς αὐτῷ ὀφειλέτης μυρίων ταλάντων. 25 μὴ ἔχοντος δὲ ἀποδοῦναι, ἐκέλευσεν αὐτὸν πραθῆναι, καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ πάντα ὅσα ἔχει, καὶ ἀποδοθῆναι. 26 πεσὼν οὖν ὁ δοῦλος προσεκύνει αὐτῷ λέγων· Μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα ἀποδώσω. 27 σπλαγχνισθεὶς δὲ ἀπέλυσεν αὐτὸν καὶ τὸ δάνειον ἀφῆκεν αὐτῷ. 28 ἐξελθὼν δὲ ὁ δοῦλος εὗρεν ἕνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ, ὃς ὤφειλεν αὐτῷ ἑκατὸν δηνάρια, καὶ κρατήσας αὐτὸν ἔπνιγεν λέγων· Ἀπόδος εἴ τι ὀφείλεις. 29 πεσὼν οὖν ὁ σύνδουλος αὐτοῦ παρεκάλει αὐτὸν λέγων· Μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ ἀποδώσω. 30 ὁ δὲ οὐκ ἠθέλησεν,

1 sq. non deterius D s^1 (cf. g^1) οὐκ εἰσὶν γὰρ (D^d d οὐ γάρ ε.) .. ὧν., παρ' οἷς οὐκ (א דכ s^1) εἰμὶ κτέ. ‖ 1 καὶ οὗ om. γὰρ e | εἰσιν] ἐὰν ὦσιν Chr. ‖ 2 καὶ ἐγὼ μετ' α. εἰμι e ‖ 3 ὁ om. D | αὐτῷ post εἶπ. BD, post προσ. $\aleph^c$ E al., sed om. $\aleph^* s^1$ ‖ 4 ἐὰν ἁμαρτήσῃ om. καὶ $s^{c1} s^{sch}$, cf. it. (non $l q$) | εἰς ἐμὲ post μου B ‖ 5 ὁ Ἰησ. post αὐτῷ om. cum s^{c1} | λέγω σοι om. s^{c1} | 5 sq. ἕως bis om. e ‖ 6 ἑπτά] ἑπτάκις D* ‖ 7 βασιλεῖ] οἰκοδεσπότῃ v. l. ap. Chrys. III, 4 B; sed utrumque spurium (recte βασ. 22, 2), neque enim usquam vel Matth. posthac vel Chr. regem illum appellat, sed κύριον (δεσπότην) | ὃς] ὅστις Chr. (et. t. III, cf. 20, 1 ‖ 7 sq. ἦλθεν λ. συν. e ‖ 9 προσήχθη BD Orig. (non est προσάγειν ap. Mt., Tschd.) | εἷς αὐτῷ $\aleph^*$B: α. εἷς (om. εἷς $e s^1$) | μυρίων] πολλῶν $\aleph^*$ sah. copt. Orig. 3. 621. 627 sqq.; centum c ‖ 10 ὁ κύριος post αὐτὸν om. 1 $g^1 s^{c1}$ Chr. (et. t. III) ‖ 11 τέκνα] παιδία $\aleph$ Chr. (v. 2 sqq.) | ἔχει B1 Orig.: εἶχεν ‖ 12 καὶ ἀποδ.] pro his s^{c1} ante πάντα 11 hab. καὶ ληφθῆναι οὖν] δὲ D it. (exc. q) vg. (καὶ πεσ. s^c, πεσ. sine coni. s^1) | δοῦλ. ἐκεῖνος praet. $\aleph^*$B unc.[11] q | παρεκάλει αὐτὸν ut v. 29 Chr. ‖ 13 ἐμέ DL (κύριε pro ἐπ' ἐ. b) | πάντα om. e | ἀποδ. D b $f^1 f^2 s^1$: ἀπ. σοι $\aleph$BL, σοι ἀπ. rell. ‖ 14 ἀπέλ. s^1 (om. et. δὲ): add. ὁ κύριος τοῦ δούλου (ἐκείνου add. pler., om. B; ὁ κ. αὐτοῦ s^c et ut vid. Chr.) ‖ 15 ὁ δ. B: add. ἐκεῖνος pler.; non minus bene ἐκ. om. ὁ δ. Chr. III, 4 B. 12 A ‖ 16 δην. ἑκ. D ‖ 18 οὖν] δὲ e ‖ 19 ἐμέ CDL | καὶ] κἀγὼ D s^{c1} | σοι post ἀποδ. (ante ἀπ. $C^2 \Gamma\Pi$ al. f Chr.) om. s^{c1} | ἠθέλησεν D it. vg.: ἤθελεν

ἀλλὰ ἀπελθὼν ἔβαλεν αὐτὸν εἰς φυλακήν, ἕως ἀποδῷ τὸ ὀφειλόμενον. 31 ἰδόντες οὖν αὐτοῦ οἱ σύνδουλοι [τὰ γενόμενα] ἐλυπήθησαν σφόδρα καὶ ἐλθόντες διεσάφησαν τῷ κυρίῳ αὐτῶν [πάντα τὰ γενόμενα]. 32 τότε προσκαλεσάμενος αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ λέγει· Δοῦλε πονηρέ, πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν [ἐκείνην] ἀφῆκά σοι, ἐπεὶ παρεκάλεσάς με· 33 οὐκ ἔδει καὶ σὲ ἐλεῆσαι τὸν σύνδουλόν σου, ὡς κἀγώ σε ἠλέησα; 34 καὶ ὀργισθεὶς ὁ κύριος αὐτοῦ παρέδωκεν αὐτὸν τοῖς βασανισταῖς, ἕως ἀποδῷ τὸ ὀφειλόμενον. 35 οὕτως καὶ ὑμῖν ποιήσει ὁ πατήρ μου [ὁ οὐράνιος], ἐὰν μὴ ἀφῆτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν.

19 1 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, μετῆρεν ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια τῆς Ἰουδαίας πέραν τοῦ Ἰορδάνου. 2 καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς. 3 καὶ προσῆλθον αὐτῷ Φαρισαῖοι πειράζοντες αὐτὸν καὶ λέγοντες· Εἰ ἔξεστιν ἀπολῦσαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν αἰτίαν; 4 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Οὐκ ἀνέγνωτε ὅτι ὁ ποιήσας

1 ἀπελθὼν om. s^1 | ἕως οὗ D al. Chr. | 2 οὖν $\aleph^*$ et $^{c\,b}$ BDe: δὲ | αὐτοῦ h. l. bene B: post σύνδ. cett. ⟨om. KL Chr. 616 B⟩ | 2 sq. τὰ γεν. ⟨γιν. $\aleph^{c\,a}$DL it. [exc. e] vg.⟩ om. Chr. 616 B, t. III, 4 C. 13 A | 3 ἐλυπ. σφ.] ἠγανάκτησαν Chr. III, 4 C. 13 A, irati sunt e, σφόδρα om. abef$^{1.2}$rs^1 | 4 ἑαυτῶν $\aleph$BC al. | πάντα τὰ γεν. ⟨γιν. He⟩ om. Chr. III, 4 C; ibd. καλέσας pro προσκαλ. | 5 εἶπεν Chr. 4 C, om. αὐτῷ, quod et D om. | 6 ἐκείνην om. ms^1, s^h codd. BC, Aug. Spec. | 7 ἔδει] οὖν add. D it. pler. ⟨non em, sed m ita non⟩ | καὶ om. ms^{1}g^{sch}; eid. ἐγὼ pro κἀγὼ | 8 καὶ] τότε Chr. III, 4 C; ibd. om. ὀργ. ὁ κ. α., sed ὀργ. diserte 13 D | 9 τοῖς βασ.] βασανίζεσθαι s^{c1}; om. vid. Chr. 617 A B ⟨cf. e. 4, 12⟩ | ἕως οὗ praet. B | πᾶν post ἀποδ. om. Ds^1 Chr. 617 A add. pauci eius; agn. IV. 266 C⟩ = v. 30 | αὐτῷ post ὀφ. om. $\aleph^{c\,a}$BD it. vg. s^{c1} Chr. | 10 ὑμ. ποι. h. l. D it. pler. ⟨simil. Chr. 617 B, Orig. 3, 634 ποι. καὶ ὑμ.; Chr. III, 14 D ποι. καὶ om. ὑμ.; Orig. 1, 254 οὕτ. καὶ ὑμ., et ποι. post οὐρ.⟩: ποι. ὑμ. post οὐρ. | μου om. ut solet s^h; dis. agn. Chr. 617 B cf. III, 14 D; sed om. ὁ οὐρ. ⟨ὁ ἐπουρ. C*EF al. pler.⟩ | 11 τῷ ἀδ. α. om. Chr. III, 14 D | 12 D it. part. ἐλάλησεν | 14 εἰς τὴν πέραν ⟨cf. 3, 5: לעברא⟩ s^{c1}g^{sch}; sed eum ignorare vid. Chr. ⟨619 C⟩, putes περ. τ. Ἰ. e Mc. 10, 1 invecta esse | 14 sq. καὶ ἐλθόντι ἠκ. αὐτῷ ⟨α. om. KM⟩ Chr., cf. 2, 12 sq. al. | 15 ἐκεῖ post αὐτ. om. s^1 Chr. ⟨add. s^1 post αὐτῷ 16⟩ | 16 οἱ ante Φαρ. om. BCL al. | αὐτὸν om. vid. Chr. | λέγουσιν e | 17 ἔξ. $\aleph$BLΓ: ἔξ. ἀνθρώπῳ ⟨ἔξεστίν τινι 700⟩ | 18 ποιήσας $\aleph$CDZ it. vg. al.: κτίσας B 1. Orig., cf. Mc. 10, 6; ἀπ' ἀρχῆς post ποι. ⟨Mc. ibd.⟩ om. f$^{1.2}$s^1 ⟨Chr. p. 204 E, sed v. 621 A⟩

„ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν“; 5 „ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα καὶ κολληθήσεται τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν.“ 6 ὥστε οὐκέτι εἰσὶν δύο, ἀλλὰ μία σάρξ. ὃ οὖν ὁ θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω. 7 λέγουσιν αὐτῷ· *Τί* οὖν *Μωϋσῆς ἐνετείλατο δοῦναι βιβλίον ἀποστασίου καὶ ἀπολῦσαι*; 8 *λέγει αὐτοῖς· Μωϋσῆς πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἐπέτρεψεν ὑμῖν ἀπολῦσαι τὰς γυναῖκας ὑμῶν· ἀπ' ἀρχῆς δὲ οὐ γέγονεν οὕτως.* 9 *λέγω δὲ ὑμῖν, ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ μὴ ἐπὶ πορνείᾳ καὶ γαμήσῃ ἄλλην,* 10 *μοιχᾶται.* 10 *λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί· Εἰ οὕτως ἐστὶν ἡ αἰτία τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τῆς γυναικός, οὐ συμφέρει γαμῆσαι.* 11 *ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Οὐ πάντες χωροῦσιν [τὸν λόγον], ἀλλ' οἷς δέδοται.* 12 *εἰσὶν γὰρ εὐνοῦχοι οἵτινες ἐκ κοιλίας μητρὸς ἐγεννήθησαν οὕτως, καί εἰσιν [εὐνοῦχοι] οἵτινες* 15 *εὐνουχίσθησαν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, καί εἰσιν [εὐνοῦχοι] οἵτινες εὐνούχισαν ἑαυτοὺς διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ὁ δυνάμενος χωρεῖν χωρείτω.*

1 Gen. 1, 27 ‖ 1 sqq. ibd. 2, 24 ‖ 6 sq. Deuter. 24, 1

1 *αὐτούς* (Gen. 1, 27) post *ἐποί.* om. a e f^{1} s^{c1} (s^{c1} *ὁ ποι. ἄρσεν [ἀπ' ἀ.]* (om. s^{1}), *καὶ θ. αὐτὸς ἐπ.*). Chr. 620 E (sed cf. 621 A). Cl. Hom. 3, 54 (v. Tschd.) ex Mc. potius pendere vid. | *καὶ* (*ἐποί. καὶ* om. e m) *εἶπεν* ante *ἕν.* om. s^{1} | *ἕνεκεν* ℵ B L Z pro *-κα* ‖ 2 *προσκολλ.* (LXX) ℵ C K al. ‖ 4 *σὰρξ μία* (v. 5) B C E al. (*μ. σ.* ℵ D it. [exc. m, qui om. *ὥστε . . σάρξ*, et q] vg. s^{c1}) ‖ 5 *συν.*] add. *εἰς ἓν* D it. part. | *ἀποχωρ.* D | *τί*] *πῶς* Chr. ‖ 7 *ἀπολ.* ℵ D L Z it. pler. vg. s^{h}: *ἀπ. αὐτήν* | *ὅτι* ante *Μω.* om. cum e s^{c1} s^{sch}; cf. 20, 7 ‖ 7 sq. *Μ.* post *ἐπέτρ. ὑμ.* D it. pler. ‖ 9 *οὐκ ἐγένετο* D Chr. | *ὃς*] *ὅτι ὃς* praet. B D Z it. part. ‖ 10 *μὴ ἐπὶ π.*] *παρεκτὸς λόγου πορνείας* = 5, 32 B D it. pler. s^{c} (non s^{1}) | *καὶ γαμ. ἄλλην* (*ἄλλ. γ.* it.) om. B N f^{1} (desunt 5, 32) ‖ 11 *μοιχᾶται*] *ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι* = 5, 32 B C* N s^{h}; add. indidem B al. (s^{h}) *καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμήσας* (*γαμῶν* C* al.) *μοιχᾶται* | *αὐτῷ* om. ℵ* | *εἰ* om. ℵ ‖ 12 *τοῦ ἀνδρὸς* D it. part. (om. f^{1}; Cl. Al. p. 534 *ἡ αἰτ. τῆς γυν., οὐ συμφ. τῷ ἀνθρώπῳ* [hoc et. s^{h}] *γαμ.*); Chr. p. 622 C (v. l.) 288 E om. *μετὰ τῆς γυν.*, sed adduntur ead. bis 622 D ‖ 13 *τὸν λόγον* (*τοῦτον* add. pler., om. B 1 e Orig. Cypr.) om. Chr. (et. 624 B). Cf. v. 22 ‖ 14 *γὰρ* om. ℵ* ‖ 14 sq. *ἐκ κοιλ. μ.* om. Iust. Cl. Al. p. 534 ‖ 15 *εὐνοῦχοι* om. pars codd. Chr.^{i}, Iust., it. 16, ubi om. et. s^{c1}; cf. m cod. S. Epiphanes ap. Epiphan. 32, 4 (cf. Epiphanius 25, 6, sed et. 58, 3. 4), Iustin. Apol. 1, 15 (qui om. *εὐνοῦχοι* 14, sed hab. pro *οὕτ.* 15) hoc primum genus numerant, alterum autem id quod vulgo primum est ‖ 16 *ηὐνουχίσθ.* D ‖ 17 *τῶν οὐρ.* om. m cod. S ‖ 18 *ὁ χωρῶν* Ignat. Smyrn. VI, 1 (Resch 1, 250), *qui capit capito* Tert. de fuga 14; cf. v. 11. Tamen *qui potest capere capiat* Tertull. monog. 14

13 *Τότε προσηνέχθησαν αὐτῷ παιδία, ἵνα τὰς χεῖρας ἐπιθῇ αὐτοῖς καὶ προσεύξηται. οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμων αὐτοῖς.* 14 *ὁ δὲ [Ἰησοῦς] εἶπεν· Ἄφετε τὰ παιδία, καὶ μὴ κωλύετε αὐτὰ ἐλθεῖν πρός με· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ* 5 *βασιλεία τῶν οὐρανῶν.* 15 *καὶ ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας [αὐτοῖς] ἐπορεύθη.*

16 *Καὶ ἰδοὺ εἷς προσελθὼν αὐτῷ εἶπεν· Διδάσκαλε, τί ἀγαθὸν ποιήσω ἵνα σχῶ ζωὴν αἰώνιον;* 17 *ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Τί με ἐρωτᾷς περὶ τοῦ ἀγαθοῦ; εἷς ἐστιν ὁ ἀγαθός. εἰ δὲ* 10 *θέλεις εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, τήρει τὰς ἐντολάς.* 18 *Ποίας; φησίν. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· Τὸ οὐ φονεύσεις, οὐ μοιχεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ ψευδομαρτυρήσεις,* 19 *τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.* 20 *λέγει αὐτῷ ὁ νεανίσκος· Ταῦτα πάντα ἐφύλαξα· τί ἔτι* 15 *ὑστερῶ;* 21 *ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὕπαγε πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ*

1 sq. *ἐπ. τ. χ. α.* D, *ἐπ. α. τ. χ.* it. vg. ‖ 2 *ἐπετίμων* C it. vg.: *-μησαν.* Cet. Chr. (cf. s^{c1}) recte fort. *καὶ ἐπ. οἱ μ. αὐτοῖς.* Cf. Mc. 10, 13 ‖ 3 *Ἰησ.* om. Chr.; *αὐτοῖς* post *εἶπεν* (et. Chr.) om. B 1 al. it. pler. | *παιδ. ἔρχεσθαι πρός με* (om. *καὶ . . αὐτὰ*) Chr.; $s^{1}s^{sch}$ *ἔρχ. πρός με* post *παιδ.* hab., = Mc. Lc. (18, 16), it. s^{c}, sed servat *ἐλθ. πρ. με* suo loco ‖ 4 *κωλύσητε* D | *πρὸς ἐμέ* ℵ L Δ | *τ. γ. τοι.* (= Mc. Lc.)] *αὐτῶν* e ‖ 5 *αὐτοῖς* om. duo Chr.^{i} (al. ante *τὰς χ.*; v. l. *αὐτὰ, ἐπ' αὐτὰ*); *τ. χ. ἐπ' αὐτοὺς* ℵ, *αὐτοῖς τ. χ.* CEF al. it. vg. ‖ 6 *ἐκεῖθεν* post *ἐπορ.* om. cum s^{1} ‖ 7 *ἰδοὺ* om. $s^{c1}s^{h}s^{sch}$ | *αὐτῷ* post *εἶπεν* (*λέγει* D) C D E al. | *διδ.*] add. *ἀγαθέ* (Mc. Lc.) pler., om. ℵ B D L a e f^{1} Orig.; *ἀγαθὸν* 8 (om. Mc. [sed add. Cl. Al.] Lc.) om. $f^{2}s^{c}$ (non s^{1}) Chr. ‖ 8 *ποιήσας ζ.* (ita et. ℵ L) *αἰ. κληρονομήσω* (et. ℵ L; *ἔχω* E F G al. post *ἵνα*) Chr., = Lc. (item Cl. Hom. 18, 3. 17) ‖ 9 *τί με λέγεις ἀγαθόν* C E F al. Chr. (*μή με λέγε ἀγ.* Cl. Hom., et. 3, 57. 17, 4. 18, 1) | *τοῦ* om. D | *ὁ* om. D; add. ad *ἀγ.* b $c f^{1.2}$ l vg. s^{c} (non $s^{1}s^{h}$) *ὁ θεός*, e *ὁ πατήρ* (simil. Cl. Hom. al.); sed C E F al. pler. (Chr.) hic quoque Marci Lucaeque formam praebent ‖ 10 *ἐλθεῖν* D it. part.; *εἰσελθ.* ante *εἰς* E F al. | *τήρει* B D: *τήρησον* ‖ 10 sq. *ποίας; φησίν* ℵ L, *ἔφη* (B, cett. *λέγει*) *αὐτῷ Ποίας* al. ‖ 11 *Ἰησ.* om. Fe (e et. *ὁ δὲ* om.) | *τὸ* om. D M ‖ 12 *οὐ κλ.* om. s^{1} ‖ 13 *καὶ ἀγ. τ. πλ. σ. ὡς σ.*, quae absunt a Mc. Lc., ap. Mt. quoque spuria esse suspicatur Orig. probante Lachmanno (v. Tschd.), om. s^{h} cod. A (non B C) ‖ 14 *νεανίας* 700 | *ταῦτα π.* B D al. Syri Chr.: *πάντα τ.* | *ἐφυλαξάμην* C al. (v. l. Mc. Lc.), et add. *ἐκ νεότητός (μου)* e Mc. Lc. (om. ℵ* B L $f^{1}g^{1.2}$ l al.) ‖ 15 *λέγει* B (v. 20) ‖ 16 *omnia tua* b c e q vg.^{6}, *omnia bona tua* f^{2} | *τοῖς πτ.* B D

ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανοῖς, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. 22 ἀκούσας δὲ ὁ νεανίσκος ἀπῆλθεν λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά. 23 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν τοῖς μαθηταῖς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι δυσκόλως πλούσιος εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. 24 πάλιν δὲ λέγω ὑμῖν, εὐκοπώτερον εἰσελθεῖν κάμηλον διὰ τρυπήματος ῥαφίδος, ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. 25 ἀκούσαντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἐξεπλήσσοντο σφόδρα, [λέγοντες· Τίς ἄρα δύναται σωθῆναι;] 26 ἐμβλέψας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Παρὰ ἀνθρώποις τοῦτο ἀδύνατον, παρὰ δὲ θεῷ πάντα δυνατά. 27 τότε ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ· Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήσαμέν σοι· τί ἄρα ἔσται ἡμῖν; 28 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀκολουθήσαντές μοι, ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ, ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καθήσεσθε καὶ αὐτοὶ ἐπὶ δώδεκα θρόνους κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ. 29 καὶ πᾶς ὅστις ἀφῆκεν οἰκίαν ἢ ἀγροὺς ἢ ἀδελφοὺς ἢ ἀδελφὰς ἢ πατέρα ἢ μητέρα ἢ τέκνα ἕνεκεν

1 *οὐρανοῖς* BCD*Γ* Chr.: *-ῷ* ‖ 2 *ὁ νεαν.* ℵLZefh Chr. (add. duo codd. *τὸν λόγον*): *ὁ ν. τὸν λόγον τοῦτον* (*τοῦτ.* om. CD al.). Cf. v. 11. In e forma Lucae est ‖ 3 *χρήματα* (Mc. sec. D, cf. Mc. 10, 23) Be (*divitias*) Chrys. | *αὐτοῦ* post *μαθ.* om. 700 ‖ 4 *δυσκ. πλ.* EFG al. eff²hq Syri, cf. Chr. 630 C: *πλ. δυσκ.* | *poterit introire* e ‖ 5 *καὶ πάλιν* it. part. vg., *π.* om. *δὲ* abdf¹ (1 om. ab *ὅτι* 4 ad *ὑμῖν* 5) | *ὅτι* post *ὑμ.* om. BDX it. vg. ‖ 6 *ἐστιν* ante *εἰσελθ.* om. Celsus ap. Orig., Chr. | *εἰσελθ.* h. l. Chrys. Cels.: post *ῥαφ.*, sed *διελθ.* BDG al. it. vg., נעבר s^c | *τρήματος* ℵ*B, *τρυμαλιᾶς* CK al. (*τρυπ. ῥ.* et. Cels.) ‖ 6 sq. *πλ. εἰσελθεῖν* BD it. (exc. f¹) vg.; it. *εἰσελθ.* in fine sententiae add. CX al. ‖ 7 *τ. οὐρ.*] *τοῦ θεοῦ* (Mc. Lc.) ℵBCD al. pler. Cels. (*τ. οὐρ.* Z 1. it. vg. s^c¹ Chr.) ‖ 8 *ἐξεπλ.*] *καὶ ἐφοβήθησεν* (*-βοῦντο* e) add. D it. part. s^c | *σφόδρα* om. s^h ‖ 8 sq. *λέγοντες . . σωθῆναι* praeterit Chr., neque apta sunt ap. Mt., v. Btr. z. Förd. chr. Theol. IV, 38 ‖ 9 *ἐμβλ.*] *ἀποκριθεὶς* s^h ‖ 10 *ἀδύν.* Chr.: *ἀδύνατόν ἐστιν* | *δυν. πάντα* ℵLZ ‖ 12 *ἠκολουθήκαμεν* D* ‖ 13 *Ἰησοῦς* post *δὲ* omisi cum e | *αὐτῷ* D ‖ 15 *καθήσ.* ℵBD²GL al.: *καθίσ.* ‖ 16 *αὐτοὶ* ℵDLZ: *ὑμεῖς* | *ιβ* bis ℵ, *δεκαδύο . . ιβ* D ‖ 17 *οἰκίας ἢ* h. l. BDX it. vg. (it. pler. vg. *-ίαν*, it. Chr.¹ KM 643 D) Syri, add. *ἀγροὺς ἢ* e (*et agr.*) Chr. 631 B, cf. 636 D (vid. revera ita legisse): om. domos ℵ*, hab. *ἢ οἰκίας* ante *ἕν.* (18) ℵ^a C*L 1; *ἢ ἀγροὺς* autem post *τέκνα* pler. (exc. e Chr.) ‖ 18 *ἢ πατέρα* om. Dbf¹·²ms^c¹; *aut filios aut parentes* e, cf. Lc. 18, 29 | *μητ.*

τοῦ ἐμοῦ ὀνόματος, πολλαπλασίονα λήμψεται καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει. 30 πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι,
20 καὶ ἔσχατοι πρῶτοι. 1 Ὁμοία γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐξῆλθεν ἅμα πρωϊ
5 μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. 2 συμφωνήσας δὲ μετ' αὐτῶν ἐκ δηναρίου τὴν ἡμέραν ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀμπελῶνα. 3 καὶ ἐξελθὼν περὶ τρίτην ὥραν εἶδεν ἄλλους ἑστῶτας ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀργούς· 4 καὶ ἐκείνοις εἶπεν· Ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὃ ἐὰν ᾖ
10 δίκαιον δώσω ὑμῖν. 5 [οἱ δὲ ἀπῆλθον.] πάλιν ἐξελθὼν περὶ ἕκτην καὶ ἐνάτην ἐποίησεν ὡσαύτως. 6 περὶ δὲ τὴν ἑνδεκάτην [ἐξελθὼν] εὗρεν ἄλλους ἑστῶτας, καὶ λέγει αὐτοῖς· Τί ὧδε ἑστήκατε ὅλην τὴν ἡμέραν ἀργοί; 7 λέγουσιν αὐτῷ· Οὐδείς ἡμᾶς ἐμισθώσατο. λέγει αὐτοῖς· Ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς
15 εἰς τὸν ἀμπελῶνα. 8 ὀψίας δὲ γενομένης λέγει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ· Κάλεσον τοὺς ἐργάτας καὶ ἀπόδος τὸν μισθόν, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἕως τῶν πρώτων. 9 καὶ ἐλθόντες οἱ περὶ τὴν ἑνδεκάτην ἔλαβον ἀνὰ δηνάριον. 10 καὶ οἱ πρῶτοι ἐνόμισαν ὅτι πλεῖον λήμ-

BD it. part. $s^{1}s^{h}$ Orig. (diserte) Iren.: *μ. ἢ γυναῖκα* (diserte Chr.) *ἕνεκα* ℵD

1 *τοῦ ἐμοῦ ὀν.* ℵB: *τοῦ ὀν. μου* | *πολλαπλ.* BLs^{h}, Orig. diserte: *ἑκατονταπλ.* (Mc.). Praem. e *et hic*, additque post *καὶ in futuro*; cf. s^{c} Euseb. Iren. ‖ 3 *γὰρ* om. bcef^{1}g^{1,2} vg. s^{1} (*δὲ* s^{c}) s^{h} cod. B 4 *ἅμα*] *ἀπὸ* quid. Chr.^{i} (al. om.) ‖ 5 sq. *συμφ. δὲ*] *καὶ σ.* EFG al. es^{c1} Chr. ‖ 6 *μετ' αὐτῶν* s^{1} Chr.: *μετὰ τῶν ἐργατῶν* ‖ 7 *αὐτοῦ* post *ἀμπ.* om. cum Chr. | *καὶ διεξελθ.* D | *ὥρ. τρίτ.* DΔ it. (exc. eq) vg. ‖ 8 *εὗρεν* D it. part. | Chr. (incertum an brevians): *καὶ τῇ τρ. ὥρᾳ εἶδεν ἄλλ.*, et om. *ἐν τ. ἀγ.* ut s^{h} cod. B (post *ἀργ.* hab. e) ‖ 8 sq. *εἶπεν ἐκ.* e ‖ 9 *ἀμπ. μου* ℵC*Π* it. pler. vg. (*καὶ ὑμεῖς . . ἀμπ.* om. quidam Chr.^{i}) ‖ 10 *δίκ.*] *mercedes nomine* e | *οἱ δὲ ἀπ.* om. s^{1} Chr. | *πάλιν* BX it. part.: *πάλ. δὲ* (*καὶ π.* fms^{c1}s^{sch}). Chr. nihil nisi *καὶ περὶ ἕκτην κτέ.* ‖ 11 *ὥραν* post *ἐν.* pler., ante *ἕκτ.* Dfl, om. e ‖ 12 *ἐνδ.* ℵBDL it. part. vg.: *ἐνδ. ὥραν* (et. e Chr.) | *ἐξελθ.*] om. Chr., *ἐξῆλθεν καὶ* D (ℵ*, sed om. *καὶ*; corr. ipse vel ^{a}) it. (exc. q) vg. | *ἄλλους εὗρεν* e | *ἑστ.*] add. *ἀργούς* C* al. s^{h} Chr. ‖ 13 *οἱ δὲ λέγ.* Chr. ‖ 14 *ὅτι* ante *οὐδ.* om. s^{c1} Chr. (et. 639 C) | *ἡμᾶς* om. ℵ* ‖ 15 *ἀμπ.*] add. *μου* D al. (om. et. pars codd. Chr.); deinde add. pler. (Chr.) *καὶ ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον λήψεσθε* (*δώσω ὑμῖν* s^{c}, s^{h} cod. A [om. haec BCJ), quae om. ℵBDLZ it. pler. s^{1} ‖ 17 *δὸς* Chr.; add. *αὐτοῖς* ut pler. (om. ℵCLZ Orig.) ‖ 18 *καὶ ἐλθ.*] *ἐ. δὲ* Bs^{c}, *ἐ. οὖν* D it. vg. | *ὥραν* post *ἐνδ.* om. e ‖ 19 *καὶ* Chr.: *καὶ ἐλθόντες* BCD

ψονται, καὶ ἔλαβον τὸ ἀνὰ δηνάριον καὶ αὐτοί. 11 λαβόντες δὲ ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ οἰκοδεσπότου 12 λέγοντες· Οὗτοι οἱ ἔσχατοι μίαν ὥραν ἐποίησαν, καὶ ἴσους ἡμῖν αὐτοὺς ἐποίησας τοῖς βαστάσασιν τὸ βάρος τῆς ἡμέρας καὶ τὸν καύσωνα. 13 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῶν ἑνὶ εἶπεν· Ἑταῖρε, οὐκ ἀδικῶ σε· οὐχὶ δηναρίου συνεφώνησάς μοι; 14 ἆρον τὸ σὸν καὶ ὕπαγε. θέλω δὲ καὶ τούτῳ δοῦναι ὡς καὶ σοί. 15 οὐκ ἔξεστίν μοι ὃ θέλω ποιῆσαι ἐν τοῖς ἐμοῖς; ἢ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρός ἐστιν, ὅτι ἐγὼ ἀγαθός εἰμι; 16 οὕτως ἔσονται [οἱ] ἔσχατοι πρῶτοι, καὶ [οἱ] πρῶτοι ἔσχατοι.

17 Καὶ ἀναβαίνων [ὁ Ἰησοῦς] εἰς Ἰεροσόλυμα παρέλαβεν τοὺς δώδεκα κατ' ἰδίαν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· 18 Ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἰεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ γραμματεῦσιν, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν εἰς θάνατον, 19 καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν εἰς τὸ ἐμπαῖξαι καὶ μαστιγῶσαι καὶ σταυρῶσαι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται.

$e s^{c1}$. ἐλθ. δὲ ℵE al. Cf. Orig. 2, 498 (et in I. Reg. ed. Jahn p. 18, οἱ δὲ πρ. ᾤοντο —, 3, 765; Btr. z. Förd. chr. Th. IV, 39 πλείονα ℵEF al. Chr. (πλεῖον et. Orig., it. vg.)

1 ἔλαβ. δὲ D it. (exc. q, vg. το ἀνὰ (cum artic. anaphorico ut Lc. 17, 4 D, Neut. Gramm. 154, ℵCLNZ: ἀνὰ ' καὶ αὐτοί post ἕν. CDN al. it. (d om. vg. s^{c1} Chr. | 1 sq. καὶ λαβ. ἐγ. it. pler. vg. Chr.. καὶ ἰδόντες ἐγ. s^{c}, ἰδ. δὲ ἐγ. s^{1} (cf. Chr. 638 B, | 2 ἐγόγγυσαν D it. pler. | 3 ἡμ. (om. s^{h} cod. B, αὐτ. BCN al. Chr. p. 637 D: α. ἡμ. (Chr. 638 B, Sec. s^{1}: τούτους τοὺς ἔσχ., οἳ —, ἴσους αὐτ. ἡμ. ἐπ. | 4 ἡμ ἐν τῷ καύσωνι s^{1} | 5 αὐτῶν ἑνὶ B: ἑνὶ α. εἶπεν ἑ. α. pler. eq | 6 συνεφ-σά σοι LZ sah. s^{1} | 7 θ. δὲ| θ. ἐγὼ B. εἰ δὲ θ. s^{1}, καὶ εἰ θ. s^{c} καὶ prius add. it. (exc. e, vg., Origen., pler. codd. Chr.[1] 637 D. Cf. 18, 33 τῷ ἐσχάτῳ post τούτῳ om. Orig. satis diserte (hab. 3, 907 interpr.); hab. ante τούτῳ D (Ap. Chr. 637 D. 638 C τούτῳ potius omittitur, sed VIII, 54 C καὶ τούτοις, om. τ. ἐσχ.) | ἢ οὐκ ℵCN al. it. vg. s^{vid} (s^{h}BC: s^{h}A om. οὐκ . . ἐμοῖς, ut Chr. 638 C, Chr. | 8 ἐστιν D* | ἐν τοῖς ἐμ. om. $bf^{2}g^{1.2}l$. hab. post μοι (et ποι. ὃ θ. ut CX al., s^{1} | 10 οἱ bis om. L, cf. 19, 30 ἔσχ.] add. πολλοὶ γάρ (γάρ om. s^{1}, s^{h}B) εἰσιν κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί (22, 14) CDN al. it. vg. Syri | 11 μέλλων δὲ ἀναβαίνειν B 1. Orig. (sed 1. Orig. ὁ Ἰησ. ante ἀναβ.): ὁ om. B. ὁ Ἰησ. om. Chr.[1] KM | 12 δώδ. ℵDLZ 1 s^{c1} (s^{c1} δ. αὐτοῦ): δ. μαθητὰς (μ. α. δώδ. e) | καθ' ἰδίαν B* | καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ℵBLZ, ἐν τ. ὁ. καὶ cett. pler., sed acn ἐν τ. ὁδ. ante κατ', om. ἐν τῇ ὁδ. $bf^{1.2}g^{1.2}l$ vg. | 15 εἰς θάν. (ℵ, v. l. ap. Chr.: θανάτῳ cett. — Mc., om. B facile excidebant post AYTON, | 17 ἐγερθ. ℵC*LNZ Chr.: ἀναστήσεται (Mc. Lc.)

20 *Τότε προσῆλθεν αὐτῷ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς, προσκυνοῦσα καὶ αἰτοῦσά τι ἀπ' αὐτοῦ.* 21 *ὁ δὲ εἶπεν· Τί θέλεις; λέγει αὐτῷ· Εἰπὲ ἵνα καθίσωσιν οἱ δύο υἱοί μου εἷς ἐκ δεξιῶν σου καὶ εἷς ἐξ* 5 *εὐωνύμων ἐν τῇ βασιλείᾳ σου.* 22 *ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· Οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε. δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν; λέγουσιν· Δυνάμεθα.* 23 *λέγει αὐτοῖς· Τὸ μὲν ποτήριόν μου πίεσθε, τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν [μου] καὶ ἐξ εὐωνύμων οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἷς* 10 *ἡτοίμασται ὑπὸ τοῦ πατρός μου.* 24 *τότε ἠγανάκτησαν οἱ δέκα περὶ τῶν δύο.* 25 *ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτοὺς εἶπεν· Οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ μεγάλοι κατεξουσιάζουσιν.* 26 *παρὰ δὲ ὑμῖν οὐκ ἔσται οὕτως, ἀλλ' ὃς θέλων ἐν ὑμῖν γενέσθαι μέγας,* 15 *ἔστω πάντων διάκονος,* 27 *καὶ ὃς θέλων εἶναι πρῶτος, ἔστω πάντων ἔσχατος,* 28 *ὥσπερ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθεν διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.***

** v. 28 D al. add.: *ὑμεῖς δὲ ζητεῖτε ἐκ μικροῦ αὐξῆσαι καὶ μὴ ἐκ μείζονος ἐλαττωθῆναι. — [εἰσερχόμενοι δὲ καὶ] παρακλη-*

2 *ἀπ'* BD: *παρ'* ‖ 3 *αὐτῇ* post *εἶπεν* om. e | *ἡ δὲ εἶπεν* B; varie it. | *εἰπέ*] om. m (cf. 21, 23. 22, 17); *κύριε* s^{c1} ‖ 4 *οὗτοι* ante *οἱ* om. Caen Basil. Isid. | *σου* post *δεξ.* om. ℵB, sed praestat omittere post *εὐ.* 5 cum D it. part. vg. (nisi utrobique spurium est, cf. v. 23) ‖ 5 *ait autem Ies.* m ‖ 6 *τὸ ποτ. πι.* DΓ ‖ 7 *πιεῖν* B | *λέγ.* Ds^{c1}: *λ. αὐτῷ* ‖ 9 *μου* om. Chr. (add. pauci), cf. Tertull. Resurr. 35 | *ἢ ἐξ* (Mc.) BL 1, cf. it. pler. vg. | *ἐμὸν*] add. *τοῦτο* CD al. (ante *οὐκ* s^{c1}) | *δ. ὑμῖν* it. (exc. q) vg. s^{c1} ‖ 10 *ὑπὸ τοῦ π. μου* om. Chr. diserte (om. Mc.) | *τότε* Chr. diserte: *καὶ ἀκούσαντες* = Mc. (*ἀκ. δὲ* ℵ^{c}LZ) ‖ 10 sq. *ἠγ. οἱ δέκα* Chr.: *οἱ δέκα* (om. e) *ἠγ.*, cf. Mc. ‖ 11 *δύο* Chr. recte: *δ. ἀδελφῶν* ‖ 12 *οἱ* Chr.: *οἴδατε ὅτι οἱ* (= Mc.) | *κατακυριεύσουσιν* B (v. l. ap. Chr.) ‖ 13 *αὐτῶν* post *κατεξ.* om. Chr. ‖ 13 sq. *παρὰ . . ἔσται* (v. l. *ἔστιν*) Chr. (cf. I, 531E, ubi om. *ἔστ.*): *οὐχ οὕτως* (*δὲ* add. C al.) *ἔσται* (*ἐστὶν* BDZ) *ἐν ὑμῖν*, v. Mc. ‖ 14 *ὁ θέλων* Chr. (et. I. VII, 642 B): *ὃς ἂν* (*ἐὰν* ℵC al.) *θέλῃ* | *ἐν ὑμ. γ. μ.* Chr.: *ἐν ὑμῖν* (B post *μ.*, C post *γεν.*; *ὑμῶν* LZ) *μ. γεν.* ‖ 15 *οὕτος ἔστω* Chr. (*ἔσται* ℵ*BCD al. it. part.) | *πάντων* Chr.: *ὑμῶν* (Mc.) | *ὁ θέλων* Chr.: *ὃς ἂν θέλῃ* (Mc.) | *εἶναι* Chr.: *ἐν ὑμῖν ε.* ℵCD, *εἶν. ὑμῶν* B, *ὑμῶν ε.* X, cf. Mc. cum v. l. | *ἔσται* ℵCD al. (*ἔστω* BEG al.) ‖ 16 *πάντων* M Chr. (pler. Marci): *ὑμῶν* | *ἔσχατος* Chr.: *δοῦλος* (Mc.) ‖ 18 *λύτρ.* post *πολλ.* e | ** add. *ὑμεῖς . . ἐλαττ.* DΦ it. pler. (non $fg^2 1q$) $vg.^3$ $s^{c}s^{p}$ mg. (non habuit

29 *Καὶ ἐκπορευομένων αὐτῶν ἀπὸ Ἰερῑχώ, ἠκολούθησεν αὐτῷ ὄχλος πολύς.* 30 *καὶ ἰδοὺ δύο τυφλοὶ καθήμενοι παρὰ τὴν ὁδόν, ἀκούσαντες ὅτι Ἰησοῦς παράγει, ἔκραξαν λέγοντες· Ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὲ Δαυίδ.* 31 *ὁ δὲ ὄχλος ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα σιωπήσωσιν· οἱ δὲ μεῖζον ἔκραζον λέγοντες· Ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὲ Δαυίδ.* 32 *καὶ στὰς ὁ Ἰησοῦς ἐφώνησεν αὐτοὺς καὶ εἶπεν· Τί θέλετε ποιήσω ὑμῖν;* 33 *λέγουσιν αὐτῷ· Κύριε, ἵνα ἀνοιγῶσιν ἡμῶν οἱ ὀφθαλμοί.* 34 *σπλαγχνισθεὶς δὲ ἥψατο αὐτῶν τῶν ὀμμάτων, καὶ εὐθέως ἀνέβλεψαν καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ.*

1 *Καὶ ὅτε ἤγγισεν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ἦλθεν εἰς* 21
Βηθφαγῆ πρὸς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, [τότε ὁ Ἰησοῦς] ἀπέστειλεν δύο μαθητάς, 2 *λέγων· Πορεύεσθε εἰς τὴν κώμην τὴν κατέναντι ὑμῶν, καὶ εὑρήσετε ὄνον δεδεμένην καὶ*

θέντες δειπνῆσαι, μὴ ἀνακλίνεσθε εἰς τοὺς ἐξέχοντας τόπους, μήποτε ἐνδοξότερός σου ἐπέλθῃ, καὶ προσελθὼν ὁ δειπνοκλήτωρ εἴπῃ σοι· ἔτι κάτω χώρει, καὶ καταισχυνθήσῃ· ἐὰν δὲ ἀναπέσῃς εἰς τὸν ἥττονα τόπον καὶ ἐπέλθῃ σου ἥττων, ἐρεῖ σοι ὁ δειπνοκλήτωρ· σύναγε ἔτι ἄνω, καὶ ἔσται σοι τοῦτο χρήσιμον.

s[1]) | *δὲ*] *enim* e | *μὴ* add. s[c]. Aut cum bg[1]: *de minore maiores fieri (esse* b) | *ἐλάττων εἶναι* D, *ἐλ. τῶν ε. Φ, minores (minor* c) *esse (fieri* f[1]g[1]) al. it., sed *minui* dm, *minorari* e, תזערון s[c] | *εἰσερχ. κτέ.*] hab. eid. praeter g[1], sed accedit g[2] | *εἰσ. δὲ*] *cum autem introieritis* mg[2], bene om. *εἰσ. δὲ καὶ* s[c] (*καὶ* om. ef[1]m) | *ἀνακλεινεσθαι* D, *ἀν.* post *τόπ. Φ* | *προσελθὼν* om. s[c] | *adhuc (ἔτι)* ante *κάτω* om. es[c] (*χ. κάτω* e) | *confundaris* pler., add. s[c] *ἐνώπιον τῶν ἀνακειμένων* (Lc. 14, 10) | *ἀναπέσῃς* post *τόπον* it. pler. (non cdg[2]m) | *καὶ* ante *ἐπ.* om. *Φ*m *(adveniet)* | *τότε ἐρεῖ* e, *καὶ ἐρ.* ms[c] | *ἄγε Φ* | *ἔτι* om. e | it. quid. *tibi hoc* | *καὶ τότε ἔσται σοι δόξα ἐνώπιον τῶν ἀνακ.* e (Lc.), et simil. s[c]; *χρησιμώτερον Φ*m

1 *ἐκπ-ου τοῦ Ἰησ.* e ‖ 1 sq. *ἠκ-αν α.* (*αὐτῷ* om. ℵ*) *ὄχλοι πολλοί* D it. part. Chr. ‖ 2 *ἰδοὺ* om. s[c] ‖ 3 *ἤκουσαν . . καὶ ἔκρ.* D it. (exc. f; *καὶ* om. en) vg. ‖ 4 *ἐλ. ἡμ.* ℵD 13. 209 al. (s[h] cod. B): *κύριε ἐλ. ἡμ.* BLZg[1. 2]l vg., *ἐλ. ἡμ. κύρ.* al. | *υἱὸς* B al. ‖ 5 *ἔκραξαν* (v. 30) ℵBDL al. (*-ζον* C it. vg.) ‖ 6 *ἐλ. ἡμ.* 13. 209 e, s[h] cod. AC: *κύριε ἐλ. ἡμ.* (*ἐλ. ἡμ. κ.* C al.) | *υἱὸς* B al. ‖ 8 *ἡμῶν οἱ ὀφθ.* CN al. Chr.: *οἱ ὀ. ἡμ.* Add. s[c] *καὶ ἴδωμεν* (*ὀψόμεθα*) *σε*, profecto non male ‖ 9 *ὁ Ἰησ.* post *δὲ* om. cum s[c]s[sch] | *αὐτῶν* h. l. B: cet. post *ὀμμ.* (*ὀφθαλμῶν* ℵCN) ‖ 11 *ἤγγισεν* bes[c]s[sch] Chr., *ἦλθεν* ℵ*EU*Δ* al. eqs[c]s[sch] Chr.: *ἤγγισαν* et *ἦλθον* | 12 *πρὸς*] *εἰς* tertio B it. part. | *τότε ὁ* (om. *ὁ* BD al.) *Ἰησ.* om. Chr. ‖ 13 *τῶν μαθητῶν αὐτοῦ* plerique Chr.[i] (Mc. 11, 2. Lc. 19, 29) | *αὐτοῖς* post *λέγων* om. e Chr. ‖ 14 pr. *καὶ* abcf[1]hns[c] (s[c] *καὶ ἰδοὺ*) Chr. Euseb.: *καὶ εὐθέως* (*εὐθὺς* ℵLZ)

πῶλον μετ' αὐτῆς· λύσαντες ἀγάγετέ μοι. 3 καὶ ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ τι, ἐρεῖτε ὅτι ὁ κύριος αὐτῶν χρείαν ἔχει, εὐθέως δὲ ἀποστελεῖ αὐτούς. 4 τοῦτο δὲ γέγονεν, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος· 5 „Εἴπατε τῇ θυγατρὶ Σιών· Ἰδοὺ ὁ βασιλεύς σου ἔρχεταί σοι, πραΰς καὶ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὄνον καὶ ἐπὶ πῶλον υἱὸν ὑποζυγίου.“ 6 πορευθέντες δὲ οἱ μαθηταὶ καὶ ποιήσαντες καθὼς συνέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, 7 ἤγαγον τὴν ὄνον καὶ τὸν πῶλον, καὶ ἐπέθηκαν ἐπ' αὐτὸν τὰ ἱμάτια, καὶ ἐπεκάθισεν ἐπάνω. 8 ὁ δὲ πλεῖστος ὄχλος ἔστρωσαν τὰ ἱμάτια ἐν τῇ ὁδῷ· ἄλλοι δὲ ἔκοπτον κλάδους ἀπὸ τῶν δένδρων καὶ ἐστρώννυον ἐν τῇ ὁδῷ. 9 οἱ δὲ ὄχλοι οἱ προάγοντες καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον λέγοντες· Ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαυίδ, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου, ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις. 10 καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς Ἰεροσόλυμα, ἐσείσθη πᾶσα ἡ πόλις λέγουσα· Τίς ἐστιν οὗτος; 11 οἱ δὲ ὄχλοι ἔλεγον· Οὗτός ἐστιν ὁ προφήτης Ἰησοῦς ὁ ἀπὸ Ναζαρὲθ τῆς Γαλιλαίας. 12 καὶ εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερόν, καὶ ἐξέβαλεν

4 sqq. Zachar. 9, 9 (cf. Iesai. 62, 11)

1 ἄγετε BD ‖ 2 τι] τί ποιεῖτε D, cf. Mc. | ὅτι om. quid. Chr.^{i} | αὐτοῦ ℵ | εὐθὺς ℵBL; καὶ ε. pro ε. δὲ (cf. Mc.) D it. (exc. q) vg. s^{c}s^{sch} Chr. ‖ 3 ἀποστέλλει CE al. Chr. | δὲ] add. ὅλον B al. ‖ 4 Ζαχαρίου τοῦ προφ. ach; τοῦ πρ. Z. Chr. | λέγ. om. Chr. ‖ 4 sq. εἴπατε . . Σ. om. 700 e ‖ 5 καὶ om. D it. part. (e) ‖ 6 ἐπὶ alt. om. CDE al. Chr. (hab. hebr.) ‖ 7 sq. μαθ. ἐποίησαν . . καὶ ἤγ. D it. vg., cf. s^{c}s^{sch} ‖ 7 συνέταξεν BCD: προσέτ. ‖ 9 αὐτὸν Dabeff$^{1.2}$g^{2}q, cf. Chr. p. 656: αὐτῶν | ἐκάθητο D it. part., ἐπεκάθισαν ℵ^{c} (ἐκάθισαν ℵ*) g$^{1.2}$ vg. | ἐπάνω g^{2}l vg.: ἐπ. ἐπ' αὐτῶν ℵ*, ἐπ. αὐτόν ℵ^{c}, ἐπ. αὐτοῦ D it. pler., ἐπ. αὐτῶν pler. (et. s^{c}) ‖ 10 post ἔστρ. pler. αὐτῶν (ἑαυτῶν ℵBC al.), αὐτῶν post ἱμ. it. vg., om. e ‖ 11 ἔστρωσαν ℵ*D cef^{2}q Orig. ‖ 12 προάγ. EFG al. it. (exc. f^{1}) vg. s^{h}: πρ. αὐτὸν | καὶ οἱ ἀκολ. (Mc.) om. e ‖ 14 ὑψ.] add. Φs^{c}: ἀπήντων δὲ αὐτῷ (καὶ ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν αὐτῷ s^{c}) πολλοὶ χαίροντες καὶ δοξάζοντες τὸν θεὸν περὶ πάντων ὧν εἶδον, ex Ioh. 12, 13. Lc. 19, 37 ‖ 16 ὄχλοι (et. Chr.)] πολλοὶ D it. part. | εἶπον D it. part. ‖ 17 Ἰησ. (om. a, *Christus* e) ὁ προφ. CEF al. it. vg. Syri Chr. | ὁ ante ἀπὸ om. DΔ ‖ 18 εἰσελθὼν G et om. καὶ ante ἐξέβ. Chr., cf. Mc. 11, 15. Lc. 19, 45 | ὁ om. ℵ* et ^{cb} BCE al. | εἰς τὸ ἱ.] ἐν τῷ ἱερῷ quidam Chr.^{i}, om. eisdem post ἀγορ. (p. 75, 1 sq.), ubi hab. pler.; add. τοῦ θεοῦ CDE al. pler. (et. s^{c}); ἐκ τοῦ ἱεροῦ τ. θ. post ἐξέβ. solus s^{c} add., omittens et ipse ἐν τῷ ἱ. post ἀγορ.; hunc in his secutus sum

ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ θεοῦ πάντας τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας, καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν κατέστρεψεν, καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλούντων τὰς περιστεράς. 13 καὶ λέγει αὐτοῖς· Γέγραπται· „Ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται“· ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ποιεῖτε „σπήλαιον λῃστῶν“. 14 καὶ προσῆλθον αὐτῷ τυφλοὶ καὶ χωλοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς. 15 ἰδόντες δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὰ θαυμάσια ἃ ἐποίησεν, καὶ τοὺς παῖδας τοὺς κράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ καὶ λέγοντας· Ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαυίδ, ἠγανάκτησαν 16 καὶ εἶπαν αὐτῷ· Ἀκούεις τί οὗτοι λέγουσιν; ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς· Ναί. οὐδέποτε ἀνέγνωτε· „Ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον“; 17 καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς ἐξῆλθεν ἔξω τῆς πόλεως εἰς Βηθανίαν, καὶ ηὐλίσθη ἐκεῖ.

18 Πρωὶ δὲ ἐπανάγων εἰς τὴν πόλιν ἐπείνασεν· 19 καὶ ἰδὼν συκῆν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἦλθεν ἐπ' αὐτήν, καὶ οὐδὲν εὗρεν εἰ μὴ φύλλα μόνον. καὶ λέγει αὐτῇ· Οὐ μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἐξηράνθη παραχρῆμα. 20 καὶ ἰδόντες οἱ μαθηταὶ ἐθαύμασαν λέγοντες· Πῶς παραχρῆμα ἐξηράνθη; 21 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν καὶ μὴ διακριθῆτε, οὐ μόνον τὸ τῆς συκῆς ποιήσετε, ἀλλὰ κἂν τῷ ὄρει τούτῳ εἴπητε· Ἄρθητι καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν, γενήσεται· 22 καὶ πάντα ὅσα ἂν αἰτήσητε ἐν τῇ προσευχῇ πιστεύοντες λήμψεσθε.

23 Καὶ ἐλθόντος αὐτοῦ εἰς τὸ ἱερόν, προσῆλθον αὐτῷ

4 sq. Iesai. 56, 7 ‖ 5 Ierem. 7, 11 ‖ 11 sq. Ps. 8, 3

5 αὐτὸν post verbum it. vg. | ποιεῖτε ℵBL: ἐποιήσατε CD al. Chr. (Lc.), πεποιήκατε (Mc.) 1. Iustin. Orig. (*fecistis* it. vg.) ‖ 6 χω. καὶ τν. CEF al. Chr. | ἐν τῷ ἱ. post χω. om. e Chr. ‖ 9 υἱῷ] aut hic aut v. 9 Orig. (2, 283) οἴκῳ scriptum invenit (Tschd.) ‖ 10 οὐκ ἀκούεις FHs^{c} Chr. ‖ 11 ὅτι post ἀν. om. cum ℵDbef$^{1.2}$h Chr. ‖ 12 καὶ ante θηλ. om. s^{h}, cf. ad 11, 25 | καταλ. αὐτοὺς om. s^{h}, fort. recte, cf. 16, 4 ‖ 13 ἔξω τῆς π. om. ℵ* ‖ 14 πρωίας CN al. Chr. | falso ἐπαναγαγὼν ℵ*B*L; παράγων D it. pler. s^{c} ‖ 15 μίαν post συκ. om. e Chr. | ἐν αὐτῇ post εὗρ. om. cum Chr. ‖ 16 οὐ μηκέτι BL: μηκέτι ut Mc. (γένοιτο ℵ Orig.; ἐξέλθῃ Chr. VI, 410 B) ‖ 17 ἡ συκῆ post παρ. (ante παρ. M) om. cum e ‖ 19 ἡ συκῆ post ἐξ. om. bcef$^{1.2}$g$^{1.2}$l vg. ‖ 21 καὶ τῷ ὄρει τούτῳ (τούτῳ om. e) D ‖ 23 αἰτήσησθε L (-αι) Cl. Al. 307 ‖ 25 ἐλθόντι αὐτῷ EF al. | διδάσκοντι post αὐτῷ add. pler., om. abcef^{1}g^{2}hls^{c1}

οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ λέγοντες· Ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς, καὶ τίς σοι ἔδωκεν τὴν ἐξουσίαν ταύτην; 24 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ λόγον ἕνα, ὃν ἐὰν εἴπητέ μοι, κἀγὼ ὑμῖν ἐρῶ, 5 ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. 25 τὸ βάπτισμα τὸ Ἰωάνου πόθεν ἐστίν; ἐξ οὐρανοῦ, ἢ ἐξ ἀνθρώπων; οἱ δὲ διελογίζοντο παρ' ἑαυτοῖς λέγοντες· Ἐὰν εἴπωμεν· Ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ ἡμῖν· Διὰ τί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; 26 ἐὰν δὲ εἴπωμεν· Ἐξ ἀνθρώπων, φοβούμεθα τὸν ὄχλον· πάντες γὰρ 10 ὡς προφήτην ἔχουσιν τὸν Ἰωάνην. 27 καὶ ἀποκριθέντες τῷ Ἰησοῦ εἶπον· Οὐκ οἴδαμεν. ἔφη αὐτοῖς καὶ αὐτός· Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν, ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. 28 Τί δὲ ὑμῖν δοκεῖ; ἄνθρωπος εἶχεν τέκνα δύο. λέγει τῷ πρώτῳ· [Τέκνον,] ὕπαγε [σήμερον] ἐργάζου ἐν τῷ ἀμπελῶνι. 29 ὁ 15 δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Οὐ θέλω. ὕστερον μεταμεληθεὶς ἀπῆλθεν. 30 προσελθὼν δὲ τῷ ἑτέρῳ εἶπεν ὡσαύτως. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Ἐγὼ κύριε, καὶ οὐκ ἀπῆλθεν. 31 τίς ἐκ τῶν δύο ἐποίησεν τοῦ πατρὸς τὸ θέλημα; λέγουσιν· Ὁ πρῶ-

2 *δυνάμει* Iren. I, 20, 2 | *ποιεῖς*] add. *εἰπὲ ἡμῖν* s^1, cf. Lc. 20, 2 | *δύναμιν* e ‖ 3 *δὲ* om. L Z it. pler. vg. s^{c1} | *ἐπερωτήσω* D, *interrogo* e ‖ 4 CD al. it. (exc. q) vg. *ἕνα λόγον* (Mc. Lc.), om. *ἕνα* Chr. VI, 420 A | *ὃν* om. D*; c e f^1 h et. *ἐὰν* om. et *εἴπετε* vertunt ‖ 5 *τὸ* sec. om. D pler. | *Ἰωάνου* ℵB (B et. v. 26 *-άνην*): *-άννου* ‖ 6 *ἐστίν* a e s^{c1} Chr.: *ἦν* (Mc. Lc.) pler. (et. Chr. VI) ‖ 7 *παρ'*] *ἐν* B L ‖ 8 *οὖν* om. D La b e f^2 q r s^{sch} s^h (*καὶ διὰ τί* s^{c1}) | *μὴ* Chr. VII | *πιστεύετε* b e (sed v. v. 32) | *αὐτῷ* om. Chr. VI ‖ 10 *ὡς πρ.* post *Ἰω.* D E F al. it. vg. | *εἶχον* (Mc.) 1. a c f^{ff1} g^2 h q vg. s^{c1} s^{sch} | *τὸν Ἰ.*] *αὐτόν* e ‖ 11 *εἶπαν* ℵD | *καὶ αὐτός*] *et Iesus* cf^2, *ὁ Ἰησ.* ℵ(a) ef^1 $h s^c$ (non s^1) s^{sch} ‖ 12 *ὑμῖν* ante *λ.* M Δ Π b $eff^{1.2}$ h q Orig. | *ἐν . . ποιῶ* om. Chr. VI. VII ‖ 13 *δύο τέκνα* B it. vg. s^{c1}; *υἱοὺς δύο* vel *δ. υἱ.* v. l. Chr. 664 B, sed *τέκνα* in comm. ‖ 13 *λέγει τῷ πρ.* s^{c1} et praem. *καὶ* Chr.: *καὶ* (om. ℵ* L Z ef^1) *προσελθὼν* (v. 30) *τῷ πρ. εἶπεν* ‖ 14 *τέκνον* om. Chr., post *ὕπ.* s^{c1} | *σήμερον* om. e s^1, post *ἐργ.* f^1 | *εἰς τὸν ἀμπελῶνα* D it. pler. Chr. Ioh. Dam.; recte si omittas *ἐργάζου* ‖ 14 sq. *ὁ δὲ ἀποκρ.* om. s^{c1} ‖ 15 sq. *οὐ θέλω . . ἀπῆλθεν*] at B 4. 13. 69. 124. 346 r^2 vg.^{2} s^h (Isid., Ioh. Dam.) *ἐγώ* (13. 69. 124 *ὑπάγω*, r^2 vg.^{2} *eo*) *κύριε, καὶ οὐκ ἀπῆλθεν* ‖ 15 *ὕστ.* ℵ* H b e g^2 h (B v. 30) Orig.: af^1 *et postea, ὕστ. δὲ* al. ‖ 16 *καὶ πρ.* C X h q Chr.; *καὶ λέγει τῷ* (om. *εἶπεν*) s^{c1}, recte fort. | *δευτέρῳ* ℵ^{c}B al. Chr. ‖ 16 sq. *ὁ δὲ ἀπ. ε.* om. ℵ* ‖ 17 *ἐγὼ*] *eo* it. vg., *ἀπέρχομαι* v. l. ap. Chr.; *ὑπάγω* post *κύρ.* add. D. At B s^h cet. (v. ad v. 29) hic hab. *οὐ θέλω. ὕστερον μεταμ. ἀπ.* ‖ 18 *ἐποί.* in fine sententiae D f^1; *τοῦ πατρ.* ante *τὸ* e Chr.: post *θέλ.* cett. ‖ 18 sq. *πρῶτος* ℵ C L X Δ Π c f^g ^{2} q vg. s^c (non s^1) Euseb. Chr.: *ὕστερος* B,

τος. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, [ὅτι] τελῶναι καὶ πόρναι προάγουσιν ὑμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. 32 ἦλθεν γὰρ Ἰωάνης πρὸς ὑμᾶς ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης, καὶ οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ· οἱ δὲ τελῶναι [καὶ αἱ πόρναι] ἐπίστευσαν αὐτῷ· ὑμεῖς δὲ οὐδὲ ἰδόντες μετεμελήθητε ὕστερον, τοῦ πιστεῦσαι αὐτῷ. 33 Ἄλλην παραβολὴν ἀκούσατε. ἄνθρωπος ἦν οἰκοδεσπότης, ὅστις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ φραγμὸν αὐτῷ περιέθηκεν καὶ ὤρυξεν ληνὸν καὶ ᾠκοδόμησεν πύργον, καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν. 34 ὅτε δὲ ἤγγισεν ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν, ἀπέστειλεν τοὺς δούλους αὐτοῦ λαβεῖν τοὺς καρποὺς. 35 καὶ λαβόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους, ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ ἐλιθοβόλησαν, ὃν δὲ ἀπέκτειναν. 36 πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους πλείονας τῶν πρώτων, καὶ ἐποίησαν [αὐτοῖς] ὡσαύτως. 37 ὕστερον δὲ ἀπέστειλεν τὸν υἱὸν αὐτοῦ λέγων· Ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου. 38 οἱ δὲ γεωργοὶ ἰδόντες τὸν υἱὸν εἶπον ἐν ἑαυτοῖς· Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτὸν καὶ σχῶμεν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. 39 καὶ

quod ad sententiam eandem redit, v. ad vv. 29 sq.; contra ἔσχατος D 13. 69. 124. 346 a b e f$^{1.2}$ g^{1} h l r r^{2} vg.^{14}, ἕτερος s^{1}, i. e. qui pollicitus est neque fecit. Cf. Merx. Origenes autem 3, 770 (Lachmann Praef. ed. mai. t. 2, p. V; confert Tschd. Cyrill. Glaph. 103) verba 18 sq. *λέγουσιν . . Ἰησοῦς* silentio praeterit neque legisse videtur

1 ὅτι om. ℵ* ‖ 1 sq. τελ. καὶ π. Chr. (et. 143 C. 607 E. IX, 125 E): οἱ τελ. καὶ αἱ π. ‖ 2 τῶν οὐρανῶν v. l. Chr. (et. 607 E; om. IX l. c.) ‖ 3 Ἰωάνης B: -άννης | πρὸς ὑμ. ante Ἰω. D X Δ Π it. pler. vg. Syri ‖ 4 καὶ αἱ π. om. X Chr. ‖ 5 οὐδὲ ἰδ. 700, Chr. 730 E: ἰδ. οὐδὲ B 1. 13 al. it. (exc. ce) vg. Syri (exc. s^{1}); ἰδ. οὐ ℵ C L al., om. οὐδὲ D c (hab. *haec*) e s^{1} (a) b c e f^{2} h r in 6 *quod non credidistis*). Vid. excidisse οὐδὲ post δὲ, tum varie esse emendatum | 6 ἐν αὐτῷ 33 s^{1} Orig. (om. α. c) ‖ 8 ὤρ. ℵ* V 69. Chr.: ὤρ. ἐν αὐτῷ ‖ 9 ἐξέδετο ℵ* B* C L: -οτο ‖ 11 post αὐτοῦ om. πρὸς τοὺς γεωργοὺς cum Chr. (add. unus cod.) | αὐτοῦ post καρπ. om. s^{c1} Chr. (τὸν καρπὸν λαβ. Chr. 670 B, λ. ἀπὸ τῶν κ. αὐτοῦ it. pler., cf. s^{h}, ἵνα ἀποστείλωσιν αὐτῷ [haec et. s^{c}] ἀπὸ τῶν κ. s^{1}, cf. Mc. 12, 2, Lc. 20, 10) ‖ 11 sq. οἱ γε. om. s^{h} lect. 141 (hab. lect. 78) ‖ 12 post δ. om. αὐτοῦ cum e s^{h} Chr. ‖ 12 sq. ὃν ter] οὓς ter Chr. | ἐλιθοβόλ., tum ἀπέκτ. a b c e f^{2} h q r s^{c} (non s^{1}) s^{sch} Cyr. Iren.: ἀπέκτ., ἐλιθ. ‖ 14 αὐτοῖς om. m (*similiter fec.*), quid. Chr.^{i} ‖ 15 δὲ om. quid. Chr.^{i} | πρὸς αὐτοὺς post ἀπέστ. om. cum e f^{1} m Orig. (αὐτοῖς D a b c f^{2} h r Iren.) | αὐτοῦ om. duo Chr.^{i} ‖ 15 sq. Ἴσως ἐντρ. b c e f^{2} h s^{c1} s^{sch}, Chr. diserte (Lc.) ‖ 16 γε. ἰδ. τ. υἱ. om. m ‖ 17 ἐν ἑαυτοῖς om. V s^{1} Novat. (i. e. Orig. ed. Batiffol p. 62 sq.) ‖ 18 κατάσχωμεν C X Δ al. Chr. | αὐτοῦ om. s^{h} in lect. 141 ‖ 18 sq. καὶ ἐκβαλόντες (αὐτὸν

λαβόντες αὐτὸν ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος καὶ ἀπέκτειναν. 40 *ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις;* 41 *λέγουσιν αὐτῷ· Κακοὺς κακῶς ἀπολέσει, καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδώσεται ἄλλοις γεωργοῖς, οἵτινες ἀποδώσουσιν τοὺς καρποὺς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν.* 42 *λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Οὐδέποτε ἀνέγνωτε· Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας· παρὰ κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστιν θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ὑμῶν;* 43 *διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀρθήσεται ἀφ' ὑμῶν ἡ βασιλεία [τοῦ θεοῦ] καὶ δοθήσεται ἔθνει ποιοῦντι τοὺς καρποὺς αὐτῆς.* 45 *καὶ ἀκούσαντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι τὰς παραβολὰς αὐτοῦ, ἔγνωσαν ὅτι περὶ αὐτῶν λέγει·* 46 *καὶ ζητοῦντες αὐτὸν κρατῆσαι ἐφοβήθησαν τοὺς ὄχλους, ἐπεὶ εἰς προφήτην αὐτὸν εἶχον.*

22 1 *Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς πάλιν εἶπεν ἐν παραβολαῖς [αὐτοῖς]·* 2 *Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὅστις ποιῶν γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ* 3 *ἀπέστειλεν τοὺς δούλους αὐτοῦ καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς γάμους, καὶ οὐκ ἤθελον ἐλθεῖν.* 4 *πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους, λέγων· Εἴπατε τοῖς κεκλημένοις· Ἰδοὺ τὸ ἄριστον*

6 sqq. Ps. 118, 22 sq.

add. quid.) *ἔ. τ. ἀ. ἀπέκτ.* Chr. (cf. 671 B. VIII, 57 D) = Lc. 20, 15 (D it. part. *ἀπέκτ. καὶ* ante *ἐξέβ. κτἑ.*, = Mc.)

3 *ἐκ.*] *καὶ ἐκεῖνοι* m (Novat.) | *λέγ. α.* om. 69. 122* | *αὐτῷ* om. quid. Chr., cf. Novat. ‖ 4 *αὐτούς* post *ἀποκ.* 3 sq. om. cum D it. (exc. f^2) vg. Iren. Chr. 717 B. IX, 579 E | *γε. ἑτέροις* Chr. v. l. ‖ 5 *αὐτῷ* post *ἀποδ.* om. cum s^{c1} (s^h cod. C in lect. 78) Chr. ‖ 6 *ἐν ταῖς γραφαῖς* post *ἀνέγν.* om. cum 6. e Chr. (v. 671 D) Iren. ‖ 10 *τοῦ θεοῦ* om. Chr. XII, 37 D, Eus. Esai. 169 M. ‖ 11 *αὐτῆς* om. $f^1 s^{c1} s^{sch}$ (s^{c1} *διδόντι* pro *ποι.*; ℵ* *αὐτοῦ*). Totum v. praeterit Chr. in comm. (sed v. supr.); cf. ad v. 44 | v. 44 *καὶ πᾶς ὁ πεσὼν ἐπὶ τὸν λίθον τοῦτον συνθλασθήσεται· ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ, λικμήσει αὐτόν* (hab. et. Chr.) om. D 33. abef$^{f1.2}$rs^1 Orig. (v. Matthaei, Tschd.). V. Lc. 20, 18 ¦ *ἀκ. δὲ* ℵLZs^{c1} ‖ 12 *τὴν παραβολὴν* D (Chr. haec *οἱ . . αὐτοῦ* om., fort. licenter) ‖ 13 sq. *διὰ τ. ὄχλ.* Chr. (*τὸν ὄχλον* ℵ*C ut Mc.) ‖ 14 *ἐπειδὴ* CX al., *ὅτι* Chr. | *εἰς* ℵBL Orig.: *ὡς* (v. 26) ‖ 15 *καὶ* om. 700* (*ἀπ. δὲ* 700) qs^{c1} (s^{c1} *πάλιν ἀπ. ὁ Ἰ. ε. α. ἐν π.*); *ε. πάλιν* g^2 vg. Orig. Chr.; *αὐτ.* 16 om. s^{sch} Chr., ante *ἐν* CXΔ al., *αὐτ. πάλ. ἐν* it. pler. ‖ 16 *λέγων* ante *ὡμ.* pler., om. f^2hls^{c1} Chr. ‖ 17 *ποιῶν* 1. Orig.: *ἐποίησεν* (falsus aor.) et *καὶ ἀπέστ.* ‖ 18 *καλέσαι*] *πρὸς* Lucifer ‖ 19 *ἄλλους*] *πρὸς αὐτοὺς* Lucif. ‖ 20 *ἰδοὺ* om. Chr. v. l. | *μου* post *ἄρ.* om. 1. Chr.

ἡτοίμακα, οἱ ταῦροι καὶ τὰ σιτιστὰ τεθυμένα, καὶ πάντα ἕτοιμα· δεῦτε εἰς τοὺς γάμους. 5 οἱ δὲ ἀμελήσαντες ἀπῆλθον, ὃς μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀγρόν, ὃς δὲ ἐπὶ τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ· 6 οἱ δὲ λοιποὶ κρατήσαντες τοὺς δούλους ὕβρισαν καὶ ἀπέκτειναν. 7 ὁ δὲ βασιλεὺς ὠργίσθη καὶ πέμψας τὰ στρατεύματα αὐτοῦ ἀπώλεσεν τοὺς φονεῖς ἐκείνους καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν [ἐνέπρησεν]. 8 τότε λέγει τοῖς δούλοις· Ὁ μὲν γάμος ἕτοιμος, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν ἄξιοι. 9 πορεύεσθε οὖν ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν, καὶ ὅσους ἐὰν εὕρητε καλέσατε εἰς τοὺς γάμους. 10 καὶ ἐξελθόντες οἱ δοῦλοι εἰς τὰς ὁδοὺς συνήγαγον πάντας ὅσους εὗρον, πονηροὺς καὶ ἀγαθούς, καὶ ἐπλήσθη ὁ γάμος ἀνακειμένων. 11 εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι [τοὺς ἀνακειμένους], εἶδεν ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου. 12 καὶ λέγει αὐτῷ· [Ἑταῖρε,] πῶς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου; ὁ δὲ ἐφιμώθη. 13 τότε [ὁ βασιλεὺς] εἶπεν τοῖς διακόνοις· Ἄρατε αὐτὸν ποδῶν καὶ χειρῶν καὶ ἐκβάλετε [αὐτὸν] εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς

1 ἡτοίμασα X Δ al. Orig. Chr., ἕτοιμον s^c | μου post ταῦροι om. Δ b e f^2 r (s^h cod. B) | τεθ. καὶ om. e (cf. Chr. 679 E v. l.); s^1 om. τὸ ἄριστον . . τεθ. καὶ, cf. Lc. 14, 17 ‖ 3 sq. οἱ μὲν . . οἱ δὲ D it. part. ‖ 3 ἴδιον om. s^c (ἀγρ. αὐτοῦ s^1) ‖ 4 αὐτοῦ om. s^{c1} Iren. (αὐτῶν D) | αὐτοῦ post δούλ. om. L Iren. (Orig.?) ‖ 5 ὁ δὲ β. ℵ B L: varie interpolata ἀκούσας et ἐκεῖνος ‖ 6 τὸ στράτευμα D it. pler. s^c | αὐτοῦ om. unus $Chr.^i$ (cf. Chr. 680 B) | ἀνεῖλεν 1. al. Orig., cf. Chr. 680 B ‖ 6 sq. ἐκείνους om. s^h ‖ 7 τὰς πόλεις e Lucif., Chr. 680 B: τὴν πόλιν | ἐνέπρ. om. e ‖ 8 αὐτοῦ post δούλ. om. cum Chr. | ἐστιν post ἕτ. om. cum Δ Orig. Chr. (v. l., exstat 681 B) Ioh. Dam. ‖ 9 οὖν om. Chr. | τριόδους καὶ (et om. ε. τ. γάμ. 10) Chr. 681 C ‖ 11 ἐκεῖνοι post δοῦλοι om. cum Chr. Lucif.; αὐτοῦ e | πάντας om. Lucif. | οὓς ℵ B*D ; 12 τε post πον. om. Chr., cf. lat.; non est ex usu Matthaei | γάμος] male νυμφὼν ℵ B*L Cyr. ‖ 12 sq. τῶν ἀνακ. D, τῶν κεκλημένων Chr. ‖ 14 sq. τοὺς ἀνακ. om. Chr. (v. l.) ‖ 14 ἐκεῖ post εἶδεν om. cum ℵ* Chr. | οὐκ] μὴ D | ἔχοντα (v. 12) Chr. ; 15 ἑταῖρε om. Orig. 3, 793, cf. schol. ap. Matthaeium: ἔν τισι κεῖται (πρόσκειται) τὸ ἑταῖρε (20, 13) | ἦλθες D it. part. ‖ 16 ὃς δὲ D | Chr. ὁ δὲ εἶπε vel καὶ εἶπε vel ε. δὲ, om. ut f^1 ὁ βασ.; CD al. it. pler. τότε εἶπ. ὁ β. ‖ 17 ἄρατε . . χειρῶν καὶ D a b c e (f^2) h q r s^{c1} Iren. Lucif. (c [f^2] χειρ. καὶ π.): δήσαντες αὐτοῦ πόδας κ. χεῖρας (Tert.; cf. Chr. 571 D), sed add. ἄρατε (cf. Chr. 582 A. V, 452 D. VIII, 265 A) αὐτὸν καὶ C X Δ Π al. ff^1. Cf. Btr. z. Förd. chr. Theol. IV, 40 ‖ 18 αὐτὸν om. $Chr.^i$ K | κλ. τῶν ὀφθαλμῶν e, cf. 13, 42

καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. 14 πολλοὶ γὰρ [εἰσιν] κλητοί. ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.

15 Τότε πορευθέντες οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον, ὅπως αὐτὸν παγιδεύσωσιν ἐν λόγῳ. 16 καὶ ἀποστέλλουσιν τοὺς μαθητὰς μετὰ τῶν Ἡρῳδιανῶν, λέγοντας· Διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ καὶ τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ διδάσκεις, καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός· οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων. 17 τί σοι δοκεῖ; ἔξεστιν δοῦναι κῆνσον Καίσαρι, ἢ οὔ; 18 γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πονηρίαν αὐτῶν εἶπεν· Τί με πειράζετε, ὑποκριταί; 19 ἐπιδείξατέ μοι τὸ νόμισμα τοῦ κήνσου. οἱ δὲ προσήνεγκαν αὐτῷ δηνάριον. 20 λέγει αὐτοῖς· Τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ ἡ ἐπιγραφή; 21 λέγουσιν· Καίσαρος. τότε λέγει αὐτοῖς· Ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος τῷ Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. 22 καὶ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν, καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθον.

23 Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ προσῆλθον Σαδδουκαῖοι, οἱ λέγοντες μὴ εἶναι ζωὴν τῶν νεκρῶν, καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν 24 λέγοντες· Διδάσκαλε, Μωϋσῆς εἶπεν, ἐάν τις ἀποθάνῃ μὴ ἔχων τέκνα, ἐπιγαμβρεύσει ὁ ἀδελφὸς τὴν γυναῖκα. 25 ἦσαν δὲ παρ' ἡμῖν ἑπτὰ ἀδελφοί. καὶ ὁ πρῶτος γαμή-

1 γὰρ] δὲ it. part. vg. | εἰσιν om. vg.^{2}, unus Chr., Cl. Hom. VIII, 4, Barnab. 4 ‖ 4 πῶς Df Syri, τὸ πῶς unus Chr.^{i} | ἐν λόγῳ om. ℵ* Cyrill. Glaph. 134 ‖ 5 τ. μαθ. e: αὐτῶν τ. μαθ. quid. Chr.^{i}, τ. μ. αὐτῶν bf^{1}q(r), αὐτῷ (πρὸς αὐτὸν Dacfs^{c1}s^{sch} = Mc.) τ. μαθ. αὐτῶν (αὐτοῦ s^{1}) cett. | λέγοντας ℵBL: -τες ‖ 6 ἐπ' ἀληθείας (Mc. 12, 14. Lc. 20, 21) D^{2} (D* επ αληθεια) ‖ 7 sq. λαμβάνεις πρ. = Lc. 20, 21 s^{c1} ‖ 8 ἀνθρώπου v. l. Chr. al. (sed -ων legebat Chr. sec. 687 DE Ἡρῴδου καὶ Καίσαρος) | εἶπὲ (εἶπον) οὖν (om. s^{c}) ἡμῖν ante τί om. Dabef$^{1.2}$qrs^{1} Cyrill. l. c. (Cyr. et. τί σοι δ. cum Eus. ps. 141 om.) ‖ 9 sq. πανουργίαν (Lc. 20, 23) 700 ‖ 10 ὑποκρ. ante τί es^{c1} ‖ 12 λέγει D it. part. s^{1}: ὁ δὲ λ. C, τότε λ. s^{h}, καὶ λ. pler.; ὁ Ἰησ. post αὐτ. om. cum ℵB(C)X$\Delta\Pi$ al. f | αὕτη om. Orig. al. ‖ 13 αὐτῷ post λέγουσιν om. ℵBg^{2}s^{sch} | οὖν post ἀπόδ. om. D it. part. s^{cf} (s^{h} part.) ‖ 14 τῷ ante Καίσαρι add. DK al. Iust. ap. 1, 17 ‖ 15 ἀπῆλθαν BD ‖ 16 αὐτῷ post προσ. om. cum ℵ*s^{1} (cf. Chr.) | οἱ om. ℵ*BD al. Syri ‖ 17 ζωὴν τῶν νεκρῶν s^{1}: ἀνάστασιν. Cf. vv. 28. 30. 31. Non magis est Matthaei ἀνάστασις quam ἀναστῆναι; itaque ἀναστ. ex Mc. et Lc. interpolatum ‖ 18 ἀποθ. τις Chr. ‖ 19 αὐτοῦ post ἀδ. om. Chr. | αὐτοῦ καὶ ἀναστήσει σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ (α. om. Chr.) post γυν. om. cum es^{1}, v. Mc. Lc. ‖ 20 δὲ om. Dq; s^{1} καὶ ἑπτ. ἀδ. ἦσ., cf. Mc. Lc. (παρ' ἡμ. om. et. s^{h} cod. B) ‖ 20 sqq. s^{1} καὶ ἐτελ. ὁ πρῶτος μὴ ποιήσας ἐξ αὐτοῦ υἱόν, καὶ ἐγένετο ἡ γυνὴ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. Cf. Chr. IV, 155 C ‖ 20 sq. γήμας ℵBL

σας ἐτελεύτησεν, καὶ μὴ ἔχων σπέρμα ἀφῆκεν τὴν γυναῖκα τῷ ἀδελφῷ. 26 ὁμοίως καὶ ὁ δεύτερος καὶ ὁ τρίτος, ἕως τῶν ἑπτά. 27 ὕστερον δὲ ἀπέθανεν ἡ γυνή. 28 ἐν τῷ τέλει οὖν τίνος τῶν ἑπτὰ ἔσται γυνή; πάντες γὰρ ἔσχον αὐτήν. 29 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Πλανᾶσθε μὴ εἰ- 5
δότες τὰς γραφὰς μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ. 30 ἐν γὰρ τῇ ζωῇ τῶν νεκρῶν οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίζονται, ἀλλ' ὡς ἄγγελοι ἐν οὐρανῷ εἰσίν. 31 περὶ δὲ τῆς *ζωῆς τῶν νεκρῶν οὐκ ἀνέγνωτε τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ θεοῦ λέγοντος· 32 „Ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς Ἀβραὰμ καὶ ὁ θεὸς Ἰσαὰκ καὶ ὁ θεὸς 10
Ἰακώβ"; οὐκ ἔστιν ὁ θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων. 33 καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.

34 Οἱ δὲ Φαρισαῖοι, ἰδόντες ὅτι ἐφίμωσεν τοὺς Σαδδουκαίους, συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό, 35 καὶ ἐπηρώτησεν εἷς ἐξ αὐτῶν πειράζων αὐτόν· 36 Διδάσκαλε, ποία ἐντολὴ μεγάλη ἐν 15
τῷ νόμῳ; 37 ὁ δὲ ἔφη αὐτῷ· „Ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου [ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου καὶ

10 sq. Exod. 3, 6 ‖ 16 sqq. Deuter. 6, 5

1 αὐτοῦ post γυν. (ubi om. et. Le) et ἀδ. 2 om. Chr. VII ‖ 2 ὁμοίως κτέ.] aliter et verbose Chr. IV l. c. ‖ 3 πάντων post δὲ (cf. Mc.) om. Δe Chr. VII | καὶ ἡ γ. DΓ al. it. pler. Chr. VII ‖ 3 sq. τῷ τέλει ⟨οὖν⟩ (.... בחרתא) s^1 (cf. 24, 14): τῇ οὖν ἀναστάσει (ἀν. οὖν ℵBDL), cf. ad v. 23 ‖ 4 τ. πάντων τῶν ἀδελφῶν s^1; τ. ἔσται τ. ἑπτὰ D it. part. vg.; om. τῶν ἑπτὰ et hab. οἱ γὰρ ἑπτὰ pro πάντες γ. bes^c (cf. Mc. Lc.) ‖ 5 καὶ ἀπ. ὁ ℵ, ἀπ. ὁ om. δὲ behrs^{c1}s^{sch} | πολὺ πλ. s^{c1} (Mc. 12, 27) ‖ 6 τὰ ἀληθῆ τῶν γραφῶν Cl. Hom. (Resch 1, 268 sq.) ‖ 7 ita s^{c1} pro ἀναστάσει, cf. ad v. 23 | v. l. ἐγαμίζ. (EF al.), γαμίσκ. (min., Orig. Chr. al.) ‖ 8 ἄγγ. (τοῦ) θεοῦ pler., et. s^1 Chr.; om. τοῦ ℵL Chr., τοῦ θ. (om. pler. ap. Mc.) BD it. part. vg. s^c Orig. | τῷ οὐρ. ℵBL | εἰσίν post ἀλλ' (7) 1. it. (*erunt* e) vg. Chr. (Mc.) | ζωῆς scripsi: ἀναστάσεως hic et. s^1 (sed τῆς ἐκ ν.), neque ex Mc. vel Lc. haec fluxerunt. Cf. praef. ‖ 9 τὸ .. λέγ.] pro his ὅτι Chr., brevians ut vid. | ὑμῖν post ῥηθ. om. cum KΔΠes^{c1} Irenae. 4, 5, 2 (post λέγ. it. pler. vg.) | λέγοντος] ὅτι s^{c1} ‖ 10 ὁ ante alt. et tert. θεὸς om. ℵ | Ἰσὰκ ℵ*Dbeh ‖ 11 οὐκ] praem. καὶ es^{c1} | ὁ θ. BLΔs^{c1}: θ. ℵD Chr., ὁ θ. θ. pler. (Orig. diserte) ‖ 12 ἐξεπλάγησαν v. l. Chr.^{i} ‖ 13 ἰδόντες es^{c1}: ἀκούσαντες (e v. 33) ‖ 14 ἐπ' αὐτόν D it. part. s^{c1} ‖ 14 sq. ἐξ α. om. s^h cod. B ‖ 15 νομικὸς ante πειρ. om. 1. es^1 (v. Lc. 10, 25; nusquam est ap. Mt. νομ.) ‖ 16 μεγ. post νόμ. D; πρώτη pro μεγ. ἐν τ. ν. (15 sq.) Chr. 694 D (Mc. 12, 28) | ὁ δὲ ἔφη α. ℵBL: ἔφη α. Ἰ. D it. (exc. q) vg. s^{c1}; ὁ δὲ Ἰ. ἔφη α. EF al. ‖ 17 sq. ἐν .. σου om. Chr. Tatian. (Ephr. ed. Moesinger p. 194);

ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου]." 38 αὕτη πρώτη καὶ μεγάλη ἐντολή. 39 δευτέρα ὁμοία· „Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν." 40 ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὁ νόμος κρέμαται καὶ οἱ προφῆται. 41 Συνηγμένων δὲ τῶν Φαρισαίων ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς λέγων· 42 Τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ τοῦ Χριστοῦ; τίνος υἱός ἐστιν; λέγουσιν αὐτῷ· Τοῦ Δαυίδ. 43 λέγει αὐτοῖς· Πῶς οὖν Δαυὶδ ἐν πνεύματι κύριον αὐτὸν καλεῖ, λέγων· 44 „Εἶπεν κύριος τῷ κυρίῳ μου· Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποκάτω τῶν ποδῶν σου." 45 εἰ οὖν Δαυὶδ καλεῖ αὐτὸν κύριον, πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστιν; 46 καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο ἀποκριθῆναι αὐτῷ λόγον, οὐδὲ ἐτόλμησέν τις ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας ἐπερωτῆσαι αὐτὸν οὐκέτι.

23 1 Τότε ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν τοῖς ὄχλοις καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, 2 λέγων· Ἐπὶ τῆς Μωϋσέως καθέδρας ἐκάθισαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι· 3 πάντα οὖν, ὅσα ἐὰν λέγωσιν ὑμῖν, ποιεῖτε· κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε·

2 sq. Levit. 19, 18 ‖ 8 sqq. Ps. 110, 1

vid. ex Mc. et Lc. illata (ἐξ ὅλης κτέ. s^{c1}; τῇ ante καρδ. om. ℵ*BE al., ante ψ. om. BEF al.; pro διαν. [p. 82, 1] hab. cs^{c1} Clem. Orig. ἰσχύι, e *in omni iustitia et in tota cogitatione tua*). Cf. Btr. z. Förd. chr. Th. IV, 40

1 sq. ita Chr. (cf. v. l. ap. Mc.) pro αὕτη ἐστὶν ἡ (ἡ om. D) μεγ. κ. πρ. (πρ. κ. μεγ. ΓΔ al. dfq al.) ἐντ. ‖ 2 δευτ. ℵ*B: δ. δὲ pler., καὶ δ. $s^{c1}s^{h}$ | ὁμοίως B | post ὁμ. add. αὐτῇ 1. al. it. vg. Syr., v. l. ap. Chr.; ταύτῃ D, ταύτης et αὐτῆς vv. l. ap. Chr., αὕτη EF al.; om. B ‖ 3 ὡς σεαυτόν num legit Chr.? Cf. Btr. l. c. | ταῖς δ. ἐντ. om. Chr. 695 A, licenter ut vid. (cf. p. 11 C) | ὅλος ante ὁ om. cum ℵ*$s^{c1}s^{sch}$ sah. Chr. 11 C. VIII, 451 D (hab. Tertull.) ‖ 4 καὶ οἱ πρ. κρέμανται ΓΔ al. sah. Clem. Orig. Chr. | 5 ὁ *I.* om. s^{c} (non s^{l}) ‖ 6 λέγ. α. om. 700 ‖ 7 τοῦ om. ℵ | πῶς οὖν] καὶ πῶς s^{l} | ἐν πν. om. s^{l} ‖ 8 κύρ. αὐτὸν κ. ΓΔΠ al. eq Orig. Chr.: καλ. κύρ. α. ℵLZ, καλ. α. κύρ. BD it. pler. vg. s^{c1}; sed add. e ἑαυτοῦ (*suum*) | λέγων] λέγει γάρ $s^{c1}s^{sch}$ ‖ 10 ὑποπόδιον (Mc. Lc.) EFH al. it. pler. vg. Chr. | καὶ εἰ s^{l} ‖ 10 sq. κύρ. α. καλ. Chr., κύρ. κ. α. s^{c1} ‖ 11 καὶ οὐκ ἐδύναντο s^{l} ‖ 12 αὐτῷ ἀπ. EF al. e al. (om. αὐτῷ s^{h} cod. B) ‖ 13 ὥρας D aqs^{c1} al.: ἡμέρας (ἀπὸ τ. ἡμ. ἐκ. Chr.) | οὐκέτι om. Chr. 697 C (licenter puto) ‖ 14 ὁ om. B; ὁ *I.* post ἐλ. Ds^{c1}. Sed e pro τότε . . λέγων nihil nisi *et dixit illis*; λέγων 15 et. s^{c1} om. ‖ 15 καθ. Μω. D. 13. 69 al. it. vg. Iren. Orig. Cl. Hom. III, 18 ‖ 16 οὖν om. s^{c}; καὶ πάντα ὅσα s^{l} | ἂν BD al. ‖ 17 λέγωσιν Chr. (et. III, 190 B 507 D) Cl. Hom. Ioh. Dam. (s^{c1}): εἴπωσιν | ὑμῖν

λέγουσιν γὰρ καὶ οὐ ποιοῦσιν. 4 δεσμεύουσιν δὲ φορτία βαρέα καὶ ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώπων, τῷ δὲ δακτύλῳ οὐ θέλουσιν κινῆσαι αὐτά. 5 πάντα δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν ποιοῦσιν πρὸς τὸ θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις. πλατύνουσιν γὰρ τὰ φυλακτήρια αὐτῶν καὶ μεγαλύνουσιν τὰ κράσπεδα, 6 φιλοῦσιν δὲ τὰς πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς 7 καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ῥαββί, ῥαββί. 8 ὑμεῖς δὲ μὴ καλέσητε διδάσκαλον ἐπὶ τῆς γῆς· εἷς γάρ ἐστιν ὑμῶν ὁ διδάσκαλος ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, πάντες δὲ ὑμεῖς μαθηταί ἐστε. 9 καὶ πατέρα μὴ καλέσητε ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς· εἷς γάρ ἐστιν ὑμῶν ὁ πατὴρ ὁ οὐράνιος, πάντες δὲ ὑμεῖς ἀδελφοί ἐστε. 10 [μηδὲ κλη-

om. D^{gr}; add. ποιεῖν Γ Chr. al., τηρεῖν Δ al. | ποιεῖτε D 1. 209 s^{c1}: ποιήσατε ℵBLZ; add. καὶ τηρεῖτε ℵ^{c}BDLZ 1, praem. τηρ. καὶ Δ it. vg. Iren.; om. haec ℵ*Γs^{1} Chr. Ioh. Dam. al. Sed praestat Cl. Hom. l. c. ἀκούετε αὐτῶν: cf. s^{c} ἀκ. καὶ ποιεῖτε, it. Orig. interpr. 3, 382

1 δὲ] γὰρ D*EF al. efh vg; om. D**Γ al. ‖ 2 βαρ.] add. καὶ δυσβάστακτα pler., e Lc. 11, 46, sed om. ℵL 1. 209 abef^{2} hs^{c1}s^{sch} Iren. | τιθέασιν Chr. ‖ 2 sq. τῷ δὲ ΓΔ al. it. vg. Chr.: αὐτοὶ δὲ τῷ (α. δὲ οὐδὲ τῷ Iren.; s^{c1}: καὶ α. [δὲ add. s^{1}] τῷ δ. α. [τ. δ. α. om. s^{1}] οὐχ ἅπτονται αὐτῶν [vel sim.: לֹא קרבין לחון], cf. Lc.). Αὐτῶν post δ. om. Iren., Chr. 284 E ‖ 3 δὲ] γὰρ s^{c1} (tamen s^{1} יכל) ‖ 3 sq. τὰ ἔργα αὐτῶν om. vid. s^{c1} ‖ 5 γὰρ] δὲ ΓΔ al.; καὶ πλ. s^{c1} ‖ 6 κρ. τῶν ἱματίων (αὐτῶν) ΓL al. it. part. Syri | δὲ] γὰρ 157 e vg.^{11}, τε EF al. (s^{c1}), om. Γ Cypr. | τὴν πρωτ-ίαν pler., plur. hab. ℵ^{c}L 1 it. pler. (non bef^{2}q) Syri ‖ 9 ῥαββί bis DΓ al. s^{c1}s^{h} Iustin. Tr. 112 | καλέσητε s^{c1}(s^{h}), Orig. 3, 182, Euseb. Ps. 98, Chr. 628 D. VI, 4 C et al. (Btr. z. Förd. chr. Th. IV, 41): κληθῆτε (εἴπητε ἑαυτοῖς fort. et. melius Cl. Al. p. 435. 769) ‖ 9 sq. διδάσκαλον ἐπὶ τ. γ. eidem praet. s^{c1}: ῥαββί ‖ 10 post ὁ διδ. (καθηγητής [v. v. 10] ℵ* et $^{c\,b}$D al.) add. ὁ πατὴρ ὁ ἐν τοῖς οὐρ. Orig., it. Chr. VI, 4 C, Euseb. in Ps. 118, 97, sed recte hi duo om. ὁ πατήρ (v. 9), v. et. Cl. Al. p. 108 εἷς διδ. ἐν οὐρ.: om. nostri, sed add. E*FG al. ὁ Χριστός. Cf. Btr. l. c. | ὑμῶν ἐστιν Chr. VI, 4 C ‖ 11 ὑμ. δὲ om. πάντες s^{c} | μαθηταί Cl. Al. p. 108: ἀδελφοί, quae corruptela et. Chr. 708 B invasit; sed add.: καὶ οὐδὲν ἕτερος ἑτέρου πλέον ἔχει, κατὰ τὸ μηδὲν εἰδέναι (KM: εἶναι) παρ' ἑαυτοῦ. Cf. autem ad v. 9 ‖ 12 ὑμῖν D it. vg. s^{c1}, Cl. Al. 551 | ὑμ. ante ὁ ℵBU: post ταπ. cett. ‖ 13 ὁ οὐρ. ℵBL: ὁ ἐν τοῖς (τοῖς om. DΔ 1) οὐρανοῖς (ut v. 8) | πάντες . . ἐστε add. U al., qui eadem om. in v. 8 ‖ 13 sq. v. 10 nihil est nisi alia forma v. 8 (Btr. l. c.), testesque in diversa discedunt. Ὅτι καθ. ὑμ. (vobis e) ἐ. (1. b om. ἐ.; D it. part. post εἷς) εἷς (om. 1 ades^{c1})

θῆτε καθηγηταί, ὅτι καθηγητὴς ὑμῶν ἐστιν εἷς ὁ Χριστός.| 11 *ὁ δὲ μείζων ὑμῶν ἔσται ὑμῶν διάκονος.* 12 *ὅστις δὲ ὑψώσει ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὅστις ταπεινώσει ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.*

13 *Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι κλείετε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων· ὑμεῖς γὰρ οὐκ εἰσέρχεσθε, οὐδὲ τοὺς εἰσερχομένους ἀφίετε εἰσελθεῖν.* 15 *οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι περιάγετε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν ποιῆσαι ἕνα προσήλυτον, καὶ ὅταν γένηται, ποιεῖτε αὐτὸν υἱὸν γεέννης διπλότερον ὑμῶν.* 16 [*οὐαὶ ὑμῖν, ὁδηγοὶ τυφλοὶ οἱ λέγοντες· Ὃς ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ ναῷ, οὐδέν ἐστιν· ὃς δ' ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ χρυσῷ τοῦ ναοῦ, ὀφείλει.* 17 *μωροὶ καὶ τυφλοί, τίς γὰρ μείζων ἐστίν, ὁ χρυσός, ἢ ὁ ναὸς ὁ ἁγιάσας τὸν χρυσόν;* 18 *καὶ· Ὃς ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, οὐδέν ἐστιν· ὃς δ' ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ δώρῳ τῷ ἐπάνω αὐτοῦ, ὀφείλει.* 19 *τυφλοί, τί γὰρ μεῖζον, τὸ δῶρον, ἢ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἁγιάζον τὸ δῶρον;* 20 *ὁ οὖν ὀμόσας ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ ὀμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν πᾶσιν τοῖς ἐπάνω αὐτοῦ,* 21 *καὶ ὁ ὀμόσας ἐν τῷ ναῷ ὀμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν τῷ κατοικοῦντι αὐτόν,* 22 *καὶ ὁ ὀμόσας ἐν τῷ οὐρανῷ ὀμνύει ἐν τῷ θρόνῳ τοῦ θεοῦ καὶ ἐν τῷ καθημένῳ ἐπάνω αὐτοῦ.*] 23 *οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί,*

BDGL 1 al. it. pler. s^{c1}: *εἷς γάρ ὑμῶν* (*ὑμ.* post *ἐστιν* ℵ al., post *καθ.* 13. 69. 346, om. *ΚΠ** al.) *ἐστιν ὁ* (*ὁ* om. U) *καθ.* ℵ*ΓΔΚΠ* al. fq Chr.

2 *δὲ* post *ὁ* om. D it. pler. vg. (s^{c1} *καὶ ὁ θέλων ἐν ὑμῖν εἶναι μέγας*, = 20, 26) | *ἔστω* G, v. l. Chr. | alt. *ὑμῶν* om. ℵ | *δὲ*] *οὖν* 1, *γὰρ* $s^{c1}s^{h}$ Chr. ‖ 3 sq. *ταπ-σει ἑ. ὑψ-ται*, tum *ἑ. ὑψώσει ταπ-ται* m, sed sec. codd. MLC *καὶ ὅστις κτἑ.* desunt ‖ 5 *οὐαὶ* ℵ*Vh Syri (praet. s^{1}) Orig. (interpr.) Euseb. Chr. Cyr. Hil.: *οὐαὶ δὲ* | *ὅτι* om. s^{1} ‖ 6 *κλείετε* (אה(ר)דרן s^{1} = s^{c}) *τὴν κλεῖν τῆς β-ας* s^{1} | *τῶν οὐρ.* om. Chr., *τοῦ θεοῦ* s^{c} ‖ 8 v. 14 add. $bcf^{2}hrs^{c}$: *οὐαὶ ὑμῖν γρ. κ. Φ. ὑποκρ., ὅτι κατεσθίετε τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν καὶ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι· διὰ τοῦτο λήψεσθε περισσότερον κρίμα*, quae ante v. 13 ins. EFG al. f Chr., om. recte (v. Mc. 12, 40. Lc. 20, 47) ℵBDLZaef^{1}g$^{1.2}$s^{1} Orig. ‖ 9 sq. *ἵνα ποιήσητε* (-*ται*) D it. (sed *facere* e) vg. ‖ 11 sqq. vv. 16—22 om. Chr., et rumpunt aperte nexum huius loci. V. Resch 1, 275; Btr. z. Förd. chr. Th. IV, 42 sq. ‖ 12 *οἱ* om. D* ‖ 14 sq. *ἁγιάζων* (v. 19) CL*Γ* al. ‖ 17 *τυφλοί* ℵDLZ it. pler. vg. s^{c1}: *μωροὶ καὶ τ.* (v. 19) ‖ 18 praestat *βαστάζον τὸ δ.* sec. Epiphan. Haer. 16, 4 (Resch 1, 276) | *ὀμνύων*? ita V min. quid. v. 21 (*ὀμόσ.* fort. propter *ὀμόσῃ* vv. 16. 18). Cf. 10, 40 ‖ 19 *ἐν αὐτῷ* om. e ‖ 21 *κατοικήσαντι* CDL al.

ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ ἄνηθον καὶ τὸ κύμινον, καὶ ἀφήκατε τὰ βαρέα τοῦ νόμου, τὴν κρίσιν καὶ τὸ ἔλεος καὶ τὴν πίστιν. ταῦτα ἔδει ποιῆσαι, κἀκεῖνα μὴ ἀφεῖναι. 24 ὁδηγοὶ τυφλοί, διυλίζοντες τὸν κώνωπα, τὴν δὲ κάμηλον καταπίνοντες. 25 οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι καθαρίζετε τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ἀκαθαρσίας [ἐξ ἁρπαγῆς καὶ ἀδικίας]. 26 Φαρισαῖε τυφλέ, καθάρισον [πρῶτον] τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου, ἵνα γένηται καὶ τὸ ἐκτὸς καθαρόν. 27 οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι ὁμοιάζετε τάφοις κεκονιαμένοις. ἔξωθεν ὁ τάφος φαίνεται ὡραῖος, ἔσωθεν δὲ γέμει ὀστέων νεκρῶν καὶ πάσης ἀκαθαρσίας. 28 οὕτως καὶ ὑμεῖς ἔξωθεν μὲν φαίνεσθε τοῖς ἀνθρώποις δίκαιοι, ἔσωθεν δέ ἐστε μεστοὶ ὑποκρίσεως καὶ ἀνομίας. 29 οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑπο-

1 sq. καὶ τὸ κύμ. om. a e Chr. (non est ap. Lc. 11, 42) ‖ 2 βαρέα 1. 209. Epiphan. Haer. 36 B (Chr. v. l.): βαρύτερα ‖ 3 ταῦτα ℵ D Γ it. part. vg. Chr.: ταῦτα δὲ (et. s^1) ‖ 4 ἀφιέναι C D Γ al. Chr. | οἱ δι. ℵ* et ^{c}D^2 Γ al. ‖ 4 sq. καὶ τὴν s^{c1} Chr. (τὸν δὲ D) ‖ 6 ἔξω D Cl. Al. 282 (Chr. v. l.) ‖ 7 τῆς παρ.] τοῦ πίνακος (Lc. 11, 39) s^{c1} Epiph. l. c. | γέμει 157 Chr. Cl. Hom. 11, 29 (Lc.) ‖ 7 sq. ἀκαθ. κτέ.] ἐξ (om. C D Cl. Al. 282 Cl. Hom. Chr.; nemo add. ἐξ v. 27) ἁρπαγῆς καὶ (haec om. Cl. Al. Cl. Hom.) ἀκρασίας (ἀκαθαρσίας rectius 66. 71. $f^1g^{1.2}l$ vg. Cl. Al., πάσης ἀκ. = v. 27 s^1 [deficit inde ab h. v. s^c], ἀδικίας C E F al. Chr. [v. l. Chr. πλεονεξίας, ita 779 A B; Ioh. Dam. Par. 517], ῥύπου recte fort. Cl. Hom.). Ap. Lc. est τὸ δὲ ἐσωθεν ὑμῶν γέμει ἁρπ. καὶ πονηρίας ‖ 8 Φ-οι τ-οί, κ-σατε cs^1; Φ. τ. om. Cl. Al. Chr. (hab. Cl. Hom.) ‖ 9 πρῶτον om. Iren., Chr. 709 A. 710 A, cf. 6, 33 (hab. Cl. Hom. Cl. Al.) | τὸ ἐντὸς] τὸ ἔσωθεν, et ante ἵνα, Cl. Hom. | ποτ.] add. καὶ τῆς παροψ. ℵ B C L al. pler., om. D 1. 209 a e Cl. Al. Iren. (hab. Cl. Hom., sed seq. in cod. O αὐτοῦ, non αὐτῶν) Chr. 709 A (hab. 710 A) | τὸ ἔξωθεν D Cl.; add. αὐτοῦ B*D al. a e, αὐτῶν ℵ al., om. $cff^{1.2}g^{1.2}$hr vg. Cl. Al. Iren. Chr. ‖ 11 ὁμοιάζετε B: παρομ.; sed Hippolyt. Naass. 5, 8 τάφοι ἐστὲ κεκ-οι; Iust. Tr. 112 cf. 17 πρὸς αὐτοὺς ἔφη . . . τάφοι κεκ., ἔξωθεν φαινόμενοι κτέ.; Chr. 710 B (cf. 779 A B) τάφους κεκ. καλῶν — τάφους κεκ. ἐκάλεσεν (Cl. Al. 282 Basil. bapt. 647 ὅμοιοί ἐστε seq. dat.) ‖ 11 ἔξ. ℵ*D Clem. Al. Iulian. ap. Cyrill. Iul. 335 Iren.: οἵτινες ἔξωθεν; tum eid. praet. ℵ*: (γὰρ praem. Ir.) φαίνεται ὁ τ. ὡραῖος, ἔσ. (ἔνδον Cl.) δὲ γέμει, pro ἔ. μὲν (μὲν om. Δ) φαίνονται ὡραῖοι, ἔσ. δὲ γέμουσιν cett. (sed s^1 οἵτ. ἔξ. κεκον-οι εἰσίν, ἔσ. κτέ.) | 14 ὡς δίκ. Iren. s^1 | μεστοί ἐστε X Γ Δ al. it. vg. | *malitia et hypocrisi* Ir., *iniquitate et confusione* s^1 ‖ 15 sq. γραμμ. κ. Φ. ὑπ. om. Chr.

κριταί. ὅτι οἰκοδομεῖτε τοὺς τάφους τῶν προφητῶν καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν δικαίων. 30 καὶ λέγετε· Εἰ ἤμεθα ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ἡμῶν, οὐκ ἂν ἤμεθα αὐτῶν κοινωνοὶ ἐν τῷ αἵματι τῶν προφητῶν. 31 ὥστε μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς, ὅτι υἱοί ἐστε τῶν φονευσάντων τοὺς προφήτας. 32 καὶ ὑμεῖς πληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν. 33 ὄφεις γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς φύγητε ἀπὸ τῆς κρίσεως τῆς γεέννης; 34 διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἀποστέλλω πρὸς ὑμᾶς προφήτας καὶ σοφοὺς καὶ γραμματεῖς· ἐξ αὐτῶν ἀποκτενεῖτε καὶ σταυρώσετε, [καὶ ἐξ αὐτῶν μαστιγώσετε ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν,] καὶ διώξετε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν, 35 ὅπως ἔλθῃ ἐφ' ὑμᾶς πᾶν αἷμα δίκαιον ἐκκεχυμένον ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ αἵματος Ἅβελ τοῦ δικαίου ἕως αἵματος Ζαχαρίου [υἱοῦ Βαραχίου], ὃν ἐφονεύσατε μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου. 36 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἥξει πάντα [ταῦτα] ἐπὶ τὴν γενεὰν ταύτην. 37 Ἰερουσαλὴμ Ἰερουσαλήμ ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς σέ, ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ὄρνις ἐπισυνάγει τὰ νοσσία ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε. 38 ἰδοὺ ἀφίεται ὁ οἶκος ὑμῶν. 39 λέγω γὰρ

2 *μνημεῖα* (Lc. 11, 47) v. l. Chr. | *τῶν δικ.*] *αὐτῶν* Chr. ‖ 3 sq. *α. κοιν.* BD, Chr. 714 D. 715 A C: κ. αὐτῶν (Chr. 715 B D; om. αὐτ. L 714 D) ‖ 4 *ἐν . . προφ.* om. tres Chr.[1] 714 D, neque vid. legisse; cf. v. 35 ‖ 6 *ἐπλήρ.* D, *πληρώσετε* B*es[1] ‖ 7 *ὀφεις* om. r ‖ 8 *ἐγὼ* post *ἰδοὺ* om. cum D vg.[4] Iren. Lucif. (Chr.) *ἀποστελῶ* D[gr] (Lc. 11, 49) | *πρ. ὑμ.* om. D ‖ 9 *ἐξ*] *καὶ ἐξ* (Lc.) CD al. Chr. non s[1] ‖ 10 sq. *καὶ ἐξ . . ὑμῶν* om. Da Lucif. (*καὶ ἐξ α.* om. e), cf. Iren. 237 (om. et. *καὶ σταυρ.*, quae agn. p. 210). V. 10, 17. (Chr. 715 D [cf. 717 C] om. *ἐξ αὐτ.*, *μαστ.* post *ὑμ.* hab.) ‖ 12 *δικαίων* Lucif. *ἐκκεχυμένον* eff[1]g[1]h1 vg. Lucif.: *ἐκχυν(ν)όμενον*. Eadem ap. Lc. 11, 50 corruptela in pler., sed recte *ἐκκεχ.* B lat. ‖ 13 *αἷμ. Ἁβ.* DL 33 Euseb.: *τοῦ αἷμ. Ἁβ.*; it. *τοῦ* ante *αἷμ.* Z. om. D 1. 33 Eus. Plures om. artic. ap. Lc. 11, 51 ‖ 13 sq. *υἱ. Βαρ.* om. ℵ* (g[1]? Euseb.; cf. Btr. z. Förd. chr. Th. IV, 43 (sed de Chr. v. et. 432 D) ‖ 15 *ταῦτα* om. e; ante *πάντα* ℵ C D[gr] L al. it. vg. ‖ 16 *ἀποκτενουσα* ℵ* et c al., *-έννουσα* pler. Chr.[1] ‖ 17 *τοὺς πρ.* ante *ἀποκτ.* 16 ℵ* (Orig. semel; Epiph.) ‖ 17 sq. *mittuntur* Iren. ‖ 18 *σέ* D it. vg. s[1] Iren. Cypr.: *αὐτήν* (Lc.) | *συναγ.* Cl. Al. 193 *σου*] *ὑμῶν* Chr. 718 D. 730 E ‖ 19 *συνάγει* Cl. Al. 106. 143; *ἐπ.* ante *ὄρν.* CX al., om. 108. Iren. Chr. 718 D (sed licenter affert; cf. 25, 32) August. Novatian. (Orig. ed. Batiffol) p. 175 (om. Lc.) *νοσσία*] add. *αὐτῆς* (*ἑαυτ.*) pler., om. B* Cl. Al. 106 (non 143) Euseb. (saepe) Cypr. 19 sq. *σὺ οὐκ ἠθέλησας* Novatian. (*noluisti* r) 20 post *ἀφ.* om. *ὑμῖν*

ὑμῖν ἀπ' ἄρτι, οὐ μή με ἴδητε, ἕως ἂν εἴπητε· Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου.

1 Καὶ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἐπορεύετο, καὶ 24
προσῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπιδεῖξαι αὐτῷ τὰς οἰκοδομὰς
τοῦ ἱεροῦ. 2 ὁ δὲ [ἀποκριθεὶς] εἶπεν αὐτοῖς· Βλέπετε ταῦτα 5
πάντα; ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀφεθῇ ὧδε λίθος ἐπὶ λίθον,
ὃς οὐ καταλυθήσεται. 3 καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρους
τῶν ἐλαιῶν, προσῆλθον οἱ μαθηταὶ κατ' ἰδίαν λέγοντες·
Εἰπὲ ἡμῖν, πότε ταῦτα ἔσται, καὶ τί τὸ σημεῖον τῆς σῆς
παρουσίας καὶ συντελείας τοῦ αἰῶνος; 4 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ 10
Ἰησοῦς εἶπεν· Βλέπετε μή τις ὑμᾶς πλανήσῃ. 5 πολλοὶ
γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, λέγοντες· Ἐγώ εἰμι ὁ
Χριστός, καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν. 6 μελλήσετε δὲ ἀκούειν
πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων. ὁρᾶτε, μὴ θροεῖσθε· δεῖ γὰρ
γενέσθαι, ἀλλ' οὔπω τὸ τέλος. 7 ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος 15
ἐπὶ ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, καὶ ἔσονται λιμοὶ
καὶ σεισμοὶ κατὰ τόπους· 8 πάντα δὲ ταῦτα ἀρχὴ ὠδίνων.
9 τότε παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς θλῖψιν, καὶ ἀποκτενοῦσιν
ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά
μου. 10 τότε σκανδαλισθήσονται πολλοί, καὶ ἀλλήλους 20
παραδώσουσιν, καὶ μισήσουσιν ἀλλήλους. 11 καὶ πολλοὶ

cum s^1 (ἀφεῖται ut vid.) Cl. Al. 145 Orig. Chr. (et. 722 E) | ὑμῶν BLf^2s^1: ὑμ. ἔρημος (et. Chr.; plures id. ap. Lc. om.)

1 ἀπ' ἄρτι h. l. Cl. Al. (vid. et. Chr., v. 724 B, sed coniunxit cum οὐ κτέ.); post ἴδητε (om. e ut Lc., ante λέγω hab. vid. r). Cf. 26, 64 ‖ 2 θεοῦ D ‖ 3 ἀπὸ] ἐκ B | ἐπορεύετο καὶ om. e (*et cum exisset I. de t., access.*); bene s^1 καὶ ἐξελθόντος τοῦ Ἰ. ἀπὸ τ. ἱ. πορεύεσθαι, καὶ (delendum καὶ) προσ.; CX al. ἐπορ. ἀπὸ τ. ἱ. ‖ 5 ἀποκρ.] Ἰησ. CX al., om. H 2. $1s^{sch}$ | βλέπ. DLX it. (exc. q) vg. s^1 (M Chr.^{1}): οὐ βλ. (cf. 21, 16; Mc. 13, 2, Lc. 7, 44 confert Schulz) ‖ 5 sq. πάντα ταῦτα DEF al. e (τούτους πάντας τοὺς λίθους s^1) ‖ 8 ante οἱ om. αὐτῷ cum Chr. (add. L Chr.^{1}) | καθ' ἰδίαν ℵB* ‖ 9 sq. τῆς παρ. σου D cf. it. vg. ‖ 10 καὶ τῆς συντ. D al. Chr. 11 αὐτοῖς post εἶπεν om. abe ‖ 13 μέλλετε D ‖ 14 θορυβεῖσθε Chr. (cf. 727 E) ‖ 15 πάντα γεν. CΓ al. Chr., ταῦτα γεν. it. pler. vg. s^h | ἐστὶν post οὔπω om. cum U 33 al. Chr. ‖ 16 λιμ.] λιμ. καὶ λοιμοὶ C al. Chr., λοιμ. καὶ λιμ. L it. part. vg. (cf. Lc. 21, 11) ‖ 17 ταῦτα δὲ πάντα 1. 69 al. it. part. (et. e) vg. s^1 | ὀδυνῶν D* ‖ 18 θλίψεις L 1. def Orig. (Chr. v. l.) ‖ 19 post πάντων om. τῶν ἐθνῶν cum C 1. s^1 Chr. (om. et. Mc. Lc.) ‖ 20 τότε s^1 (at καὶ τ. v. 9) Chr.: καὶ τ. (pauci Chr.^{1}) | πολλοὶ om. e ‖ 21 μισ.] *occident* r; καὶ μισ. ἀλλ. om. ℵ (hab. pro his εἰς θλῖψιν), Chr. 725 A,

ψευδοπροφῆται ἐγερθήσονται καὶ πλανήσουσιν πολλούς. 12 καὶ διὰ τὸ πληθυνθῆναι τὴν ἀνομίαν ψυγήσεται ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν. 13 ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται. 14 καὶ κηρυχθήσεται τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ εἰς μαρτύριον πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ τότε ἥξει τὸ τέλος. 15 ὅταν οὖν ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως, τὸ ῥηθὲν διὰ Δανιὴλ τοῦ προφήτου, ἑστὸς ἐν τόπῳ ἁγίῳ (ὁ ἀναγινώσκων νοείτω), 16 τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη, 17 ὁ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβάτω ἆραι τὰ ἐκ τῆς οἰκίας, 18 καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ μὴ ἐπιστρεψάτω ὀπίσω ἆραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. 19 οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. 20 προσεύχεσθε δέ, ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγὴ ὑμῶν χειμῶνος μηδὲ σαββάτῳ. 21 ἔσται γὰρ [τότε] θλῖψις μεγάλη, οἵα οὐ γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς κόσμου ἕως τοῦ νῦν, οὐδὲ μὴ γένηται. 22 καὶ εἰ μὴ ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι [ἐκεῖναι], οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σάρξ· διὰ δὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς κολοβωθήσονται αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι. 23 τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ· Ἰδοὺ ὧδε ὁ χριστός, ἢ ὧδε, μὴ πιστεύσητε· 24 ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται καὶ δώσουσιν σημεῖα μεγάλα καὶ τέρατα, ὥστε πλανῆσαι, εἰ δυνατόν, καὶ τοὺς ἐκλεκτούς. 25 ἰδοὺ προείρηκα ὑμῖν. 26 ἐὰν

6 sq. Daniel 9, 27

sed v. 728 B | *πολλοί*] *ψευδόχριστοι* (v. 24) *καὶ* add. Chr. (v. l., sed v. 724 A; cf. Iust. Tr. 82)

1 ἐξεγερθ. D | *πολλ. πλαν.* ut v. 5 ℵL ‖ 2 *πληθῦναι* D ‖ 4 *τοῦτο* post *εὐ.* D Euseb. Cypr. Orig. 1, 400 Chr. (om. *Γα*); *τῆς βασ.* om. g^1 Orig. l. c. Chr.; 5 *ὅλῳ τῷ κόσμῳ* (s^1) Orig. Chr. V. 26, 13 ‖ 6 *οὖν*] *δὲ* $\aleph^c s^1$ Euseb. Chr. al. (Mc. Lc.) ‖ 7 *Δανιήλου* D* ‖ 8 *ἑστὼς* B^2D^* al. (*ἑ. ἐν τ. ἁγ.* om. s^1) ‖ 9 *εἰς*] *ἐπὶ* (v. 17) ℵLZ al. (*ad* $ff^1g^{1.2}$ vg.) | *ὁ δὲ ἐπὶ* Mc.) De; it. rell. vg. Syr. Chr. *καὶ ὁ ἐπὶ* ‖ 10 *καταβαινέτω ΓΔΠ* al. | *τὰ*] *τι* (Mc.) D it. vg. *αὐτοῦ* post *οἰκ.* om. cum Dabf^{2}q Iren. Cypr. 11 *ὀπίσω* non exprim. it. pler. vg. (cf. Chr.) | *τὰ ἱμάτια ΓΔ* al. f Chr. ‖ 12 *θηλαζομέναις* D (ut v. l. commemorat Orig.) ‖ 13 *ἐν . . ἡμ.* non sunt ap. Chr. (hab. duo codd.) ‖ 14 *σαββάτου* DLM (v. l. ap. Chr.) ‖ 15 *τότε* om. $K^*bf^2g^1s^h$ | *μεγάλη* om. Chr., sed hab. 462 D (om. utrob. *ἀπ' . . νῦν*) | *ἐγένετο* ℵD Euseb. H. E. 3, 7 Chr. (sed *γέγ.* 462 D), 16 *τοῦ* om. D | *οὐδὲ μὴ* DUΔ Euseb. Chr.: *οὐδ' οὐ μὴ* ‖ 17 *ἐκεῖναι* om. r ‖ 19 *ἢ ὧδε*] *ἢ ἐκεῖ* Dff^{1}g^2 vg. (beqs^1 *ἰδοὺ ἐκ.*, acg^{1}hr *ἢ ἰδ. ἐκ.*), cf. Mc. | *πιστεύετε* B* (Mc.) 20 *ψευδόχρ. καὶ* om. Δ 21 *μεγάλα* (om. Mc.) om. ℵ Chr. | *πλανηθῆναι* ℵD it. part. vg., *πλανᾶσθαι* LZ

οὖν εἴπωσιν ὑμῖν· Ἰδοὺ ἐν τῇ ἐρήμῳ, μὴ ἐξέλθητε· Ἰδοὺ ἐν τοῖς ταμείοις, μὴ πιστεύσητε. 27 ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ φαίνει ἕως δυσμῶν, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. 28 ὅπου [ἐὰν ᾖ] τὸ πτῶμα, ἐκεῖ [συναχθήσονται] καὶ οἱ ἀετοί. 29 εὐθέως δὲ μετὰ τὴν θλῖψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, καὶ οἱ ἀστέρες πεσοῦνται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται. 30 καὶ τότε φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν οὐρανῷ, [καὶ κόψονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς,] καὶ ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς. 31 καὶ ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ μετὰ [σάλπιγγος] φωνῆς μεγάλης, καὶ ἐπισυνάξουσιν τοὺς ἐκλεκτοὺς ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων ἀπ' ἄκρων οὐρανῶν ἕως ἄκρων αὐτῶν. 32 Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν. ὅταν ἤδη ὁ κλάδος αὐτῆς γένηται ἁπαλὸς καὶ τὰ φύλλα ἐκφύῃ, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος· 33 οὕτως καὶ ὑμεῖς ὅταν ἴδητε ταῦτα πάντα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἐπὶ θύραις. 34 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη, ἕως ἂν πάντα ταῦτα γένηται. 35 [ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύ-

1 οὖν om. ℵ (δὲ it. part.; ὅτι ἐὰν s^1) | om. ἐστίν post ἐρ. cum Chr. | ᾖ ἰδοὺ s^1 ‖ 3 ἐξέρχ.] ἀστράπτει s^1, ἐγείρεται Hippol. I, 2, 44 Bonw.-Ach. (Resch 2, 471) | φαίνει DG 1. 118 (Hippol. v. l.: φαίνεται (et. s^1) ‖ 4 ἐὰν ᾖ om. s^1 Chr. 735 D (non C). II, 402 A. X, 216 C al. ‖ 5 πτῶμα] σῶμα (Lc. 17, 37, ℵ | συναχθ. (cf. Lc.) om. Chr. 735 C D II. X ll. c., sed hab. καὶ (om. pler.) οἱ, ut l vg.^{4} Hippol. Iren. Cf. 6, 21 | εὐθέως om s^{h} cod. B (lect. 142, est in B tantum), sed hab. ἔσται δὲ (והיה דין); it. lect. 143 cod. AC (B שיא דין בן בתר דין), εὐθέως δὲ μετὰ δὲ) | 6 ἐκείνας τὰς ἡμ. τῶν θλ-ων m ‖ 7 καὶ ἡ . . αὐτῆς (Mc.) om. Chr. (s^1 καὶ τὸ φῶς τῆς σελ. οὐ φανεῖ) | 8 τὰ ἄστρα πεσεῖται om. ἀπὸ (ἐκ ℵD) τ. οὐρ. Chr. 10 τοῦ ἐν οὐρανοῖς D ‖ 10 sq. καὶ τότε (τότε om. ℵ*) κόψ. πᾶσαι (π. om. Chr.) αἱ φ. τ. γ. (ex Apoc. 1, 7) recte om. s^1 ‖ 11 ὄψεσθε s^1: ὄψονται ‖ 12 sq. πολλῆς καὶ δόξ. D it. pler. vg. s^1 (Mc.) | 13 sq. σάλπ. ex Apoc. 1, 10 interpolatum vid.: om. φωνῆς ℵL Δ e s^1 s^{seh} Euseb. Chr. al. (φ. σάλπ. s^{h}, σάλπ. καὶ φ. D it. pler. vg.). Cf. I Thess. 4, 16 ‖ 14 ἐπισυνάξει ℵ*s^1 (Mc.); συν-ουσι Chr. (cf. ad 23, 37) | αὐτοῦ post ἐκλ. om. cum Chr. (cf. v. 24) | 15 *angulis ventorum* m | τῶν οὐρ. 13. 69, v. l. Chr.; ἕως τῶν ἄκρ. B ‖ 17 ἤδη om. s^1 | al. ἐκφυῇ aor. ‖ 19 πάντα ταῦτα BLeq ‖ 20 ὅτι οὐ μὴ BD al. it. vg. s^1 | ἂν om. ℵ ‖ 21 ταῦτα πάντα non bene DL it. part. s^1 Chr. (diserte); om. ταῦτα (bene bff^1) Orig. interpr. ‖ 21 sq. v. 35

σεται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσιν.| 36 περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν, οὐδὲ ὁ υἱός, εἰ μὴ ὁ πατὴρ μόνος. 37 ὥσπερ δὲ αἱ ἡμέραι τοῦ Νῶε, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. 38 ὡς γὰρ ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ τρώγοντες καὶ πίνοντες, γαμοῦντες καὶ γαμίζοντες, [ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθεν Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν,| 39 καὶ οὐκ ἔγνωσαν ἕως ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἦρεν ἅπαντας, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. 40 τότε δύο ἔσονται ἐν τῷ ἀγρῷ· εἷς παραλαμβάνεται, καὶ εἷς ἀφίεται. 41 δύο ἀλήθουσαι ἐν τῷ μύλῳ· μία παραλαμβάνεται, καὶ μία ἀφίεται. 42 Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε ποίᾳ ἡμέρᾳ ὁ κύριος ὑμῶν ἔρχεται. 43 ἐκεῖνο δὲ γινώσκετε, ὅτι εἰ ᾔδει ὁ οἰκοδεσπότης ποίᾳ φυλακῇ ὁ κλέπτης ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἂν καὶ οὐκ ἂν εἴασεν διορυγῆναι τὴν οἰκίαν αὐτοῦ. 44 διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἕτοιμοι, ὅτι ᾗ οὐ δοκεῖτε ὥρᾳ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται. 45 Τίς ἄρα ὁ πιστὸς δοῦλος καὶ φρόνιμος, ὃν κατέ-

om. ℵ* solus; idem est ap. Mc. 13, 31 (Lc. 21, 33). Hab. et. s^1 Chr. | παρελεύσεται BDLe: -ονται

2 ἢ ὥρας s^h (om. καὶ ὥρ. L) ‖ 3 οὐδὲ ὁ υἱός (= Mc. 13, 32) add. ℵ* et $^{c\,b}$ BDΦ it. pler. Orig. Chr. al.: om. ℵ$^{c\,a}$EF al. pler. $g^{1.2}$ vg. s^1 Basil. al. diserte. Possunt haec consulto esse deleta μόνος om. Chr. (add. unus cod., et duo ante ὁ; Mc. om.) | δὲ] γὰρ BD[rs^1; 4 ἐν ταῖς ἡμέραις it. pler. vg.; es^1 ἦν ἐν ταῖς ἡμέραις, et om. s^1 5 ἐν ταῖς . . ταῖς; et. melius Chr. (cf. XI, 638 D; Btr. z. Förd. chr. Th. IV, 43 sq.): ὥσπερ δὲ ἦσαν ἐν ταῖς ἡμ. (ita et. s^h lect. 83 A B C, lect. 144 B [ἦν AC]) τοῦ *N.* τρώγ. κτἑ. (tum post ἡμέρας 7 casu ut vid. exciderunt in plerisque codd. εἰσῆλθεν . . ἕως [quippe excipit ἦλθεν]) ‖ 4 ἔσται καὶ ἡ D^{gr}ΔΠ al. it. part. vg. ‖ 5 ὡς ℵBL: ὥσπερ | ἡμ. ἐκείναις ταῖς πρὸ τοῦ B, item om. ταῖς D (it. pler. vg.); sed Laef^1 Orig. nihil nisi ἡμ. τοῦ; de s^1 v. supra; vid. v. l. fuisse pro ἐν τ. ἡμ. τοῦ *N.* (Chrys.) ἐν τ. ἡμ. τοῦ κατακλ., inde omnia male conflata et reficta esse ‖ 6 καὶ γαμοῦντες ℵ^{c}DLas^1 ‖ 6 sq. γαμίσκοντες B (Chr. vel γαμίζ. vel ἐκγαμίζ. ut LΓ al.) ‖ 7 ἄχρι . . κιβ. (= Lc. 17, 27) om. ef^{1}m recte (alienum a Mt. ἄχρι) ‖ 9 πάντας D | καὶ ἡ (cf. v. 37) hic pler.; om. καὶ BD it. part. s^1 ‖ 10 ἓσ. δύο ℵ*Bh vg.^{3} ‖ 11 μύλωνι DHM al. Chr.; om. ἐν τ. μ. ar ‖ 13 ἡμ.] ὥρᾳ L it. pler. vg. s^1 Chr. (ὥρᾳ ᾗ ποίᾳ ἡμ. e vg.^{5}, ἡμ. ᾗ ὥ. r, ἡμ. καὶ ὥ. Euseb. ‖ 14 φυλ.] ὥρᾳ it. vg. (s^h) ‖ 15 ἂν sec. om. D ‖ 15 sq. διορυχθ. ℵDIL (διορυγ. et. Chr.) ‖ 17 ᾗ ὥρᾳ οὐ δοκ. LΓΔΠ al. it. part. (it. pler. *nescitis qua hora*) ‖ 18 τίς γὰρ Dq | ἐστὶν post ἄρα om. cum Chr. | 18 sq. καταστήσει (v. 47) ℵ M Chr. Cl. Hom. 3, 60. 64

στησεν ὁ κύριος ἐπὶ τῆς οἰκετείας αὐτοῦ, τοῦ διδόναι αὐτοῖς τὴν τροφὴν ἐν καιρῷ; 46 μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος εὑρήσει οὕτως ποιοῦντα. 47 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν. 48 ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ κακὸς δοῦλος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· Χρονίζει μου ὁ κύριος, 49 καὶ ἄρξηται τύπτειν τοὺς συνδούλους, ἐσθίῃ δὲ καὶ πίνῃ μετὰ τῶν μεθυόντων, 50 ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ᾗ οὐ προσδοκᾷ καὶ ἐν ὥρᾳ ᾗ οὐ γινώσκει, 51 καὶ διχοτομήσει αὐτόν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσει· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

1 Τότε ὁμοιωθήσεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις, αἵτινες ἔλαβον τὰς λαμπάδας αὐτῶν *ἐξελθεῖν εἰς ἀπάντησιν τοῦ νυμφίου. 2 αἱ πέντε δὲ ἦσαν φρόνιμοι καὶ αἱ πέντε μωραί, 3 αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας οὐκ ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν ἔλαιον, 4 αἱ δὲ φρόνιμοι ἔλαβον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις μετὰ τῶν λαμπάδων. 5 χρονίζοντος δὲ τοῦ νυμφίου ἐνύσταξαν πᾶσαι καὶ ἐκάθευδον. 6 μέσης δὲ νυκτὸς

1 οἰκετείας BIL$\Delta\Pi$*: οἰκίας ℵ Chr., θεραπείας (Lc. 12, 42) D$\Gamma\Pi^{2}\Phi$ (Φ θ. τοῦ οἴκου, τοῦ) al. (*familiam* it. vg., sed e *curam suorum, ut daret cercis suis*; θερ. τῶν συνδούλων αὐτοῦ Cl. Hom.) | τοῦ om. D Chr. | διδόναι EF al.: falso δοῦναι ℵBCD al. Chr. || 2 τὰς τροφὰς ἐν καιρῷ αὐτῶν Cl. Hom. (αὐτ. et. Chr.) || 3 αὐτοῦ post κύρ. om. cum vg.$^{A\,ff^{1}}$ Chr. | ποι. οὕτως (Lc. 12, 43) $\Gamma\Delta\Pi$fq Chr. || 4 ὅτι post ὑμ. om. cum Chr. || 5 δοῦλος ℵ*Γs^{1} Chr. Iren.: δ. ἐκεῖνος (Lc. 12, 45, sed om. κακὸς) || 6 κύρ.] add. ἐλθεῖν (ἔρχεσθαι) pler., om. ℵB 6. 33. Iren. (om. et. Chr., quamvis 746 A nunc additum sit, v. B) || 6 sq. συνδ. sine αὐτοῦ $\Gamma\Delta\Pi$ al. | ἐν τῇ κ. α. (= Lc.) om. m || 7 *sedens et bibens cum luxuriosis* m (μετά τε πορνῶν καὶ μεθ. Cl. Hom.) || 8 ἐκ. om. s^{h} cod. AC || 9 sq. ridicule Cl. Hom. καὶ τὸ ἀπιστοῦν αὐτοῦ μέρος || 10 θήσει ante μετὰ D it. pler. vg. || 13 ἔλαβον . . καὶ ἐξ. 700 (s^{l}): λαβοῦσαι (v. 3) . . ἐξῆλθον; scripsi ἐξελθεῖν cf. 14, 29 | ἑαυτῶν BDL || 14 ὑπάντ. (cf. 8, 34) ℵBC. Cf. v. 6 | νυμφ.] add. καὶ τῆς νύμφης D it. vg. s^{l}g^{sch} (non s^{h}) | αἱ π. Z: πέντε | om. ἐξ αὐτῶν post δὲ (post ἦσ. XΓq Basil.) cum Chr. (add. unus), s^{h} cod. C (Cyrill.) || 14 sq. φρόνιμοι . . μωραὶ X$\Gamma\Delta\Pi$ Basil. (ter) Cyr. Chr.: μωραὶ . . φρόνιμοι || 15 αἱ π. EUX$\Gamma\Delta$ al. Basil. (bis) Cyrill. Chr. (duo om. αἱ) | αἵτινες X$\Gamma\Delta\Pi$ Chr.: αἱ γὰρ (δὲ πέντε it. pler. vg., οὖν Df^{2}, καὶ αἱ s^{l}); μωραὶ ante λαβ. om. Chr. | λαμπ. ℵLf^{1}g$^{1.\,2}$l vg.: λ. αὐτῶν || 17 ἐν . . λαμπ.] nihil nisi μεθ' ἑαυτῶν f^{1} | αὐτῶν (ἑαυτ. ℵB) post λαμπ. om. CZff^{2}g$^{1.\,2}$l vg. (μετὰ τ. λ. om. E* Basil. semel, habet post ἔλαιον 16 Γ) || 18 ἐνύσταξαν . . ἐκ.] f^{1} *fatuae obdormierunt*, cf. Macar. (Resch 1, 302) | πᾶσαι om. s^{h} lect. 84, A lect. 144

κραυγὴ γέγονεν· Ἰδοὺ ὁ νυμφίος, ἐξέρχεσθε εἰς ἀπάντησιν. 7 τότε ἠγέρθησαν πᾶσαι αἱ παρθένοι καὶ ἐκόσμησαν τὰς λαμπάδας αὐτῶν. 8 αἱ δὲ μωραὶ ταῖς φρονίμοις εἶπον· Δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν, ὅτι αἱ λαμπάδες ἡμῶν σβέν-
5 νυνται. 9 ἀπεκρίθησαν δὲ αἱ φρόνιμοι λέγουσαι· Μή ποτε οὐκ ἀρκέσῃ ἡμῖν καὶ ὑμῖν. πορεύεσθε μᾶλλον πρὸς τοὺς πωλοῦντας, καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς. 10 ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι, ἦλθεν ὁ νυμφίος, καὶ αἱ ἕτοιμοι εἰσῆλθον μετ' αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους, καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα. 11 ὕστε-
10 ρον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ παρθένοι λέγουσαι· Κύριε κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν. 12 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς. 13 γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν. 14 Ὥσπερ γὰρ ἄνθρωπος ἀπο-
15 δημῶν ἐκάλεσεν τοὺς ἰδίους δούλους καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα [αὐτοῦ], 15 [καὶ] ᾧ μὲν [ἔδωκεν] πέντε τάλαντα, ᾧ δὲ δύο, ᾧ δὲ ἕν, ἑκάστῳ κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν, καὶ ἀπεδήμησεν. εὐθέως 16 πορευθεὶς ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν ἠργάσατο ἐν αὐτοῖς [καὶ ἐποίησεν] ἄλλα πέντε.
17 ὡσαύτως ὁ τὰ δύο ἐκέρδησεν ἄλλα δύο. 18 ὁ δὲ τὸ ἓν
20 λαβὼν [ἀπελθὼν] ὤρυξεν γῆν καὶ ἔκρυψεν τὸ ἀργύριον τοῦ κυρίου αὐτοῦ. 19 μετὰ δὲ πολὺν χρόνον ἔρχεται ὁ κύριος τῶν δούλων ἐκείνων καὶ συναίρει λόγον μετ' αὐτῶν. 20 καὶ

1 ἐγένετο B | ἐγείρεσθε (v. 7) 1 bef^2, cf. s^h | ὑπάντ. 157 Cyrill. ‖ 2 omisi ἐκεῖναι post παρθ. cum D ‖ 3 ἑαυτῶν ℵABLZ | εἶπαν BCL ‖ 4 sq. σβ. γὰρ αἱ λ. ἡμ. Chr. (libere?), ὅτι ἰδοὺ (s^h) σβ. αἱ λ. ἡμ. s^1 ‖ 5 δὲ om. r ‖ 6 οὐκ ℵALZ: οὐ μὴ (Chr.) | ὑμ. καὶ ἡμ. ℵ | μᾶλλον (cf. 10, 6) om. s^h Chr. (s^1 זלכי אלא ut 10, 6) ‖ 7 ἑαυταῖς om. Chr. ‖ 7 sq. ἀπ. δὲ α. (cf. Chr.)] ἕως ὑπάγουσιν D (it. exc. q vg. *dum*, et it. part. *vadunt* s. *eunt*) ‖ 10 Dcf ἦλθον | καὶ om. D it. part. s^1 (s^h part.) | αἱ λ.] ἐκεῖναι αἱ s^1 ‖ 11 κύριε om. s^1 | ἀμὴν om. Basil. Eth. 248 (hab. 235) ‖ 13 γὰρ om. D, ὥσπερ γὰρ om. Chr., fort. licenter ‖ 15 αὐτοῦ et καὶ et ἔδωκεν om. Chr. ‖ 16 ἑκάστῳ . . δύναμιν om. 700 (fort. s^1) | ἰδ. δύν.] δ. αὐτοῦ D ‖ 17 εὐθέως. πορ. δὲ ℵ^{c}ABCD al. pler. g^2 vg., εὐθ. δὲ πορ. 1 al. it. part. (om. δὲ ℵ*bg^1) ‖ 18 καὶ ἐποίησεν (Lc. 19, 18) ℵ*A*XΓ al., καὶ ἐκέρδησεν (v. 17. 20. 22) al., sed om. bf^2 (mancus est s^1) | πέντε] add. τάλαντα ℵAC al. pler. (om. BL 1 it. pler. vg.) ‖ 19 ὡσ. (ὁμοίως D) καὶ ὁ pler. (om. καὶ ℵ*C*Lhg^2) | D δύο τάλ. λαβὼν καὶ αὐτὸς ἐκ., similiter in aliis interpolatum ‖ 20 ἀπελθὼν om. D it. pler. (hab. s^1; cf. v. 25) | γῆν om. f^2, ἐν τῇ γῇ AD al. pler. it. pler. vg. s^1 ‖ 22 ἐκείνων om. s^h cod. B | μετ' αὐτ. λόγ. AXΓΔ al. f^{1}q(s^1)

προσελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν προσήνεγκεν ἄλλα πέντε, λέγων· Κύριε, πέντε τάλαντά μοι παρέδωκας, ἴδε ἄλλα πέντε ἐπεκέρδησα. 21 ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ· Εὖ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπεὶ ἐπ᾽ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. 22 προσελθὼν καὶ ὁ τὰ δύο τάλαντα εἶπεν· Κύριε, δύο τάλαντά μοι παρέδωκας, ἴδε ἄλλα δύο ἐπεκέρδησα. 23 ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ· Εὖ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπεὶ ἐπ᾽ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. 24 προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὸ ἓν τάλαντον εἰληφὼς εἶπεν· Κύριε, ἔγνων σε ὅτι σκληρὸς εἶ ἄνθρωπος, θερίζων ὅπου οὐκ ἔσπειρας, καὶ συνάγων ὅθεν οὐ διεσκόρπισας· 25 καὶ φοβηθεὶς ἀπελθὼν ἔκρυψα τὸ τάλαντόν σου ἐν τῇ γῇ· ἴδε ἔχεις τὸ σόν. 26 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ εἶπεν· Πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρέ, ἤδεις ὅτι θερίζω ὅπου οὐκ ἔσπειρα, καὶ συνάγω ὅθεν οὐ διεσκόρπισα; 27 ἔδει σε βαλεῖν τὰ ἀργύριά μου τοῖς τραπεζίταις, καὶ ἐλθὼν ἐγὼ ἐκομισάμην ἂν τὸ ἐμὸν σὺν τόκῳ. 28 ἄρατε οὖν ἀπ᾽ αὐτοῦ

1 τάλ. om. ℵ ‖ 1 sq. προσήν. ἄλλα π. (add. τάλ. pler., sed om. Jhs^{1}s^{sch}, om. s^{b} lect 84 non lect 144 et hab εἶπεν pro λέγων ut v 22: cod A B cf κύριε om ut duo Chr $^{1/2}$ cod f om πέντε τ. μ. παρ ‖ 2 δέδωκας 1. 122. ἴδε Chr ‖ 3 τάλαντα αὐτὸς ἐπεκ. om C^{3}L. it vg s^{sch} ‖ ἐπεκέρδ. D it pler vg ἐκέρδ. (add multi ἐπ᾽ αὐτοῖς ‖ 4 ἐπεὶ ἐπ᾽ vetc D it vg Ism non Chr : ἐπὶ: cf v 23 ‖ 6 καὶ ℵ^{c}B· δὲ καὶ δὲ L b^{61} ‖ τὸ] add λαβὼν ℵD al ‖ κύριε om ℵ. οὐχί Chr IV. 412 C ‖ τ᾽ παρέδωκας, ἰδοὺ D ‖ ἄλλα om s^{b} cod A lect 84 ‖ τὸ] post δύο om. VJ it pler. vg ‖ ἐπεκ. Dl: ἐκέρδ. add ἐπ᾽ αὐτοῖς A C X al ‖ 8 ἐπεὶ ἐπ᾽ ut v 21 D it vg : ἐπὶ 3 πιστὸς ἦς B^{b} ℵ et v 21 ‖ 10 καὶ om D 1 it. part ‖ 11 σε om D it pler vg s^{sch} Chr cf 754 A, ubi ἤδεισ ut v 26: εἶδόν σε IV. 412 D ‖ ἔνθα Ism, om Chr, sed hab 754 A ‖ 12 ὅθεν ὅπου D it vg ‖ 13 Chr : Ism v 26 it vg Chr ‖ 13 ἀπῆλθον καὶ D: om Chr bis. Cf ‖ 14 ἐν τῇ γῇ om Chr bis. cf v 18 ‖ εἶδόν D ‖ ἔχεις ἔχε σὺ, σὸν Z Chr^{1} hab omn 754 A ‖ δὲ] οὖν Chr, om s ‖ 15 αὐτοῦ post εἶπεν om Chr. ‖ δοῦλε πον. A it vg c vg Cl. Hom 8. 61 καὶ ὀκν. licenter om Chr et IV. 413 A, sed v 571 D ‖ πόθεν ἤδεις s^{b} B^{c} lect 144 ‖ ἤδεις ut s, cf ad 11 ‖ 16 ἔδει σε ad 12 ‖ 17 οὖν post σε om 36 Chr Ism: σε οὖν ℵB^{c} L, οὖν σε A D X al ‖ καταβαλεῖν ἐπὶ τοὺς τρ. Chr III. 81 E, cf 158 A IV. 413 A ‖ τὰ ἀργύρια ℵ^{c}B: τὸ ἀργύριόν Ism cf Cl. Hom ‖ Cl Al ‖ καὶ ἐγὼ κἀγὼ ἐλθὼν A f^{1}g^{1}n Chr VII. 10 IV Ism ‖ 18 μετὰ τόκου ἂν ἐπήτησα αὐτό Chr III. 81 E. IV ‖ ἐκ σὺν ἂν et VII. 754 B om αὐτό ‖ σὺν τόκῳ non add cf Cl. Hom

τὸ τάλαντον, καὶ δότε τῷ ἔχοντι τὰ δέκα τάλαντα. 29 τῷ γὰρ ἔχοντι δοθήσεται καὶ περισσευθήσεται· τοῦ δὲ μὴ ἔχοντος, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. 30 καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. 31 Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ πάντες οἱ ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, 32 καὶ συναχθήσονται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἀφορίσει αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, ὥσπερ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐριφίων, 33 καὶ στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν, τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ εὐωνύμων. 34 τότε ἐρεῖ ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν [αὐτοῦ]· Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. 35 ἐπείνασα γὰρ καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα καὶ ἐδώκατέ μοι πιεῖν, ξένος ἤμην καὶ συνηγάγετέ με, 36 γυμνὸς καὶ περιεβάλετέ με, ἀσθενὴς καὶ ἐπεσκέψασθέ με, ἐν φυλακῇ ἤμην καὶ ἤλθατε πρός με. 37 τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ οἱ δίκαιοι λέγοντες· Κύριε, πότε σε εἴδομεν πεινῶντα καὶ ἐθρέψαμεν, ἢ διψῶντα καὶ ἐποτίσαμεν; 38 πότε δὲ εἴδομεν σε ξένον καὶ συνηγάγομεν, ἢ γυμνὸν καὶ περιεβάλομεν; 39 ἢ πότε σε εἴδομεν

1 *τάλαντα* om. r ‖ 2 *ἔχ.* Ds^{sch} Chr.: *ἔχ. παντὶ*, cf. Lc. 19, 26 | *τοῦ δὲ*] *ἀπὸ δὲ τοῦ* A C X^{c} al. Chr. ‖ 4 *βάλετε ἔξω* D, cf. it. pler. *proicite foras* ‖ 8 *συναχθήσεται* A E al. Chr. | *ἔμπρ. αὐτοῦ* om. Chr. p. 758 C ‖ 9 *ἀφορίσει* ℵ*L Δ: *ἀφοριεῖ* | *ἀπ' ἀλλήλων* 700, om. Chr. l. c. (sed cf. 757 D) | *ἀφορίζει* om. V. 87. Chr. 758 C (cf. 23, 37) ‖ 10 *ἐριφίων* B: *ἐρίφων* | *μὲν* om. D it. pler. ‖ 11 *αὐτοῦ* post *δεξ.* om. cum ℵ (qui id. add. post *εὐων.*) A, Cl. Al. p. 140, Chr. I, 515 B. VIII, 159 C, al. ‖ 12 *αὐτοῦ* om. s^{h} lect. 84, A lect. 120, Chr. I l. c. Cf. v. 41 | *δεῦτε ἐκ δεξ. μου εἶπερ* (sic) Euseb. Ps. 116 M., item (sine *εἶπερ*) Epiph. 61, 4 ‖ 13 *μου* om. s^{h} ‖ 14 *ἀπὸ*] *πρὸ* Chr. (et. 835 B. I l. c.) Epiphan.; cf. Eph. 1, 4 (Mt. 13, 35) ‖ 15 *ἐδ. μοι πιεῖν* it. pler. vg. Cl. Al. 952. 467: *ἐποτίσατέ με* (et. Cl. Al. 307) ex v. 37, ubi resp. *ἐθρέψαμεν*; Btr. z. Förd. chr. Th. IV, 44 (Cl. Al. 536 *ἐχορτάσατέ με . . ἐποτίσ. με*) ‖ 16 *γ. ἤμην καὶ ἐνεδύσατέ* Cl. Al. 952 (sed ut vulgo 307. 536) ‖ 17 *ἀσθενὴς* (r vg.) Cl. Al. 307 (et add. *ἤμην* Constit. V, 1): *ἠσθένησα* male (et. Cl. 952; ap. Chr. 758 E *ἄρρωστος* est; *ἠσθένουν* Eus. Ps. 361 M.) ‖ 18 *οἱ δίκαιοι* om. Δ ‖ 19 *εἴδαμεν* B*I ‖ 20 *εἶδ. σε* D Cl.: *σε εἶδ.* ut 37 (sed antecedente *δὲ* insuavis est haec collocatio); r tamen pro *πότε . . σε* nihil nisi *ἢ* ‖ 21 *ἢ γ.*] *καὶ γ.* D | *ἢ πότε* D it. (exc. f^{1} qui *πότε* tantum) vg. s^{1} Cl.: *πότε δὲ*

ἀσθενοῦντα ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ ἤλθομεν πρός σε; 40 καὶ ἀποκριθεὶς ἐρεῖ αὐτοῖς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. 41 τότε ἐρεῖ καὶ τοῖς ἐξ εὐωνύμων· Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, ὃ ἡτοίμασεν ὁ πατήρ μου τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. 42 ἐπείνασα γὰρ καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι πιεῖν, 43 ξένος ἤμην καὶ οὐ συνηγάγετέ με, γυμνὸς καὶ οὐ περιεβάλετέ με, ἀσθενὴς καὶ ἐν φυλακῇ καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθε με. 44 τότε ἀποκριθήσονται καὶ αὐτοὶ λέγοντες· Κύριε, πότε σε εἴδομεν πεινῶντα ἢ διψῶντα ἢ ξένον ἢ γυμνὸν ἢ ἀσθενῆ ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐ διηκονήσαμέν σοι; 45 τότε ἀποκριθήσεται αὐτοῖς λέγων· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε. 46 καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον.

26 1 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, εἶπεν τοῖς μαθηταῖς· 2 Οἴδατε ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας τὸ πάσχα γίνεται, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς τὸ σταυρωθῆναι. 3 τότε συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως τοῦ λεγομένου Καϊάφα, 4 καὶ συνεβουλεύσαντο ἵνα τὸν Ἰησοῦν

1 ἀσθενοῦντα BD Cl. 952 Cypr.: ἀσθενῆ. Add. Cl. 952 καὶ ἐπεσκεψάμεθα | ἤλθαμεν D ‖ 2 ὁ βασιλεὺς post ἀποκρ. (post αὐτοῖς D) om. af^{1}s^{1} Constit. 5, 1 ‖ 3 τῶν ἀδ. μου om. B*f$^{1.2}$ Cl. Al. 271. 467 (libere aff. utroque loco) al. (v. Tschd.); cf. v. 45, et facile haec excidebant (testatur Orig. diserte; it. hab. Cl. 952 et s^{1}) ‖ 4 ὑπάγετε ℵ Iust. Tr. 76. Cl. Hom. 19, 2 Hippol. ‖ 5 οἱ male om. ℵ BL | σκότος τὸ ἐξώτερον Iust. Cl. Hom.; cf. Btr. l. c. ‖ 5 sq. ὃ ἡτοίμασεν ὁ πατήρ μου (μου om. Cl. Hom. Iust.) D 1. 22. abc f$^{1.2}$g^{1}hr Iustin. Cl. Hom. Iren. Cypr. Aug. Did. apost. frg. Veron. ed. Hauler LXIII (Cl. Al. 69, Tertull. Hermog. c. 11): τὸ ἡτοιμασμένον ut v. 34 (et. s^{1}; Tert. carn. c. 14?) ‖ 7 καὶ ἐδίψ. BL ‖ 8 ἐδώκατέ μοι πιεῖν cfg^{1}hr: ἐποτίσατέ με (nihil de hoc v. testatur Cl. Al.) ‖ 14 ἐλαχ.] μικρῶν 700, cf. Cl. Al. 307 τοῖς μικροῖς τούτοις in v. 40. Chr. diserte add. τῶν ἀδελφῶν μου ut 40 ‖ 17 πάντας ante τοὺς (post λόγ. it. pler. vg.) om. EΓ 157 al. s^{1} ut vid., s^{h} cod. B, Chr. ‖ 18 μαθ. D: μαθ. αὐτοῦ | οἴδατε om. D ‖ 20 ἀρχ.] add. καὶ οἱ γραμματεῖς (Mc. Lc.) Γ al. it. part. Chr. ‖ 21 τοῦ λαοῦ (v. 47; 21, 23) om. B* ‖ 21 sq. τοῦ λεγ. K. om. s^{1} ‖ 22 Καΐφα D it. (exc. q) vg. (exc. amiat.). Cf. v. 57 | συνεβουλεύοντο D(s^{1}) Chr. (v. l.; v. et. 762 A)

δόλῳ κρατήσωσιν καὶ ἀποκτείνωσιν. 5 ἔλεγον δέ· Μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, ἵνα μὴ θόρυβος γένηται ἐν τῷ λαῷ.

6 Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γενομένου ἐν Βηθανίᾳ ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ, 7 προσῆλθεν αὐτῷ γυνὴ ἀλάβαστρον μύρου ἔχουσα βαρυτίμου, καὶ ἐξέχεεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἀνακειμένου. 8 ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἠγανάκτησαν λέγοντες· Εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη; 9 ἐδύνατο γὰρ τοῦτο πραθῆναι πολλοῦ καὶ δοθῆναι πτωχοῖς. 10 γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· Τί κόπους παρέχετε τῇ γυναικί; ἔργον καλὸν ἠργάσατο εἰς ἐμέ. 11 τοὺς πτωχοὺς γὰρ πάντοτε ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε. 12 βαλοῦσα γὰρ αὕτη τὸ μύρον τοῦτο ἐπὶ τοῦ σώματός μου πρὸς τὸ ἐνταφιάσαι με ἐποίησεν. 13 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, λαληθήσεται καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη, εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.

14 Τότε πορευθεὶς εἷς τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Ἰούδας Ἰσκαριώτης, πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς 15 εἶπεν· Τί θέλετέ μοι δοῦναι; κἀγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν. οἱ δὲ ἔστησαν αὐτῷ τριάκοντα ἀργύρια· 16 καὶ ἀπὸ τότε ἐζήτει εὐκαιρίαν, ἵνα αὐτὸν παραδῷ.

17 Τῇ δὲ πρώτῃ τῶν ἀζύμων προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέγοντες· Ποῦ θέλεις ἑτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα; 18 ὁ δὲ εἶπεν· Ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν πρὸς τὸν δεῖνα, καὶ εἴπατε αὐτῷ· Ὁ διδάσκαλος λέγει· Ὁ καιρός μου ἐγγύς ἐστιν, πρὸς σὲ ποιῶ τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου. 19 καὶ ἐποίησαν οἱ μαθηταὶ ὡς συνέταξεν αὐτοῖς ὁ

1 καὶ ἀποκτ. om. B* ‖ 5 ἔχ. h. l. AΓΔ al. Chr.: post γυνὴ 4 rell. (Mc.) ‖ πολυτίμου ℵAD al. Io. 12, 3) ‖ ἐξέχ. Chr. (et. 767 B): κατέχ. (Mc.) ‖ 6 ἠγαν. λέγ. (cf. Mc.)] ἔλεγον s^1 ‖ 8 ὁ om. D | post εἶπεν om. αὐτοῖς cum Chr. ‖ 9 ἔργον ℵ^{ca} 1 a c f^1 $g^{1.2}$ s^1(s^h): ἔ. γὰρ | καλὸν ἀγαθὸν s^1 | ἠργ. ℵ*B*D: εἰργ. ‖ 10 τ. πτ. γὰρ πάντ. E F al. s^1 Chr. (et. 519 B): πάντοτε γ. (γὰρ om. s^h, δὲ r) τ. πτ. (et. Chrys. cod. Guelf. ap. Tschd.: sic Mc. recte, seq. enim καὶ ὅταν θέλητε δύνασθε κτέ., ut in πάντοτε sit summum momentum) ‖ 11 γὰρ om. s^h lect. 149 ‖ 12 πρὸς] praem. ὡς s^1, ut ap. Mc. 14, 8; id. εἰς τὸν ἐνταφιασμόν μου (v. Mc.), quae et. Chr. legisse vid. ‖ 13 ἂν D L | εὐ. μου s^1 ‖ 15 αὐτῆς om. s^h ‖ 17 Σκαρ. D it. part. (-*t h**es* vel -*t h**a*) s^1 s^{sch}, al. it. (*s*)*cariot h*). Cf. 10, 4 | μοι om. s^1 ‖ 19 ἀρχ. (ut 27, 3 omnes)] στατῆρας D a b q r Euseb. Dem. 479 (at 468 ἀρχ.), στατ. ἀργυρίου 1. 209. h ‖ 24 λέγει] εἶπε Chr. | μου om. s^h cod. B ‖ 25 ποιήσω D q ‖ 26 sq. v. 19 praeterit Chr.; sed cf. 774 B (καθὼς)

Ἰησοῦς, καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα. 20 ὀψίας δὲ γενομένης ἀνέκειτο μετὰ τῶν δώδεκα, 21 καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν εἶπεν· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με. 22 καὶ λυπούμενοι σφόδρα ἤρξαντο λέγειν ἕκαστος· Μή τι ἐγώ, κύριε; 23 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Ὁ ἐμβάψας μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ τρυβλίῳ, οὗτός με παραδώσει. 24 ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ, οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν ἦν αὐτῷ, εἰ οὐκ ἐγεννήθη. 25 ἀποκριθεὶς δὲ Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν εἶπεν· Μή τι ἐγώ εἰμι, ῥαββί; λέγει αὐτῷ· Σὺ εἶπας. 26 αὐτῶν δὲ ἐσθιόντων, λαβὼν [ὁ Ἰησοῦς] ἄρτον καὶ εὐλογήσας ἔκλασεν καὶ δοὺς τοῖς μαθηταῖς εἶπεν· Λάβετε φάγετε· τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου. 27 καὶ λαβὼν ποτήριον καὶ εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων· Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· 28 τοῦτό ἐστιν τὸ αἷμά μου, τὸ τῆς διαθήκης, τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. 29 λέγω δὲ ὑμῖν, οὐ μὴ πίω ἀπ' ἄρτι ἐκ τοῦ γενήματος τῆς

2 *δώδ.* BD*Γ* Euseb. (Chr. 774 B): *δώδ. μαθητῶν* (*δώδ. αὐτοῦ* s^1) ‖ 3 *ὅτι* om. unus Chr.^{1} ‖ 4 *λέγειν* D 69. al. it. vg. s^1 Eus. Orig.: *λ. αὐτῷ* | *ἕκ.* Chr.: *εἷς ἕκ.* ℵBCLZ (*singuli* it. vg.), *εἷς ἕκ. αὐτῶν* D, *ἕκ. αὐτ.* A*ΓΔΠ* (*αὐτ.* et. s^1) | *εἰμι* post *ἐγώ* (v. 25) om. Chr. ‖ 5 *ἐμβαπτόμενος* D (Mc.) | *τὴν χεῖρα* om. Chr., add. ante *μετ'* $D s^1$ al., post *ἐμοῦ* ℵABLZ it. vg., post *τρυβλ.* 6 C*Γ* al. ‖ 5 sq. *εἰς τὸ τρ.* (*τρυβαλιον* D) D ‖ 6 *ὁ μὲν οὖν* D ‖ 7 *ἐστὶ γεγραμμένον* (v. l. *γεγρ. ἐ.*) Chr. 775 A, cf. D ap. Mc. ‖ 8 *ἐκείνῳ* om. Chr. 774 D (add. tres; hab. omn. 773 A. 777 B) | *ὁ υἱ. τ. ἀ. παρ.*] *παραδίδομαι* bene s^1 ‖ 9 *διὰ τοῦτο καλ.* D (a) | post *ἐγενν.* om. *ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος* cum s^1 (r *καλ. ἦν μὴ γεννηθῆναι* [*μ. γ.* et. b c f^2] *τῷ ἀ. ἐκ.*) ‖ 10 *παρ. α.*] *traditor* s^1 | *ῥαββί*] *κύριε* Chr. ‖ 11 *αὐτ. δὲ ἐσθ.* D it. pler. Syri (et. s^1): *ἐ. δὲ α.* cf. v. 21 ‖ 11 sq. *ὁ Ἰησ.* om. *Δ*, cf. Chr. 782 B: ante *λαβ.* D, post *λ.* cett. ‖ 12 *εὐχαριστήσας* (v. 27) A*ΓΔ* al. Chr. | *ἐδίδου* ℵ*ACΓΔ* al., *ἔδωκεν* Chr. it. vg. (v. 27; Mc.) ‖ 13 *καὶ* ante *εἶπεν* om. ℵBD LZch (*dedit . . dicens* ch) | *λ. καὶ φ.* it. exc. h | *μου*] add. Chr. 782 C (cf. f^1) *τὸ ὑπὲρ πολλῶν* (v. l. *ὑμῶν*) *κλώμενον* (cf. I Cor. 11, 24) ‖ 14 *τὸ ποτ.* ACD al. (ut *τὸν ἄρτ.* v. 26 A al.) | *λάβετε* (*καὶ* add. b g^1h) *πίετε* (v. 26) b g^1h $s^1 s^{sch}$ ‖ 14 sq. *πίετε ἐξ α.* (*ἐξ ἐμοῦ* s^h cod. B) *π.* om. ac, *πάντες* et. (D?)b om. ‖ 15 *γὰρ* post *τοῦτο* om. l. 22. a c $s^1 s^{sch}$ Iren. | *μου τὸ τῆς* AC*ΓΔ* al.: *μου τῆς* ℵBDLZ 33, om. *μου* g^1 Cypr. s^h cod. C; hab. post *μου* nominativum $s^1 s^h$ AB ‖ 15 sq. *τ. καινῆς διαθ.* pler. (om. *κ.* ℵBLZ) ‖ 16 *ὑπὲρ* D Chr. ‖ 17 sq. *τοῦ . . ἀ. ταύτης* Cl. Al. 186, Chr.: *τούτου τοῦ . . ἀ.* (Epiphan. 402 *τοῦ γ. τούτου τ. ἀ. ταύτης*, p. 389 ut Chr.). Nisi et *τούτου* et *ταύτης* spurium

ὀμπέλου ταύτης, ἕως ὅν πίω αὐτὸ καινὸν μεθ' ὑμῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρός μου.

30 Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν. 31 τότε λέγει αὐτοῖς· Πάντες ὑμεῖς σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ· γέγραπται γάρ· „Πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπισθήσονται τὰ πρόβατα τῆς ποίμνης." 32 μετὰ δὲ τὸ ἐγερθῆναί με προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. 33 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν· Εἰ πάντες σκανδαλισθήσονται ἐν σοί, ἐγὼ οὐδέποτε σκανδαλισθήσομαι. 34 ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἀμὴν λέγω σοι, ὅτι ταύτῃ τῇ νυκτί, πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρίς ἀπαρνήσῃ με. 35 λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος· Κἂν δέῃ με σὺν σοὶ ἀποθανεῖν, οὐ μή σε ἀπαρνήσομαι. ὁμοίως καὶ πάντες οἱ μαθηταὶ εἶπον. 36 Τότε ἔρχεται μετ' αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς εἰς χωρίον λεγόμενον Γεθσημανί, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς· Καθίσατε, ἕως οὗ ἀπελθὼν προσεύξωμαι. 37 καὶ παραλαβὼν τὸν Πέτρον καὶ τοὺς δύο υἱοὺς Ζεβεδαίου ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν. 38 τότε λέγει αὐτοῖς· Περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ. 39 καὶ προελθὼν μικρὸν ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ προσευχόμενος καὶ λέγων· Πάτερ, εἰ δυνατόν, παρελθάτω ἀπ' ἐμοῦ

5 sq. Zachar. 13, 7

1 ἕως ἂν Euseb. Ps. 876 M., Esai. 268 M., Epiph. bis, ἕως Orig., μέχρις ἂν Cl. Al. 186: ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης (ἐκ. om. s^1) ὅταν pler. — Mc. 14, 25 | πίω αὐτὸ Cl. Al., Euseb., Epiph.: αὐτὸ πίνω (πίω D Orig.) ut Mc. (om. αὐτὸ r^*) | καινὸν (om. q Clem.) μεθ' ὑμῶν (μ. ὑ. om. c ut Mc.) CLZ al. Chr. Eus. Epiph.: μεθ' ὑ. κ. ‖ 2 μου ut alias om. s^h; τοῦ θεοῦ Orig. (Mc.; libere), τῶν οὐρανῶν Euseb. Epiph. ‖ 4 ὁ Ἰησ. post αὐτοῖς om. Chr.; αὐτ. om. r ‖ 5 ἐν τ. ν. τ. non add. Chr. (cf. v. 34) ‖ 6 διασκ-εται D al. | τὰ πρ. τ. π.] τῆς π. non addit Chr., ἡ ποίμνη αὐτοῦ s^h cod. A ‖ 8 αὐτῷ post εἶπεν om. 700 cf^2 Chr. ‖ 10 ὅτι D it. part. Chr.: ὅτι ἐν ‖ 11 πρὶν (πρὸ Orig.) ἀλέκτορα φωνῆσαι L 1. 209. a Orig. 1, 401: πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, v. Mc. Lc. Ioh. | με ἀπαρν. ℵ* 33. 157. it. vg. ‖ 12 σὺν σοὶ om. r (est rarum σύν ap. Mt.) | 13 ἀπαρνήσομαι AEG al. | καὶ om. r ‖ 14 D it. pler. vg. ὁ Ἰησ. μετ' α. ‖ 15 Γεθσαμ. D (-α- et. it. part.); -μανει (-ι) pler. (-η G*H al.). S^1 hab. גוסמנר; s^h גרסמנרן, s^{sch} *Gedsiman* (*geds-* et. ab) | τοῖς μ.] αὐτοῖς 69. 124. 300 | αὐτοῦ post καθ. om. ℵC* 61. 300 | ἕως οὗ BEF al. (ἕως οὗ ἂν A), ἕως ἂν DK al., ἕως ℵCM* (Chr. 790 E) ‖ 16 ἐκεῖ post ἀπ. (post προσ. AC al.) om. s^1s^{sch} ‖ 16 sq. *H. μετὰ τῶν .. υἱῶν* a | 19 ὧδε om. f^{2*} ‖ 20 frequentissima confusione προσελθὼν ℵACD al. ‖ 21 πάτερ μου pler., om. μου L

τὸ ποτήριον τοῦτο. πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ. 40 καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτούς, καὶ εὑρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ· Οὕτως οὐκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ; 41 γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν. τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής. 42 πάλιν ἐκ δευτέρου ἀπελθὼν προσηύξατο· Πάτερ, εἰ οὐ δύναται τοῦτο παρελθεῖν, ἐὰν μὴ αὐτὸ πίω, γενηθήτω τὸ θέλημά σου. 43 καὶ ἐλθὼν πάλιν εὗρεν αὐτοὺς καθεύδοντας· ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ βεβαρημένοι. 44 καὶ ἀφεὶς αὐτούς, [πάλιν] ἀπελθὼν προσηύξατο ἐκ τρίτου τὸν αὐτὸν λόγον εἰπών. 45 τότε ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς καὶ λέγει αὐτοῖς· Καθεύδετε λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε. ἰδοὺ ἤγγικεν ἡ ὥρα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἁμαρτωλῶν. 46 ἐγείρεσθε ἄγωμεν· ἰδοὺ ἤγγικεν ὁ παραδιδούς με. 47 Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ Ἰούδας εἷς τῶν δώδεκα ἦλθεν, καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος [πολὺς] μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ. 48 ὁ δὲ παραδιδοὺς ἔδωκεν αὐτοῖς σημεῖον λέγων· Ὃν ἐὰν φιλήσω, αὐτός ἐστιν· κρατήσατε αὐτόν. 49 καὶ προσελθὼν τῷ Ἰησοῦ εἶπεν· Χαῖρε ῥαββί, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. 50 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· *Αἶρε, ἐφ'

Iustin. al. s^h Chr., v. Tschd., qui recte *μου* delevit | *ἐστιν* post *δυν.* om. Orig. Euseb. Chr. (cf. 362 D. III, 16 B) | *παρελθάτω* ℵ ACD al.: *-θέτω*

2 *αὐτοὺς* D* Chr.: *τοὺς μαθ.* (*αὐτοῦ*) ‖ 3 *ἴσχυσας* Af^2g^2 Chr. (*-ύσατε* III, 23 E), = Mc. 14, 37. Vid. del. *τῷ Πέτρῳ* (Mc.) ‖ 5 *μὴ εἰσελθεῖν* Chr. (cf. 168 B. III, 73 E): *ἵνα μὴ εἰσέλθητε*, cf. Mc. Lc. ‖ 7 *λέγων* ante *πάτερ* om. Bg^1 | *μου* post *πάτερ* (cf. v. 39) om. a c h Euseb. Chr. | *εἰ* om. a h ‖ 9 *πάλιν* ante *καθ.* AΔΠaq, om. Chr. 792 A ‖ 10 sq. *πάλιν* ante *ἐκ* 11 AKΔΠ, post *ἀπελθ.* 10 EF al. r; om. 1 al. a | *ἐκ τρίτου* (post *τὸν αὐτ.* ℵ*) om. ADKΠ 1. 157. abf^{2*} (hab. s^1 Chr.) | *πάλιν* post *εἶπ.* om. ACD al. it. pler. vg. (hab. s^1 et fort. Chr.; item pro *εἰπών* a) ‖ 12 *λοιπὸν* BCL (Chr.): *τὸ λ.* ‖ 13 *ἰδοὺ γὰρ* BE ‖ 15 *ἔτι* it. pler. vg. (s^1): *ἔτι δὲ* D, *καὶ ἔτι* al. Cf. 12, 46. 17, 5 ‖ 17 *πολὺς* om. Chr. (ante *ὅ.* r) ‖ 18 *αὐτὸν* post *παραδιδ.* om. (s^1 ut v. 25) Chr. ‖ 19 *ἂν* BCD al. | *αὐτός ἐστιν* (Mc. 14, 44) om. videtur s^1; idem 20 *αὐτὸν κρατήσ.* (*κρ. α.* = Mc.)? V. tamen Gramm. p. 141 ‖ 20 *εὐθέως* post *καὶ* (cf. Mc.) om. s^1 ‖ 20 sq. *κατεφ. αὐτὸν καὶ εἶπεν· Χ. ῥ.* s^1; *καὶ κατεφ. α. ὁ δὲ* om. s^h cod. A (ut vulgo et. Mc.) ‖ 21 D it. (exc. q) vg. *εἶπεν δὲ* (vel sim.) *αὐτῷ ὁ Ἰησ.* pro *ὁ δὲ Ἰ.* (sed *Ἰησ.* om. ℵ) *ε. α.*, ut et. s^1 | *αὐτῷ* om. s^h | scripsi *αἶρε* pro *ἑταῖρε*, quod certum est non legisse Chr., sed imperativum concedentis. V. Gramm. 172,

ὁ πάρει. τότε προσελθόντες ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐκράτησαν αὐτόν. 51 καὶ ἰδοὺ εἷς τῶν μετ' αὐτοῦ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἀπέσπασεν τὴν μάχαιραν, καὶ πατάξας τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως, ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον. 52 τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἀπόστρεψον τὴν μάχαιραν εἰς τὸν τόπον αὐτῆς· πάντες γὰρ οἱ λαβόντες μάχαιραν ἐν μαχαίρῃ ἀπολοῦνται. 53 ἢ δοκεῖς ὅτι οὐ δύναμαι παρακαλέσαι τὸν πατέρα μου, καὶ παραστήσει μοι πλείους δώδεκα λεγιῶνας ἀγγέλων; 54 πῶς οὖν πληρωθῶσιν αἱ γραφαί, ὅτι οὕτως δεῖ γενέσθαι; 55 ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τοῖς ὄχλοις· Ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με; καθ' ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ ἐκαθεζόμην διδάσκων, καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με. 56 τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν, ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ τῶν προφητῶν. τότε οἱ μαθηταὶ πάντες ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον. 57 Οἱ δὲ κρατήσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήγαγον πρὸς Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα, ὅπου οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι συνήχθησαν. 58 ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει αὐτῷ μακρόθεν ἕως τῆς αὐλῆς τοῦ ἀρχιερέως, καὶ εἰσελθὼν ἔσω ἐκάθητο μετὰ τῶν ὑπηρετῶν ἰδεῖν τὸ τέλος. 59 Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς καὶ τὸ συν-

Btr. z. Förd. chr. Th. IV, 44 sq. In D a c f s^{1} s^{sch} ἑτ. post πάρει est. Cf. ἐπὶ βοῦν ἴτω Hom., ἐπὶ ξύλα παρέπεμψε Thucyd.

1 sq. ἐπ' αὐτὸν τ. χ. καὶ ἐκρ. τὸν Ἰησ. s^{1} ‖ 2 sq. μετ' αὐτοῦ B: μετὰ τοῦ Ἰ. (ἐκ τῶν μαθ. τοῦ Ἰ. s^{1}) ‖ 3 αὐτοῦ post μάχ. om. s^{1} ‖ 4 ἐπάταξεν . . καὶ ἀφ. D ‖ 5 αὐτῷ om. s^{h} cod. C | τὴν μάχ. K U Π s^{1} s^{sch} s^{h} Chr. (v. l.): τ. μάχ. σου, sed σου τ. μ. A C Γ Δ ‖ 6 γὰρ om. a s^{h} ‖ 7 μαχαίρῃ ℵ A B*C L: -ρᾳ | δοκεῖτε fr | δύνομαι B* ‖ 8 μου om. s^{h} (ut alias) Chr. (sed in comm. additur) | ἄρτι post δύν. 7 add. A C D Γ al. (s^{h}), post μοι ℵ* (ὧδε ἄρτι) ℵ^{c} B L f^{1} g^{1} vg., om. f ls^{1} Chr. comm. et VIII, 443 D (ὧδε pro ἄρτι post μοι Basil.) | πλείους ℵ^{c} A C L Γ al. Chr. (sed om. in comm. et VIII, ut Cyr. 4, 1017): πλείω ℵ*B D; add. ἢ pler., sed om. ℵ B D L ‖ 9 λεγι- ℵ*B*D L: λεγε-; -ώνων ℵ*A C al. (D* λεγειωνης) | πληρωθήσονται D ‖ 10 sq. ὁ Ἰ. εἶπεν D a ‖ 11 ἦλθατε D it. pler. ‖ 12 συλλαβ. με (Mc.) om. duo Chr.^{i} | καθ' ἡμ.] add. πρὸς ὑμᾶς C D al. it. vg. (Mc.; om. et s^{1} Chr.) ‖ 12 sq. ἐν τῷ ἱ. post ἐκαθ. (ἐκαθήμην D, eram r) C D al., post διδ. A Γ Δ; suntne e Mc. interpolata? ‖ 14 ὅλον post δὲ om. Chr. Cf. 1, 22. 21, 4 ‖ 15 πάντες ante οἱ Chr., om. οἱ μαθ. Orig. interpr. (cf. Mc. 14, 50) ‖ 16 Καειφαν D, caiphan it. pler. vg. (cf. v. 3) ‖ 18 ἀπὸ μακρ. A B D al. (Mc.) ‖ 20 τί τὸ τέλος Chr. (om. τί unus) | ὁ δὲ ἀρχ. a n sah. Orig. bis: οἱ δὲ ἀρχιερεῖς (alibi Orig.; ita Mc.); om. haec s^{1}; at A C al. add. et. καὶ οἱ πρεσβύτεροι

ἑδριον ὅλον ἐζήτουν ψευδομαρτυρίαν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὅπως
αὐτὸν θανατώσωσιν, 60 *καὶ οὐχ εὗρον πολλῶν προσελθόν-*
των ψευδομαρτύρων. ὕστερον δὲ προσελθόντες δύο ψευδο-
μάρτυρες 61 *εἶπον· Οὗτος ἔφη· Δύναμαι καταλῦσαι τὸν*
ναὸν τοῦ θεοῦ καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν οἰκοδομῆσαι. 62 *καὶ*
ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ· Οὐδὲν ἀποκρίνῃ; τί οὗτοί
σου καταμαρτυροῦσιν; 63 *ὁ δὲ ἐσιώπα. καὶ ὁ ἀρχιερεὺς*
εἶπεν αὐτῷ· Ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος, ἵνα
ἡμῖν εἴπῃς εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. 64 *λέγει*
αὐτῷ· Σὺ εἶπας. πλὴν λέγω ὑμῖν ἀπ' ἄρτι, ὄψεσθε τὸν
υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως
καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. 65 *τότε ὁ*
ἀρχιερεὺς διέρρηξεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ λέγων· Ἐβλασφήμησεν·
τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρτύρων; ἴδε [νῦν] ἠκούσατε τὴν
βλασφημίαν. 66 *τί ὑμῖν δοκεῖ; οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπον·*
Ἔνοχος θανάτου ἐστίν. 67 *τότε ἐνέπτυσαν εἰς τὸ πρόσωπον*
αὐτοῦ καὶ ἐκολάφισαν αὐτόν, οἱ δὲ ἐράπισαν 68 *λέγοντες·*
Προφήτευσον ἡμῖν, χριστέ, τίς ἐστιν ὁ παίσας σε; 69 *Ὁ*

2 sqq. v. 60] turbata hic omnia, cf. Mc. 14, 55 sqq. Chr. nihil aff. nisi haec: *ἐλθόντες δὲ ψευδομάρτυρες ἔλεγον ὅτι οὗτος ἔφη* —, quae recte excipiunt v. 59. Plerique nostri: *καὶ οὐχ εὗρον. καὶ* (om. *καὶ* a) *πολλῶν ψευδ. προσελθ. οὐχ εὗρον* (add. ad *εὗρον* D bis *τὸ ἑξῆς*, f^{2} *exitum — quicquam in eo*, h *exitum rei — in eum quicquam*, a ad alt. *εὗρ. exitum rei*; ibd. s^{1} quaedam add. quae agnosci nequeunt). Sed ℵBC*LN* 1. al. it. part. vg. Orig. Cyrill. om. alt. *καὶ οὐχ εὗρον* (add. ad prius *in eo* [*eum* r] *quicquam* cr, *culpam* f) et *καὶ* ante *πολλῶν*; tum ℵABL 1 al. Orig. Cyr. *προσε.* post *πολλ.* hab. Desunt omnia inter prius *εὗρον* et *ὕστερον* in min. aliquot, sed casu ut vid. ‖ 3 *προσελθ.*] *ἦλθον* et *καὶ* ante *εἶπον* 4 D it. (exc. q) vg. s^{1}, cf. Chr. (v. supr.) | *δύο* om. Chr. (v. supr.), *ψευδομ.* om. ℵBL 1. al. s^{sch} s^{h} ‖ 4 *εἶπαν* ℵ | D (sim. it. part.) *τοῦτον* (*τούτου* corr.) *ἠκούσαμεν λέγοντα* (*-ος* corr.), cf. Mc. v. l. ‖ 4 sq. Chr. *λύ(σ)ω τὸν ναὸν τοῦτον κτἑ.*, sec. Ioh. 2, 19 (*τ. ναὸν τοῦτ.*, om. *τοῦ Θ.*, et. s^{1}, item non om. *τ. Θ.* bcf^{2}h) ‖ 5 *οἰκ.* B: praem. *αὐτὸν* ℵC al., add. id. AD al. ‖ 6 *φησίν· οὐκ ἀκούεις τί* Chr., cf. 27, 13 ‖ 7 *Ἰησ.* post *δὲ* om. EF Chr. (Chr. *ἐσίγα*) | *καὶ* ℵBGLZ 1. f^{1}g$^{1.\,2}$l vg. Orig. Cyrill.: *καὶ ἀποκριθεὶς* (*ἀπ. οὖν* D) ‖ 8 *ὁρκίζω* D ‖ 9 sq. *ὁ δὲ εἶπε* Chr.; delevi *ὁ Ἰησ.* post *αὐτῷ* (α. om. a) cum s^{1} (Chr.) | *ἀπ' ἄρτι* ad priora trahendum (etsi *ὅτι ἀπ' ἄ.* Ds^{sch}s^{1}), cf. Ioh. 13, 19 (Mt. 23, 39) ‖ 12 *ἐπὶ*] *μετὰ* 700 (Mc.) | *τοῦ οὐρ.* om. Chr. ‖ 14 *μαρτυριῶν* ℵ | *νῦν* om. s^{1} Chr., sed Chr. bene *ὑμεῖς* pro *νῦν* (non aff. *ἴδε*) ‖ 14 sq. *τῆς βλ-ας* Chr. ‖ 15 *ἀπεκρίθησαν πάντες καὶ* Dabch | *εἶπαν* ℵ* ‖ 17 *οἱ*] *ἄλλοι* D(s^{1}); om. *οἱ δὲ ἐρ.* abf^{2*}

δὲ Πέτρος ἐκάθητο ἔξω ἐν τῇ αὐλῇ. καὶ προσῆλθεν αὐτῷ μία παιδίσκη λέγουσα· Καὶ σὺ ἦσθα μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Γαλιλαίου. 70 ὁ δὲ ἠρνήσατο ἔμπροσθεν πάντων λέγων· Οὐκ οἶδα τί λέγεις. 71 ἐξελθόντα δὲ εἰς τὸν πυλῶνα εἶδεν αὐτὸν ἄλλη, καὶ λέγει τοῖς ἐκεῖ· Οὗτος ἦν μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου. 72 καὶ πάλιν ἠρνήσατο μετὰ ὅρκου[, ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον]. 73 μετὰ μικρὸν δὲ προσελθόντες οἱ ἑστῶτες εἶπον τῷ Πέτρῳ· Ἀληθῶς ἐξ αὐτῶν εἶ· καὶ γὰρ ἡ λαλιά σου ὁμοιάζει. 74 τότε ἤρξατο καταθεματίζειν καὶ ὀμνύειν, ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησεν. 75 καὶ ἐμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ ῥήματος Ἰησοῦ εἰρηκότος· Πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι τρίς ἀπαρνήσῃ με, καὶ
27 ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσεν πικρῶς. 1 Πρωΐας δὲ γενομένης συμβούλιον ἔλαβον πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὥστε θανατῶσαι αὐτόν, 2 καὶ δήσαντες αὐτὸν ἀπήγαγον καὶ παρέδωκαν Πιλάτῳ τῷ ἡγεμόνι.

3 Τότε ἰδὼν Ἰούδας ὁ παραδοὺς αὐτὸν ὅτι κατεκρίθη, μεταμεληθεὶς ἔστρεψεν τὰ τριάκοντα ἀργύρια τοῖς ἀρχιερεῦσιν 4 λέγων· Ἥμαρτον παραδοὺς αἷμα ἀθῷον. οἱ δὲ εἶπον· Τί πρὸς ἡμᾶς; σὺ ὄψῃ. 5 καὶ ῥίψας τὰ ἀργύρια εἰς τὸν ναὸν ἀνεχώρησεν, καὶ ἀπελθὼν ἀπήγξατο. 6 οἱ δὲ ἀρχιερεῖς λαβόντες τὰ ἀργύρια εἶπον· Οὐκ ἔξεστιν βαλεῖν

1 ἔξω ante ἐκάθ. ACX al., post αὐλῇ Chr. ‖ 1 sq. αὐτῷ post λέγ. s^1 ‖ 2 ἦσθα post Ἰησ. $s^1 s^{sch}$, post Γ. it. pler. vg. | 3 πάντων] αὐτὸν π. AC* al., αὐτὸν KΠ | λέγ.] add. οὐδὲ (οὔτε Δ) ἐπίσταμαι DΔ ab $ns^1 s^h$ al. (Mc.) ‖ 4 ἐξελθόντος δὲ αὐτοῦ D it. part., ἐξ-τα δὲ αὐτὸν AC al., ἐξελθὼν δὲ an ‖ 5 αὐτοῖς· ἐκεῖ καὶ οὗτος AC al., item om. (αὐ)τοῖς Chr.; αὐτοῖς om. ἐκεῖ s^1 | ἦν post Ἰησ. s^1, cf. v. 69 ‖ 6 sq. ὅτι (om. ℵ; λέγων pro ὅτι Dbcf^2) οὐκ . . ἄνθρ. (= v. 74) om. Chr. ‖ 8 om. καὶ σὺ post ἀλ. cum D 1 $s^1 s^h$ lect. 149 (it. part. *vere ex illis es tu*) ‖ 8 sq. καὶ γὰρ . . ὁμ. om. L; contra s^h lect. 149 om. ἔξ . . γὰρ (nisi quod καὶ est in AC; haec ἔξ . . γὰρ = Mc.) ‖ 9 ὁμοιάζει Dabcf^{2}hqrs^1: δῆλόν σε ποιεῖ ‖ 10 εὐθὺς BL ‖ 11 τοῦ Ἰησ. C^{2}K al. Chr. | 12 ὅτι post εἰρ. om. D it. (exc. q) vg. | ἀλεκτοροφωνίας? V. v. 34 ‖ 14 Dacf ἐποίησαν ‖ 15 ἵνα θανατώσουσιν D ‖ 16 Ποντίῳ Πιλ. ACX it. vg. ‖ 18 παραδοὺς α. BL: παραδιδοὺς αὐτ. (s^1 *traditor* ut 26, 25. 48) ‖ 19 ἔστρ. ℵBL: ἀπέστρ. | 19 sq. ἀρχ. καὶ (τοῖς) πρεσβ. paene omnes; sed om. κ. πρ. recte (cf. v. 6; 26, 14) Chrys. Non est haec res cum toto synhedrio transacta ‖ 20 καὶ λέγει Chr. (s^1) ‖ 22 ἐν τῷ ναῷ ACX al. it. vg. (duo Chr.^{i}, sed v. 807 C) | τότε οἱ cff^{2}hr vg.^{3} ‖ 23 εἶπαν BL

αὐτὰ εἰς τὸν κορβανᾶν, ἐπεὶ τιμὴ αἵματός ἐστιν. 7 συμβούλιον δὲ λαβόντες ἠγόρασαν ἐξ αὐτῶν τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως εἰς ταφὴν τοῖς ξένοις. 8 διὸ ἐκλήθη ὁ ἀγρὸς ἐκεῖνος ἀγρὸς αἵματος ἕως τῆς σήμερον. 9 τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἰερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος· „Καὶ ἔλαβον τὰ τριάκοντα ἀργύρια, τὴν τιμὴν τοῦ τετιμημένου, ὃν ἐτιμήσαντο ἀπὸ υἱῶν Ἰσραήλ, 10 καὶ ἔδωκα αὐτὰ εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως, καθὰ συνέταξέν μοι κύριος.“

11 Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐστάθη ἔμπροσθεν τοῦ ἡγεμόνος. καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν λέγων· Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔφη· Σὺ λέγεις. 12 καὶ ἐν τῷ κατηγορεῖσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων οὐδὲν ἀπεκρίνετο. 13 τότε λέγει αὐτῷ ὁ Πιλᾶτος· Οὐκ ἀκούεις πόσα σου καταμαρτυροῦσιν; 14 καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ οὐδὲ ἓν ῥῆμα, ὥστε θαυμάζειν τὸν ἡγεμόνα λίαν. 15 κατὰ δὲ ἑορτὴν εἰώθει ὁ ἡγεμὼν ἀπολύειν ἕνα τῷ ὄχλῳ δέσμιον, ὃν ἤθελον. 16 εἶχεν δὲ τότε δέσμιον ἐπίσημον, λεγόμενον Βαραββᾶν. 17 συνηγμένων οὖν αὐτῶν εἶπεν ὁ Πιλᾶτος· Τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν; Βαραββᾶν, ἢ Ἰησοῦν τὸν λεγό-

5 sqq. Zachar. 11, 13

1 κορβαν BFg¹qr, κορβοναν EKM et pler. Chr.¹ ‖ 1 sq. καὶ συμβ. λ. s¹ Chr. ‖ 2 ἡγ. ἐξ α.| *inter se, emerunt* acr ‖ 5 Ἰερεμίου om. Φ 33. 157 ab codd. ap. August. s¹s^{sch} (Tatian. Diatess. Ciasca p. 91^{a}, Resch 1, 337), et convenit omissio Matthaei consuetudini (cf. 13, 35; Btr. z. Förd. chr. Th. IV, 33 sq.); sed Graeci quidem antiqui (Orig. Eusch.) nullum librum qui omitteret notum habuerunt. V. Tschd. ‖ 6 sq. ὃν ἐτιμ. ἀ. υἱ. Ἰ. om. Chr., Tertull. Marc. IV, 40 ‖ 7 ἔδωκα ℵ Syri (s¹ et. ἐτιμησάμην [קקרת] 7) ‖ 8 καθὰ .. κύρ.| *in sepulturam peregrinorum* a ‖ 10 ὁ ἡγεμὼν (*Pilatus* r) post αὐτὸν om. cum s¹ (s^{h} lect. 150 cod. A) ‖ 11 Ἰησ. om. L | αὐτῷ post ἔφη om. ℵLa Chr. ‖ 12 πρεσβ.| Φαρισαίων s¹ ‖ 12 sq. ἀπεκρίνετο D^{gr}bf^{2}hqr: -νατο (quae ne est quidem N. T.^{i} forma iusta, cf. v. 14) ‖ 13 πόσοι s¹ ‖ 14 καταμ. σου D | ἓν D, *ullum* it., cf. s¹ (ὁ δὲ ἀπόκρισιν οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ,: πρὸς οὐδὲ ἓν pler., delevi πρὸς ‖ 15 τὸν ἡγ. om. s^{sch} ‖ 15 sq. τὴν ἑορτ. D ‖ 16 ἔ. δέσμ. τῷ ὅ. D, τῷ ὅ. ἔ. δ. it. ‖ 17 τότε om. r; τότε εἶχον ἐπ. δέ. a; scripsi εἶχεν cum f¹g¹ vg. | λεγ. τὸν Χριστὸν Chr. 812 D | τὸν λεγ. D ‖ 18 בר רבן s^{h}, בר אבא s¹s^{sch}, praem. uterque ut 1* al. min. Ἰησοῦν, cf. ad 19 | add. s¹ (sim. Φ) ἦν βεβλημένος εἰς φυλακὴν διὰ τὰ πονηρὰ ἃ ἐποίησεν καὶ ἐφόνευσεν φόνον, cf. Mc. Lc. | οὖν| D Φ it. pler. δὲ | αὐτῶν| πάντων τῶν Ἰουδαίων s¹ | αὐτοῖς post εἶπεν om. a ‖ 19 ὑμ. ἀπολ. Dar | Ἰησοῦν τὸν Βαρ. 1* al. min., v. ad v. 16, s^{h}s¹,

μερον Χριστον; 18 ἤδει γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παρέδωκαν
αὐτον, 19 καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ βήματος ἀπέστειλεν
πρὸς αὐτὸν ἡ γυνὴ αὐτοῦ λέγουσα· Μηδὲν σοὶ καὶ τῷ
δικαίῳ ἐκείνῳ· πολλὰ γὰρ ἔπαθον σήμερον κατ' ὄναρ δι'
5 αὐτόν. 20 οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεισαν τοὺς
ὄχλους, ἵνα αἰτήσωνται τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησοῦν ἀπο-
λέσωσιν. 21 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἡγεμὼν εἶπεν αὐτοῖς· Τίνα
θέλετε [ἀπὸ τῶν δύο] ἀπολύσω ὑμῖ; οἱ δὲ εἶπον· Τὸν
Βαραββᾶν. 22 λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος· Τί οὖν ποιήσωμεν
10 Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον χριστόν; λέγουσιν πάντες· Σταυρω-
θήτω. 23 ὁ δὲ ἔφη· Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; οἱ δὲ περισ-
σῶς ἔκραζον· Σταυρωθήτω. 24 ἰδὼν δὲ ὁ Πιλάτος ὅτι
οὐδὲν ὠφελεῖ, ἀλλὰ μᾶλλον θόρυβος γίνεται, λαβὼν ὕδωρ
ἀπενίνατο τὰς χεῖρας ἀπέναντι τοῦ ὄχλου λέγων· Ἀθῷος
15 εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος τουτου· ὑμεῖς ὄψεσθε. 25 καὶ ἀπο-
κριθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἶπεν· Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ
ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν. 26 τότε ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν,
τὸν δὲ Ἰησοῦν φραγελλώσας παρέδωκεν ἵνα σταυρωθῇ.
27 Τότε οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγεμόνος, παραλαβοντες τὸν
20 Ἰησοῦν εἰς τὸ πραιτώριον, συνήγαγον ἐπ' αὐτὸν ὅλην τὴν
σπεῖραν. 28 καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν χλαμυδα κοκκίνην, 29 καὶ

et τὸν B. et B ⟨et v. 21⟩. Utramque lect. testatur Origenes. Neque esset Ἰησ. τὸν B. reiciendum, nisi quod vidit Lachm. contra testarentur vv. 20. 26

2 ἔπεμψεν Chr. | 4 τουτω Chr. | et. III, 17 A' Orig. Hilar. Act. Pil. II, 1 σήμ. om. Chr. III Act. Pil. A. Pil ἐπ. δι' ὀ. νυκτος; κατ' ὄναρ om. f²s² | 5 ὁ δὲ ἀρχιερεὺς fhq | 8 ἀπὸ τῶν δυο om. s¹ eadem vel τῶν δ in multis interpolata v. 17 | ὑμῖν ante ἀπὸ a. ante ἀπολ. r εἶπαν DL. τὸν add. ℵBL 1 | 9 ποιησωμεν D^{gr}abcf²hr: ποιήσω Mc.⟩. Hinc est quod sequ. σταυρωθήτω, non σταυρωσον ⟨Mc.⟩ | 10 Ἰησοῦν ... χρ.] τὸν λεγομ. Χρ. Chr. fort. licenter | 10 sq. σταυρ. bis boue KΠ^s 300 s^h cod. B | 11 λέγει αὐτοῖς ὁ ἡγ. DL. 1 it. vg. et om. ὁ ἡγ. s¹ | 12 λεγοντες post ἔκρ. om. KΠ^s 1 ah sah. Chr. ὁ δὲ ἰδὼν ὅτι fort. licenter Chr. | 14 ἐνίνατο Chr. κατέναντι BD τοῦ ὄχλου] τοῦ ἡλιου v. l. in Actis Pilati ⟨Resch TU. X, 1, 342 sq.⟩ | 15 εἰμι ἐγὼ D, ἐγω εἰμι a; praest. ἐγὼ del. εἰμι. Cf. 2 Sam. 3, 28 ⟨Resch⟩ | τουτου BDabf^{2s}s^h Orig. Chr.: τοῦ δικαίου τ. vel ⟨A al.⟩ τουτου τ. δικ., cf. v. 19 | 16 ὁ λ. πᾶς L. 18 φίλ. D^s στανρωσωσιν αὐτόν D it part. | 20 ὅλην om. s¹ | 21 ἐκδύσαντες ℵ^s et c^b AL. al. it. part., ἔνδυσ. ℵ^{c.a}BD bef²q, sed ἐνεδυσαν as¹ et v. l. Chr. Nempe origo mali fuit περιέθηκαν αὐτῷ, quod ex Mc. pro ἐθηκαν κτέ. p. 105, 1 adscriptum non eadem sede receptum est: AΝΓ al. Chr. v. l.

[πλέξαντας] στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἔθηκαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ κάλαμον ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, καὶ γονυπετήσαντες ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐνέπαιζον λέγοντες· Χαῖρε βασιλεῦ τῶν Ἰουδαίων· 30 καὶ ἐμπτύσαντες εἰς αὐτὸν ἔλαβον τὸν κάλαμον καὶ ἔτυπτον εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. 31 καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν χλαμύδα, καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ σταυρῶσαι. 32 Ἐξερχόμενοι δὲ εὗρον ἄνθρωπον Κυρηναῖον, ὀνόματι Σίμωνα· τοῦτον ἠγγάρευσαν ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ. 33 καὶ ἐλθόντες εἰς τόπον λεγόμενον Γολγοθᾶ, ὅ ἐστιν κρανίου τόπος, 34 ἔδωκαν αὐτῷ πιεῖν οἶνον μετὰ χολῆς μεμιγμένον, καὶ γευσάμενος οὐκ ἠθέλησεν πιεῖν. 35 σταυρώσαντες δὲ αὐτὸν διεμερίσαντο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ βαλόντες κλῆρον, 36 καὶ καθήμενοι ἐτήρουν αὐτόν. 37 καὶ ἐπέθηκαν ἐπάνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὴν αἰτίαν γεγραμμένην, [Οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς] ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. 38 Τότε σταυροῦνται σὺν αὐτῷ δύο λῃσταί, εἷς ἐκ δεξιῶν

ante χλαμ., post κοκκ. pler. (et a), abest ab s^1 Sed ante χλ. add. Da al. it. ἱμάτιον πορφυροῦν καὶ, sec. Mc. 15, 17 πορφύραν; cf. s^1 ἱμάτια πορφυρᾶ καὶ κόκκινα (in q similia post κοκκ. addita sunt)

1 πλέξ. Mc. Ioh. non exprim. abcf²hqr | ἔθηκαν KNΔΠ 1. a al.: περιέθ. B, ἐπέθ. Ioh.) pler. | τὴν κεφαλὴν D al. | 2 χειρὶ Euseb. (Cels. ap. Orig.); ἐπὶ τὴν δεξιὰν ΓΔΠ al. | 3 ἐνέπαιξαν (recte v. 31) ℵBDLΓ | post ἐν. om. αὐτῷ cum bf¹g¹.²l al. ὁ βασιλεὺς ℵAL al. Chr. | 4 ἐνέπτυσαν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ ar 26. 67) | 5 εἰς om. r vg. | 6 ἐκδύσαντες ℵL (ℵ om. καὶ ante ἐνέδ.. cf v. 28 | τὴν χλαμ.] s^1 τὰ ἱμάτια ἐκεῖνα ἃ ἐνδεδυμένος ἦν | 8 ἄνθρ. om. 700 Κυρ.] add. D εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ (sim. it. part.) | 10 τον τόπον τὸν B (Lc.) | λεγόμενον om. ℵ* אבכ s^1 s^{sch} s^p, אבכ s^h | 11 κρ. τ. λεγόμενος ℵ* et^{cb} BLf¹, λεγ κρ. τ. A al., om. λεγ. ℵ^{ca}D (D add. καὶ) it. (exc. f) vg. (s^1 om. et. ὅ ε. κρ. τ. | 11 sq. πιν ℵ*, πειν D | οἶνον Mc. 15, 23,] ὄξος (v. 48. Lc. 23. 36. Ioh. 19, 29, Ps. 69, 22, AN al. it. part. s^{sch} (non s^1) Chr. | 13 διεμέρισαν B* | 14 βάλλοντες BL al. κλῆρον] add. ΔΦ 1. it. part. (et. r Euseb. Dem. 515: ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ (ὑπὸ 1) τοῦ προφήτου· διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς (αὐτοῖς ΔΦ, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον, = Ioh. 19, 24, sed adhibita consueta Matthaei formula. Potuerunt haec propter ὁμοιοτέλ. excidere | post αὐτόν om. ἐκεῖ cum it. (exc. f) vg. Euseb. | 14 sq. v. 37 s^1: καὶ ὡς ἐκάθηντο ἔγραψαν τὴν αἰτίαν (καὶ) ἔθηκαν ἐπάνω τ. κ. α.; unde omisi αὐτοῦ post αἰτ., cf. Chr. 819 C | 16 οὗτός ἐστιν om. s^1, Ἰησ. om. abf¹qr sah. al. (om. Mc.); et. Chr. l. c. nihil nisi ὁ β. τ. Ἰ. habuisse vid. | 17 ἐσταύρωσαν seq. acc. c(f)g²hqr vg.^{5}

καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων. 39 οἱ δὲ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν αὐτόν, κινοῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν 40 καὶ λέγοντες· Ὁ καταλύων τὸν ναὸν καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν, σῶσον σεαυτόν, εἰ υἱὸς θεοῦ εἶ, καὶ κατάβηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. 41 ὁμοίως οἱ ἀρχιερεῖς ἐμπαίζοντες μετὰ τῶν γραμματέων καὶ πρεσβυτέρων ἔλεγον· 42 Ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι. βασιλεὺς Ἰσραήλ ἐστιν, καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, καὶ πιστεύσομεν ἐπ᾽ αὐτόν. 43 πέποιθεν ἐπὶ τὸν θεόν· ῥυσάσθω νῦν αὐτόν, εἰ θέλει αὐτόν· εἶπεν γὰρ ὅτι θεοῦ εἰμι υἱός. 44 τὸ δ᾽ αὐτὸ καὶ οἱ λῃσταὶ οἱ συνσταυρωθέντες αὐτῷ ὠνείδιζον αὐτόν. 45 Ἀπὸ δὲ ἕκτης ὥρας σκότος ἐγένετο [ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν] ἕως ὥρας ἐνάτης. 46 περὶ δὲ τὴν ἐνάτην ὥραν ἀνεβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ λέγων· Ἠλὶ ἠλὶ λαμὰ *ἀξαφθανί; τουτέστιν Θεέ μου Θεέ μου, ἵνα τί με ἐγκατέλιπες; 47 τινὲς δὲ τῶν ἐκεῖ ἑστηκότων ἀκούσαντες ἔλεγον· Ἠλίαν φωνεῖ οὗτος. 48 καὶ εὐθέως δραμὼν εἷς καὶ λαβὼν σπόγγον, πλήσας ὄξους καὶ περιθεὶς καλάμῳ ἐπότιζεν αὐτόν. 49 οἱ

9 Ps. 22, 9 ‖ 14 ibd. 22, 2

2 *τὴν κεφαλὴν* D ‖ 3 *ἐν* om. L ‖ 4 *εἰ . . εἶ* ante *σῶσον* s^1, post *σταυροῦ* 5 s^h | *θεοῦ εἶ* B it. pler. vg.: *εἶ τοῦ Θ.* | *καὶ κατ.* ℵADabch$s^1s^hs^{sch}$; om. *καὶ* cett. ‖ 5 *ὁμ.* ℵALΠ^*b: *ὁμ. καὶ* BK 1. al., *ὁμ. δὲ καὶ* D$^{gr}\Gamma$ al. ‖ 6 *πρ. καὶ γρ.* ℵ, *γρ. καὶ Φαρισαίων* D it. part. s^1, *γρ. κ. πρ. καὶ Φαρ.* E al. (*Γ* nihil nisi *γρ.* ut Mc.) *λέγοντες* D$g^{1.2}$ al. ‖ 7 *βασ.* ℵBDL sah.: *εἰ βασ.* (et. s^1s^h Chr.) ‖ 8 *νῦν* om. *Δ* (Chr. 826 C, non 819 D) | *πιστεύσωμεν* ℵ al. | *ἐπ᾽ αὐτῷ* EF al., *αὐτῷ* AD 1. 69 Euseb. (it. vg.) ‖ 9 *εἰ πέποιθεν* D 1. it. part. | *ἐ. τῷ θεῷ* B | *νῦν* om. A al. Euseb. (om. LXX) | *αὐτόν* om. ℵBL; sed est *αὐτ.* 10 utique cum *θέλει* coniungendum; cf. Euseb. Chr. ‖ 11 *σταυρ.* DL; *σὺν αὐτῷ* ℵBDL ‖ 11 sq. *et postquam crucifixus est ab hora sexta* a ‖ 12 *ἐπὶ πᾶσαν* (ℵ^a *ἐφ᾽ ὅλην*) *τ. γ.* om. ℵ*1 Lact.; cf. Mc. 15, 33 (om. s^1), Lc. 23, 44 ‖ 13 *ἐν. ὥρας* D | *ἔκραξεν* Chr. (ita solet Mt., v. 50 al.); *ἐβό.* BL; cf. Mc. 15, 34 ‖ 14 *λέγων*] *καὶ εἶπεν* Chr. | *ελω(ε)ι* bis ℵB, *ἀήλι* L cf. Euseb. Dem. 486, v. Gramm. 13, 2 | *λαμα* D: *λεμα* ℵBL, *λ(ε)ιμα* AK al. | pler. *σαβαχθαν(ε)ι* (*-κτανει* B) ut Mc. pler.; sed D* *ζαφθανει* (*σαφθ.* corr.) et sim. abdh. Cf. Resch 1, 357. 444 ‖ 16 *ἑστώτων* AD*Γ* al. (*δὲ ἐκεῖ ἑστ-ες καὶ* a, item r, sed *ἑστ. ἔλ. ἐκ.*) | *ὅτι* ante *Ἠλ.* om. ℵDL it. pler. vg. ‖ 17 *ἐξ αὐτῶν* post *εἷς* om. ℵ | *καὶ* ante *λαβ.* om. ar ‖ 18 *τε* post *πλήσας* (non est *τε* Matthaei) om. D it. Cf. 28, 12 ‖ 18 sqq. v. 49 ante 48 hab. Origen., om. min. 59. 239. 253. 433

δὲ λοιποὶ ἔλεγον· Ἄφες ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἠλίας σῶσαι αὐτόν. 50 ὁ δὲ Ἰησοῦς κράξας φωνῇ μεγάλῃ ἀφῆκεν τὸ πνεῦμα. 51 καὶ ἰδοὺ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη ἄνωθεν, καὶ ἡ γῆ ἐσείσθη, καὶ αἱ πέτραι ἐρράγησαν, 52 καὶ τὰ μνημεῖα ἀνεῴχθησαν, καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθησαν, 53 καὶ [ἐξελθόντες ἐκ τῶν μνημείων μετὰ τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ] εἰσῆλθον εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ ἐνεφανίσθησαν πολλοῖς. 54 ὁ δὲ ἑκατοντάρχης καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ τηροῦντες τὸν Ἰησοῦν, ἰδόντες τὸν σεισμὸν καὶ τὰ γινόμενα, ἐφοβήθησαν σφόδρα, λέγοντες· Ἀληθῶς θεοῦ υἱὸς ἦν οὗτος. 55 Ἦσαν δὲ ἐκεῖ γυναῖκες πολλαὶ μακρόθεν θεωροῦσαι, αἵτινες ἠκολούθησαν [τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας] διακονοῦσαι αὐτῷ, 56 Μαρία ἡ Μαγδαληνή, καὶ Μαρία ἡ Ἰακώβου καὶ Ἰωσῆ μήτηρ, καὶ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου. 57 ὀψίας δὲ γενομένης ἦλθεν ἄνθρωπος πλούσιος ἀπὸ Ἀριμαθαίας, τοὔνομα Ἰωσήφ, ὃς καὶ αὐτὸς ἐμαθητεύθη τῷ Ἰησοῦ· 58 οὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. τότε ὁ Πιλᾶτος ἐκέλευσεν

1 εἶπαν (-ον D) BD it. part. | σῶσαι ℵ* 69 fg^2: καὶ σώσει D 1 it. part., σώσων ℵ^{c}B al. ‖ 2 αὐτόν] add. ℵBCLUΓs^h (Chr.): ἄλλος δὲ λαβὼν λόγχην ἔνυξεν αὐτοῦ τὴν πλευράν, καὶ (εὐθέως add. U) ἐξῆλθεν ὕδωρ καὶ αἷμα (αἷμ. κ. ὕδ. U), ex Ioh. 19, 34 | κράξας FLhs^1 Chr.: πάλιν κρ. ‖ 4 ἄνωθεν ℵL: ἀπ(ὸ) ἄν. (Mc.); additur ἕως κάτω (Mc.), quod om. s^1, et εἰς δύο (Mc.), post κάτω BC*L, post ἐσχ. 3 ℵAD al. (μέρη add. D), om. s^1 (Orig.). Contra Euseb. Ps. 729 M. nihil nisi ἐσχ. εἰς δύο hab. | ἐρράγησαν Euseb. l. c., Chr. VIII, 425 D: ἐσχίσθησαν | 6 sq. ἐξ. . . αὐτοῦ om. Chr.; ἐκ τῶν μν. om. et. s^{sch}, μετὰ τ. ἔγ. α. om. s^h. V. Btr. z. Förd. chr. Th. IV, 45. Cet. συνεισῆλθον αὐτῷ vel εἰσ. σὺν α. Epiph. 46, 5. 75, 7, cf. Euseb. Dem. IV, 12, 4 (Resch 1, 363): recte fort. ‖ 7 ἦλθον D it. (exc. fq) vg. s^1 ‖ 8 ἐφάνησαν D*, ἐνεφανισαν D^c | ἑκατοντάρχης ℵD Orig.: -όνταρχος ‖ 10 γινόμ. BD it. vg.: γενόμ. ‖ 11 υἱὸς Θ. (Mc.) (ℵ*)BD^{gr}bhl. Cf. 14, 33 | καὶ (Mc.) pro ἐκεῖ D, κἀκεῖ ℵ, ἐκεῖ καὶ F al. ‖ 12 μακρ. AKΔΠ Chr. (cf. 26, 58): ἀπὸ μ. (Mc.) pler., ἀπὸ μακρὰν Euseb. Esai. 282 M. | θεωρ. (Mc.) om. f^{1}g^{1}l; cf. Lc. 23, 49 ‖ 12 sq. τῷ Ἰησ. (αὐτῷ F Euseb.) . . Γαλιλ. om. Chr., cf. Mc. 15, 41 ‖ 13 ἐν αἷς ἦν ante M. (cf. Mc.) om. s^1 Chr. | Μαριὰμ CLΔ 1 ‖ 14 Μαριάμ CΔ | Ἰακ. Chr. Eus. (Eus. et. ἡ om.): τοῦ Ἰακ. | καὶ ἡ Ἰωσ. ℵ^c (s^1 θυγάτηρ Ἰακ. κ. μήτ. Ἰω.) | Ἰωσὴφ ℵ* et ^{c}D*L it. vg., Ἰωσῆτος D^c | μήτηρ non expr. bcf^{2*} (f^{2*} et. ἡ μήτ. om.), cf. Gramm. 94 (ita recte τοῦ, Gr. l. c.) ‖ 16 Ἀρ(ε)ιμαθείας D it. (exc. f^1), רמתא s^{1}s^{sch} ‖ 17 ἐμαθήτευσεν (sed cf. 28, 19) ABLΓ al. ‖ 17 sq. προσῆλθεν . . καὶ ᾐτ. D

ἀποδοθῆναι. 59 καὶ λαβὼν τὸ σῶμα ὁ Ἰωσὴφ ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι καθαρᾷ 60 καὶ ἔθηκεν ἐν τῷ καινῷ αὐτοῦ μνημείῳ ὃ ἐλατόμησεν ἐν τῇ πέτρᾳ, καὶ προσκυλίσας λίθον μέγαν τῇ θύρᾳ τοῦ μνημείου ἀπῆλθεν. 61 ἦν δὲ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία καθήμεναι ἀπέναντι τοῦ τάφου. 62 Τῇ δὲ ἐπαύριον, ἥτις ἐστὶν μετὰ τὴν παρασκευήν, συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς Πιλᾶτον 63 λέγοντες· Κύριε, ἐμνήσθημεν ὅτι ἐκεῖνος ὁ πλάνος εἶπεν ἔτι ζῶν· Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι. 64 κέλευσον οὖν ἀσφαλισθῆναι τὸν τάφον ἕως τρίτης ἡμέρας, μή ποτε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ κλέψωσιν αὐτὸν καὶ εἴπωσιν τῷ λαῷ· Ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ ἔσται ἡ ἐσχάτη πλάνη χείρων τῆς πρώτης. 65 ἔφη αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος· Ἔχετε κουστωδίαν· ὑπάγετε ἀσφαλίσασθε ὡς οἴδατε. 66 οἱ δὲ πορευθέντες ἠσφαλίσαντο σφραγίσαντες τὸν τάφον μετὰ τῆς κουστωδίας.

28 1 Ὀψὲ δὲ σαββάτων, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων, ἦλθεν Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία θεωρῆσαι τὸν τάφον. 2 καὶ ἰδοὺ σεισμὸς ἐγένετο μέγας· ἄγγελος γὰρ κυρίου καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ προσελθὼν ἀπεκύλισεν τὸν λίθον, καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ. 3 ἦν δὲ ἡ ἰδέα αὐτοῦ ὡς ἀστραπὴ καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ὡς χιών. 4 ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ ἐσείσθησαν οἱ τηροῦντες καὶ ἐγενήθησαν ὡς νεκροί. 5 ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν ταῖς γυναιξίν· Μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς· οἶδα

1 παραλαβὼν D | Ἰ. τὸ σ. Das^{1}s^{sch} ‖ 2 ἐν σινδ. BD it. (exc. g^{1}) vg. | αὐτὸ post ἔθηκεν om. ℵL 69 | αὐτοῦ om. s^{h} ‖ 4 ἐκεῖ post δὲ (cf. v. 55) om. Γ Chr. | Μαριὰμ ℵBCLΔ, sed 5 Δ tantum ‖ 5 κατέναντι D, cf. v. 24 ‖ 7 Φαρ.] γραμματεῖς s^{h} | 8 sq. ὁ πλ. ἐκεῖνος B^{2} it. vg.; εἶπεν ὁ πλ. ἐκ. Chr. 831 C. 833 B (ut vulgo 831 B) ‖ 10 τῆς post ἕως om. DL (ἡμ. τρ. D it. vg.) | 12 ἐροῦσιν D ‖ 13 ἔφη δὲ ℵACD al. ‖ 14 κουστ.] φύλακας D* (*custodes* it. part., *milites* h) | ὑπάγετε om. Chr. 832 A ‖ 15 σφρ. τὸν τ. Chr.: τὸν τάφον σφρ. τὸν λίθον ‖ 16 τῶν φυλάκων D* (it. vg.) ‖ 17 σαββάτῳ LΔ ‖ 18 Μαριὰμ ἡ M. ℵCLΔ; ἡ ἄ. Μαριὰμ LΔ ‖ 20 ἐξ] απ D | καὶ προσ. ℵBCL ‖ 21 λίθ.] add. ἀπὸ τῆς θύρας (τοῦ μνημείου) pler.; om. ℵBD it. pler. vg. s^{1} | ἐκάθισεν a (*sedit*) ‖ 23 λευκὸν post pr. αὐτοῦ om. cf^{1}g$^{1.2}$l vg. s^{1} (duo Chr.^{i}) | αὐτοῦ alt. om. AΔ ‖ 25 om. ὁ ἄγγελος post δὲ cum e | ταῖς γυν. om. ℵ* | ὑμεῖς non expr. s^{1} (diserte agn. Chr.)

γὰρ ὅτι Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε. 6 [οὐκ ἔστιν ὧδε·] ἠγέρθη καθὼς εἶπεν. δεῦτε ἴδετε τὸν τόπον ὅπου ἔκειτο. 7 καὶ [ταχὺ πορευθεῖσαι] εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ὅτι ἠγέρθη καὶ προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε. ἰδοὺ εἶπον ὑμῖν. 8 καὶ ἀπελθοῦσαι ταχὺ ἀπὸ τοῦ μνημείου μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς [μεγάλης], ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς. 9 Καὶ ἰδοὺ Ἰησοῦς ἀπήντησεν αὐταῖς λέγων· Χαίρετε. αἱ δὲ προσελθοῦσαι ἐκράτησαν αὐτοῦ τοὺς πόδας καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ. 10 τότε λέγει αὐταῖς· Μὴ φοβεῖσθε· ὑπάγετε ἀπαγγείλατε τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, κἀκεῖ με ὄψονται. 11 Πορευομένων δὲ αὐτῶν, ἰδοὺ τινὲς τῆς κουστωδίας ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀνήγγειλαν τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἅπαντα τὰ γενόμενα. 12 καὶ συναχθέντες μετὰ τῶν πρεσβυτέρων, συμβούλιον λαβόντες ἀργύρια ἱκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις, 13 λέγοντες· Εἴπατε ὅτι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς ἐλθόντες ἔκλεψαν αὐτὸν ἡμῶν κοιμωμένων. 14 καὶ ἐὰν ἀκουσθῇ [τοῦτο] ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος, ἡμεῖς πείσομεν καὶ ὑμᾶς ἀμερίμνους ποιήσομεν. 15 οἱ δὲ λαβόντες τὰ ἀργύρια ἐποίησαν ὡς ἐδιδάχθησαν. καὶ διεφημίσθη ὁ

1 γὰρ non add. Chr. | 1 sq. οὐκ ἔστιν ὧδε (= Mc. 16, 6) om. Chr. ‖ 2 γὰρ post ἠγ. om. Δf²s¹ (Chr.) ‖ 3 ἔκειτο ℵBes¹ (Chr.): ἐκ. ὁ κύριος (quidam Chr.¹) | ταχὺ πορ. om. a Chr., ταχὺ et. Orig. interpr. om.; tum Chr. nihil nisi: εἶπ. τ. μαθ. (om. αὐτοῦ) ὅτι ὄψεσθε αὐτὸν εἰς τὴν Γαλ., licenter ut vid. | 4 ἠγ.] add. ἀπὸ τῶν νεκρῶν pler., om. Dabef¹g¹h] vg. s¹ | ἰδοὺ post καὶ om. Dabef²h (Cyr. Hier.) ‖ 5 ἐκεῖ α. ὄψ. (Mc.; Mt. v. 10) om. Cyr. Hier. | εἶπα ℵ* | ἐξελθ. (Mc.) AD al. (Chr. licenter καὶ ἐξῆλθον ἐκ τ. μν. μετὰ φ. καὶ χ.; a al. it. vg. καὶ ἐξῆλθον τ. ἐκ τ. μν. μ. φ. κ. χ. μ., δραμοῦσαι [currentes] ἀπαγγ. κτέ.) ‖ 6 μεγάλης bis om. Chr. ‖ 7 μαθ. 69. 242. 253. 433 efq: μ. αὐτοῦ , καὶ] ὡς δὲ ἐπορεύοντο ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθ. αὐτ. AC al. | ὁ Ἰησ. D al., cf. Gramm. 148 ‖ 8 ὑπήντησεν ℵ*BCΠ | προσελθ. om. Chr., sed agnoscere vid. cum pergit explicans καὶ . . προσδραμοῦσαι ‖ 9 αὐτοῦ post πόδ. D it. vg. ‖ 10 ὁ Ἰησ. post αὐταῖς om. cum be ‖ 11 μου om. ℵ* ‖ 12 κἀκεῖ] ἐκεῖ (v. 7, it. part. vg. | ὄψεσθε (v. 7) male Deh ‖ 13 ἀνήγγ. ℵD Chr.: ἀπήγγ. (duo Chr.¹) ‖ 15 τε post συμβ. (cf. ad 27, 48) om. D it. vg. | ἀργύριον ἱκανὸν D (it. vg., sed ik. om. r) ‖ 17 ἐλθ. νυκτ. Chr. 839 A (om. νυκτὸς ibd. C) ‖ 18 τοῦτο ante ἐκ. a al. it. vg., om. e | ἐπὶ] ὑπὸ BD it. pler. vg. ‖ 20 τὰ om. ℵ*B* , ἐφημ. ℵΔ Orig. (facile excidebat ΔΙ post ΑΙ)

λόγος οὗτος [παρὰ Ἰουδαίοις] μέχρι τῆς σήμερον. 16 Οἱ δὲ ἕνδεκα μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν εἰς τὸ ὄρος οὗ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, 17 καὶ ἰδόντες αὐτὸν προσεκύνησαν· οἱ δὲ ἐδίστασαν. 18 καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν αὐτοῖς λέγων· Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς. 19 πορεύεσθε μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, 20 διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος.

1 *παρὰ* (*τοῖς* add. D) *Ἰουδ.* (quod minime Matthaeo convenit, sed Iohanni potius) om. Chr. *μέχρι* 11, 23 | *ἕως* (27, 8) ℵ*D Chr. | *σήμ. ἡμέρας* BDL it. (exc. e) vg. ‖ 2 *μαθ.* om. v. l. Chr.[1] | *ἀπῆλθον* ut v. 10 Chr. ‖ 2 sq. *εἰς τὸ .. Ἰησ.* om. Chr., *εἰς τὸ ὄρος* om. l ‖ 5 *αὐτοῖς* om. ℵ* | *οὐρανοῖς* D Basil. ‖ 6 *ἐπὶ τῆς γῆς* BD | *πορεύεσθε* Dm (p. 306 Weihrich, non item p. 322) Orig. Tert. (*ite docete*): *πορευθέντες*; add. *οὖν* B⫠*H* it. part., *νῦν* D it. part. (et. m, sed om. cod. L p. 306) ‖ 7 *βαπτίσαντες* BD ‖ 9 sq. *εἰμὶ μεθ' ὑμ.* ℵD

GTU Library
2400 Ridge Road
Berkeley, CA 94709
For renewals call (510) 649-2500

All items are subject to recall.